Dan Gh. Teodor

CONTINUITATEA POPULAȚIEI AUTOHTONE LA EST DE CARPAȚI în secolele VI-XI e.n.

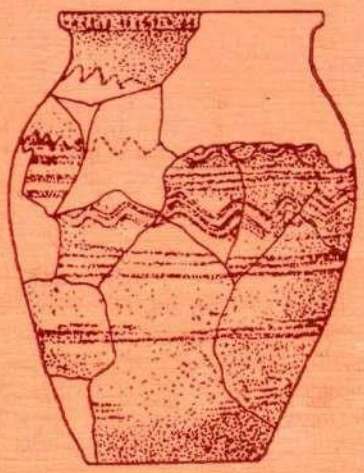

Editura Junimea

DAN GH. TEODOR

CONTINUITATEA POPULAŢIEI AUTOHTONE LA EST DE CARPAŢI

Aşezările din secolele VI–XI e.n. de la Dodeşti–Vaslui

!lustraţia a fost realizată de :

EMILIA PLATON, WALTRAUDE DELTBAŞ
şi arh. MARIANA ZUP

Coperta: MIHAI BUJDEI

DAN GH. TEODOR

CONTINUITATEA POPULAȚIEI AUTOHTONE LA EST DE CARPAȚI

AȘEZĂRILE DIN SECOLELE VI-XI E.N. DE LA DODEȘTI-VASLUI

EDITURA „JUNIMEA"
Iași, 1984

SUMAR

pag.

pag.

Lista abrevierilor 6

Introducere 7

I. Descrierea aşezărilor. Stratigrafia ; metoda de săpătură 10

II. Aşezarea din secolele VI-VII e.n. . 10

III. Aşezarea din secolele VI/I-IX e.n. 20

IV. Aşezarea din secolele X-XI e.n. 49

V. Cercetările arheologice de la Dodeşti – Vaslui şi importanţa lor pentru continuitatea populaţiei autohtone din regiunile mdice ale Moldovei În secolele VI-XI e.n. 107

Resume 129

Legendes des figures . . . 141

Indice . . 146

LISTA ABREVIERILOR

Arh. Mold.	— A1heologia Moldovei, Iaşi — Bucure€ti.
CAR	— A1heologia Moldovei, Iaşi — Bucure€ti.
Dacia, N. S.	— Cercetări arheologice în Bucureşti.
	— Dacia. Revue d'archeologie ct d'histoire ancicnnt', Bucureşti.
Materiale	— Materiale şi cercetări arheologice, Bucureşti.
MIA	— Materialy i issledovaniJa .po arheologii SSSR, Moscova
]lfem. Antiq.	— Memoria antiquitatis, J:>iatra Neamţ.
RAD	— RAD. Voivodanskih muzeja, Novi Sad.
SCIV (A)	— Studii şi cercetări de istoric veche (şi arheologie), Bucureşti.
SCV	— Studii şi cercetări numismatice, Bucureşti.
Slav. Arch.	— Slovenska archeologia, Nitra.
Studii	— Studii. Revistă de istorie, Bucureşti.
Wi"ad. Arch.	— Wiadornosci archeologicznc, Varşovia.

INTRODUCERE

Dintre numeroasele obiective arheologice datînd din mileniul I al e.n., în general şi avînd directă legătură cu cercetarea diferitelor aspecte referitoare la definitivarea procesului de formare a poporului rnmân, un loc aparte fl ocupă, fără îndoială, aşezările suprapuse pe aceeaşi vatră de sat, datînd din perioada secolelor IV-XI e.n. de la Dodeşti, comuna Viişoara, judeţul Vaslui.

Importanţa deosebită pe care aşezările de la Dodeşti o au pentru aceste probleme, deosebit de actuale din istoria veche a României, se datorează, în primul rînd, succesiunii unor numeroase niveluri de cultură materială, documentate stratigrafic clar şi eşalonate în timp între veacurile IV şi XI e.n., iar în al doilea rînd, bogatelor reslitri arheologice descoperite aici, care constituie o preţioasă, concretă şi semnificativă sursă de informaţii, absolut necesară pentru înţelegerea stadiului de dezvoltare social economică a comunităţilor umane din această parte a ţării, şi în general, pentru cunoaşterea temeinică a evoluţiei culturii materiale şi spirituale de la est de Carpaţi în perioada respectivă de timp.

Datorită tocmai bogăţiei şi varietăţii deosebite a vestig"iilor arheologice. documentate la Dodeşti Vaslui, la iniţiativa regretatului profesor univ. Ion Nestor, Institutul de istorie şi arheologie „A. D. Xenopol" din Iaşi a efectuat în această localitate, cu începere din anul 1967 şi pînă în 1975 in"ciusiv, ample săpături arheologice, pe baza cărora s-au obţinui rezultate extrem de valoroase din punct de ved('.re ştiinţific, care pot fi considerate o solidă şi indispensabilă bază de referinţă în cercetarea unor interesante, complexe sau mai puţin cunoscute aspecte ale arheologiei şi istoriei primului mileniu al e.n.

Primele vestigii arheologice de pe teritoriul localităţii Dodeşti au fost semnalate Institutului de arheologie din Bucureşti încă din anul 1936 de către scriitorul Victor Ion Popa, originar de pe aceste meleaguri. Resturile ceramice descoperite aici proveneau de pe Dealul Cimitirului aflat la vest de cartierul Tămăşani (pe atunci sat de sine stătător, dar unificat ulterior cu Dodeştiul), unde se găseşte o întinsă aşezare geto-dacică datînd din secolul I î.e.n. - I e.n. De asemenea, în acelaşi an, chiar în vatra satului Dodeşti s-au descoperit, în urma uuui sondaj iniţiat de scriitorul amintit şi de către regretatul profesor Ghenuţă Coman şi el fiu al acestei localităţi, mai multe resturi ceramice neolitice şi din epoca migraţiilor, rămase mulţi ani inedite. O cercetare specială şi riguroasă, cuprinzînd o zonă mai întinsă, a iniţiat încă din anii 1955-1960 acelaşi profesor Ghenuţă Coman, care are şi meritul de a fi publicat primele informaţii privind unele descoperiri arheologice din localitatea Dodeşti şi din împrejurimi. Cercetări de suprafaţă întreprinse ulterior, mai mulţi ani la rînd, au determinat, aşa cum am mai amintit, datorită rezultatelor lor deosebite, efectuarea aici a unor ample săpături arheologice care au urmărit, pe lîngă cercetarea unor obiective neolitice şi de la sfîrşitul epocii bronzului, mai ales investigarea exhaustivă a aşezărilor autohtone din secolele IV-V e.n., precum şi a acelora din secolele VI-VII, VIII-IX şi X-XI e.n., toate situate şi în parte suprapuse pe aceleaşi terase aflate în vatra satului.

Vestigiile arheologice de la Dodeşti-Vaslui sînt concentrate în două sectoare distincte (altădată făcînd parte din aceeaşi terasă), denumite Călugăreasca şi Şipot. Ambele sectoare au suferit în decursul

anilor destul de multe transformări, cauzate fie de numeroasele izvoare din această zonă, care att creat viroage adînciferestruind suprafeţele acestor platforme, fie de desele alunecări de teren care au antrenat şi distrus o parte din vestigiile arheologice. De asemenea, lucrări de interes gospodăresc, întreprinse în perioadele dintre campaniile de săpături, au afectat şi ele p'Jrţiuni din unele sectoare determinfnd multe modificări ale nivelurilor de cultură materială, astfel încît nu a fost posibilă întotdeauna salvarea unor complexe de locuire atinse de aceste intervenţii.

Cercetările arheologice întreprinse la Dodeşti au identificat, în ambele sectoare, numeroase şi diverse urme de locuire umană datînd din neolitic, epoca bronrnlui, perioada primului mileniu a l e.n .' precum şi vestigiile unui sat di·n secolele XVI – XVII. Aşa cum am ami'ntit, în ansamblul descoperiri lor arheolOgice de la Dodeşti. o importanţă deosetită o prezintă succesiunea de locuire, aproape neîntreruptă pe parcursul secolelor IV – XI e.n., ceea ce constituie dovada unei evidente conti'nuităfi de vieţuire pe aceleaşi vetre de sat.fapt de o mare însemnătate pentru buna precizare a trăsăturilor străvechi care caracterizează culturile materiale documentate aici, evoluţia lor locală şi stadiul avansat de dez voltare social-economică a comunităţilor autohtone de pe aceste meleaguri.

Intensitatea locuirii umane atît în sectorul Călugăreasca, cît şi în sectorul Şipot, s-a datorat desi?,ur existenţei aici a unor condiţii deosebit de favorabile dezvoltării vieţii omene◆ti, înjgheiîndu-se ccmunz'tăţi săteşti care, după cum au dovedit cercetările întreprinse, aveau ca principală ocupaţie agricultura, creşterea vitelcr şi meşteşugurile.

Valoarea datelor arheologice înregistrate la Dodeşti pentru aspectele de civilizaţie caracteristice îndeosebi primului mileniu al e.n., conferă desigur străvechilor vestigii descoperite aici o importanţă cu totul aparte. Aşa cum am mai subliniat, rezultatele amplelor săpături arheologice întreprinse în aşezările din primul mileniu al e.n. pot fi, pe drept cuvînt, socotite ca o principală sursă de referinţă pentru studierea diverselor aspecte ale problemei definitivării procesului de formare a poporului român pe teritoriul carpato-dunăreano-pontic, în general, şi al Moldovei în special. Ele evidenţiază prin mărturii concrete, bogate şi deosebit de convingătoare, stăruinţa populaţiei autohtone pe aceleaşi vetre de sat. în ansamblul continuităţii băştinaşilor în toate formele de relief ale spaţiului străvechii Dacii' contri buind într-o însemnată măsură la relevarea caracterului străvechi şi local al culturii materiale şi spiri tuale de la est de Carpaţi.

De aceea, valorificarea exhaustivă a rezultatelor investigaţiilor arheologice efectuate în aşezările din perioada primului mileniu al e.n.. în care în lucrarea de faţă se includ cele datînd din secolele VI – XI e.n. (descoperirile aparţinînd secolelor IV - V e.n. urmînd să constituie obiectul unui volum separat), credem că va putea contribui. într-o însemnată măsură, la elucidarea imor chestiuni încă puţin sau chiar deloc studiate. relativ la stadiul de dezvoltare economică şi socială a comunităţii/or săteşti autohtone din zona de sud-est a Moldovei, precum şi cu privire la relaţiile lor cu unele grupuri de migratori pă trunşi temporar pe aceste meleaguri, dar mai ales legăturile locuitorilor din aceste părţi ale Moldovei cu înalta civilizaţie bizantină. 1n felul acesta, lucrarea de faţă se înscrie în problematica majoră a cerce tării istoriei vechi a României, oferind cercetătorilor avizaţi, profesorilor de istoric, studenţilor şl: tuturor celor care se interesează de această interesantă perioadă din istoria patriei noastre, un bogat material de studiu, extrem de valoros din punct de vedere ştiinţific şi deosebit de actual.

In încheiere, ţinem să arătam că la b1ma desfăşurare a cercetărilor arheologice de la Dodeşti şi-au adus contribuţia îndeosebi cercetătorii A. Niţu, care a cercetat vestigiile aşezării neolitice şi C. Blo şiu, care a investigat parţial aşezarea daco-romană di'n secolele IV – V e.n.

De asemmea, în cursul săpăturilor un însemnat aport a adus regretatul profesor Ghenuţă Coman, cunoscut şi pasionat cercetător al vestigiilor trecutului din zonele de sud-est ale Moldovei care, aşa cum am mai amintit, a semnalat şi publicat primele studii asupra descoperirilor istorice din această lo calitate.

La diferite campanii de săpături arheolo[]ice au mai participat şi cercetătorii V. Spinei, R. Po povici şi V. Chirica, precum şi muzeografii V. Bazargiuc, El. Btrlădeanu-Zavatin şi *I.* Bauma1t care au investigat cu interes şi competenţă complexe de locuirt□ din diferite epoci istorice, obţinfnd rezultate noi *ş1:* importante.

Unele din importantele piese arheologice descoperite aici se află astăzi în expoziţia de bază a muzeului de istorie a României, rod al unei fructuoase şi necesare colaborări. De asemenea, o parte din descoperirile de la Dodeşti sînt expuse în Mttzeele de istorie din *I*aşi şi Vaslui.

De la încheierea cercetărilor arheologice, marca majoritate a descoperi1ilor de la Dodeşti-Vaslui au rămas inedite. Cîteva piese mai importante au fost însă publicate în unele lucrări de specialitate, ilustrînd dezvoltarea forţelor de producţie din perioada primului mileniu al e.n. la est de Carpa/i. Desigur, o însemnată parte din descoperirile de aici au fost studiate de cunoscuţi specialişti români care, de fiecare dată, au subliniat valoarea ştiinţifică deosebită a vestigiilor scoase la iveală în ttrma cercetăril or întreprinse. A cestora, şi îndeosebi acelora care au participat efectiv la săpături, le mulţumim călduros □i pe această cale, cu convingerea că prin aportul adus, aprecierile şi sugestiile făcute, au contribuit la o mai bună desfăşurare a săpăturilor arheologice, fie la o mai justă încadrare cronologică şi culturală a rezultatelor obţinute.

!1t acelaşi timp, ţinem să subliniem sprijinul acordat de Consiliul Popular al comunei Viişoara în cursul săpăturilor, al unor cadre didactice din Dodeşti, precum şi al multora din locuitorii acestui sat care, animaţi de dragostea pentru istoria ţării şi respect pentru valorile trecttt ului, au contribuit cu folos la bunul mers al cercetărilor.

Ca urmare a efortului depus de toţi cei care au participat efectiv la săpăturile arheologice de la Dodeşti, s-a putut realiza cercetarea aproape integrală a obiectivelor dbcumentate în vatra acestei loca lităţi, oferindu-se astfel posibilitatea de a se obţine rezultate numeroase şi concludente, pe baza cărora a fost elaborată prezenta lucrare, prima de acest fel referitoare la un complex de aşezări succesive tn timp, din epoca de formare a poporului şi a limbii romdne, in regiunile de la răsărit de Carpaţi şi a cărui importanţă este cel mai bine subliniată tocmai de numărul şi deosebita valoare a datelor pe care le pune în circuitul ştiinţific.

I.

DESCRIEREA AŞEZĂRILOR; STRATIGRAFIA; METODA DE SĂPĂTURĂ

Microregiunea în care se află aşezările străvechi de la Dodeşti face parte din Podişul Bîrladu lui, subunitate distinctă a Podişului Central Moldovenesc, fiind situată în zona de est a platformei pliocene moldoveneşti. în această zonă ea se mărgineşte cu partea de vest a Depresiunii Elan Horincea-Prut cu care parţial se şi interpătrunde (fig. 1).

Aflată în plină depresiune deluroasă, zona Dodeştilor este alcătuită din punct de vedere geologic dintr-o bogată succesiune de formaţiuni, predominante fiind acelea pliocene, cu nisipuri, argile, marne şi mai rar lentile de grezii[1]. Reliefurile structurale se află într-un stadiu deosebit de evoluţie, văile vădind o formare relativ recentă, cu o reţea hidrografică de tip consecvent, orientate nord-vest - sud-est, corespunzătoare cu direcţia de retragere a apelor lacului pliocen[2]. Acestea dau totuşi reliefului un aspect colinar. Eroziunea diferenţiată a favorizat aici dezvoltarea unor reliefuri depresionare joase, formate mai ales datorită depozitelor argilo-nisipoase. Complexul apelor se prezintă sub aspectul unor reţele subterane abundente şi de bună calitate şi a unor ape de suprafaţă, caracterizate printr-o accentuată instabilitate a regimului nivelelor şi a debitelor'. Odată cu degradarea climatului cauzat de defrişarea neraţională a· pădurilor în trecut" şi, concomitent cu accentuarea degradărilor terenurilor, inundaţiile au devenit frecvente, deosebit de pustiitoare, provocînd paralel numeroase şi semnificative transformări morfologice[5].

Clima mai răcoroasă, favorizînd precipitaţii relativ bogate, care au determinat dezvoltarea solurilor de pădure pe masivele înalte, cît şi a pădurilor de fag amestecate cu carpen, stejar, ulm şi arţar, alternează cu clima de stepă mult mai secetoasă, aceasta resimţindu-se la Dodeşti, uneori, cîte doi-trei ani la rînd.

Pădurile de foioase, specifice podişului, se întîlnesc în această zonă pe crestele colinelor cu soluri de pădure, alături de cernoziomuri ce anunţă stepa de la sud-est (Elan-Horincea-Prut), care aici pătrunde adînc în platforma pliocenă moldovencască[6]. Aşa cum am mai amintit, landşaftul agricol, cel pomicol-viticol şi forestier, exploatate neraţional în trecut, au determinat o degradare a terenurilor, unele devenind inutilizabile pentru agricultură sau pomicultură. Totuşi, regiunea este destul de populată, din care motiv există aici şi o destul de marc densitate a căilor de comunicaţie care leagă diferitele aşezări omeneşti.

Existenţa în trecut, în această parte a Moldovei, a unei intense locuiri omeneşti s-a datorat probabil nu numai solurilor bogate, ci şi prezenţei unor întinse păduri şi a unor numeroase surse de apă potabilă, care au creat condiţii propice înjghebării comunităţilor umane, din cele mai vechi timpuri, dar mai ales în cursul evului mediu, vechimea şi densitatea satelor răzăşeşti din această

1 C. Martiniuc, *Podişul Bîrladului*, în *Geografia fizică a R.P.R.*,

3 Ibidem, p. 530–540.

4 Ibidem, p. 543–544.

4 Ibidem, p. 543–544.

6 Ibidem, p. 546; I. Gugiuman, V. Circotă, V. Băica.n

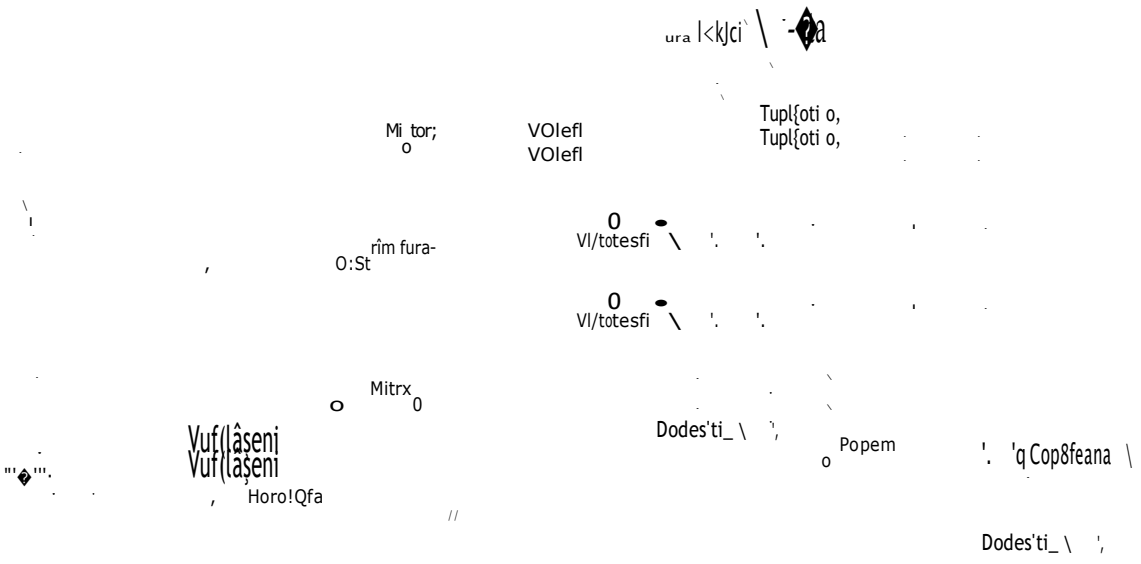
Tupl{oti o,
Tupl{oti o,
Mi tor;
VOIefl
VOIefl
rîm fura-
O:St
Vl/totesfi
Vl/totesfi
Mitrx
Vuf(lâşeni
Vuf(lâşeni
Horo!Qfa
Dodes'ti_
Popem
'q Cop8feana
Dodes'ti_

o Popem

'. 'q Cop8feana \

'.

o Popem

'q Cop8feana \

'.

'q Cop8feana \

Ivaro Banco)

Ivaro Banco)

"urdesti\

"urdesti\

Jna \ \ GhermtJnest1 0 1'1ide f1 GhermtJnest1 0

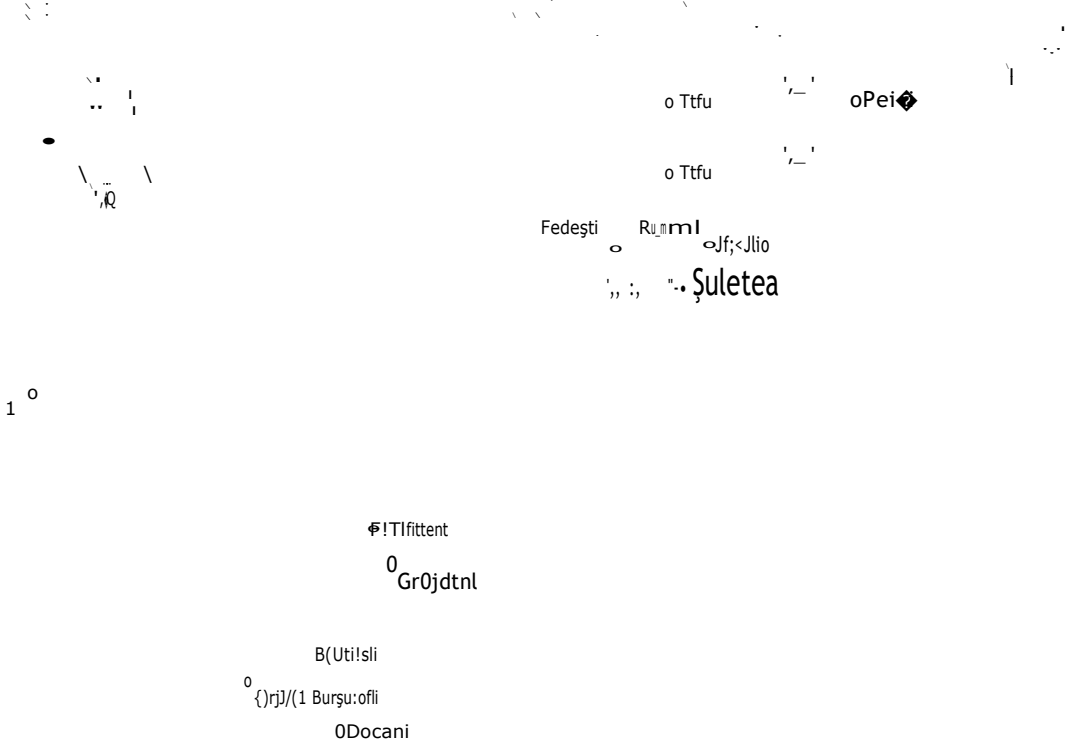

Fig. 1. Regiunea din sud-estul Moldovei în care se află aşezările de la Dodeşti-Vaslui

parte a Moldovei care intra în limitele ţinutului Fălciului, fiind o realitate istorică elocventă. De aceea, nu este de mirare dl pe teritoriul actual al satului Dodeşti, chiar în vatra sa, se întîlnesc urme de locuire numeroase, aparţinînd diferitelor epoci istorice, a căror vechime depăşeşte în multe cazuri cîteva milenii.

Aşa cum am mai amintit, resturile de locuire umană de la Dodeşti sînt concentrate în vatra satului, în două sectoare denumite Călugăreasca şi Şipot, care au făcut cîndva parte din aceeaşi terasă.

Resturile de locuire cele mai timpurii aparţinînd mileniului I al e.n. se află în sectorul Călugăreasca.

Acest sector, aflat chiar în vatra satului, în fața Școlii elementare, se prezintă sub forma unei terase, aproximativ dreptunghiulare, delimitată la est şi nord-est de pîrîul Şipot (Jigălia) şi la sud-sud-est de pîrîul Cimitirului. Această terasă, de fapt o prelungire a Dealului Mare, situat în partea de vest a satului, a suferit, mai ales în decursul ultimilor ani, numeroase alunecări de teren, care i-au schimbat într-o anumită măsură configurația inițială. Pîraiele care o delimitează au săpat de-a lungul timpului viroage adînci, eroziunile fiind în această parte deosebit de puternice, după cum arată pantele extrem de abrupte care, anual, se prăbuşesc antrenînd cu ele porțiuni destul de mari din suprafața padinei.

în acest sector cercetările arheologice întreprinse au documentat numeroase orizonturi de cultură materială, suprapuse, a căror depunere măsoară în medie 1, 35 m, între solul viu şi nivelul actual de călcare.

Cel mai vechi nivel de cultură materială în sectorul de la Călugăreasca aparține unei întinse aşezări neolitice de tip Stofrani-Aldeni, din care s-au dezvelit 12 platforme de locuințe şi mai multe gropi, recoltîndu-se bogate şi deosebit de variate materiale ceramice, unele, după formă şi ornament, constituind adevărate unicate în aria de difuziune a acestei culturi[7]. Pe lingă ceramică s-au descoperit numeroase unelte din piatră, silex şi os, precum şi deosebit de multe reprezentări de figurine antropomorfe şi zoomorfe.

Pe această terasă, în unele secțiuni, au fost descoperite şi urme sporadice aparținînd epocii bronzului tîrziu (cultura de tip Noua), reuşindu-se să se dezvelească resturile (păstrate doar parțial) ale unei locuințe de suprafață şi ale unui bordei. Din interiorul acestor locuințe şi din imediata lor apropiere provin cîteva resturi ceramice, precum şi mai multe obiecte din bronz, os şi piatră. Stratul de cultură aparținînd epocii bronzului nu a putut fi surprins decît în preajma locuințelor amintite, fiind, chiar şi în aceste cazuri extrem de puțin consistent.

în general. peste vestigiile aparținînd epocii neolitice pe întreaga suprafață a terasei de la Călugăreasca se suprapun direct acelea datînd din secolele IV-V e.n., aparținînd uneia din cele mai mari aşezări din această vreme de pe teritoriul României, cercetată metodic prin săpături[8].

Această întinsă şi bogată aşezare are două faze cronologice şi culturale bine precizate, prima limitată aproximativ în a doua jumătate a secolului al IV-iea, iar a doua datînd de la sfîrşitul secolului al IV-iea şi pînă în prima jumătate a secolului al V-lea.

Primei faze de locuire îi aparțin 11 locuințe de tip bordei, un cuptor de ars ceramică, precum şi două gropi de provizii. Din a doua fază provin 12 locuințe de tip bordei, 11 locuințe de suprafață şi patru gropi menajere. O locuință bordei, descoperită în întregime în sectorul alăturat, Şipot şi o alta semnalată în pantele din aceeaşi terasă, aparțin aceleaşi aşezări, putînd fi încadrate în prima fază de existență a obiectivului cercetat.

Pentru precizarea celor două faze amintite, din punct de vedere stratigrafic, deosebit de importante au fost observațiile făcute în numeroase secțiuni, în mai multe cazuri constatîndu-se suprapunerea unor locuințe bordei din faza a doua, peste altele de acelaşi tip, datînd din faza de început. Suprapunerile stratigrafic documentate ale unor locuințe din secolele IV—V peste altele aparținînd secolului al IV-iea, au fost precizate în cinci cazuri, iar în alte două, locuințele din secolele IV-V perforează doar stratul de cultură din secolul al IV-iea (fig. 2) . Au putut fi, de asemenea, precizate şi o serie de deosebiri în ceea ce priveşte forma şi tehnica de construcție a locuințelor din

7 O parte din descoperirile din această aşezare au fost publicate de către Niţu, iar o alta a fost pusă la dispoziţia lui I. T. Dragomir pentru a o folosi în teza sa de doctorat referitoare la cultura de tip *Stoicani-Aldeni* din Moldova.

8 Monografia acestor descoperiri va constitui un volum aparte, în care vor fi valorificate atît vestigiile din

8 Monografia acestor descoperiri va constitui un volum aparte, în care vor fi valorificate atît vestigiile din cele două sectoare , cit şi altele, din aceeaşi vreme, aflate pe teritoriul satului Dodeşti.

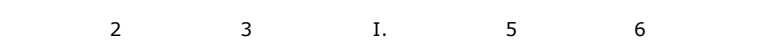

Fig. 2. Profile stratigrafice ale secţiunilor I (1967) şi XX (1968) din sectorul Călugăreasca: I, sol vegetal; 2, nivel de secolul V e.n.; SC'Col le VIII-IX

cele dourt faze de existenţă din evoluţia aşezării. La <liferenţierea celor <louii faze de locuire a con tribuit într-o anumită măsură şi analiza comparativă a inventarului descoperit în complexele de locuire, între care un loc principal îl ocupă ceramica, precum şi unele unelte sau obiecte de po doabă etc. Menţionăm în treacăt că, în timp ce ceramica datînd <lin prima fază se încadrează, fără excepţie, în bogata gamă a olăriei de tip *Sîntana Jtfureş*, atît în ceea ce priveşte tehnica de lucru, formele şi ornamentele, cu numeroase analogii pe întreg cuprinsul ţării0, ceramica aparţinînd fazei a doua ne înfăţişează un repertoriu interesant şi variat în care principalele caracteristici evidenţiază numeroase elemente de tradiţie provincial romanică, predominantă fiind olăria lucrată Ia roată din pastă zgrunţuroasă, cu forme şi ornamente mai vechi, dar care se vor regăsi constant şi în etapa de timp imediat ulterioarft, în care are loc dezvoltarea cultur,i de tip *Costişa-Botoşana* din secolele V-VI e.n.[10].

Pe aceeaşi terasă de la Călugăreasca, peste aşezarea din secolele IV - V e.n., se suprapune direct orizontul de cultură materială datînd din veacurile VIII-IX e.n., a cărui grosime variază de la secţiune Ia secţiune, fiind mult mai consistent în preajma locuinţelor. În mai multe cazuri, locuinţele din această vreme perforează complexele aparţinînd aşezării anterioare, uneori distru gîndu-le pe porţiuni destul de mari.

Din secolul VIII -IX, pe această terasă s-au dezvelit un numrtr de 14 locuinţe din totalul de 19 cîte se cunosc din perioada respectivă, restul de cinci fiind situate în sectorul alăturat de la Şipot care, aşa cum am mai amintit, a constituit iniţial, împreună cu platforma de Ia Călugăreasca, o singură terasă. Sectorul de Ia Şipot se află la circa 1 00 m spre nord-vest, porţiunea de terasă care îl desparte de Călugăreasca fiind puternic afectată de alunecări şi de viroage, astfel încît cercetările arheologice nu au putut practic investiga terenul în condiţii propice, ceea ce explică dealtfel şi lipsa unor complexe de locuire în această parte îngustă a platformei. Fragmentele ce ramice, destul de abundente, datînd din secolele VIII-IX, aflate la suprafaţa solului, în porţiunea dintre cele două terase, arată că aşezarea de la Călugăreasca se întindea şi în sectorul Şipot, unde au și fost dezvelite restul locuințelor din această vreme.

Ultimul nivel de cultură din sectorul Călugăreasca aparţine epocii medievale, secolele XVI - XVII, în zonrt existînd în aceastrt epocă o biserică, poate un mic schit (de aici şi numele locului) ale cărui urme nu au putut fi surprinse. În legătură cu locaşul de cult amintit trebuie pus şi cimitirul din aceeaşi vreme, din care au fost dezvelite trei morminte, simple, fără inventar.

Celălalt sector, denumit Şipot, se află tot în centrul satului Dodeşti între sectorul Călugăreasca (de fapt o continuare a sa) şi marginea estetică a cartierului Tămăşani[11].

9 În absenţa unui studiu amplu care să prezinte a11a litic ceramica aparţinînd culturii Sîntana de Mureş, ne referim selectiv la cîteva lucrări generale; Gh. Diaconu, Tîrgşor. Necropola din secolele III–IV e.n., Bucureşti, 1965, p. 72- 86, V ; VIII-XIII; XXIX- LXX; LXXVI – LXXXIII ; XCII — CXII ; CXXXII – CXXXIII; CXL-CLX; Mitrea şi C. Preda, Necro pole din secolul al IV-lea în Mzmtenia, Ilucureşti, 1966, p. 131-137, fig. 5; 89; 1 1 7 - 1 30 ; 33-52; 65; 68 - 80; 89 1 10 1 19 - 121 ; 127-237; I. Ioniţa, ; Contribuţii cu privire la cultura Sîntana de Jlfureş Cernea hov în România, în Arh. Mold., IV., 1966, 20 1 - 208, fig. 9- 18; V. Palade, Un cuptor de olar din secolul al IV-lea la Zorleni-Fîntinele (judeţul Vaslui) în Afrm. tiq, I, 1969, p. 345 - 360 , fig. 4 ; 6- 17 ; Gh. J;>iaconu, Mogoşani. Necropola din secolul al IV-lea e.n., Tîrgovişte, 1970, p. 12- 14, fig. 2- 11 ; N. Zaharia, M. Petrescu

D o
îmb viţa, Em. Zaharia, Aşezări din kToldot'a de la pa leolitic pînă în secolul al XVIII-lca, Bucureşti, 1970,

p. 74- 90, selectiv II; ITT---IV; XLVIII LXXXIII-LXXXVII ; CLVII --CLVIII; CLXXII CLXXIII ; CLXXX; CC--CCLIII;

Continui

p. 74- 90, selectiv II; ITT---IV; XLVIII LXXXIII-LXXXVII ; CLVII --CLVIII; CLXXII CLXXIII ; CLXXX; CC--CCLIII;

Continui

tatea populaţiei autohtone în Transilvania în secolele IV-V (Cimitirul 1 de la Bratei), Bucureşti, 1973,

birituală din secolul al IV-lm e.n. de la Barcea, jud. Galaţi, în Materiale şi Cercetări Arheologice XIV-a se sfuiie anuală de rapoa t e , Tulcea, 1980, 373-397, fig. 8-12.

10 D. Gh. Teo:lor, Teritoriul est-carpatic în veacurile formi.rii P·,porului român, Iaşi, 1978, p. 29- 33.

1 T ăm'işa.nii, înglobat astăzi ca un cartier în localita tea Dod◆şti a fost, pînă la ultima reformă administrativă (din 1968), sat de sine stătător, fiind menţionat de mai multe ori în documentele m◆die•rale, cu începere din se colt:l al XV-iea.

Locul, care se prezintă sub forma unei platforme cu suprafaţa neregulată, este sediul cîtorva izvoare de apă potabilă, destul de bogate, din care motiv, încă clin vechime, el a fost denumit Şipot. Datorită eroziunii puternice şi îndelungate a celor trei pîrîiaşe ce se formează din amintitele izvoare, situate la baza platformei, aceasta a fost secţionată în decursul timpului în alte două mici padine, de formă aproximativ dreptunghiulară, cu marginile destul de abrupte, padine care, în cursul săpăturilor arheologice ce s-au efectuat aici, au fost denumite convenţional Şipot I şi Şipot II.

Suprafeţele celor două mici sectoare erau în momentul cercetărilor noastre de circa 850-900 m2 fiecare, dar socotind şi porţiunile distruse prin eroziuni, putem aprecia că, iniţial, platforma pe care erau situate aşezările din diferite epoci istorice, a avut în întregime aproximativ 4 hectare.

!ntrucît în partea de sud-vest, nord şi nord-est, această platformrt este mărginită de dealuri destul de înalte, altădată împădurite, care constituiau o bună protecţie, solul bogat în cernoziom, precum şi existenţa unor numeroase izvoare cu apă potabilă, este limpede că locul a oferit comuni tăţilor umane instalate aici în diferite epoci istorice, condiţii de trai prielnice pentru o viaţă seden tară, fapt dovedit, ca şi în cazul terasei învecinate, de numeroasele orizonturi culturale existente îndeosebi în perioada primului mileniu al e.n.

Cele mai vechi urme de vieţuire umană pe terasa de la Şipot aparţin unei aşezări neolitice de tip *Criş*, din care s-au putut surprinde doar cîteva gropi simple, din interiorul cărora au fost scoase la iveală resturi ceramice caracteristice pentru acest aspect de cultură materială.

Resturile unui *cenuşar* de la sfîrşitul epocii bronzului (cultura de tip *Noua),* din care provin mai multe fragmente ceramice precum şi cîteva unelte din aramă, bronz şi os au putut fi depistate în sectorul Şipot II. Tot în această parte a terasei au fost descoperite şi cîteva fragmente ceramice aparţinînd unui orizont sporadic din prima epocă a fierului, care stratigrafic nu a putut fi documen tat în nici o secţiune arheologică.

Aşa cum am mai amintit, un bordei păstrat în întregime şi un altul păstrat parţial în ma lurile abrupte ale platformei, ambele datînd din secolul al IV-iea, au putut fi precizate în sectorul Şipot II.

Cele mai numeroase urme de vieţuire umană în general, în sectorul Şipot datează din cea de a doua jumătate a primului mileniu al e.n. Ele aparţin unor aşezări din secolele VI-VII, VIII-IX şi X-XI e.n. De asemenea, în sectorul Şipot I au fost descoperite şi vestigiile vechiului sat din secolele XV-XVII, Tămăşani, reuşindu-se să se dezvelească două locuinţe din această vreme11•

Referitor la aşezările aparţinînd celei de a doua jumătaţi a mileniului I al e.n., subliniem constatarea că cercetările arhţologice întreprinse au putut preciza pe aceeaşi terasă de la Şipot, succesiunea neîntreruptă a unor aşezări care, urmînd în timp una după alta, constituie una dintre cele mai elecvente dovezi despre continuitatea neîntreruptă a locuirii pe aceeaşi vatră de sat.

Astfel, cu prilejul cercetărilor arheologice efectuate în vede1 ca dezvelirii complexelor de lo cuire datînd din secolele VIII—IX e.n., care, aşa cum am amintit, fac parte din aceeaşi aşezare cu aceea de la Călugăreasca, s-a reuşit să se precizeze în zona de nord-est a sectorului Şipot I, o succesiune stratigrafică de o deosebită importanţă istorică, prin intermediul căreia s-a putut semnala existenţa atît vestigiilor datînd din secolele VI-VII e.n., cit şi a unora aparţinînd veacu rilor VIII-IX şi X-XI ·.e.n.

1n 1 969, în secţiunea II din sectorul amintit, s-au putut documenta mai multe niveluri de locuire, datînd din diferite perioade istorice, dintre care ultimele, aşa cum s-a arătat, aparţin

[1][2]

şantierului Dodeşti de către cercetătoarea R. Popovici, care urmează „ă publice (împreună cu alte descoperiri din zonă), r. mltatele acestor investigaţii.

care urmează „ă publice (împreună cu alte descoperiri din zonă), r. mltatele acestor investigaţii.

'

o,

b

c

o

2

[lilb

Fig. J. Complexul de locuinţe suprapuse din secţiunea I (1969) din sectorul Şipot: a, locuinţă secolele VI-VII c.n.; b, locuinţă secolele VIII-IX e.n.; c, locuinţă secolele X-XI e.n.; l, sol vegetal: 2, nivel secolele XV-XVI; 3, nivel secolele X-XI e.n.; nivel secolele VIII-IX e.n.; 5, nivel secolele VI-VII e.n.; 6, nivel secolele IV-V .n.; 7, arsură: 8, pietre ; 9, vatră; 10, sol steril ; 11, latura distrusă a locuinţei din secolele VI-VII e.n.

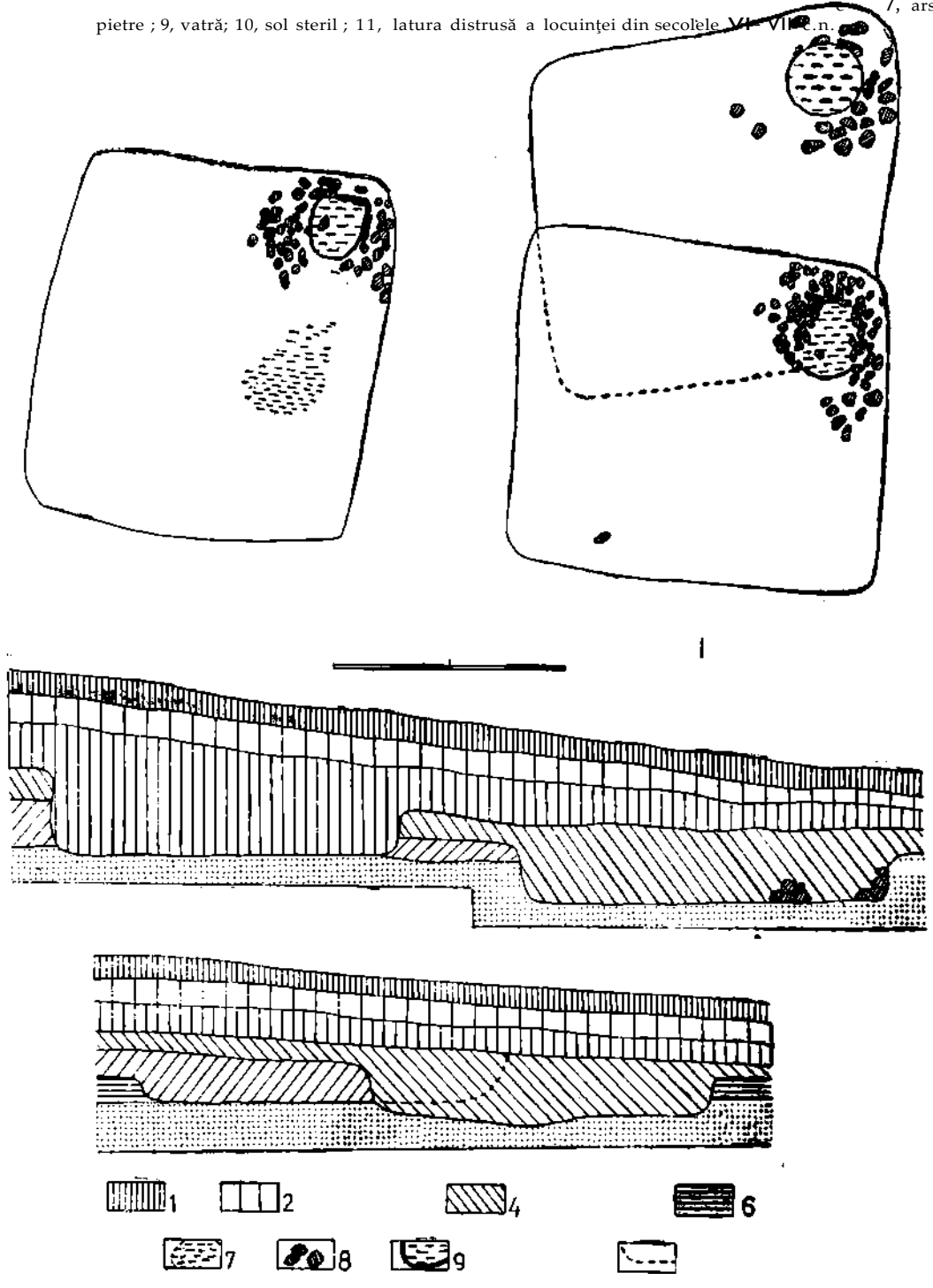

epocii feudalismului timpuriu, toate avînd o valoare ştiinţifică aparte, rnai ales pentru unele elemente de ordin cronologic şi cultural[1a].

în secţiunea menţionată, celor trei niveluri feudale timpurii din a doua jumătate a primului mileniu al e.n. le corespunde cite o locuinţă de tip bordei, parţial suprapuse (fig. 3).

Prima locuinţă, aparţinînd secolelor VI – VII e.n. este secţionată, pe aproape o jumătate din suprafaţa ei, de un complex de locuire de tip bordei, datînd pin secolele VIII-IX e.n. Această din urmă locuinţă este, la rîndul ei, situată la numai) m distanţă de o a treia, aparţinînd veac.urilor X-XI e.n,, care perforează orizontul din secolele VI–VII e.n.,, şi totodată suprapune şi nivelul din secolele VIII -IX e.n. Ultimul nivel de locuire atestat în secţiunea II de la Şipot aparţine epocii feudale, secolele XVI—XVII, documentat continuu pe înţ[illegible]aga terasă.

Situaţia stratigrafică documentată în sectorul de la Şipot I, se repetă numai parţial în zona sectorului Şipot II, unde a putut fi atestată doar intersectarea de către gropile locuinţelor din secolele X- XI e.n. a nivelului aparţinînd secolului VIII -IX e.n. sau a locuinţelor din această ultimă.perioadă care, de asemenea, taie stratul veacurilor VI-:-VII e.n. Totodată, locuinţele aparţinînd veacurilor VI-VII e.n. perforează constant stratul de cultură din secolele IV-V e.n. care: în această parte a terasei este destul de consistent. Spre deosebire de sectorul Şipot I, în settorul Şipot II nu s-a putut documenta nici o suprapunere de locuinţe. Trebuie precizată şi constatarea că, suprapunerile de orizonturi culturale, amintite mai sus, nu sînt întotdeauna vizibile în toate secţiunile. Astfel, în unele cazuri, pe anumite porţiuni s-a observat lipsa unor niveluri, fapt ce trebuie pus în legătură cu amenajările efectuate în decursul timpului pentru instalarea unor locuinţe sau anexe gospodăreşti ulterioare.

Completîndu-se observaţiile stratigrafice din sectorul Şipot I cu acelea din sectorul Şipot II, se poate constata că succesiunile stratigrafice documentate pe această terasă, oferă cercetătorilor posibilitatea de a urmări evoluţia, aproape neîntreruptă, a culturii materiale din secolele IV—V e.n. pînă la începutul secolului al Xi-lea, fapt de o deosebită importanţă pentru determinarea trăsăturilor principale care caracterizează civilizaţia populaţiei daco-romane şi apoi a populaţiei vechi româneşti din Moldova în general, din regiunîle ei de sud-est în special, într-o epocă istorică de o mare însemnătate, în care, după cum se ştie, va avea loc şi definitivarea procesului de etnogene ză românească.

În ceea ce priveşte aşezarea din secolele VI-VII e.n. trebuie să precizăm de la început că, numărul mic de complexe de locuire şi stratul de cultură materială destul de subţire; ne arată că locuirea din această vreme, în comparaţie cu aceea anterioară sau ulterioară, nu a fost prea intensă.

[1B] D. Gh. Teodor, Unele consideraţii privind încheiefta procesului de formare a poporului român în Arh. Jl,fol4., nii cia. Traiane! sud-carpatică, Craiova, 1976, nii cia. Traiane! sud-carpatică, Craiova, 1976, nr. 38; 211, nr. 52; 21'1, nr. 92 şi 216, nr.

u. Asemenea snccesiuni stratigrafice sînt documentate numeroase locuri din Moldova sau din restul ţării. Pentru exemplificare amintim Al. Alexandrescu şi Olteanu, Şantierul arheologic Suceava-Sectorul Oraş, în Ma!eriale, IV, 1957, p. 253; şt. Olteanu, Şantierul arhe· Jfateriale, Materiale, VI, 1959; p. 689-692; S. Dolinescil•FIIChe· te'niei. Cercetările de l;_ Dulceanca, Bucureşti, 1974,

Ş na (jud. Prahova) (1978) cu privire la secolele III-XI, în Materiale şi Cercetări Âl'M9logiee (A. XIII·a. sesiune anuală de rapoal'te), Ora dea, 1979, 277- 279; idem, în Matel'iale şi Cel'cetări (A XTV·a sesiune anuală de rapoal'te), Tul cea, 1980, p. 417-422; D. Gh Teodor, Gh.., Coman, R. Alaiba, rheologice'd la Drăgeşti..;_ l'aslui, în aceleaşi volume, Oradea, 1979, p. 285-288 şi Tulcea,

1980, p. 462–467.

3 - Continuitatea populaliei autohtone la est de Carpali

Este însă posibil ca porţiunile din suprafaţa terasei de la Şipot, distruse de eroziunile apelor şi de alunecările succesive din decursul timpului, să fi afectat într-o însemnată măsură complexele de locuire din secolele VI -VII e.n., ceea ce desigur face aproape imposibilă încercarea de a aprecia corect întinderea iniţială a aşezării din vremea respectivă. Acelaşi lucru se poate spune şi despre aşezarea din secolele VIII -IX e.n. din care, aşa cum am amintit, s-au dezvelit un număr de 18 locuinţe de tip bordei şi o locuinţă de su prafaţă . După cum s-a arătat, această aşezare a cuprins ambele sectoare (de la Călugăreasca şi de la Şipot) şi probabil că, iniţial, a fost şi ea mult mai întinsă, îndeosebi pe terasa de la Şipot.

In ceea ce priveşte vestigiile din secolele X- XI e.n,, ele au fost documentate numai în sectorul Şipot şi, la fel ca şi celelalte complexe de locuire din alte epoci, iniţial au fost mult mai numeroase. Din această vreme s-au dezvelit numai şase locuinţe de tip bordei şi două cuptoare în aer liber, folosite pentru coptul pîinii[11].

Avîndu-se în vedere situaţia terenului, cu suprafeţe neregulate şi porţiuni supuse continuu eroziunilor şi alunecărilor, precum şi faptul că sectorul Şipot I era ocupat în cea mai mare parte de gospodării individuale, iar sectorul Şipot II afectat de lucrări agricole sezoniere, s-a impus de la început o cercetare arheologică adecvată, care să permită un control cît mai bun al acestor porţiuni de teren. In acest scop, s-au efectuat cîteva secţiuni mai lungi şi altele, mai numeroase, de dimen siuni mai mici, cu orientări diferite, impuse, de la caz la caz, de situaţia din teren, precum şi casete, acestea din urmă îndeosebi pentru dezvelirea unor complexe de locuire. Toate secţiunile au avut lăţimea de 1,50 m, adîncimea şi lungimea lor variind în funcţie de zona cercetată şi de natura complexului care urma să fie dezvelit. Doar în sectorul Călugăreasca, datorită porţiunii de teren mai bine păstrate, precum şi faptului că în această zonă nu s-au efectuat lucrări agricole, secţiunile au fost grupate şi trasate în funcţie de poziţia terenului şi de necesitatea pe care o impunea gruparea, în anumite zone, a complexelor de locuire. Este important de arătat d, din cauza fie a culturilor agricole, fie a gospodăriilor existente în unele porţiuni din aceste terase, nu s-a putut folosi metoda dezvelirilor pe suprafaţă mai mare, deşi unele aglomerhi de complexe de locuire, datînd din diferite epoci, o impunea.

Pînă în prezent, cercetările arheologice întreprinse la Dodeşti-Vaslui în cele două sectoare amintite, au reuşit să investigheze efectiv, o suprafaţă de circa 12 .000 m2, în sectorul Călugă reasca, reprezentînd aproximativ 90% din întreaga suprafaţă a terasei şi de circa 1 000 m^2 în sectorul Şipot, reprezentînd aproape 30% din platforma iniţială. Lucrările de interes obştesc, întreprinse pentru terasarea platformei, îndiguirile şi desele niveluri ale unor zone din terase, efectua te începînd cu anul 1975, au împiedicat continuarea săpăturilor arheologice din acest important obiectiv, ducînd totodată şi la distrugerea unor complexe. In momentul de faţă, reluarea săpăturilor nu mai este posibilă decît în porţiuni foarte restrînse, astfel încît, în situaţia existentă, se poate considera că cercetarea arheologică di'1 vatra satului Dodeşti este încheiată.

is E xistenţa. lo€uiril secelele XI, ca şi a aceleia din secolele VI-VII e.n. nUilai în sectorul cercetărilor, este dificil fie mai clar precizate. Este posibil în cazul ambelor obiective, să avem de a face cu

aşezări slteşti mai puţin numeroase şi m&i restrînse ca
aşezări slteşti mai puţin numeroase şi m&i restrînse ca
suprafaţă decît acelea din perioada secolelor IV – V e.n.
sau VIII- IX e. n., care sînt alcătuite din mai multe
locuinţe şi sînt extinse în ambele sectoare.

Cnele sondaje practicate în zonele din imediata vecinătate în 1967, 1969-1971 şi 1974, nu au dus la descoperirea unor urme ale eventualelor necropole, care să aparţină aşezărilor documen ta te în cele două sectoare[18].

Dar şi fără acestea, însemnătatea ştiinţifică a descoperirilor de la Dodeşti, aparţinînd primului mileniu al e.n. este deosebit de mare, deoarece ele aduc, incontestabil, contribuţii de mare valoare la cunoaşterea unei perioade importante din evoluţia feudalismului timpuriu în regiunile est carpatice ale României, materialele arheologice scoase la iveală prin săpăturile intreprinse consti tuindu-se în numeroase şi preţioase mărturii despre continuitatea populaţiei autohtone pe aceste meleaguri, despre stadiul ei de dezvoltare social-economică şi culturală, precum şi despr e natura, durata şi consecinţele relaţiilor ei cu civilizafia romano-bizantină şi bizantină.

ie Informațiile primite de la săteni despre descoperi rea cu mai multă vreme înainte, a unor oase umane pe

pant•le DeJ.lului Vii șoara' nu s-au confirmat prin son· dajele întreprinse î n 1967 și 1969.

pant•le DeJ.lului Vii șoara' nu s-au confirmat prin son· dajele întreprinse î n 1967 și 1969.

II.

AŞEZAREA DIN SECOLELE VI-VII e.n.

Primele vestigii datînd din secolele VI-VII e.n. de la Dodeşti au fost scoase la iveală în anul 1969, cu ocazia cercetărilor efectuate în sectorul Şipot I, obiectivul principal al săpăturilor arheologice fiind aşezările din secolele VIII -XI e.n., ale dror urme fuseseră semnalate încă din anul 1967. Astfel, în secţiunea II din anul 1969 s-a descoperit, aşa cum am amintit, doar o singură locuinţă din secolele VI -VII e.n., care era parţial secţionată de una din secolele \'III -IX e.n. In anul următor, în 1970, cu prilejul săpăturilor efectuate în zona de sud-vest a sectorului, Şipot I, în secţiunea III, s-au mai dezvelit încă două locuinţe din secolele VI-VII e.n. situate foarte aproape una de alta. Tot în sectorul Şipot I, în secţiunea VII din anul 1973, a mai fost săpată o locuinţă de tip bordei. In acelaşi an, dar în sectorul Şipot II, în zona sa centrală, au mai fost des coperite încă două locuinţe de tip bordei aparţinînd aşezării din secolele VI -VII e.n.

Pînă în prezent, numărul total al locuinţelor aparţinînd secolului VI -VII e.n. este de şase dar, aşa cum am mai amintit, iniţial numărul lor a putut fi mai mare, o bună parte din aceste complexe fiind distruse de alunecările de teren şi eroziunile apelor. Există desigur şi posibilitatea ca, în jumă tatea de nord-vest a sectorului Şipot II, rămasă încă necercetată din cauta gospodăriilor actuale, să mai fie şi alte complexe de locuire din aceeaşi perioadă.1.

Este important să reţinem şi faptul că aşezarea din secolele VI-VII e.n. de la Dodeşti este pînă acum printre puţinele obiective din această vreme cercetate metodic în zona de sud-est a Moldovei şi în general în partea ei de sud.

Determinarea cronologică a complexelor din această vreme s-a făcut atît pe baza unor obser vaţi stratigrafice deosebit de clare, precum şi ca urmare a analogiilor unor piese ş1 vase din inven tarul locuinţelor. cu descoperiri similare: bine datate, din :tlte părţi ale ţării[2].

[1] Din informaţiile primite de la locuitori, în anumite porţiuni ale terasei au mai fost descoperite (şi distruse) cîteva bordeie, cu prilejul unor lucrări gospodăreşti. Ma terialul ceramic recoltat, pus la dispoziţie de cei ce l-au descoperit, arată că este vorba r u i datînd din se colele VI- VII e.n. şi prin urmare locuinţele aparţin aşezării din această vreme.

[2] D. Gh. Teodor, Te *itoriul est carpatic* veacurile V-XI e.n. Contribuţii arheologice *şi* istorice la problema formdrii poporului român, Iaşi, 1978, p. 1 1 -66, cu bibli ografia respectivă; I. Mitrea, Re *iu*nea centrald a l'vfol dovei dintre Carpaţi *şi* Siret în secolele VI-IX *e.n.*, în Carpica, XII, 1980, p. 61-73, 75-82, 90, 114-122, pentru Moldova. Pentru alte regiuni ale României Unele rezultate asupra săpăfarilor arheologice de pe cîmpul *d*in cartierul Militari în *CAB*, I, 1963. p. efectuate în 1960 la Căţelul-Nou, în CA *B*, I, 1963 p. 39-41, fig. 23; 26-29; Zirra şi Gh. Cazimir,

Bucnrestii Noi, 1960. Sectorul *Străulesti-Lunca,* în CA n,
Bucnrestii Noi, 1960. Sectorul *Străulesti-Lunca,* în CA n,

tura lp;teşti-Cîndeşti în *lu*mina cercetărilor arheologice din *n9rd-estul Afnnteniei (regiunea* în 1964, 4, p. 485-495; S. Dolinescu-Ferche Aşezări din secolul III *şi* VI e.n. d-*vest* l *.lfunteniei. Cercetările*

Rrmanitatea tÎYzie şi străromânii în Dacia rai nă *sud* carpa!ică *(secolele* III-XI), Craiova, 1976, p. 119-149 fig. 17- 19 ; 29 -3 1, pi. 5; 7; P. Roman şi S. Ferche, *Cercetări* e de la Ipoteşti (jud. *Olt). Observaţii* asupra *tur*i toh*t* ne din secolul al VI-lea în jl,funte*nia,* în SCIVA, 29, 1978, I, p. 73-9 1; S. DolinescuFerche, *Ciurel,* ha *t*at des VI'-VII' de natre *ere,* în Dacia N. S., XXIII, 1979, p. 179-230; S; Dolinescu· Ferche si M. Constantiniu, L'n tab*l*is e e *du* VI' si

Dacia N.S., XXV, 1981, p. 289- 329.

II

DODESTI . VASLUI

SIPOT

asC?zarea din sec.v1-v1 1

25

o

2

www.cimec.ro

Fig. 4. Planul general al aşezării din secolele VI—VII e.n. din sectorul Şipot.

Faptul că aceste locuinţe sînt răspîndite pe întreaga suprafaţă a platformei de la Şipot care, aşa cum am mai menţionat, a suferit mari modificări în decursul timpului, impune constatarea că aşezarea a fost iniţial mult mai întinsă decît pare să o indice numărul redus de complexe de locuire care au putut fi scoase la iveală.

În cele ce urmează vom descrie fiecare complex de locuire din secolele VI—VII e.n. de la Dodeşti, în ordinea descoperirii lor.

COMPLEXELE DE LOCUIRE DIN SECOLELE VI--VII E.N.

Locuinţa nr. 1. (fig. 5/a), a fost descoperită în secţiunea a II-a din anul 1 969, în partea de nord-est a sectorului Şipot I.

Jumătatea ei de sud este distrusă de o locuinţă ulterioară, datînd din secolele VIII-IX e.n. şi, judecînd după resturile care s-au mai păstrat, bordeiul pare să fi avut iniţial o formă trapezoidală, cu latura mai mare orientată spre est. Colţurile locuinţei sînt destul de rotunjite, numai cel dinspre nord fiind uşor prelungit în afară[3].

Dimensiunile laturilor variază, între 3 m, pentru latura de la nord şi probabil 2,S m şi eventual 3 m, pentru celelalte care au fost distruse. Nu este exclus ca latura dinspre est să fi avut mai mult de 3 m lungime. Orientarea locuinţei, ţinînd seama de poziţia vetrei, este aproximativ pe direcţia nord-sud.

Adîncimea medie a bordeiului, socotită de la nivelul iniţial de călcare şi de construcţie este de circa 0,40 m.

n colţul de nord-est se află vatra de formă circulară, cu diametrul de circa 0,60 m constituită din două lipituri de lut amestecat cu pleavă, groase de circa 1 cm aşternute direct pe podeaua locuinţei şi foarte uşor albiată. Lipitura vetrei era foarte puternic înroşită de foc, pe alocuri chiar zgurificată. De jur împrejurul lipiturii de la vatră se aflau lespezi de diferite dimensiuni, din grezie le cală, gru pate către sud-est şi foarte rare sau chiar lipsind către latura de la nord. Gura vetrei a fost probabil către sud-vest. Unele pietre erau destul de înroşite de foc sau înnegrite de fum. Sub cîteva din ele s-au descoperit şi bucăţi de cărbune provenit de la arderea unor lemne de esenţă moale (arin, salcie) . În partea de vest a locuinţei, pe podea, era o mică porţiune pe care fusese răspîndit un strat subţire de cenuşă, provenit, probabil, de la focul cuptorului[4].

Podeaua locuinţei era bine bătătorită şi uşor denivelată către vatră. Pe suprafaţa ei nu s-au observat urme de lipitură sau pete de arsură.

fn porţiunea care s-a păstrat din această locuinţă nu au fost găsite gropi de pari folosiţi la pereţi sau pentru sprijinirea acoperişului. De asemenea, datorită secţionării şi distrugerii jumătăţii de sud a bordeiului a fost afectată probabil şi intrarea ce se afla desigur, pe latura situată în faţa gurii cuptorului.

Lipsa gropilor de pari la această locuinţă sugerează folosirea unor tălpici de lemn, situaţi în afara gropii bordeiului, cu ajutorul cărora se susţineau pereţii şi acoperişul. fn inttrior nu s-a găsit nici o urmă de chirpici sau feţuială de lut de la pereţi.

Inventarul locuinţei este destul de sărac. În apropierea vetrei printre pietre a fost descoperit un străpungător de os (fig. 9/2) , precum şi o falangă prelucrată şi p'=rforată provenită de la un animal domestic (probabil cîine), folosită poate ca talisman (fig. 8/2). Către latura de vest chiar

3 Este posibil ca aceasta să se fi datorat existenţei aici a unui stîlp de susţinere a acoperişului sau a pereţelui, dar a cărui groapă nu a putut fi observată.

4 Cenuşa aşternută intenţionat pe podeaua locuinţelor era o practică obişnuită şi st răveche, prin aceasta obţinîndu-se un strat protector împotriva umezelii.

4 Cenușa așternută intenționat pe podeaua locuințe lor era o practică obișnuită și st răveche, prin aceasta obținîndu-se un strat protector împotriva umezelii.

pe podea s-a descoperit o placă de bronz de la o cataramă bizantină ornamentată cu cercuri con centrice (fig. 8/ 1), precum şi un ac de bron.t provenit de la o fibulă, fie de tip digitat, fie cu picior înfăşurat (fig. 8/5) . O fusaiolă cilindrică de lut a fost găsită către mijlocul locninţei (fig. 10/ Alături de aceste obiecte s-au descoperit şi cîteva resturi ceramice lucrate cu roata (fig. 1 1) şi cîteva lucrate cu mina, de la acestea din urmă remarcîndu-se unele ornamentate (fig. 1 5/3,6 ; 18/1 -2,4, 6 ; 19/1- 4,7).

Locuinţa nr. 2 (fig. 5/b), a fost descoperită în anul 1970 în secţiunea a III-a din zona de vest sud-vest a sectorului Şipot I.

Locuinţa, de tip bordei, are o formă patrulateră cu colţurile foarte puţin rotunjite, unele chiar drepte şi cu latura de la vest uşor arcuită în afară.

Dimensiunile laturilor sale sînt de circa 3,50 m x 3 m, iar orientarea lor, ţinînd cont de pozi ţia vetrei şi a intrării, aproximativ nord-est-sud-vest. Adîncimea medie, măsurată de la nivelu 1i niţial de călcare şi de construcţie al locuinţei este de circa 0,40 m.

în colţul de nord-vest se află vatra cuptoru lui foarte bine conservată. Ea avea o formă ovală şi era constituită din două lipituri de lut avînd o grosime totală de circa 3 cm. Lipitura era foarte puter nic arsă şi uşor albiată, cu circa 4-5 cm faţă de podeaua locuinţei. De jur împrejurul ei se afla un parament din pietre de rîu şi lespezi din grezie locală, de diferite dimensiuni, o parte din aceste pietre fiind arse sau înnegrite de fum, mai ales acelea dinspre interiorul vetrei. Nu s-a putut preciza dacă acest cuptor a avut sau nu boltă din pietre.5 O parte din pietrele de la parament erau răvăşite pe latura dinspre nord şi vest. Cîteva bucăţi de cărbune provenite de la lemne de fag şi salcie au fost găsite, împreună cu resturi de cenuşă, chiar pe lipitura arsă a vetrei.

Podeaua locuinţei era puternic bătătorită, iar înspre latura de vest, uşor înroşită sub pietrele rostogolite de pe vatră. In colţul de la sud-vest şi către mijloc, în faţa cuptorului, s-au descoperit două gropi de pari, de formă ovală, cu diametrul de circa 0,25 m şi cu adîncimea de 0, 18 -0,20 m, provenite probabil de la parii de susţinere ai acoperişului. !n acest caz, avîndu-se în vedere lipsa parilor de la celelalte colţuri, credem că aici este vorba mai curînd de o sprijinire suplimentară a acoperişului şi a peretelui de la vest.

Intrarea a putut fi foarte bine delimitată tnspre colţul de vest al laturii de la sud. Ea era sub forma unui gîrlici larg de numai 0,75 m, uşor adîncit faţă de podea şi depăşind în afară limita peretelui locuinţei.

Nici în această locuinţă nu au fost găsite urme de chirpici sau feţuială de lut de la pereţi.

Inventarul acestei locuinţe este de asemenea destul de sărăcăcios. Pe podea şi în umplutura gropii bordeiului a fost descoperită o fusaiolă de lut fragmentară, de formă bitronconică (fig. 10/3 şi un străpungător de os în stare de prelucrare (fig. 9/5). Pe latura dinspre nord, printre pietrele răvăşite ale cuptorului a fost descoperit un amnar mic de fier, bine conservat (fig. 6/8). De asemenea, au mai fost descoperite şi cîteva fragmente ceramice lucrate cu roata (fig. 1 2), precum şi alte cîteva lucrate cu mina (fig. 15/2,4 -5 ; 1 8/3,5), din care nu s-a putut întregi nici un vas.

Locuinţa nr. 3 (fig. 5/c) a fost descoperită în anul 1970, în secţiunea a III-a din zona de vest-sud-vest a sectorului Şipot I, în imediata apropiere a locuinţei nr. 2.

Locuinţa, de tip bordei, are o formă aproximativ dreptunghiular-rombică, cu colţurile foarte puţin rotunjite şi cu laturile uşor curbate.

5 Uneori bolta cuptorului era intenționat de făcută în vederea refacerii ei, dată fiind tocmai construcția sa u-

dimentară (lucrată doar din pietre legate simplu cu lut), ca
re ceda ușor după o anumită perioadă de folosire.

dimentară (lucrată doar din pietre legate simplu cu lut), ca
re ceda ușor după o anumită perioadă de folosire.

Dimensiunile laturilor sînt de circa 3,25 m X 3,60 m, iar orientarea lor aproximativă nord sud. Este cea mai mare locuinţă din secolele VI–VII e.n. dezvelită pînă acum la Dodeşti. Adîncimea medie a locuinţei, măsurată de la nivelul iniţial de călcare este de aproape 0,50 m.

În colţul dinspre nord-est se află vatra de formă dreptunghiulară, cu dimtmsiunile de circa 0,40 m x o, 75 m, formată dintr-o singură lipitură de lut groasă de circa 1 cm, puternic arsă de foc şi uşor albiată faţă de podea. De jur împrejurul ei se află un parament din pietre de rîu şi lespezi de grezie locală de diferite dimensiuni, legate între ele cu pămînt galben bătătorit. Unele pietre erau arse sau afumate de foc. Nu putem preciza dacă vatra cuptor a avut sau nu iniţial o boltă construită din pietre.

Podeaua locuinţei era destul de bine bătătorită şi, imediat în faţa gurii cuptorului, foarte uşor arsă.

Pe mijlocul laturii de nord s-a descoperit o groapă oval-alungită cu dimensiunile de 0,35 m X 0, 15 m, adîncă de numai 0,12 m, precum şi alte două gropi mai mici, de formă neregulată adînci de 0,18 m, şi respectiv de 0,20 m. Ele proveneau de la parii folosiţi la susţinerea acoperişului.

Intrarea nu a putut fi determinată, dar judecînd după poziţia vetrei se pare că era situată pe latura dinspre sud a locuinţei.

Inventarul acestei locuinţe este, ca şi la celelalte, tot aşa de sărăcăcios.

Astfel, din umplutura bordeiului au putut fi recuperate doar un străpungător de os, păstrat fragmentar (fig. 9/1), o fusaiolă de lut, de asemenea fragmentară (fig. 10/4), o lamă de cuţit din fier (fig. 6/9), precum şi un vîrf de săgeată din fier de dimensiuni mai mici (fig. 6/7).

Pe lîngă obiectele menţionate mai sus, în umplutura locuinţei, pe podeaua ei sau printre pietrele cuptorului, au fost descoperite cîteva fragmente ceramice lucrate cu roata (fig. 13), precum şi cîteva lucrate cu mîna (fig. 16/1—2,6). De asemenea, s-a găsit şi un mic vas aproape întreg, lucrat cu mîna (fig. 15/1).

Locuinţa nr. 4 (fig. 5/d), a fost descoperită în anul 1973, în secţiunea a VII-a din sectorul Sipot I, în zona sa de la nord, nu departe de locuinţa nr. 1 dezvelită în anul 1967.

Locuinţa, de tip bordei, are o formă patrulateră, cu colţurile uşor rotunjite, latura dinspre nord-est fiind puţin arcuită înspre interior.

Dimensiunile laturilor sînt de circa 3,50 X 3,25 m, iar orientarea lor, ţinînd seama de poziţia vetrei aproximativ nord-sud-est, sud-sud-vest[7]. Adîncimea medie a gropii bordeiului, rilăsurată de la nivelul iniţial de călcare şi de săpare al locuinţei este de circa 0,40 m.

În colţul dinspre est-nord-est se află vatra de forwă ovală, cu dimensiunile de 0.60m X 0,65m, constituită din două lipituri de lut amestecat cu pleavă de cereale, ambele straturi groase de circa 3cm. Suprafaţa vetrei este puternic arsă de foc, în unele porţiuni pînă la zgurificare[8]. De jur împrejurul vetrei se află un parament format din pietre de rîu şi lespezi de grezie locală. O parte din aceste pietre erau răvăşite pe podea către mijlocul locuinţei, cîteva din ele fiind arse de foc sau înnegrite de fum. După cantitatea destul de mică de pietre care s-a mai păstrat, se pare că vatra-cuptor nu a avut boltă. Pietrele răvăşite ale vetrei se grupau îndeosebi de-a lungul laturii de est a locuinţeL

Podeaua locuinţei este destul de bine bătătorită şi către latura dinspre est, în unele porţiuni uşor înroşită de la o ardere secundară, provenită probabil de la vatră. Spre mijloc podeaua era

[7] Această locuinţă este totodată şi una dintre cele mai mari atestată în regiunile de la est de Carpati în secolele VI–VII e.n. Vezi şi Gh. Teodor, *op. cit.*, 1.5– 6.

7 Acest bordei este de asemenea unul dintre cele mai mari descoperit în asezarea din secolele VI- VII de la Dodești și avea probabil o anumita însemnătate de ordin i

social-economic pentru comunitatea sătească de aici.

social-economic pentru comunitatea sătească de aici.

e Este unul din puținele cazuri întîlnite la Dodești avînd analogii la Botoșana, Cucorăni sau Davideni, cf. D Gh. Teodor, op. *cit.*, p. 17- 18 : S. Teodor, Sdptlturile de la *Cucordni-Botoşani,* în *Arh.* Mold. VIII, 1975, p . *cit.* p.

uşor albiată, îndeosebi către latura de la sud, unde credem că ar fi putut fi situată şi intrarea, avînd în vedere poziţia gurii vetrei-cuptor.

Inventarul locuinţei este oarecum mai bogat decît al altora. Astfel, printre pietrele răvăşite ale cuptorului dinspre latura de nord, s-a găsit un tipar de formă paralelipipedică neregulată, lucrat dintr-o grezie locală (fig. 7/3) şi un altul fragmentar şi de dimensiuni mult mai mici, lucratdintr-o piatră verzuie, moale (fig. 7/2), ambele folosite la turnarea unor obiecte de podoabă (probabil cercei). Cn obiect din fier prevăzut la unul din capete cu o verigă, a cărui destinaţie este îrică greu de precizat, s-a descoperit în colţul de la sud-est (fig. 6/2). Un mic împungător-pilă din fier (fig. 6/11), împreună cu o dăltiţă din fier (fig. 6/1) s-au aflat chiar pe podea lîngă mijlocul pere telui de la nord. O altă dăltiţă tot din fier s-a descoperit în umplutura gropii bordeiului (fig. 6/3), alături de o scoabă (fig. 6/10). Două mici bucăţi fragmentare de aramă, folosite poate pentru pn·lucrarea unor aplici, zăceau printre pietrele răvăşite ale cuptorului (fig. 8/6-7). În sfîrşit, s-a·u mai găsit şi fragmentele a două străpungătoare din corn, unul pe podea, înspre latura de vest şi altul în umplutura gropii locuinţei (fig. 9/3-4), precum şi o fusaiolă ornamentată (fig. 8/3). S-au mai descoperit şi cîteva fragmente ceramice lucrate cu mina (fig. 16/3-5) şi două fragmente provenite dintr-o amforă bizantină (fig. 14/3-4). în general, în comparaţie cu alte locuinţe, în acest bordei se afla foarte puţină ceramică.

Avîndu-se în vedere numărul mare al uneltelor şi destinaţia lor, avem suficiente temeiuri să considerăm că locuinţa a putut fi folosită ca atelier pentru prelucrarea unor obiecte de podoabă. Lipsa unor cuptoare speciale şi a creuzetelor, ca şi a altor unelte şi instalaţii specifice unui astfel de atelier, ar putea duce la ideea că nu avem de-a face cu o astfel de activitate meşteşugărească. dar descoperirea unei linguri de lut pentru turnat, păstrată în stare fragmentară, în stratul de cultură din imediata apropiere a bordeiului, face totuşi foarte plauzibilă presupunerea noastră în legătură cu existenţa aici a unei locuinţe-atelier. ln acest caz avem de-a face cu încă o locuinţă atelier datînd din secolele VI-VII e.n. pe teritoriul Moldovei, alături de aceea cunoscută în aşezarea de la Botoşana-Suceava, datînd din aceeaşi vreme.

Lowinţa *nr.* 5 (fig. 5/f) a fost descoperită în anul 1973, în secţiunea IV-a din partea de est a sectorului Şipot II, în apropierea unei locuinţe din secolele VIII-IX e.n.

Locuinţa de tip bordei, are o formă dreptunghiulară, cu colţurile uşor rotunjite şi cu laturile de la est şi vest puţin curbate în afară.

Dimensiunile laturilor sînt de circa 3,10 m x 3,75 m iar orientarea lor aproximativ nord sud, avîndu-se în vedere poziţia vetrei. Adîncimea medie a lOcuinţei, măsurată de la nivelul pe călcare şi de construcţie al ci este de aproape 0,50 m.

ln colţul dinspre nord-est, plasată destul de mult către interiorul locuinţei, se afla vatra de formă ovală, constituită dintr-o singură lipitură de lut amestecat cu pleavă, avînd dimensiunile de circa 0,60 m X 0,40 m, şi o grosime de circa 2,5 cm, lipitura fiind aşternută direct pe podeaua locuinţei. Vatra este foarte puternic arsă, uneori pe anumite porţiuni chiar puţin zgurificată. De jurîmprejurul vetrei de lut se aflau, răvăşite pc podea, mai multe pietre de rîu şi lespezi din gresie locală, care iniţial au făcut parte dintr-un parament situat în jurul vetrei. O parte din pietre erau arse de foc sau parţial înnegrite de fum. După numărul redus de pietre care încoPjurau vatra, se poate presupune că acest cuptor nu a fost prevăzut cu boltă.

Podeaua locuinţei era destul de bine bătătorită şi în unele locuri, îndeosebi către mijloc, uşor denivelată. Chiar la faţa vetrei, la circa 0,50 m distanţă, se afla o groapă de formă oval-neregulată, ca o alveolare adîncă de 8-10 cm, umplută cu cenuşa scoasă probabil de la vatră. ln cenuşă

' D. Gh. Teodor, op. cit., p. 22, nota 88.

s-au găsit cîteva resturi de cărbune de la lemn de stejar şi de arin. În interiorul acestui complex de locuire nu au fost descoperite urme de pari pentru susţinerea pereţilor şi acoperişului, ceea ce sugerează că şi la această locuinţă s-au folosit probabil tălpici de lemn, situaţi în afara gropii ei.

Intrarea în locuinţă nu a putut fi determinată, dar judecind după poziţia gurii cuptorului, ea a fost desigur pe latura de la sud, în faţa acesteia.

In interiorul acestui bordei inventarul este extrem de sărac. Printre pietrele răvăşite de la vatră s-a descoperit doar un obiect fragmentar din fier (o limbă de clopot sau poate un amnar ?), greu de determinat (fig. 6/5), precum şi o piatră fragmentară pentru ascuţit (fig. 10/5) şi o fusaiolă (fig. 1 0/2). De asemenea, s-au găsit şi cîteva fragmente ceramice, lucrate numai cu mina, foarte puţine în comparaţie cu alte locuinţe (fig. 17/4.-5,7-8 ; 19/5-6).

Locuinţa nr. 6 (fig. 5/e) a fost descoperită în anul 1973, în secţiunea a II-a din partea centrală a sectorului Şipot II. Locuinţa a fost semnalată încă din anul 1971 cu ocazia săpării secţiunii amintite, fiind ulterior dezvelită şi încadrată cronologic ca atare.

Locuinţa' de tip bordei, are o formă aproape patrulateră, cu colţurile uşor rotunjite şi cu latura dinspre nord-est puţin arcuită în afară.

Dimensiunile laturilor sînt de circa 3 ,50 m X 3,25 m, iar orientarea lor aproximativ nord vest-sud-est. Adîncimea medie, măsurată de la nivelul iniţial de călcare şi al construcţiei ei este de circa 0'45 m.

In colţul dinspre nord' deplasată însă către interiorul locuinţei, se află vatra de formă ovală, cu diametrul maxim de circa 0,60 m (constituită din două lipituri de lut, groase de aproximativ 2,5 cm), aşternută direct pe podeaua locuinţei şi uşor albiată faţă de ea. Lipitura vetrei este pe anumite porţiuni puternic arsă , uneori pînă la zgurificare[1]. De jur-împrejurul vetrei de lut s@ aflau mai multe lespezi din grezie locală şi îndeosebi bolovani de rîu, de diferite dimensiuni, care iniţial au constituit un parament în formă de potcoavă. Marea majoritate a pietrelor erau înroşite de foc sau înnegrite de fum şi în cea mai mare parte răvăşite şi rostogolite din poziţia lor iniţială, gru pîndu-se către latura dinspre nord-vest. După cantitatea de pietre descoperită, destul de redusă, se pare că vatra-cuptor nu a avut boltă.

Podeaua locuinţei era destul de bine bătătorită, uşor denivelată către mijloc şi. sub pietrele căzute, puţin arsă. Pe mijlocul laturilor de la nord-est şi vest s-au descoperit gropi de pari de la susţinerea pereţilor sau acoperişului. Gropile erau ovale, aveau dimensiuni de 0,20 m x 0,25 m şi adîncimea cuprinsă între 0, 12-0, 18 m. Inspre colţul de la est se afla o groapă de formă ovală cu diametrul maxim de circa 0,75 m şi adîncă de circa 0,20 m, umplută cu cenuşă şi bucăţi de cărbune de arin şi salcie.

Către colţul dinspre sud-est se afla intrarea sub forma unei uşoare albieri, ce depăşea marginea gropii bordeiului. Intrarea era largă de numai 0,80 m şi avea forma unui gîrlici. In interior nu s-au găsit bucăţi de chirpici sau feţuială de lut de la pereţi.

In ceea ce priveşte inventarul, ca şi la celelalte locuinţe, el era destul de sărăcăcios.

Dintre obiectele descoperite în această locuinţă remarcăm mai întîi două ace simple din fier (fig. 6/4 ; 8/4.), aflate în groapa de cenuşă menţionată mai sus, precum şi o lamă fragmentară de cuţit din fier, găsită în colţul dinspre vest (fig. 6/6) . De asemenea, a mai fost descoperită şi o piatră fragmentară de culoare verzuie, folosită pentru ascuţit (fig. 10/6).

Cîteva fragmente ceramice lucrate cu roata (fig. 14./1-2, 5-6), precum şi cîteva lucrate cu mina (fig. 17/1-3,6), completează inventarul acestei locuinţe bordei.

18 Z gurificarea putea proveni, în acest ca și de la o osire mai îndelungată a vetrei, dat f.ind faptul că și fol

o uri locuința a fost mai temeinic construită (cu pari la c lț și pe mijlocul laturilor).

o uri locuința a fost mai temeinic construită (cu pari la c lț și pe mijlocul laturilor).

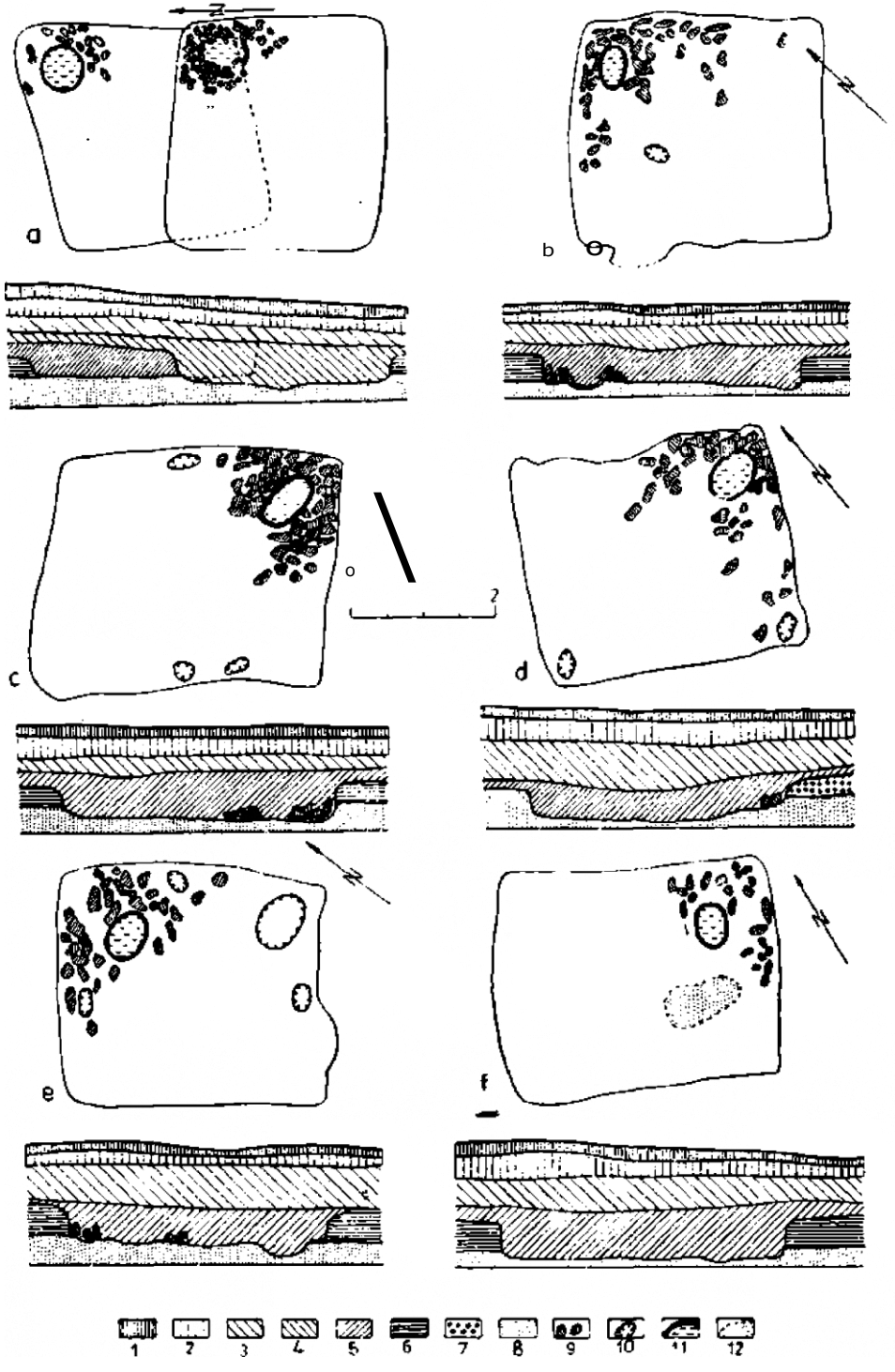
a
b
c
d
e
f
0
2
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Fig. 5. Planurile şi profilele locuinţelor din secolele VI–VII e.n. a locuinţa nr. 1; b, locuinţa nr. 2; c, locuinţa nr. 3; d locuinţa nr. 4; e, locuinţa nr. 6; f, locuinţa nr. 5; 1, solul vegetal; 2, nivel secolele XV–XVI; 3, nivel secolele X–XI e.n. nivel secolele VIII-IX e.n.; 5, nivel secolele VI-VII e.n.; 6, nivel secolele IV-V e.n.; 7, nivel comuna primitivi; 8, sol steril; 9, pietre; 10, gropi de pari; 11, vatri; 12, cenuşi.

GROPI DE PROVIZII

Din perioada secolelor Vli-VII e.n. se cunosc pînă în prezent la Dodeşti doar trei gropi de provizii. Astfel, în apropierea locuinţelor nr. 2 şi nr. 3 din sectorul Şipot I, în anul 1970, cu ocazia dezvelirii complexelor de locuire amintite, au fost descoperite două mici gropi de provizii avînd formă de sac, cu gura îngustă şi fundul mai larg, ambele cu o capacitate redusă de înmagazinare, iar în sectorul Şipot II o alta în apropierea locuinţei 6, avînd aceeaşi formă.

Groapa nr. 1 (fig. 20/1), cu adîncimea de 0,50 m, diametrul gurii de 0,32 m şi cel maxim de 0,50 m avea pereţii puţin arşi şi nu conţinea decît dteva oase, probabil de miel.

Groapa Iţr. 2. (fiK, 20/2), de ◄ceca.şî.f9ră cu prim►avea diametrul gurii de 0,36 m, cel maxim de 0,50 m şi adîncimea de drea 0,65 m, pereţii fiind de asemenea arşi. interior, pe fund s-au găsit boabe de mei şi secară ca:r:bonizate.

Groapa ni. 3 (fig. 20/3), s-a descoperit în anul 1 973. în sectoru1 Şipot II, în apropierea locuinţei nr. 6 şi avea o formă oval-cilindrică, cu diametrul gurii de circa 0,28 m, cel maxim de 0,4 m, iar adîncimea de circa 0,46 m. Pereţii erau puţin arşi şi în interior nu conţinea nimic.

Datarea acestor gropi în secolele VI-VII e.n. este asigurată stratigrafic, întrucît toate trei taie niveluri din secblele IV-V e.n. şi sînt suprapuse la rîndul lor de niveluri din secolele VIII-IX e.n. Dealtfel, din promul secţiunilor în care au fost găsite aceste gropi, reiese foarte clar că ele au fost săpate din nivelul secolelor VI-VII e.n. Asemenea gropi de provizii aveau desigur o capacitate redusă de înmagazinare şi este de presupus că numărul lor a fost iniţial mai mare. în mod obişnuit, asemenea gropi de provizii sînt grupate într-o anumit.ă zonă din marginea aşezărilor, dar la Dodeşti aceasta esfe greu de presupus unde ar putea fi situată[11].

* * *

Analizîndu.:.se toate datele oferite de cercetarea exhaustivă a complexelor de locuire şi a gropilor de provizii datînd din secolele VI-VII e.n. descoperite prin săpăturile de la Dodeşti—Vaslui, s-au putut obţine o serie de informaţii deosebit de interesante, pe baza cărora s-au încercat o serie de precizări de ordin cronologic, tipologic şi cultural.

Deşi numărul locuinţelor descoperite pînă în prezent este foarte redus (doar şase), totuşi datele oferite de fiecare din ele pot determina, într-o anumită măsură, unele concluzii de ordin general. După cum s-a constatat, locuinţele din această vreme de la Dodeşti sînt numai de tip bordei, destul de puţin adîncite în pămînt, adîncimea lor nedepăşind 0,50 m. De obicei, ele sînt de formă patrulateră şi, cu unele excepţii, nu au gropi de pari pentru susţinerea pereţilor şi a acoperişului, situate la colţuri sau pe !flijlocul laturilor, aşa cum obişnuit se întîlnesc la locuinţele din această vreme din Moldova[13].

Vatra, formată dintr-o simplă lipitl1ră_„► lut ovală sau circulară, este întotdeauna înconjurată de un parament akăhiit din pietre de rîu sau lespezi dfo.grezie şi nu a fost prevăzut cu bolta. În patru cazuri, vatra-cuptor se afla situată în colţul dinspre nord-est, iar în alte două cazuri în colţul dinspre nord-vest, într-o anumită măsură ţinîndu-se cont d► înclinarea pantei. Nici o locuinţă nu a fost distrusă prin incendiu.

O serie de alte date vin să ateste că la construirea locuinţelor, în general, s-au folosit îndeosebi

lemne de esenţă moale, ca arin şi salcie şi mai rar stej ar sau chiar fag, procurate probabil din pădu rile care acopereau altădată această zonă, ce făcea parte în trecut din vestiţii codrii ai Fălciului.

' 11 M terasei afectate anual alunecări este posibil -ca cea mai mare parte a zonei în care se grupau astfel de gropi să 1i fost deja distrusă sau acoperită cu lentile de pămint.

sau acoperită cu lentile de pămint.

.12 D. Gh. op. cit. p. Fi - 16 ; I. op. cit p. 64- 69.

Fig. 6. Unelte, obiecte casnice și arme din secolele VI–VII e.n. 1–3, 10–11 locuința nr. 1; 4, locuința nr. 6; 5–7, 9 locuința nr. 5; 8, locuința nr. 2.

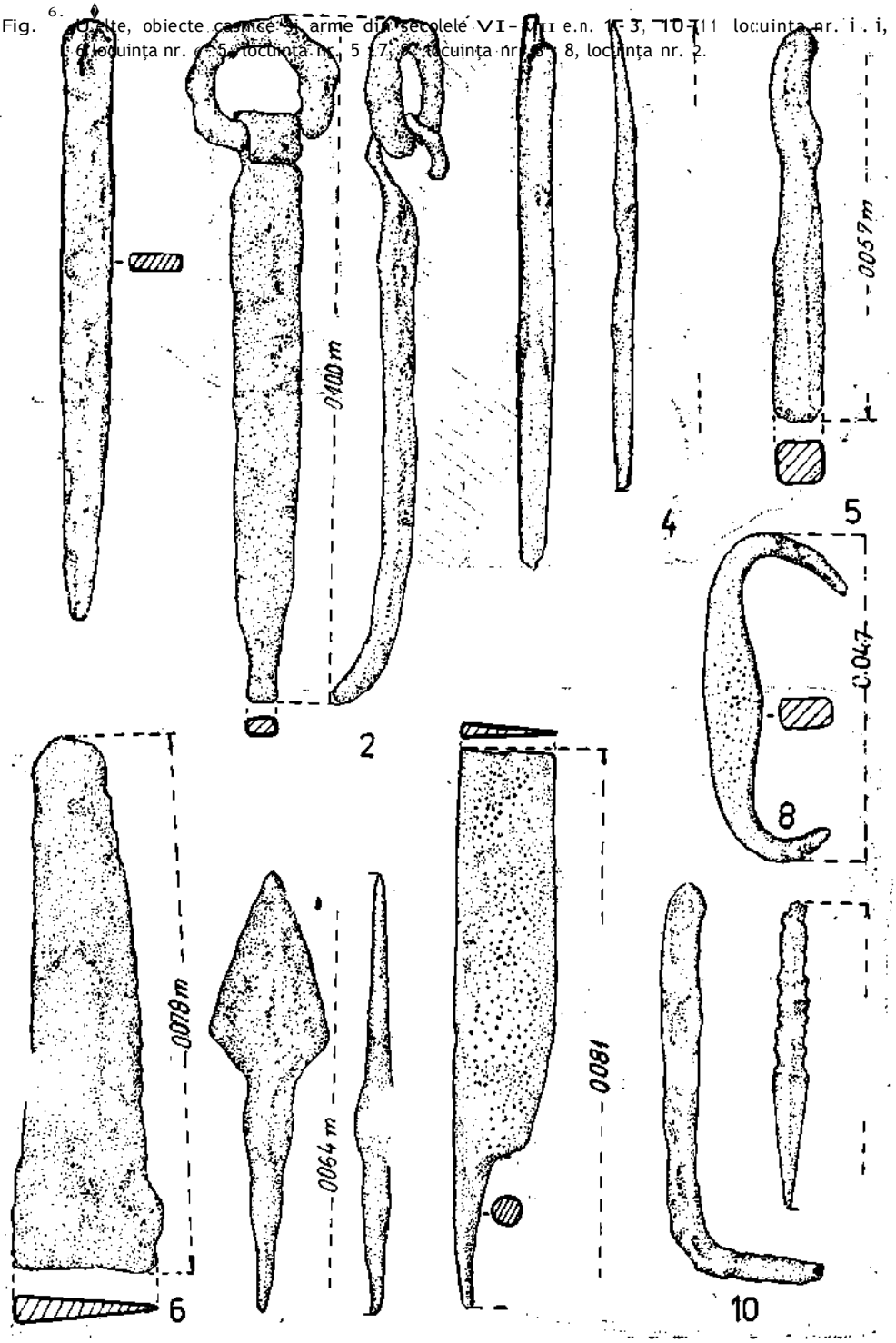

so

C:ONTINUITATtA POPULATl!I AU'rOHTOllE LA T OE c:AlPATI

C:ONTINUITATtA POPULATl!I AU'rOHTOllE LA T OE c:AlPATI

3

Fig. 7. Tipare și lingură de turnat metale din st'colde VI-VII e.n. din umplutura și din preajma locuinței nr. 4.

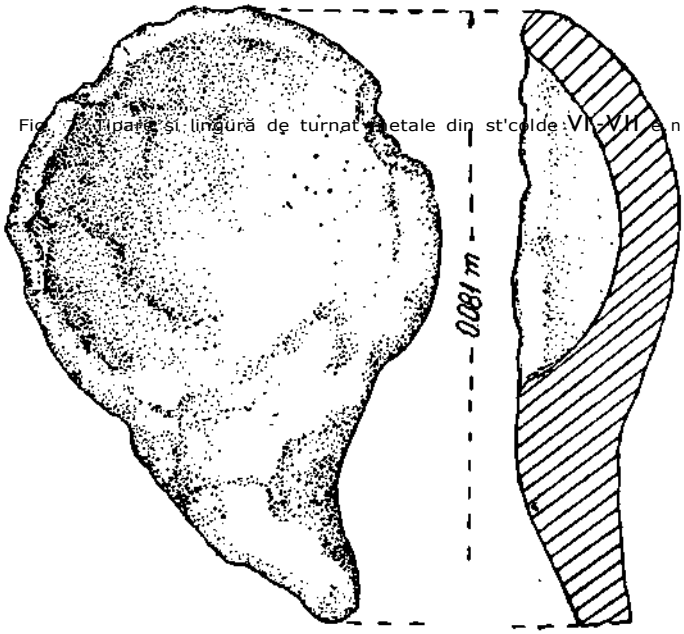

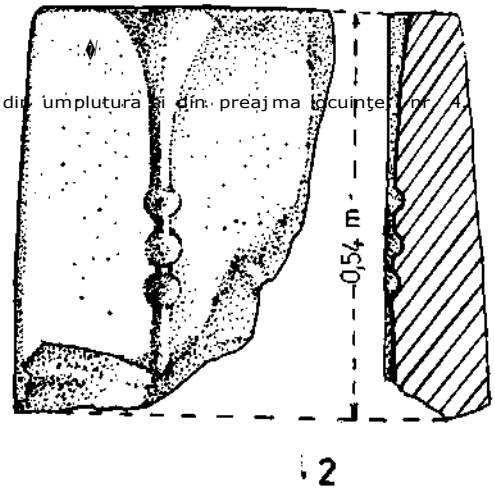

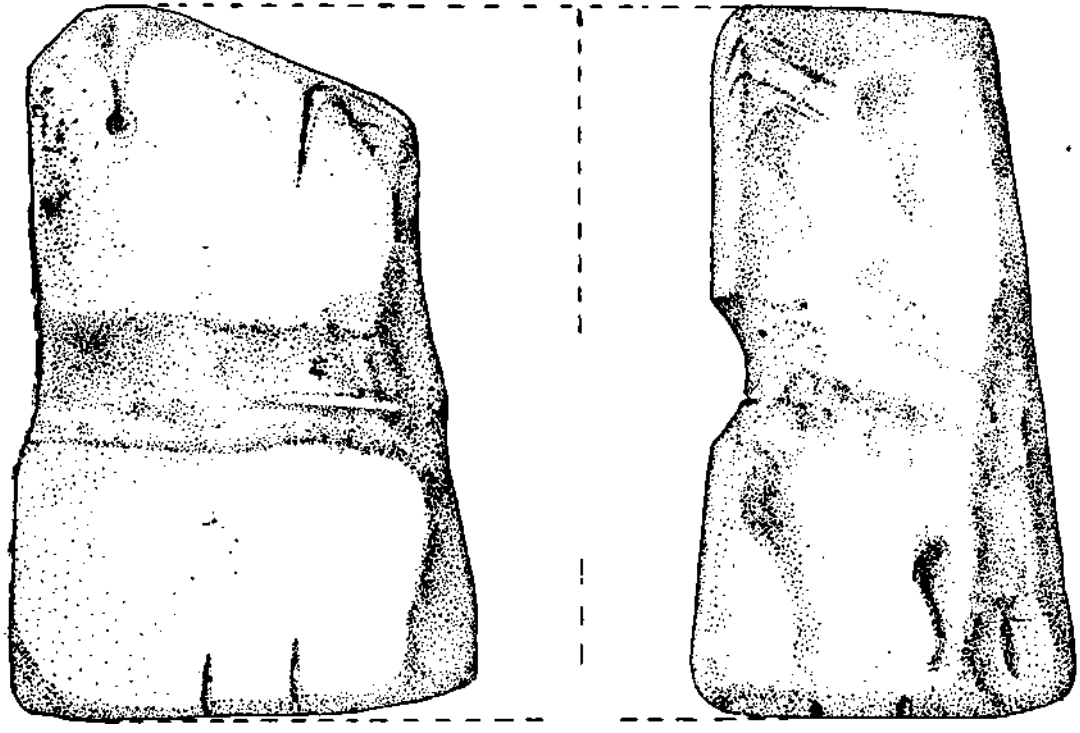

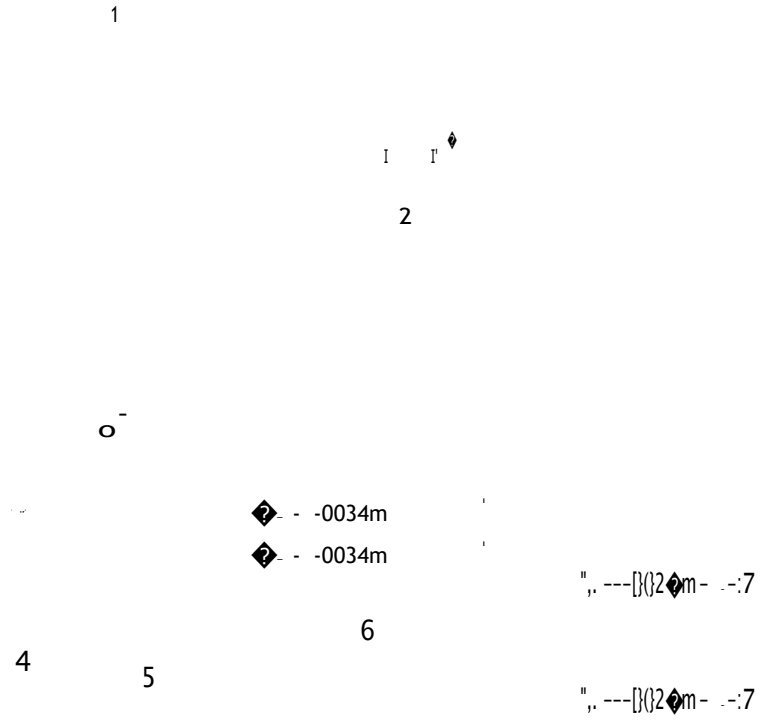

Fig. 8. Obiecte vestimentare şi de podoabă din secolele VI-VII e.n. 1-2, .5,

Datorită faptului că nu s-a putut cerceta, din motive obiective, întreaga suprafaţă a terenului. este destul de greu să se precizeze dacă iniţial, în cadrul aşezării, locuinţele erau sau nu grupate în cuiburi, pe criterii familiale, sau dispuse în şiruri paralele, de-a lungul unor adevărate ulițe, ca urmare a unor cauze de ordin economic şi social, aşa cum s-a constatat la aşezările de la Suceava Şipot [13], Botoşana-Suceava[1], sau Cucorăni — Botoşani [1'], Davideni — Neamţ [18] care datează din aceeaşi vreme.

Alte detalii privind construcţia pereţilor sau a acoperişului la aceste locuinţe sînt greu de precizat din cauza stării lor de conservare nu prea bună. Este de presupus totuşi, după forma şi dimensiunile lor şi prin comparaţie cu complexele de locuire din alte aşezări contemporane din Moldo va, că bordeiele din secolele VI - VII e.n. descoperite la Dodeşti trebuie încadrate în tipul, deja bine cunoscut pentru această vreme, din restul teritoriului carpato-dunărean [17].

1a D.

Gh. Teodor, Civilizaţia romanicii de la est de - Suceava, Bucureşti, 1984.

G. Teodor, Unele considerafii privind procesu.'ui de formare a popornlui român, în A1'h. Mold., IX, 1980,

IX, 1980,

u S. Teodor, op. cit, p. 1.52 – 1.55.

10

1 D. Gh. Teodor, Teritoriul est-carpatic în veacurile

7

.. p. 13- 16.

Adîncimea mică a loc umţelor, faptul că lipitura vetrelor este destul de subţire şi nu mai rareori refeţuită, sărăcia inventarului în general, ca şi grosimea foarte mică a stratului de cultură aparţinînd secolelor VI–VII e. n„ ne arată că locuirea în această vreme a fost destul de puţin intensă şi relativ de scurtă durată.

Faptul că nu sînt urme de incendiu la nici o locuinţă şi că sărăcia evidentă a inventarului este desigur consecinţa evacuării lor intenţionate, ne determină .să presupunem că aşezarea a fost părăsit ă organizat' cauza abandonării ei fiind probabil de ordin social-economic. într-adevăr, este cunoscut că îndeosebi îri perioada marilor migraţii din mileniul I al e.n. comunităţile autoh tone agricole se mutau periodic în cadrul unor microregiuni, deplasarea aşezărilor fiind determi nată de căutarea uhQi: noi focuri necesare agriculturii extensive şi periodice18• Deşi nu avem toate datele necesare, credem. că nu greşim afirmînd că aşezarea de la Dodeşti din secolele VI -VII e. n. constituia o obşte agricolă-păstorească, existenţa ei temporară pe platforma de la Şipot fiind astfel explicabilă.

INVENTARUL COMPLEXELOR DE LOCUIRE

După cum am · mai menţionat, în cadrul prezentării fiecărei locuinţe în parte, cu prilejul dezvelirii celor şase complexe de locuire ,din aşezarea datînd din secolele VI -'- VII e.n. de la Dodeşti \'aslui, precum şi în stratul de cultură aparţinînd acestei vremi, s-au descoperit mai multe unelte din metal, piatră şi lut, precum şi cîteva obiecte de podoabă şi vestimentare,

Inventarul aşezării este destul de sărăcăcios şi, aşa cum am mai arătat, este destul de puţin numeros, raritatea lui datorindu-se atît n\lmărului mic de complexe de locuire scoase la iveală prin săpăturile întreprinse, cît şi faptului că a fost probabil evacuat odată cu pi:'lrăsirea aşezării de către locuitorii ei.

Deşi puţine ca număr, obiectele descoperite în locuinţele din această vreme de la Dodeşti, ne dau totuşi posibilitatea de a aprecia destul de bine ocupaţiile principale ale locuitorilor din această aşezare. De aceea, prezentarea lor sistematică şi completarea cu unele date suplimentare ni se pare oportună, în felul acesta putîndu-se aprecia mai corect stadiul de dezvoltare social economică al locuitorilor din vremea respectivă.

Unelte. Dintre cele cîteva unelte descoperite la Dodeşti, o importanţă aparte o au, în primul rînd, acelea lucrate din fier. Reamintim că din această categorie au fost scoase la iveală, două lame de cuţit de dimensiuni obişnuite (fig. 6/6,9), precum şi două dăltiţe, dintre care una ' se pâsttează fragmentar (fig. 6/ 1,3), cu analogii în multe aşezări din această vreme din Moldova sau din restul ţării 19• Tot din fier au fost lucrate un mic străpungător prevăzut cu dinţi de pilă (fig. 6/1 1), şi un altul simplu, cu unul din. capete puţin lăţit (fig. 6/4.). De asemenea, se mai cunoaşte un obiect, tot din fier, probabil un cîrlig sau poate un zăvor prevăzut cu o verigă la unul din ca petele sale (fig. 6/2). Un alt obiect mai mic, păstrat fragmentar, după forma pe care o are pare să fie un amnar sau mai degrabă o limbă de clopot, ca acelea aflate la Sucidava şi Botoşana (fig. 6/5). Pe lingă acestea a mai fost descoperit şi un mic obiect din fier, folosit probabil ca scoabă (fig. 6/ 1 0). La obiectele menţionate mai sus trebuie adăugate un mic amnar din fier cu marginile îndoite simplu şi puţin îngroşat la mijloc (fig. 6/8), precum şi un \"Îrf de săgeată cu lama romboidală şi cui de prindere (fig. 6/7).

'.18 ·D, Gh: Teodor, op. cit., în Arh. Mold„ IX, 1980.

l. 19 D. Gh. Teodor, Teritcriul est-carpatic.... p. 20 ;

l. 19 D. Gh. Teodor, Teritcriul est-carpatic.... p. 20 ;

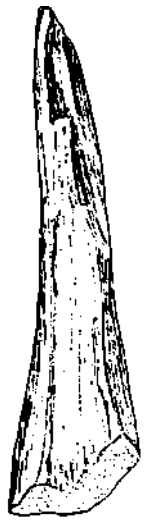

1

3

Fig. 9. Străpungătoare din os și corn din secolele VI-VII e.n. 1, locuința nr. 3; 2, locuința nr. 1; 3-4, locuința nr. 4; 5, locuința nr. 2.

www.cimec.ro

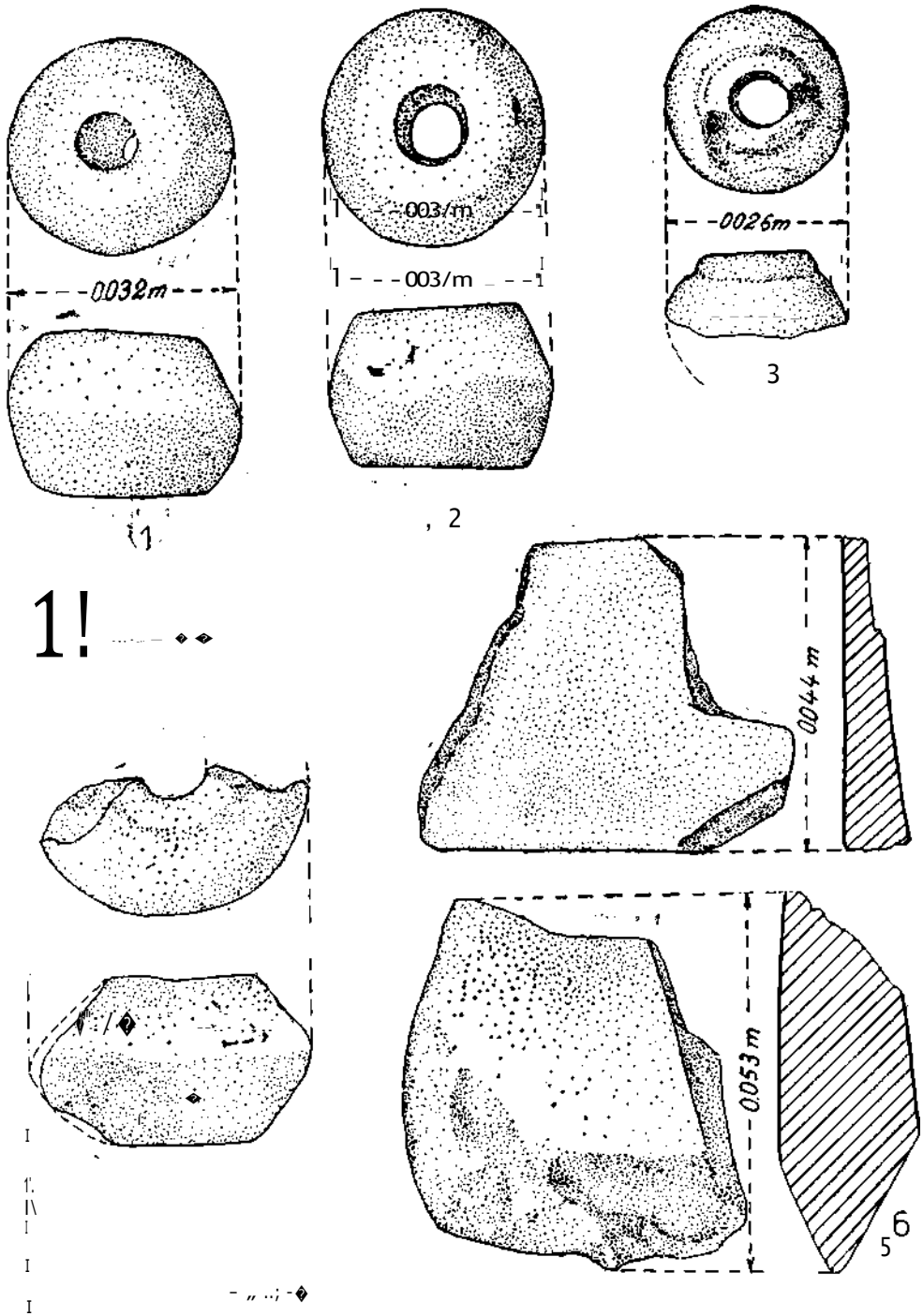
0032m
003/m
0026m
3
2
0044 m
0053 m
5 6

Fig. 10. Fusaiole de lut şi pietre de ascuţit din secolele VI-VII e.n. , locuinţa nr. ; 2, 5, locuinţa nr. 5; 3 locuinţa nr. 2 ; 4, locuinţa nr. 3; 6, locuinţa nr. 6.

Desigur, dăltiţele din fier şi străpungătoarele, avîndu-se în vedere dimensiunile lor destul de reduse, ca şi tipul lor deosebit, au fost folosite pentru prducral'ea unor piese de podoabă, caracteristice acestei cpoci 20, constatare confirmată şi de existenţa în cadrul aşezrtrii a unor alte unelte folosite în acelaşi scop, cum ar fi de exemplu tiparele de turnat.

în ceea ce priveşte alte obiecte, cum sînt de exemplu amnarul şi săgeata din fier, ele îşi găsesc analogii apropiate în alte aşezări din această vreme de la noi din ţară, confirmînd astfel şi ele datarea lor iniţială21•

Dintre obiectele datînd din secolele VI-VII e.n. găsite la Dodeşti, deosebit de importante sînt cele două tipare lucrate unul dintr-o rocă locală de grezie şi altul dintr-o marnă moale. Primul dintre aceste tipare, avînd o formă asemănătoare unui ciocan-nicovală, a avut probabil mai multe întrebuinţări la prelucrarea unor obiecte de podoabă (fig. 7/3). Al doilea tipar, păstrat numai fragmentar, a fost folosit de asemenea pentru turnarea unor obiecte de podoabă, cum ar fi sferele mici pentru cercei, fiind totodată prevăzut şi cu elemente de ornamentat în vederea obţinerii unor coruri (cercuri), în tehniceţ presam (fig. 7/2). Acest tipar prezintrt analogii cu unele ;iiese asemănătoare, datînd din aceeaşi vreme, cunoscute în mai multe locuri din ţară, toate avînd o deosebită importanţă 22• în legătură cu aceste două piese trebuie pusă şi descoperirea întîmplă toare în stratul de cultură din secolele VI-VII e.n. de Ia Dodeşti, a unei linguri de turnat metale, lucrată din lut, păstrată fragmentar care, de asemenea, are o serie de analogii în aşezările contem porane de pe teritoriul României23• Este posibil ca aceste două tipare, împreună cu uneltele specializate menţionate mai sus, să ateste la Dodeşti existenţa unui adevărat atelier specializat în producerea unor obiecte de podoabă sau vestimentare, constatare deosebit de importantă pentru precizarea stadiului de dezvoltare a forţelor de producţie din această vreme şi a relaţiilor social economice existente în sînul comunităţilor umane autohtone, daco-romanice, în general.

Tot în categoria uneltelor amintim cinci străpungătoare de os, unele păstrate fragmentar (fig. 9). Două din aceste străpungătoare sînt prelucrate din corn de cerb (fig. 9/3–4). Astfel de străpungătoare, folosite probabil Ia prelucrarea pieilor pentru îmbrăcăminte, sînt cunoscute frecvent în aşezările din această vreme24•

Din lut au fost lucrate doar cîtc,·a fusaiole de diferite mărimi, simple sau ornamentate, unele păstrate numai fragmentar, folosite pentru torsul firelor şi aparţinînd, în general, tipurilor binecunoscute în aşezările de la noi din ţară, datînd din perioada respectivă de timp (fig. 10/1-4) 2

Pe lîngă uneltele menţionate mai sus, mai amintim şi două fragmente de şisturi de culoare verzuie, folosite de obicei pentru ascuţitul unor cuţite, ace, străpungătoare etc. (fig. 10/5-6).

b) *Obiecte de podoabă şi vestimentare.* Ca şi uneltele şi obiectele de podoabă, sau vestimentare, după cum am arătat, sînt foarte rare în aşezarea din secolele VI-VII e.n. de Ia Dodeşti.

20 A semenea unelte mici apar în aşezările de la Dotoşana şi Da·rideni în Moldova; precum şi la Dudureasca şi Bucureşti în Muntenia, unde au existat ateliere specializate în producerea unor obiecte de podoabă sau piese

Cazimir, op. cit„ p. 63, fig. 6-7 : Teodorescu, op. cit. p. 489 ; idem, Centre meşteşugăreşti din secolele V/VI-VII în Bucureşti, în Bucureşti-Materiale de istorie şi muzeografie, 1972, p. 85-87, fig. 3/4, nota 40.

2

1 M. Roska, Das gepidische Gräberfeld von Veresmorl, p.

Ref[iunile răsăritene ale României în secolele VI – VII e.n. în Mem. Antiq., I, 1969, fig. 16/13 ; 17/11 ; idem, Teritoriul est-carpatic..., p. 20, fig. 4/4.

Ref[iunile răsăritene ale României în secolele VI – VII e.n. în Mem. Antiq., I, 1969, fig. 16/13 ; 17/11 ; idem, Teritoriul est-carpatic..., p. 20, fig. 4/4.

Teodorescu, op. cil. fig. 3j l ; 6/ 13 ; D. Gh. Teo dor, Romanitatea carpato-dunăreană şi Bizanţul în vea curile V-XI e.n., Iaşi, 1981, p. 31-32, fig. 13.

Teodorescu, op. cil. p. 74, 9.3-94, 97 Jig. 6/7 ; D. Gh. Teodor, Teritoriul est-carpatic.., p. 2 1, fig. 7/1, 3; Dolinescu-Ferche şi Constantiniu, op. cit., p. 320, fig. 17/ 16.

M trea cil. fig.

17/ 16.

130, fig. 2/7 ; I. Nestor şi Eug. Zaharia, Şantierul Sărata Monleoru, în SCI V, IV, 1953, 1-2, p. 84, fig. 15 ; idem,

Şantierul Sărata Monteoru, în Materiale, IV, 1957, p. 192,

cil .

cil .

cil. p. 91- 92 ; Gh. Coman, Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic al judetului Vaslui, Bncureşti, 1980,

cil. p. 91- 92 ; Gh. Coman, Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic al judetului Vaslui, Bncureşti, 1980,

136, fig. 156/ 1,4.

136, fig. 156/ 1,4.

D. Gh. Teodor, op. cit.,

p. 21, fig. 10

I. Ştirea, op. cit., fig. 7/3 ; VI. Zirra şi Gh. Cazimir, op. cil. p. 60, fig. 17/1-2 ; O. Toropu, op. rit., p. 138 ; D. Gh. Teodor, op. cil. 92-93 ; Gh. Coman, Op. cit. p. 262, 266, fig. 156/11-13.

Dintre obiectele de acest gen scoase la iveală cu prilej ul săpăturilor întreprinse, o deosebită importanţă o prezintă placa de cataramă lucrată din bronz prin turnare (fig. 8/ De formă triun ghiulară ajurată, placa este ornamentam la cele trei colţuri, cu cercuri concentrice ştanţate după turnare. Asemenea plăci de cataramr1 sînt în mod cert de origine romano-bizantină. Analogii, une ori identice, cu piese provenite probabil din acelaşi atelier şi datate în general în secolele VI—VII e.n. sînt cunoscute atît în Dobrogea, cît şi în alte teritorii care au făcut parte în această vreme din Imperiul bizantin. Astfel de piese au fost descoperite atît pe teritoriul României[26], cît şi în unele localităţi din Peninsula Balcanică[27], unde sînt considerate tot de factură romano-bizantină.

în legătură cu obiectele de podoabă trebuie desigur pus şi un ac de bronz provenit, fie de la o fibulă de tip romano-bizantin, fie chiar de la o fibulă digitatrt, deşi acestea din urmă au de obi cei ace din fier (fig. 8/5). Faptul că acest ac de fibulă a fost descoperit în aceeaşi locuinţă cu placa de cataramă bizantină amintită mai sus, poate fi un indiciu, într-o anumită măsură, pentru data rea lui în aceeaşi vreme.

De asemenea, de la Dodeşti mai provine şi un ac de păr, lucrat din fier, avînd unul din capete uşor îngroşat şi puţin lăţit (fig. 8/4). Astfel de piese de podoabă, caracteristice în general secolelor V-VII e.n. sînt destul de rare pe teritoriul Moldovei, ca şi în restul teritoriului Românicil[28].

în sfîrşit, tot în categoria obiectelor vestimentare am putea include şi două bucăţi din foaie subţire de aramă, care urmau să fie asamblate probabil ca aplice simple de îmbrăcăminte sau curea (fig. 8/6—7). Starea lor precară de conservare şi lipsa oricărui ornament face aproape imposibilă orice fel de analogie cu obiecte de acest gen.

De asemenea, în locuinţa nr. 1, în care s-au găsit şi cele două obiecte de provenienţă romano bizantină menţionate mai sus s-a descoperit şi o falangă (probabil de la o labă de cîine), şlefuită şi perforată la unul din capete (fig. 8/2). Desigur, această falangă, pe lingă rolul unui talisman pro tector a putut avea şi rol de obiect de podoabă. Analogii pentru astfel de obiecte nu cunoaştem pînă în prezent în aşezările din această vreme din ţara noastră.

c) *Ceramica.* Alături de unelte, în locuinţele datînd din secolele VI- VII e.n. de la Dodeşti s-au descoperit şi unele resturi ceramice, din care nu s-au putut întregi decît două vase de mici dimensiuni. în marea ei majoritate, ceramica din această aşezare este lucrată cu mina şi nu mai într-o foarte mică proporţie este lucrată la roatrt.

Ceramica lucrată la roată foloseşte de obicei în compoziţia sa microprundişurile şi nisipul, ceea ce îi conferă în general un aspect destul de zgrunţuros. Arderea este mai întotdeauna bună, dEşi este neuniformă şi incompletă, culoarea suprafeţelor vaselor fiind cenuşie, mai rar brună, iar miezul negricios sau brun. Din cauza compoziţiei pastei suprafeţele prezintă uneori neregulari tăţi, deşi, ulterior producerii, vasele au fost netezite cu grij ă. În interior, cele mai multe vase prezintă „coaste" de la lucrul pe roată, dar sînt şi unele fragmente care au suprafaţa interioară de asemenea netezită.

Din această categorie ceramică, destul de rar atestată în locuinţele de la Dodeşti, s-au descoperit mai multe fragmente care provin din vase de tip *borcan,* de dimensiuni relativ mici sau mijlocii, avînd buza uşor arcuită în afară, de obicei rotunjită, iar umerii proeminenţi şi fundu rile înguste desprinse de regulă de pe roată cu sfoara. Sînt de asemenea şi unele funduri care

[26] R. Vulpe şi I. Barnea, Din istoria Dobrogei, II, Bucureşti, 1968, p. 496-497, fig. 6 1/8.

[27] Z. Vinski, Kasnoantilki starosjedioci u Salonitanskoj Regiji Prem::i arheolosknj ostavstini predslavenskog sup strata, în Vjesnik, Split, LXIX, 1967, p. 27, pi. XIX/3-i.

28 E m. Zaharia N. Zaharia, Contribuţii la rnnoaşterea ml/urii materiale din secclul al V-lea di'n !vIcldova fn lu imina sdpăturilor de la Bo/fŞani, Arh. Afcld., VJ, 1969,

28 E m. Zaharia N. Zaharia, Contribuţii la rnnoaşterea ml/urii materiale din secclul al V-lea di'n !vIcldova fn lu imina sdpăturilor de la Bo/fŞani, Arh. Afcld., VJ, 1969,

in einer vor-und ft ilhgeschichtlichen Siedlung in Siebtn bilrgen, Bucureşti, 1979, p. 93- 99, fig. 48/ 1 1 ; 49/25 ; 55/8 ; 58/20 ; pi. 43/2-4.

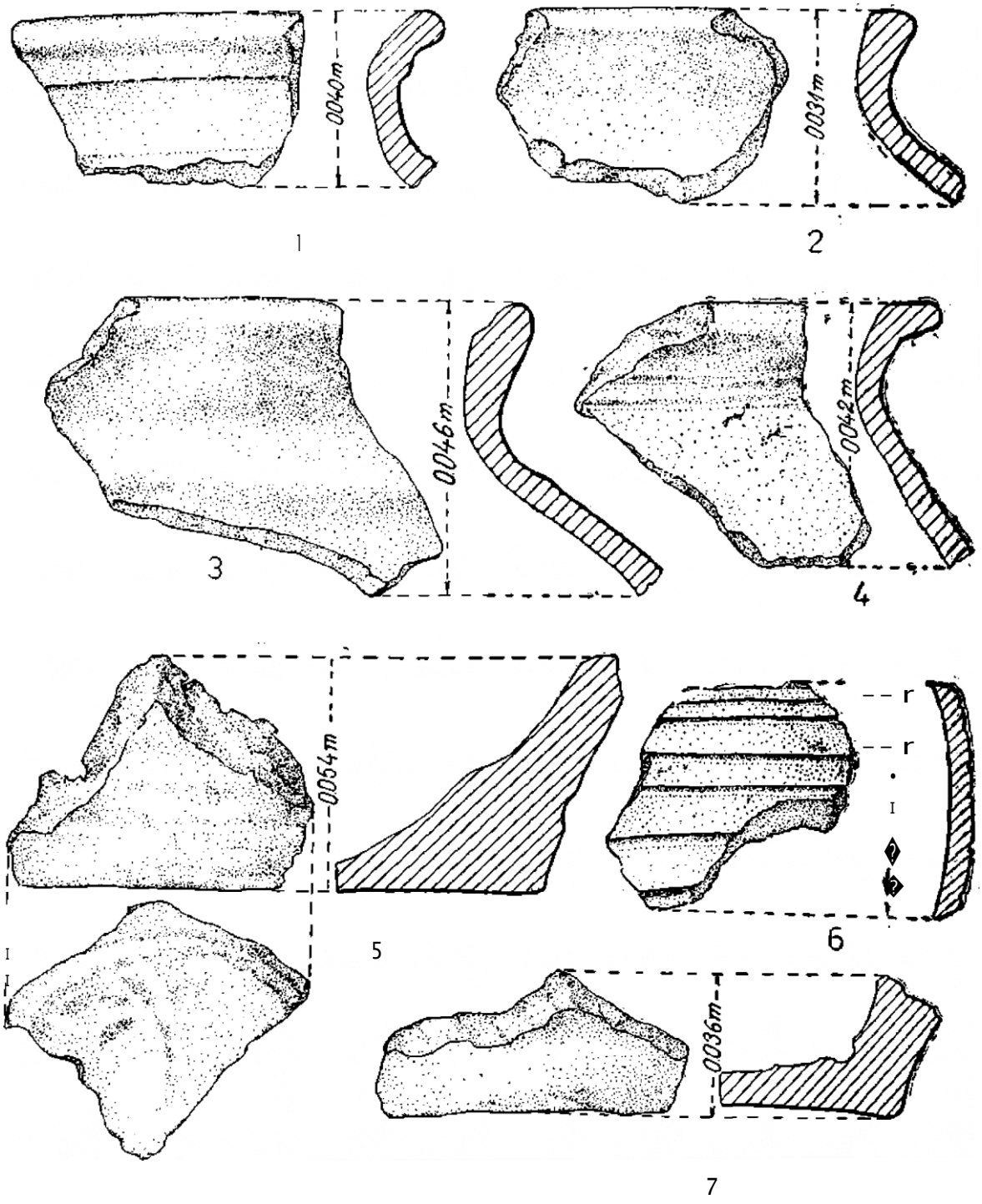

Fig. 11. Fragmente ceramice din secolele VI-VII e.n., lucrate cu roata descoperite în locuinţa nr. 1.

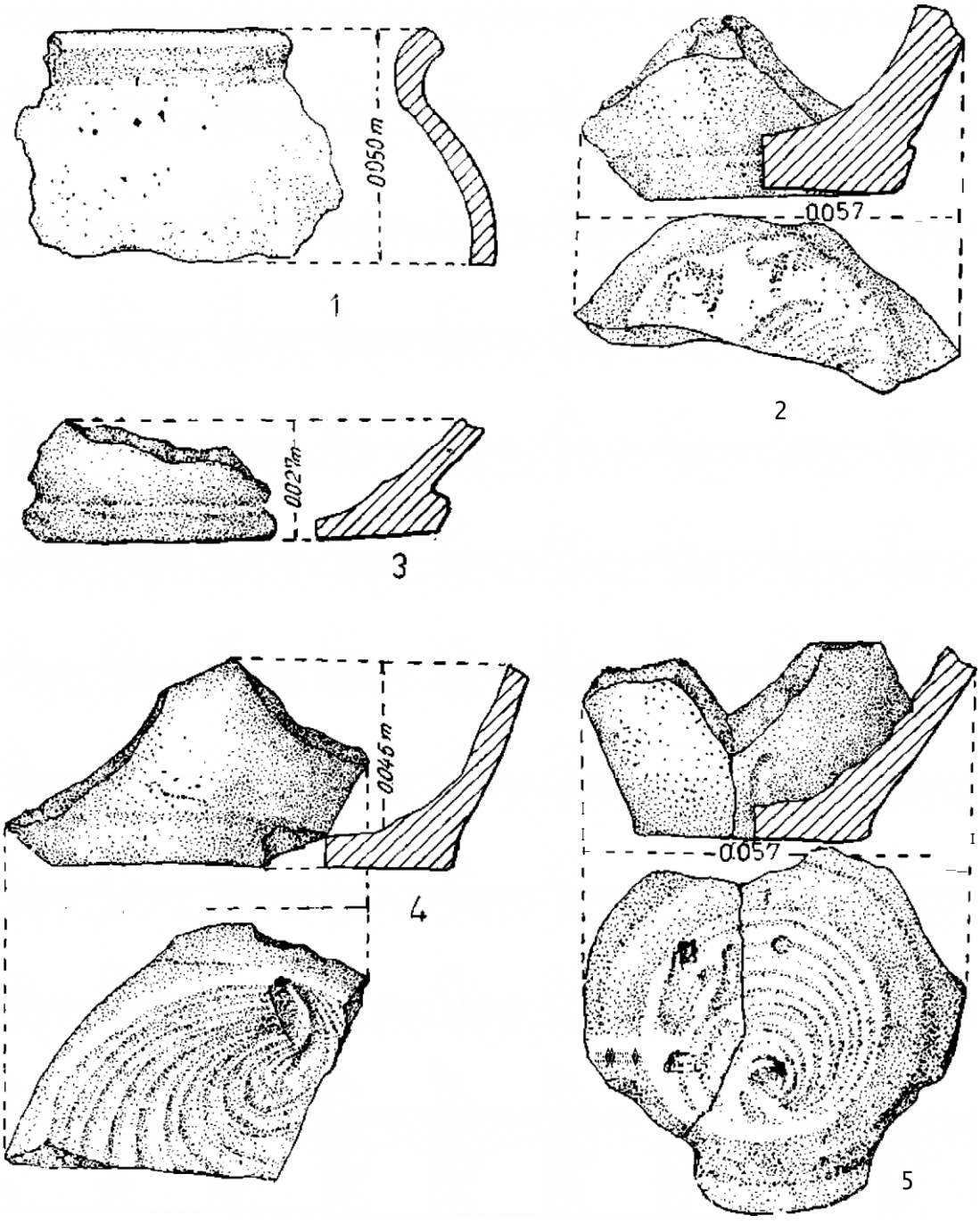

Fig. 12. Fragmente ceramice din secolele VI-VII e.n., lucrate cu roata descoperite în locuința nr. 2

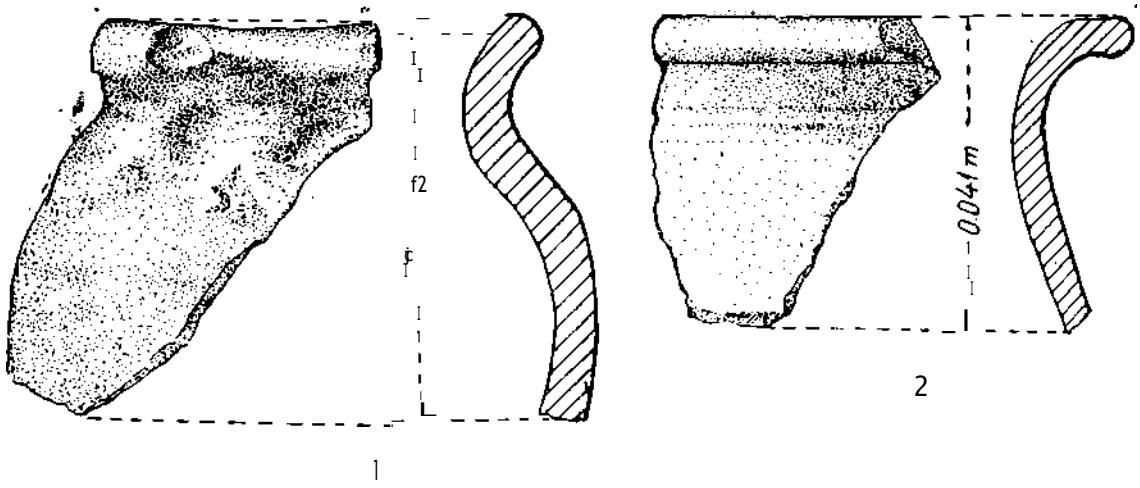

Fig. 13. Fragmente ceramice din secolele VI-VII e.n. lucrate cu roată, descoperite în locuinţa nr. 3.

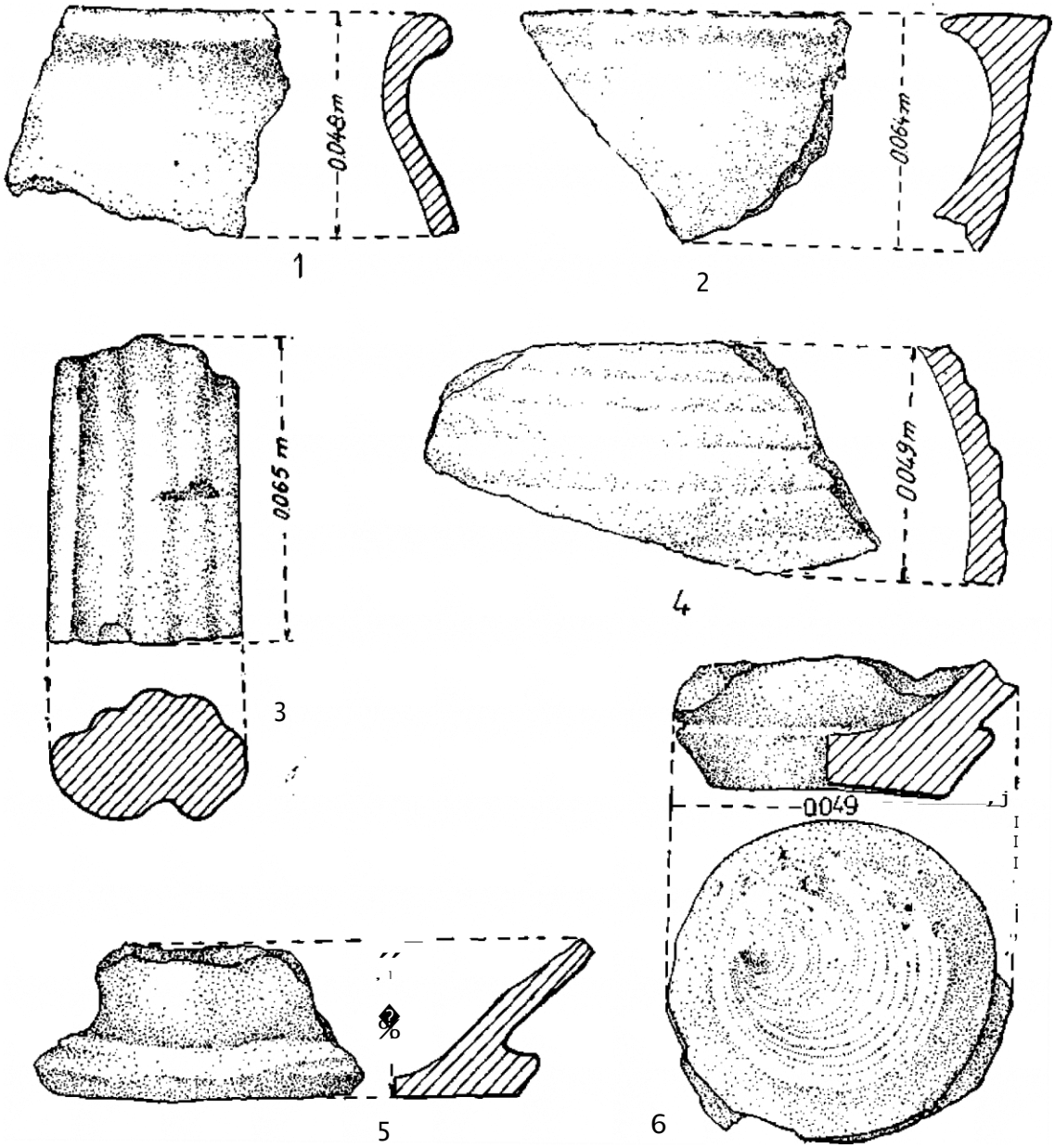

Fig. 1'!. Fragmente ceramice din secolele VI-VII e.n. lucrate cu roata, autohtone (I-2, 5-6) i de import

au fost desprinse astfel de pe discul roţii olarului şi apoi netezite atent. Pe umăr sau pe corpul lor, oalele sînt uneori ornamentate cu striuri paralele incizate. Nu s-au mai constatat alte forme în afară de oala borcan (fig. 11 ; 12 ; 13 ; 14/1-2, 5-6).

Cîteva mici fragmente ceramice, din pastă de culoare brună, avînd în compoziţie mult nisip şi microprundişuri, par a fi lucrate la o roată cu turaţie mai lentă. Dintre acestea se remarcă cîteva fragmente avînd buza simplă, neîngroşată, sau teşită şi trasă puţin înăuntru sau în afară (fig. 13/1-2 ; 14/2 .

Toate tipurile şi categoriile ceramice lucrate la roată sînt de certă proveniență daco-romană şi au numeroase şi identice analogii pe teritoriul ţării[29].

Cîtcva fragmente ceramice, lucrate din pastă hună, de culoare rozie sau gălbuie albicioasă provin din amfore romano-hizantine din import şi sînt de obicei ornamentate cu striuri orizontale sau caneluri (fig. 14/3—4).

Ceramica lucrată cu mîna. în comparaţie cu ceramica lucrată la roatrt, aceasUt categoric este mai numeroasă în aşezarea de la Dodeşti, la fel ca şi în aşezările contemporane din restul teritoriului Moldovei. Această categorie ceramică foloseşte aproape exclusiv pasta în compoziţia căreia s-au introdus cioburi pisate, uneori în asociaţie cu microprundişuri cu bobul destul de mare. Tehnica prelucrării pastei este destul de neîngrijită, nefiind bine frămîntată, iar arderea este incompletă şi de obicei neuniformă. Suprafeţele exterioare ale oalelor sînt de culoare brun roşcată, uneori brun-cenuşie, iar miezul negricios, din cauza arderii şi a compoziţiei pastei prezentînd frecvent neregularităţi. Unele fragmente prezintă totuşi urmele unei neteziri ulterioare, în aceste cazuri suprafeţele vaselor fiind mult mai fasonate. Unele din fragmentele descoperite sînt deosebit de sfărîmicioase şi au porţiuni din suprafaţa lor inroşite, datorită probabil arderii lor secundare pe vetrele locuinţelor, cînd au fost folosite ca vase pentru fiert.

Din această categorie a ceramicii lucrate cu mîna, s-au putut deosebi atît tipuri autohtone, de străveche tradiţie dacică[30], cît şi unele tipuri care ar putea fi puse în legătură cu elementele slave pătrunse la sfîrşitul secolului al VI-lea e.n. în regiunile de la est de Carpaţi ale României[31].

Astfel, întîlnim *oala-borcan* cu buza uşor răsfrîntă în afară, umerii relativ bombaţi şi corpul destul de boltit, iar fundul destul de îngust şi îngroşat. De cele mai multe ori pe buză sau imediat sub ea, apar mici alveole sau crestături (fig. 16/2,6 ; 17/3,6 ; 18/1,3-6), iar într-un caz chiar mici cruciuliţe (fig. 18/2). O mică cruce incizată şi alte eventuale semne apar pe un alt fragment, din aceeaşi categorie (fig. 19/7). Un mic fragment ceramic are ca decor pe umăr cîteva linii paralele incizate, ornament destul de rar întîlnit pe vasele din această vreme din Moldova (fig. 19/4).

Un alt tip de vas este *oala-borcan* de dimensiuni mici (uneori miniaturale), sau mijlocii cu buza destul de înaltă, uşor arcuită în afară şi puţin rotunjită.

Din această categorie se remarcă două mici vase în formă de borcan (fig. 15/1,6), precum şi unele mici fragmente, care ar putea face parte tot din astfel de tipuri de vase (fig. 15/3;

V. Teodorescu, *op. cit.* p. 489-491, 493-496, fig. 2/2-5 ; 3/1-3, 6 ; 4 ; S. Dolinescu-Ferche, *op. cit.*, Bucureşti, 1974, p. 91-93, fig. 56 ; 60-61 ; 7.'i ; 80 ; 85-86 ; 97-102 ; O. Toropu, *op. cit.* 130, 133, fig. 31 ; pl. 6/7 ; D. Gh. Teodor, *op. cit.* p. 24-27, fig. 17 ; 18 . L. Dârzu, *Con!inuitatca creaţiei materiale şi spirituale a poporului român pe teritoriul fostei Dacii*, Bucureşti, 1979, p. 82-86 : I. Mitrea, *op. cit.* p. 75-76, 79-82, pl. XXIII/1 ; XXIV/1, 3; Gh. Coman, *op.* cit. fig. 146/3, 5-8.

[30] D. Gh. Teodor, *op. cit.* 27-28, 30-31, fig. 19 ; 20 ; I. Mitrea. *op. cit.* p. 76-79, pl. XXIII/2-6 ; XXIV/

[31] D. Gh. Teodor, *op. cit.* 27-28, 30-31, fig. 19 ; 20 ; I. Mitrea. *op. cit.* p. 76-79, pl. XXIII/2-6 ; XXIV/2.4.6 ; XXV/2-4.

D. Gh. Teodor, *La penetration des Slaves dans Ies regions du S-E de l'Europe d'apres Ies donnees archiologiques des regions orientales de la Roumanie, Balca110·

Les plus anciens Slaves dans l'Est de la Roumanie (Moldavie), „Bcrichte iiber den III. Internationalen Kongress fiir Slawische Archiologie", Voi. III, Berlin 1973, p. 201-211, fig. 2; 5.

www.cimec.ro

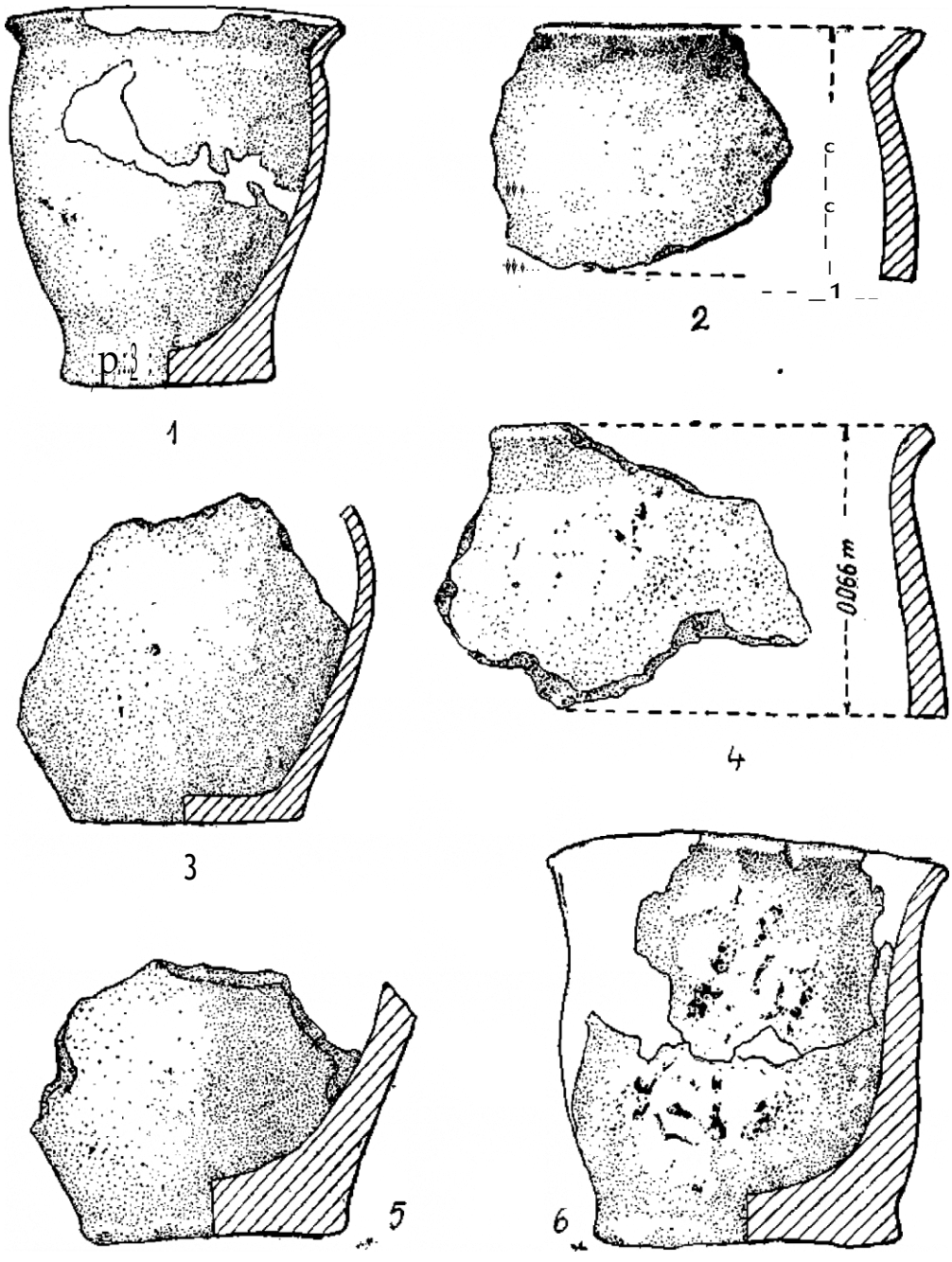

Fig. 15. Ceramică din secolele VI-VII e.n. lucrată cu mina. 1, locuinţa nr. 3; 2, 4-5 locuinţa nr. 3, 5-6 = 2/3.

5

6

Fig. 16. Cermaică din secolele VI- VII e.n. lucrată cu mîna. 1-2, 6, locuinţa nr. 3; 3-5, locuinţa nr. 4..

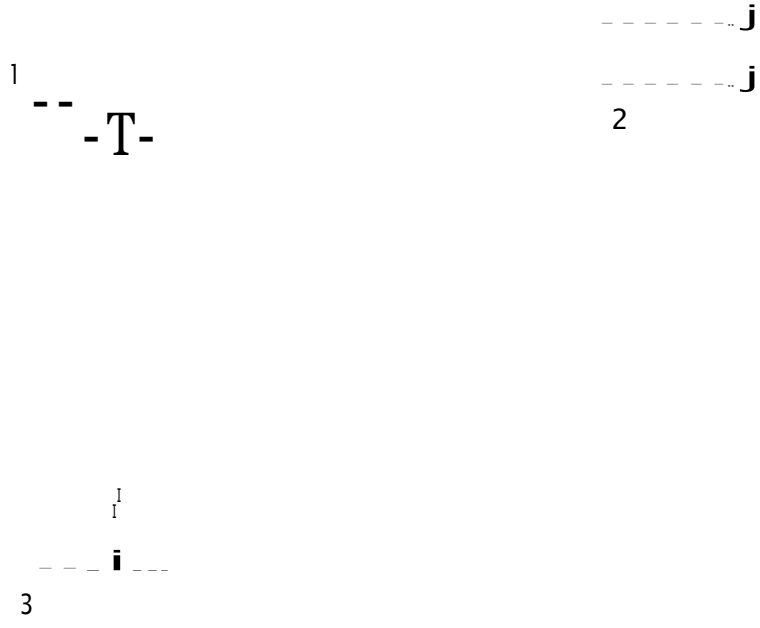

Fig. 17. Ceramică din secolele VI-VII e.n. lucrată cu mîna. 1 – 3, 6, locuinţa nr. 6 : 4 – 5, 7 – 8, locuinţa nr. 5.

16/1- 4 ; 1 8/3) . Ele se caracterizeazrt prin buze teşite sau îngroşate, cu o mică carenă exterioară , clemente strrtvechi conservate pînă în această vreme.

Un alt tip de vas este *oala-borcan* <le <limensiuni mijlocii, cu buza destul de dreaptă, cu umerii aplatisaţi şi corpul destul de alungit, iar fundul mult îngroşat, lucrată neglij ent din pastă sfărîmicioasă, avînd în compoziţia ei cioburi pisate (fig. 15/4 ; 1 6/6 ; 1 7/1 ,5 -6) . Unele vase, avînd buza mai arcuită, fără umeri proeminenţi şi aproape fără gît, prezintă pe suprafaţa lor, îndeosebi pe umăr şi pe corp, un ornament format din benzi de linii verticale sau oblice incizate înainte de arderea vaselor (fig. 19/1- 3,6). Aceste vase sînt lucrate de obicei dintr-o pastă cu aspect mai făinos, deşi în compoziţia ei are de asemenea, cioburi pisate şi uneori microprundişuri. Supra feţele vaselor sînt de culoare rozie sau gălbui-albicioase, mai rar brun roşcate .

Resturile ceramice din această categorie, care sînt neornamentate, după tehnica lor de lucru şi după forme prezintă foarte apropiate analogii cu tipurile de olărie descoperite în regiunile de la vest de Niprul Mijlociu, şi pot fi considerate din acest punct de vedere de origine slavă, înca drîndu-se astfel în cunoscutul grup ceramic slav timpuriu de tip *Korceak-jitomir,* specific anumitor zone din Ucraina32.

Alte fragmente ceramice lucrate în aceeaşi manieră şi din aceeaşi pastă, dar care prezintă ornamentele menţionate mai sus, par a fi, după analogiile cu descoperirile identice, din unele teritorii în care au pătruns în -cursul secolului al VI-lea slavii33, precum şi din unele aşezări din ţara noastră:', tot de origine slavă. Asemenea motive ornamentale au fost preluate de către slavi, probabil în cursul migraţiei lor, de la unele populaţii vecine teritoriului lor iniţial cum sînt populaţiilc ugro-finice, baltice sau germanice34. Cartarea geografică a unor astfel de descoperiri poate jalona prin urmare direcţiile şi drumurile de pătrundere şi de expansiune ale slavilor în cursul secolelor VI-VII e.n.36.

în legătură cu ceramica lucrată cu mîna, în general, este deosebit de important de arătat că, pînă în prezent, în locuinţele aşezării din secolele VI — VII e.n. de la Dodeşti — Vaslui, nu s-a descoperit nici un fragment de *tigaie* de lut. Este posibil ca această absenţă să se datoreze numărului redus de locuinţe cercetate din această vreme, ca şi sărăciei evidente de material care caracterizează în ansamblu inventarul lor.

în ceea ce priveşte ceramica din locuinţele datînd din secolele VI- VII e.n. de la Dodeşti Vaslui trebuie remarcată raritatea ei, în general, fie că este vorba de ceramică lucrată cu mina, fie că este vorba de ceramica lucrată la roată. De asemenea, aceeaşi penurie s-a constatat şi în ceea ce priveşte uneltele şi obiectele de podoabă, sau vestimentare, fapt care ne îndreptăţeşte să credem că aşezarea ar fi putut fi evacuată organizat, aşa cum dealtfel s-a observat şi în cazul altor aşezări din această vreme de pe teritoriul Moldovei37.

32 V. P. Petrov, Rannos ov'j.?nskij *pam'jatki* Korl!eatz kogo tipa, Archeologia, XlV, Kiev, 1962, p. 3- li ; I. P. Rusanova, Poselcnie u s. Korleaka na *reke Tete* reve, MTA, 108, 1063, p. 93 - 96 ; idem , Slavjanskie drevnosti VI- IX v.v mefdu Dne*prom i* Zapadnym *Bu* gom, Iloscow, 1973, p. 79.

33 B. Zielonka, Zabytki z *osady* wczesnosredniowieczne i w miejscowdci Lublicz Pow. Torun, în *Wiad.* Arch. XXVI, 3-4, 1959 – 1960, pi. LVIII/5 ; Trudzik, *Ost.da wczes* nosred1iowieiz11ej w miejscowozd Blezdew *pow. Skwier;.yna*, în Wiad. Arch„ XXVI, 1959- 1960, p. 30 1- 303 fig. 3 a; 4 b- c ; L. Gabal6wna si A. Nowakowski, *WczesncSred* niowiecznа osada na Stan wisku w *Radziejowie*, *în Prace i* Materialy, 1 1 , 1964, pi. VIII/5-6 ; I. Pleinerova, Druhd pfedUina zprava o v!izkumu sidlist z Doby Steho· i:eni gischtf ndrodi *a* slovanskdho odobi v Bfezne; în A rcheolo rozhledy, 197 1, 6, p. 706 - 707, fig. 5/ 1 :

J. Zeman, *N*[illegible]*tar!1 slovansU o* sidleni Cech, în *PamatkyA rcheologickş*, 1, 1976, p. 131, fig. 10/5; 24/1 : 26/3-4 ; N. Şandor, *NekroPola „od Ardatza iz ranog sred'egveka.* în RAD, 8, 1959, p. 45-4';, pi. XXIX/3; D. Di· mitrievii!, J. Kovai!evii! şi Z. Vinski, *Seoba Naroda,* Z[e] • mun, 1962, fig. 4 : J. CremoAnik, *Rannoslovensko naselje* [jazb]ine u *Batkovicu kod Bijeljine,* în *Godifojak-Sarajevo,*

J. Zeman, *N*[illegible]*tar!1 slovansU o* sidleni Cech, în *PamatkyA rcheologickş*, 1, 1976, p. 131, fig. 10/5; 24/1 : 26/3-4 ; N. Şandor, *NekroPola „od Ardatza iz ranog sred'egveka.* în RAD, 8, 1959, p. 45-4';, pi. XXIX/3; D. Di· mitrievii!, J. Kovai!evii! şi Z. Vinski, *Seoba Naroda,* Z[e] • mun, 1962, fig. 4 : J. CremoAnik, *Rannoslovensko naselje* [jazb]ine u *Batkovicu kod Bijeljine,* în *Godifojak-Sarajevo,*
1977, 13, 227-231, pi. 111/2.

34 VI. Zirra şi Gh. Cazimir, *op. cit.* p. 59-60, fig. 15/1-2 : D. Gh. Teodor. *op.* cit. Iaşi, 1978, 46, fig. 22 :

Mitrea, *op. cit.* p. 119, pi. XXVII 1, 5, 12.

D. Gh. Teodor, oP. *iit.,* Prilep, 1972, p. 39-40 ; *ide*m, *op.* cit„ Iaşi 1978, p. 46 – 47.

38 D. Gh. Teodor, op. cit., Prilep, 1972, p. 37-39.

3? D. Gh. Teodor, *op.* cit„ în Arh. Molei„ IX, 19[80], 81 – 82.

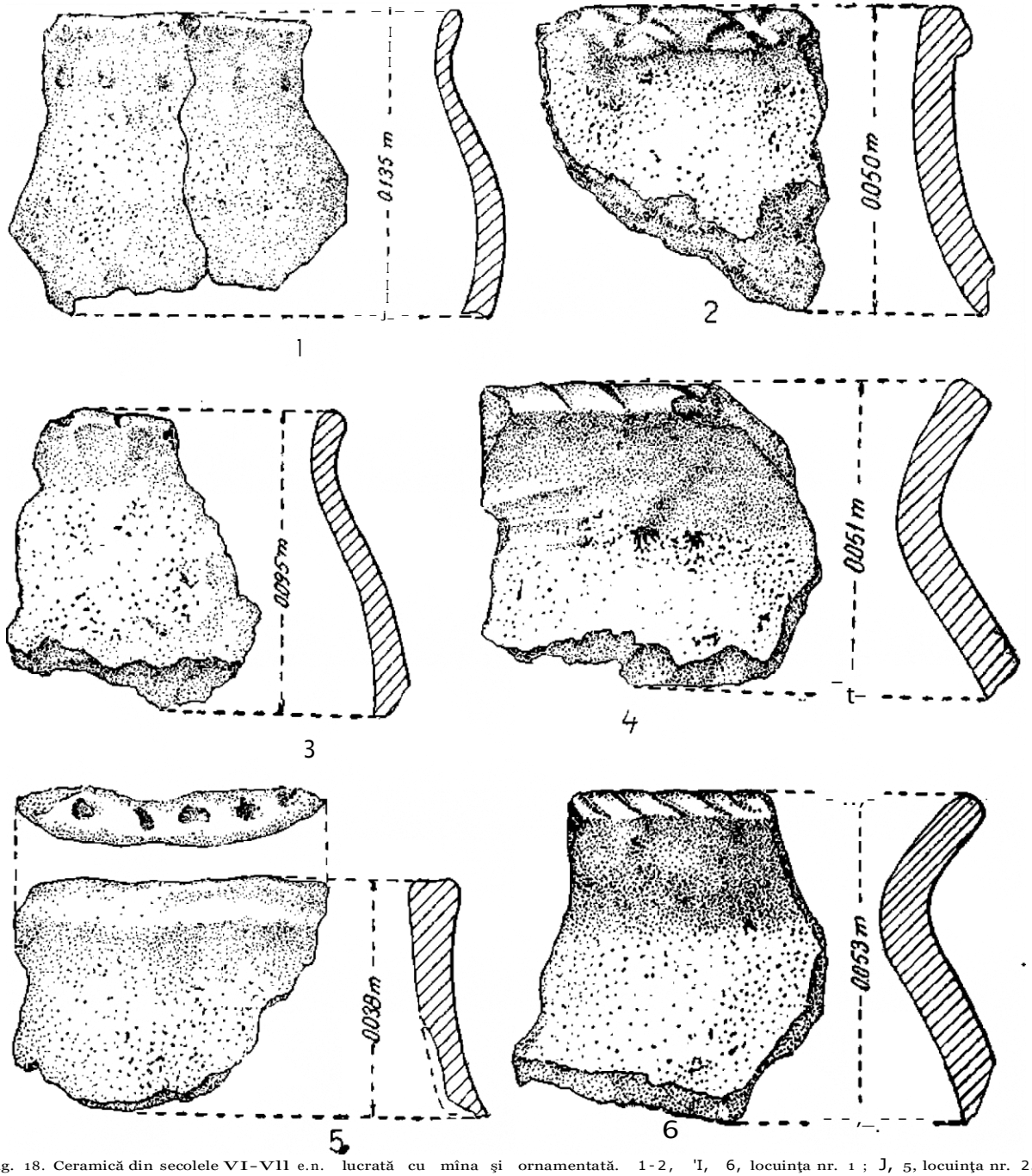

Fig. 18. Ceramică din secolele VI–VII e.n. lucrată cu mîna şi ornamentată. 1-2, 'I, 6, locuinţa nr. 1 ; J, 5, locuinţa nr. 2.

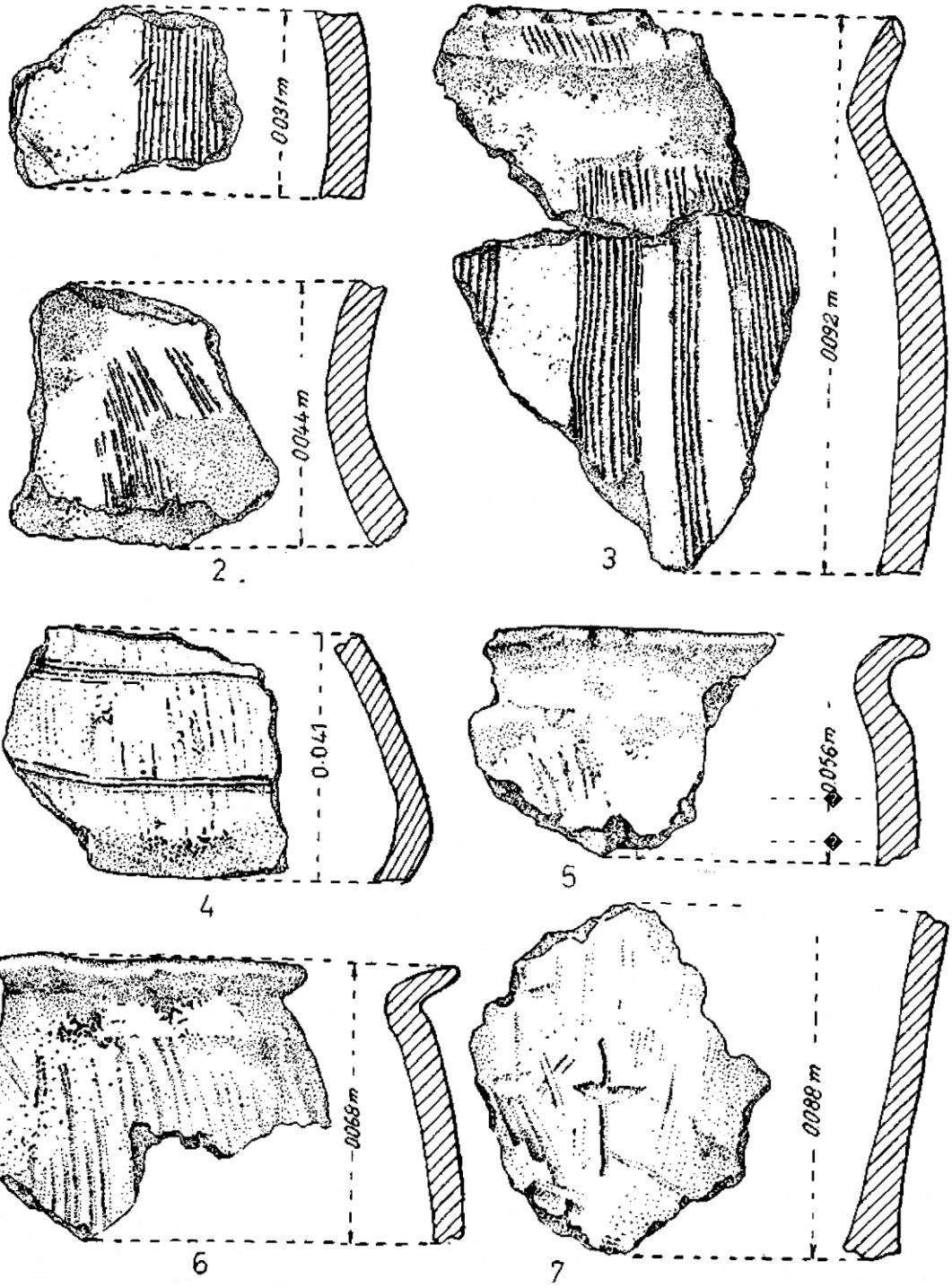
0,031 m
0,044 m
2
0,092 m
3
0,041
4
0,056 m
5
0,068 m
6
0,088 m
7

Fig. 19. Ceramică din secolele VI-VII lucrată cu mîna şi ornamentată. 1-4, 7, locuinţa nr. 1; 5-6, locuinţa nr. 5.

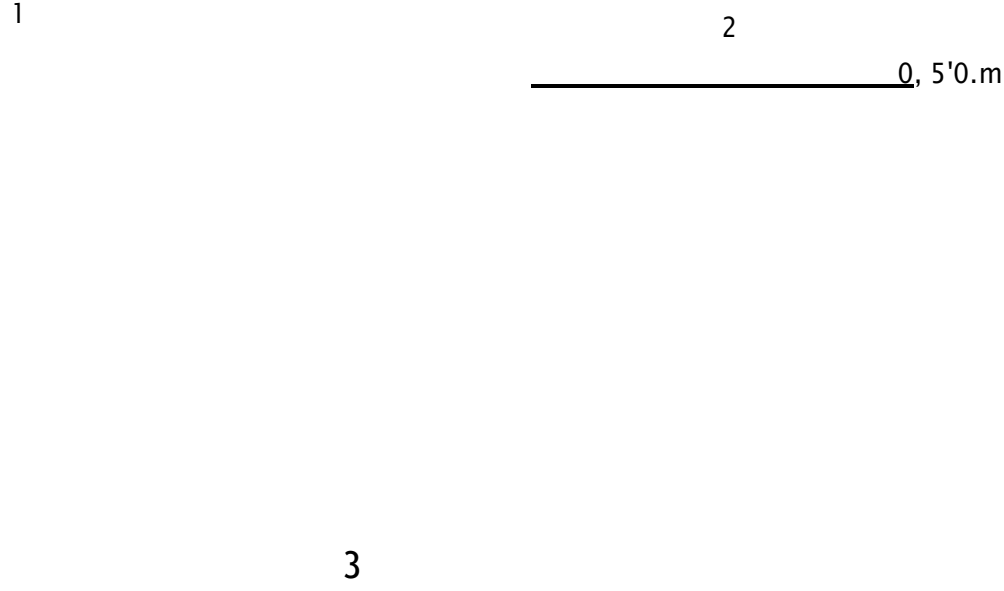

Fig. 20. Planurile şi profilele gropilor de provizii din secolele VI- VII e.n.

III.

AŞEZAREA DIN SECOLELE VI!l-IX E.N.

Prin cercet ările arheologice întreprinse la Dodeşti în cele două sectoare de la Călugăreasca şi Şipot, s-au dezvelit, pînă în prezent, un număr de 18 locuinţe de tip bordei şi o singură locuinţă de suprafaţă, datînd din secolele VIII-IX e.n.

Determinarea cronologică a complexelor de locuire din această vreme a putut fi făcută datorită unor observaţii stratigrafice clare, precum şi printr-o analiză comparativă şi tipologică atentă a bogatului inventar descoperit în ele.

Cele mai multe dintre aceste locuinţe sînt situate pe terasa de la Călugăreasca. Fireşte, ne putîndu-se delimita, decît cu aproximaţie, suprafaţa iniţială a platformei pe care era situată aşe zarea, este dificil de apreciat dacă numărul locuinţelor din această vreme a fost sau nu cu mult mai mare. In orice caz, este sigur că aşezarea a fost destul de intens locuită, judecind după numă rul de locuinţe repartizat pe o anumită suprafaţă de teren.

În cele ce urmează vom descrie fiecare complex de locuire datînd din secolele VIII - IX e.n., în ordinea cronologică a descoperirii lor, indiferent de sectoarele în care au fost precizate, fapt firesc, deoarece numărătoarea lor s-a făcut în continuare, an de an. ln acest fel, locuinţa de suprafaţă, deşi ca tip este deosebită de restul celorlalte complexe de locuire, a fost numero tată în continuarea celorlalte bordeie.

De asemenea, la sfîrşitul prezentării acestor complexe de locuire, am inclus descrierea cuptoarelor de copt pîine descoperite în spaţiul dintre locuinţe, deoarece astfel de amenajări fac de fapt parte din cadrul unor locuinţe.

COMPLEXELE DE LOCUIRE DIN SECOLELE VIII-IX E.N.

Locuinţa *11r.* 1 (fig. 23/a), a fost descoperită în secţiunea a II-a, săpată în anul 1 967 în col ţul de est al platformei din sectorul Călugăreasca.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproape pătrată, cu colţurile rotunjite şi laturile drepte avînd dimensiunile de circa 3,00 m x 3,10 m, iar orientarea lor, ţinînd cont de poziţia vetrei, aproximativ nord-sud. Adîncimea medie a gropii locuinţei, măsurată de la nivelul iniţial de călcare, este de 0,40 m.

ln colţul de est se afla vatra de formă aproape circulară, constituită dintr-o lipitură sim plă, aşternută direct pe podea, groasă de circa 2-3 cm şi destul de puternic arsă de foc. De jur împrejurul ei se aflau mai multe pietre, unele arse parţial sau înnegrite de fum, răvăşite pe podea şi provenite de la un parament, probabil în formă de potcoavă. Nu s-a putut preciza dacă vatra a avut sau nu o boltă construită din pietre.

Pe latura de la sud şi înspre capătul ei de est se afla intrarea săpată sub forma unui mic gang, lat de cira 0,65 m' care depăşea, în afară, limita gropii b ordeiului.

ln faţa intrării, în interiorul locuinţei, pe podea, se afla o groapă oval-alungită, adîncă de circa 15 cm, special plasată acolo pentru a facilita intrarea în locuinţă, dat fiind faptul că înălţimea bordeiului era, se pare, destul de mică.

Podeaua locuinţei era amenajată simplu, la orizontală şi destul de bine bătătorită.

În colţul de nord al locuinţei se afla o groapă mică, ovală, cu diametrul de circa 0,25 m şi o adîncime de circa o, 19 m, provenită probabil de la un stîlp, care susţinea peretele sau acoperişul. Faptul că nu s-au găsit şi alte urme de stîlpi, nici în interiorul, nici în exteriorul gropii bordeiului, ne determină să presupunem că întreaga construcţie de lemn, a părţii aeriene a locuinţei, se sprijinea probabil pe tălpici de lemn.

foteriorul 1ocuinţei au mai fost găsite urme de chirpici, feţuială de fot de la pereţi sati resturi de cărbune de la structura sa lemnoasă.

Inventarul acestui bordei este destul de sărăcăcios. Pe podea, în apropierea vetrei, a fost descoperit un străpungător din os, păstrat numai fragmentar (fig. 33/6), precum şi o jumătate dintr-o fusaiolă de lut, de formă cilindrică, uşor aplatizată (fig. 35/4).

Cîteva fragmente ceramice lucrate cu roata şi ornamentate cu linii incizate orizontale sau vălurite, provenite de la vase de dimensiuni mici şi mijlocii sau fost descoperite în faţa vetrei şi în apropierea intrării (fig. 39/1, 5-7).

De asemenea, în umplutura gropii şi printre pietrele cuptorului s-au mai descoperit şi cîteva fragmente ceramice provenite din vase borcan, lucrate cu mina, dintr-o pastă destul de fria bilă, în compoziţie cu cioburi pisate (fig. 39/2-4).

Locuinţa nr. 2 (fig. 23/b), a fost descoperită în secţiunea a VII-a săpată în anul 1967, trasată în partea de nord-vest a platformei din sectorul Călugăreasca.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproape pătrată, cu colţurile foarte uşor rotunjite, iar laturile drepte, avînd dimensiunile de circa 3,40 m x 3,60 m, iar orientarea lor, în funcţie de poziţia vetrei, aproximativ nord-est, sud-vest.

Adîncimea medie a gropii locuinţei, măsurată de la nivelul iniţial de construcţie, este de 0,60 m.

Către mijlocul laturii de nord şi plasată puţin către interior, se afla vatra de formă aproxi mativ circulară, cu gura către latura de sud, formată dintr-o lipitură de numai 2 cm gro sime. Pe suprafaţa vetrei şi în faţa ei, pe podeaua locuinţei, în preajma gurii de foc, erau răs pîndite pietre de rîu şi grezii locale, unele parţial arse de foc sau înnegrite de fum, prăbuşite şi provenite probabil de la un parament care o înconjura iniţial. Judecind după numărul de pietre, vatra-cuptor nu a avut boltă.

Intrarea în locuinţă nu a putut fi precizată, dar avîndu-se în vedere poziţia vetrei, ea se afla probabil pe latura de la sud, opusă cuptorului.

Podeaua locuinţei era amenajată simplu la orizontală, bine bătătorită. Pe suprafaţa ei nu s-au observat gropi de la stîlpii de susţinere ai pereţilor sau acoperişului.

Cu ocazia săpării gropii bordeiului, în colţul ei dinspre sud-vest, s-a secţionat parţial un mic cuptor de copt pîine aparţinînd aşezării din secolele IV-V e.n.

Inventarul acestei locuinţe este relativ modest. In interior, pe podea şi mai ales în jurul vetrei, s-a descoperit o cataramă din fier, cu bucla în formă de semi-liră, foarte bine conser vată (fig. un străpungător de os, de asemenea bine păstrat (fig. 34/3), precum şi o fusaiolă din lut de formă cilindrică aplatizată (fig. 35/2).

Pe lîngă obiectele amintite mai sus, au fost descoperite numeroase fragmente ceramice lucrate îndeosebi la roată, din care s-a putut întregi o jumătate dintr-un vas de tip borcan (fig. 40/ 1). Fragmentele ceramice provin din vase de tip borcan de dimensiuni mici şi mijlocii, orna-

Fig. 21. Planul general al săpăturilor arheologice din sectorul „Călugăreasca". Așezarea din secolele VIII–IX e n.

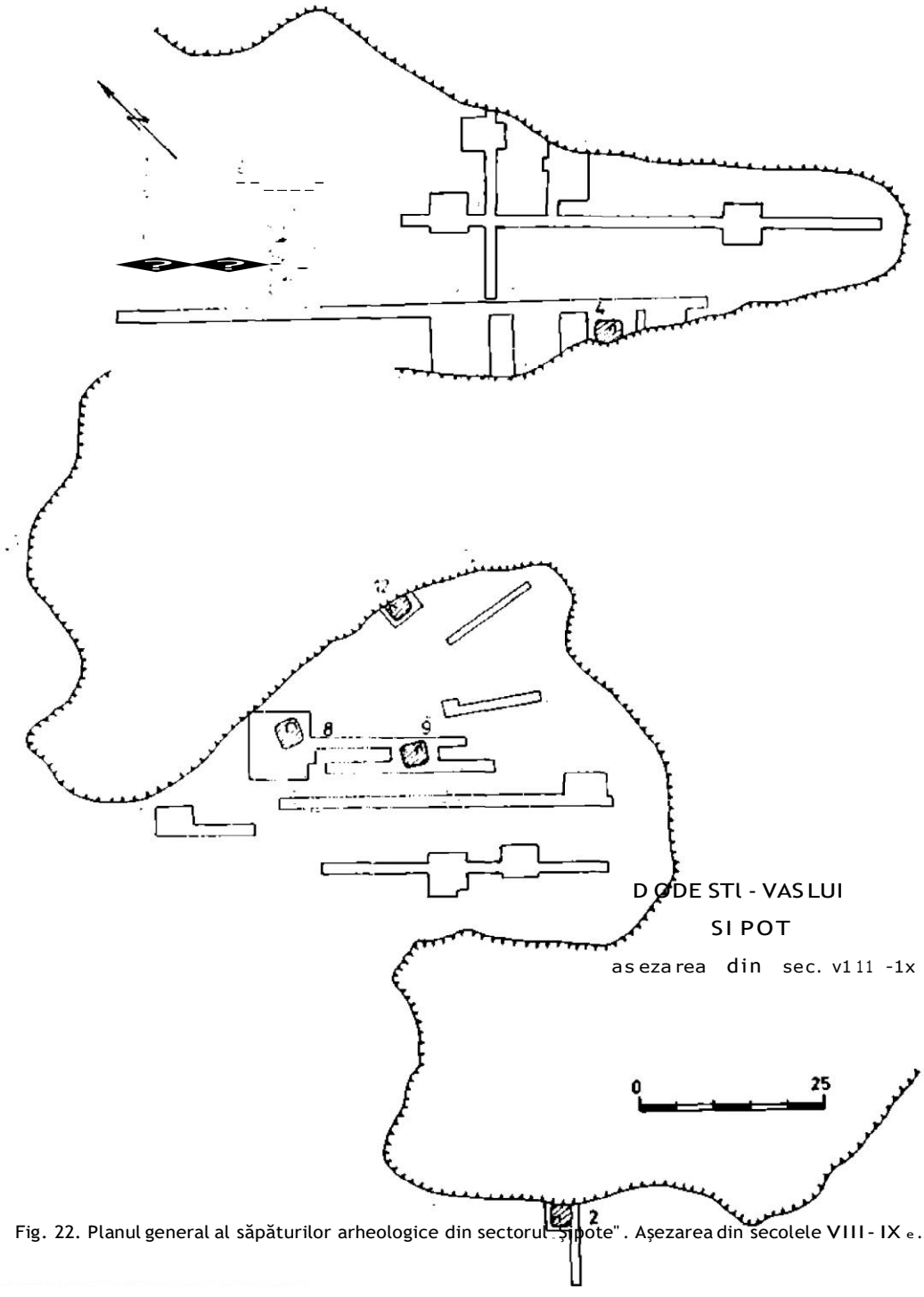

Fig. 22. Planul general al săpăturilor arheologice din sectorul „Șipote". Așezarea din secolele VIII - IX e.n.

mentate pe aproape 2/3 din corpul lor cu linii incizate orizontal, vălurite simple sau în bandă, în diferite combinaţii (fig. 40/2—7). Deşi în această locuinţă, comparativ cu altele din aceeaşi vreme, s-a descoperit o mai mare cantitate de fragmente ceramice, nu s-a putut întregi nici un vas.

Locuinţa nr. 3 (fig. 23/c), a fost descoperită în secţiunea I săpa'tă în anul 1 967 în porţiu nea de sud-vest a sectorului Şipot.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproape dreptunghiulară, cu colţurile puţin rotunjite şi cu laturile drepte avînd dimensiunile de circa 3,25 m X 2; 75 m, iar orientarea sud-est, nord nord-vest.

Adîncimea medie a gropii locuinţei, măsurată de la solul iniţial de călcare şi săpată în contra-pantă este 0,30 m.

În colţul de est se află vatra de formă ovală neregulată, constituită dintr-o lipitură de lut groasă de circa 3 cm. Vatra a fost înconjurată iniţial de un parament constituit din pietre de rîu şi grezii locale prăbuşite ulterior, odată cu dărîmarea locuinţei, pe podea, în faţa vetrei către centrul bordeiului. Socotind numărul de pietre care s-a mai păstrat, vatra-cuptor nu a avut boltă. Unele din aceste pietre erau parţial arse de foc sau înnegrite de fum. Printre pietrele răvăşite se aflau uneori şi bucăţi mici de cărbune, provenite probabiţ de la structura lemnoasă a locuinţei, precum şi cenuşă, situată în special către mijlocul lOcuinţei.

Intrarea în locuinţă nu a putut fi precizată, dar judecind după poziţia gurii de foc a ve trei, ea se afla probabil pe latura opusă, adică pe latura dinspre nord-vest.

Podeaua locuinţei era amenajată simplu, la orizontală, bine bătătorită şi puţin în contra pantă către sud. Nu s-au precizat urme de gropi de stîlpi .de susţinere a părţii lemnoase nici în interiorul bordeiului, nici în exteriorul gropii lui.

De asemenea, nu s-au găsit resturi de chirpici sau feţuială de lut de la pereţi şi nici res turi de cărbune de la structura lemnoasă.

Inventarul acestui bordei este foarte sărăcăcios; el compunîndu-se d^o^ar din _cîteva frag mente ceramice lucrate cu roata, ornamentate cu linii incizate orizontale şi vălurite, provenite din oale de tip borcan de dimensiuni mici şi mijlocii (fig. 41 /1 -2, 4- 6). S-au mai găsit şi cîteva fragmente ceramice lucrate cu mîna din pastă friabilă cu cioburi în compoziţie (fig. 41 /3). Pe lingă fragmentele ceramice amintite, Ungă vatră s-a deşcoperit o lamă de cuţit din fier subţire, păstrată fragmentar (fig. 30/8), precum şi o fusaiolă de lut de formă cilindrică aplatizată (fig. 35/6).

Raritatea materialului arheologic de aici, se datorează poate şi faptului că locuinţa fiind săpată în contra-pantă şi la destul de mică adînc\me, eventualul inventar rămas după ţ ără sirea ei a alunecat către panta dinspre sud, fapt în parte confirmat şi de poziţia pietrelor de la vatră, răvăşite tot către aceeaşi latură (vezi planul).

Locuinţa nr. 4 (fig. 23/d), a fost dezvelită prin caseta A' săpată în anul 1 967 în partea de est a sectorului de la Şipot. Locuinţa a fost surprinsă întîmplător prin prăbuşirea malu lui, în această porţiune de teren trasîndu-se caseta A în vederea dezvelirii ei. Datorită alu necărilor de teren o parte din colţul şi latura de sud-est au fost distruse, dar au putut destul de uşor să fie reconstituite.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproape pătrată, cu colţurile rotunjite şi laturile drepte avînd dimensiuni de circa 3,00 m X 2,75 m şi orientarea aproximativ nord-nord-vest, sud-sud-est.

Adîncimea medie a gropii bordeiului, socotită de la nivelul iniţial de călcare este de 0,40 m.

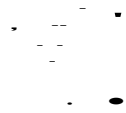

b

I

o

2

d

Fig. 23. Planuri și profile ale locuințelor din secolele VIII- IX e.n. a, locuința nr. 1; b, locuința nr. 2: c, locuința nr. 3: nivel comuna primitivă; 6, sol steril: 7, pietre; 8, gropi de pari; 9, vatră; 10, cenușă; 11, cuptor secolele IV – V e.n.:

în colţul de nord-est se află vatra de formă ovală cu diametrul maxim de 0,78 m, consti tuită din două lipituri de lut groase de circa 5 cm, aşternute direct pe podea şi alhiate faţă de aceasta. Cuptorul mai păstrează marginile uşor arcuite de la boltă este înconjurat de cîteva pietre de rîu şi lespezi din grezie locală, unele înroşite de foc sau înnegrite de fum. Aşa cum se prezintă, cuptorul este deosebit de vatra propriu-zisă înconjurată simplu cu pietre, întîlnită de obicei în aşezările din această vreme, apropiindu-se ca formă de cuptoarele în aer liber sau cotlo nite, descoperite în spaţiul dintre locuinţe. Vatra şi pereţii cuptorului sînt puternic arşi, uneori pînă la zgurificare, ceea ce ne face să credem că în timpul folosirii lui s-au obţinut temperaturi destul de ridicate. Pornind de la această observaţie credem că este posibil ca el să fi fost folo sit şi în alte scopuri decît vetrele cuptor obişnuite întîlnite în celelalte locuinţe din această aşe zare. S-ar putea să fie vorba aici de un atelier, cu o anumită destinaţie, cu atît mai mult cu cît în interiorul locuinţei s-au găsit foarte puţine fragmente ceramice şi nici un obiect de inventar casnic, obişnuit.

Intrarea era, probabil, avîndu-se în vedere poziţia gurii de foc a vetrei, pe latura de la sud.

Podeaua era bine bătătorită, amenajată la orizontală şi în unele locuri parţial arsă, pro babil de la incendiul care a distrus locuinţa. Nu au fost descoperite gropi de pari nici în in teriorul gropii bordeiului, nici în exteriorul ei.

De asemenea, nu s-au găsit resturi de chirpici, feţuială de lut de la pereţi sau resturi de cărbune de la structura lemnoasă a bordeiului.

Cele cîteva cioburi descoperite în umplutura acestei locuinţe sînt lucrate la roată, provin din vase mici şi mijlocii şi sînt ornamentate cu striuri incizate orizontal sau vălurite (fig. 42) . Unele din fragmente poartă urme de ardere secundară, probabil de la incendiul care a di trus locuinţa.

Locuinţa nr. 5 (fig. 24/a), a fost precizată şi dezvelită în secţiunea a IX-a săpată în anul 1 968 şi aflată către marginea de vest a aşezării, înspre mijlocul sectorului Călugăreasca.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ trapezoidală cu colţurile rotunjite, laturile uşor arcuite avînd dimensiunea de circa 3,75 m x 4,00 m, iar orientarea lor nord-vest, sud-est.

Adîncimea medie a gropii bordeiului, măsurată de la solul iniţial de construcţie, este de 0,40 m.

În colţul de nord se afla vatra de formă circulară constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de numai 2 cm, aşternută direct pe podeaua locuinţei şi foarte puţin albiată în centrul ei cu circa 3 cm faţă de orizontală. Vatra de lut era înconjurată de un parament de formă circulară, alcătuit din pietre de rîu şi grezii locale, cele din interior fiind puţin arse de foc sau înnegrite de fum. Pietrele sînt prinse între ele cu lut gar en bătătorit. Paramentul de pietre s-a păstrat destul de bine avînd o înălţime de circa 15 cm. Foarte puţine pietre erau răvăşite pe podeaua locuinţei. Apreciind după cantitatea de pietre păstrată, cuptorul nu a avut boltă.

Intrarea nu a putut fi precizată dar, judecind după poziţia vetrei, se afla probabil pe latura de la sud sau de la vest.

Podeaua bordeiului era foarte bine bătătorită şi amenajată simplu la orizontală. Nu s-au găsit gropi de la stîlpii de susţinere ai pereţilor şi ai acoperişului, nici în interiorul gropii locu inţei, nici în afara ei. Probabil, întregul schelet de lemn se sprijinea pe tălpici de lemn.

De asemenea, nu s-au descoperit resturi de chirpici, feţuială de pereţi sau resturi de căr bune de la structura lemnoasă a locuinţei.

Inventarul acestei locuinţe este relativ modest. în interior, pe podea, în apropierea vetrei şi în umplutura gropii bordeiului s-a descoperit un străpungător din os păstrat fragmentar (fig. 3402), o piatră de ascuţit din grezie locală mai dură, de asemenea păstrată fragmentar (fig. 37/4),

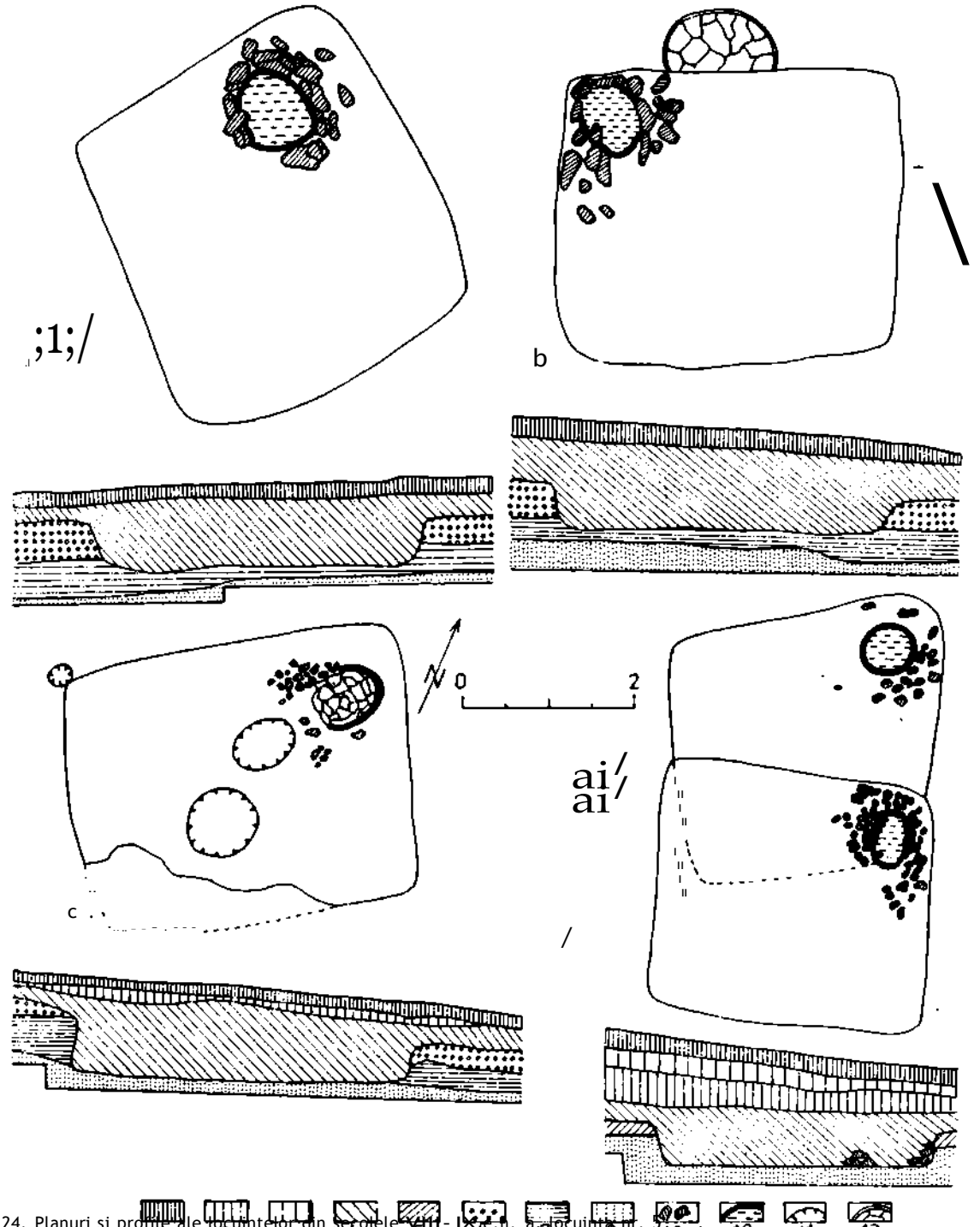

Fig. 24. Planuri şi profile ale locuinţelor din secolele VIII-IX e.n. a, locuinţa nr. 5; b, locuinţa nr. 6; c, locuinţa nr. 7: 1, nivel secolele VI-VII e.n.; 6, nivel secolele IV-V e.n.; 7, nivel comuna primitivă; 8, sol steril: 9, pietrr: 10

precum şi mai multe fragmente ceramice lucrate la roată, provenite din oale de tip borcan de dimensiuni diferite, ornamentate cu striuri incizate, orizontale sau vălurite (fig. 43/2- 5) . Cîte va fragmente ceramice sînt lucrate cu mina şi sînt neornamentate, din ele întregindu-se 2/3 dintr-un mic vas-borcan lucrat din pastă friabilă cu cioburi pisate (fig. 4.3/l).

Locuinţa nr. 6 (fig. 24./b) , a fost precizată şi dezvelită în secţiunea a X-a săpată în anul 1968 şi situată în marginea de vest a platformei din sectorul Călugăreasca, către mijlocul ei.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ rectangulară, cu colţurile foarte puţin ro tunjite, laturile drepte avînd dimensiunile de circa 3,85 m × 3,50 m, iar orientarea lor, în funcţie de poziţia gurii vetrei, nord -nord-est. sud- sud-vest.

Adîncimea medie a gropii locuinţei, măsurată de la niYClul iniţial de construcţie, este de 0,50 m.

în colţul de nord se află vatra de formrt ovală, constituită dintr-o lipitură de lut groasă de circa 3 cm, aşternută direct pe podeaua semibordeiului . Vatra de lut era înconjurată de pietre de rîu şi bucăţi de grezie locală, de diferite dimensiuni, unele din ele, în special cele din spre interior, parţial înroşite de foc sau înnegrite de fum. Iniţial, aceste pietre au constituit în jurul vetrei de lut un parament în formă de potcoavă.

Intrarea în locuinţă nu a putut fi bine precizată, dar avîndu-se în vedere poziţia gurii de foc a vetrei, ea se afla probabil pe latura opusă, către sud.

Podeaua locuinţei este bine bătătorită, amenajată simplu la orizontală şi puţin în contra pantă. Nu au putut fi precizate gropi de la stîlpii de susţinere ai pereţilor şi ai acoperişului nici în interiorul gropii bordeiului, nici în exteriorul ei. Probabil, ca şi la alte locuinţe, struc"tura de lemn a casei se sprijinea pe tălpici de lemn.

De asemenea, nu s-au descoperit resturi de chirpici (feţuială de la pereţi) sau resturi de căr bune (de la scheletul de lemn al bordeiului).

Cu ocazia săpării gropii acestui bordei, latura sa de la nord a secţionat un cuptor de lut, de formă circulară, aparţinînd aşezării din secolele IV-V e.n.

Inventarul locuinţei este destul de sărăcăcios. în interiorul bordeiului, pe podea, în ime diata apropiere a vetrei, s-au descoperit un fragment de lamă din fier prevăzută cu un cui, poate o garnitură de la o ladă de lemn (fig. 29/7) precum şi o lamă de cuţit din fier subţire şi păs trată fragmentar (fig. 30/6 .

Pe lingă aceste două obiecte din fier s-au mai descoperit şi cîteva resturi ceramice lucrate la roată şi ornamentate cu linii incizate orizontale sau vălurite, provenite din diferite vase de tip borcan de dimensiuni mici şi mijlocii (fig. *4.4/1 -3*, 5- 6), precum şi cîteva mici fragmente ceramice lucrate cu mîna dintr-o pastă friabilă, în compoziţie cu cioburi pisate (fig. *44/4).*

Locuinţa nr. 7 (fig. 24/c), a fost precizată şi dezvelită în secţiunea a XII-a săpată în anul 1969 în partea de nord-est a aşezării, în sectorul Călugăreasca.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ dreptunghiulară, cu colţurile uşor rotun jite, cu laturile dinspre nord-vest şi sud-est uşor arcuite, avînd dimensiunile de circa 3, 90 m X 3,25 m şi orientarea est-nord-est, vest-sud-vest.

Adîncimea medie a gropii bordeiului, măsurată de la solul iniţial de călcare, este de 0,60 m.

Colţul de sud şi parţial latura de sud-est au fost distruse ele o groapă modernă, astfel în cît reconstituirea lor s-a făcut cu destulă aproximaţie.

în colţul dinspre nord se afla vatra de formă oval-alungită, constituită dintr-o lipitură groasă de_ circa 3 cm, aşternută direct pe podeaua bordeiului, într-o alveolare de aproximativ 5 cm faţă de orizontala podelei. :Marginile vetrei erau uşor supraînălţate, sprijinindu-se probabil

pe un parament din pietre mici de rîu, găsite prăbuşite pe podea, în jurul vetrei. Cîteva lipituri uşor arcuite păreau să indice chiar existenţa unei bolţi de lut, dar neavînd la îndemînă alte elemente este greu de precizat dacă a existat sau nu o astfel de boltă, mai ales că o parte din pietre erau puternic înroşite de foc sau înnegrite de fum, deci nu fuseseră lipite cu lut. In orice caz, această formă de vatră este foarte rară în aşezarea din secolele VIII-IX e.n. de la Dodeşti. In faţa gurii de foc a vetrei şi către mijlocul locuinţei, pe podea, se aflau două gropi, una ovală şi una circulară, cu diametrele de circa 0,60 m şi respectiv de 0,75 m, una adîncă de 10 cm şi alta de 16 cm, ambele umplute cu cenuşă şi bucăţele mici de cărbune de lemn.

În colţul de vest, în afara limitei locuinţei, dar imediat lingă ea, se afla o groapă cilindrică cu diametrul de 0,25 m şi adîncimea de 14 cm provenită probabil de la un stîlp de susţinere a acoperişului sau a peretelui.

Intrarea nu a putut fi precizată, dar ţinînd cont de poziţia gurii vetrei, pare să fi fost pe latura de la vest.

Podeaua era foarte bine bătătorită şi pe mici porţiuni arsă în apropierea gropilor de cenuşă. Deşi era amenajată iniţial la orizontală, ulterior a fost puţin denivelată în jurul vetrei.

Inventarul acestui bordei, ca şi în celelalte, era destul de modest. In interiorul locuinţei, pe podea şi în umplutura gropii ei, s-a descoperit un cuţit din fier cu mîner prevăzut cu orificii pentru prăsele (fig. 30/2), un fragment mic din fier, probabil o piesă interioară de la lacăt (fig. 29/6) şi o fusaiolă de lut de formă bitronconică (fig. 35/5).

Pe lîngă obiectele menţionate mai sus, s-au mai descoperit şi cîteva resturi ceramice lucrate cu roata, provenite din oala-borcan de mărimi mijlocii, ornamentată cu linii incizate orizontal şi vălurite (fig. 45).

Locuinţa nr. 8 (fig. 24/d), a fost precizată şi dezvelită prin secţiunea a II-a, săpată în anul 1969 în partea de nord-est a sectorului Şipot I.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ rectangulară cu colţurile uşor rotunjite şi cu laturile drepte avînd dimensiunile de circa 3,25 m x 3,00 m, iar orientarea, judecînd după poziţia gurii de foc a vetrei, nord-sud.

Adîncimea medie de la care a fost săpată groapa locuinţei, socotită de la nivelul iniţial de călcare, este de 0,40 m.

Latura de nord a acestui bordei a secţionat la construirea sa aproape 1/3 dintr-o locuinţă de tip bordei datînd din secolele VI-VII e.n., fapt deosebit de important pentru precizarea unor elemente de ordin stratigrafic şi cronologic.

In colţul de nord al locuinţei se afla vatra de formă oval-alungită, cu diametrul maxim de circa 0, 65 m, constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de circa 3 cm, puternic arsă de foc, aşternută direct pe podea. De jur-împrejurul vetrei de lut se afla un parament din pietre de rîu sau grezie locală, de diferite dimensiuni, legate între ele cu pămînt galben bine bătătorit, înalt de circa 0,25 m. Aşa cum erau aşezate pietrele în jurul vetrei, ca şi după cantitatea lor, mai mult ca sigur că acest cuptor nu a avut boltă. In faţa gurii de foc, pe podea, s-au prăbuşit din acest parament dteva pietre, iar pe o anumită porţiune de pe podea se afla un strat de cenuşă şi cărbune, gros de circa 2 cm.

Intrarea în locuinţă, judecînd după poziţia gurii de foc a vetrei, era pe latura de sud.

Nu s-au găsit urme de chirpici, feţuială de pereţi sau resturi de cărbune de Ja structura lemnoasă a locuinţei.

Podeaua locuinţei era foarte bine amenajată la orizontală, bătătorită şi pe alocuri arsă, probabil de la incendiul care a distrus-o.

Inventarul locuinţei este în general modest. Printre pietrele vetrei s-a descoperit un otic (săpăligă ?) din fier, prevăzut cu manşon cilindric şi vertical pentru coadă (fig. 29/2) un frumos ac prelucrat din os, rupt din vechime parţial la capătul cu ureche (fig. 32/3), precum şi un stră pungător din os, păstrat fragmentar (fig. 33/5).

Pe Ungă obiectele amintite, s-au descoperit şi numeroase fragmente ceramice provenite din oale de tip borcan, lucrate la roată şi ornamentate cu striuri incizate orizontale sau vălurite (fig. 46/1 -4, 6) . Fragmentele provin din oale de forme şi mărimi diferite, îndeosebi de mărimea mijlocie.

Pe lîngă aceste fragmente ceramice s-au mai găsit şi altele, puţine la număr, lucrate cu mîna dintr-o pastă friabilă cu cioburi pisate în compoziţie (fig. 46/5).

Locuinţa nr. 9 (fig. 25/a) , a fost precizată şi dezvelită prin secţiunea a VI-a săpată în zona centrală a sectorului Şipot, în anul 1969.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ patrulateră, cu colţurile foarte puţin ro tunjite şi cu laturile drepte avînd dimensiunile de circa 3, 75 m X 3,50 m, iar orientarea lor aproape est-nord-est, vest-sud-vest.

Adîncimea medie de la care a fost săpată groapa locuinţei, măsurată de la nivelul iniţial de construcţie al ei, este de 0,50 m.

În colţul dinspre est se afla vatra de formă ovală, constituită dintr-o simplă lipitură de lut, cu diametrul maxim de 0, 60 m, groasă de numai 2 cm, aşternută direct pe podeaua locuinţei. De jur-împrejurul ei se afla un parament constituit din pietre de rîu şi grezii locale de diferite mărimi, parţial răvăşite pe podea în jurul vetrei şi arse de foc sau înnegrite de fum. După can titatea de pietre descoperită se pare că acest cuptor nu a avut boltă.

La o anumită distanţă, în faţa gurii de foc a vetrei, se afla o alveolare de formă ovală, cu dimensiunile de 0,60 m X 0,80 m, adîncă de numai 10 cm, umplută cu cenuşă provenită probabil de la vatră.

Intrarea, apreciind după poziţia gurii de foc a vetrei, se afla probabil pe latura de sud, latură care se arcuieşte puţin către interior, sugerînd chiar prin poziţia ei această parte a locuinţei.

Podeaua era simplă, bătătorită şi amenaj ată la orizontală. La colţuri, în interior, în afară de acela de la est, au fost precizate gropi de stîlpi, de formă ovală cu diametrul de circa 0,25 m şi cu adîncimi variind între 0,12 m-0, 16 m. Pe latura de nord şi în colţul de est, în afara perimetrului gropii bordeiului, se aflau alte două gropi de stîlpi de susţinere, acela din col ţul de nord pentru a întări eventual peretele de la nord' iar acela din colţul de est pentru susţinerea pereţilor sau eventual a acoperişului.

În interiorul locuinţei nu s-au găsit resturi de chirpici, feţuială de lut de la pereţi sau res turi de cărbune de la structura lemnoasă a bordeiului.

în general, im·entarul locuinţei este destul de sărăcăcios. în apropierea vetrei, pe podea, a fost descoperită o lamă de cuţit din fier cu perforaţii pentru prinderea prăselelor (fig. 30/ 1), păstrată fragmentar, un cui fragmentar din fier (fig. 30/3) , un vîrf de săgeată (?) din fier, de ase menea păstrat fragmentar (fig. 30/ 10), un ac din fier (fig. 30/5), precum şi două străpungătoare cilindrice din os, păstrate fragmentar (fig. 33/1, 3) şi o mărgică pandantiv lucrată dintr-o verte bră de peşte (fig. 36/10) .

Pe lîngă acestea, s-au descoperit şi numeroase fragmente ceramice provenite din oale bor can de forme şi dimensiuni diferite, ornamentate cu striuri incizate orizontale şi vălurite (fig. *47)*.

Nu s-au descoperit resturi ceramice lucrate cu mîna.

Locuinţa nr. 70 (fig. 25/d), a fost precizată şi dezvelită prin secţiunea a XI-a, săpată în anul 1969 în porţiunea de sud- est a aşezării, în sectorul Călugăreasca.

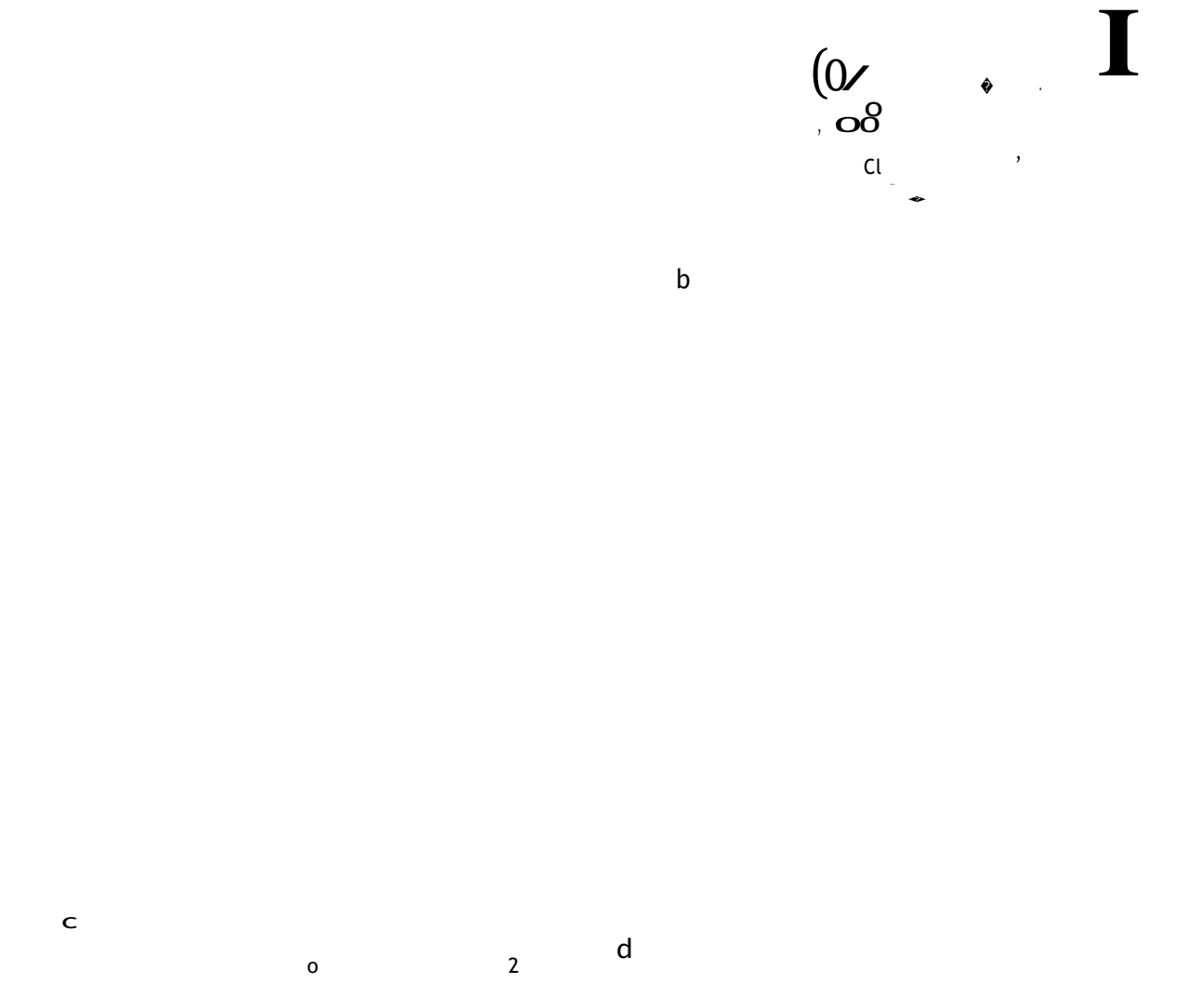

Fig. 2.5. Planuri și profile ale locuințelor din secolele VIII-IX c.n. a, locuința nr. 9; b, locuința nr. 11; c, locuința nr. 12: 1, c.n. 5, nivel secolele VI-VII e.n.; 6, nivel secolele IV-V e.n.; 7, nivel comuna primitivă; 8, sol steril; 9, pietre; 10,

Este o locuinţă de suprafaţă de formă aproximativ patrulateră, judecînd după concentrarea chirpiciului provenit de la dărîmrttnrile pereţilor, avînd laturile de circa 4, 25 m x 4,00 m şi orientarea aproximativ nord-nord-est, sud-sud-vest.

Desigur, suprafaţa acestei locuinţe iniţial nu a fost atît de mare, lungimile laturilor menţionate mai sus, indicînd doar limitele chirpiciului răvăşit după arderea şi prăbuşirea pereţilor. Resturile de chirpici, puternic înroşiţi de foc, uneori arşi pînă la zgurificare, amestecaţi cu cenuşă şi cărbuni mărunţi şi grupaţi în anumite zone, zăceau la o adîncime medie de 0,70 m faţă de suprafaţa actuală a solului. Probabil că, iniţial, întreaga construcţie era chiar puţin adîncită în pămînt, cu aproximativ 0, 15 m faţă de nivelul de călcare de atunci.

După degajarea chirpicilor s-a constatat că podeaua amenajată simplu la orizontală era foarte bine bătătorită, dar parţial păstrată şi pe anumite porţiuni uşor arsă şi înnegrită de fum. Cîteva pietre şi ele destul de arse de foc zăceau printre resturile de chirpici.

Nu s-au găsit urme de vatră pentru foc şi nici urme de stîlpi de la susţinerea pereţilor sau ai acoperişului. Probabil întreaga construcţie, destul de uşoară, era constituită dintr-o împletitură de nuiele şi de lemne subţiri, aşa cum o indică şi unele urme imprimate pe bucăţile de chirpici provenite de la pereţii prăbuşiţi. Probabil că această locuinţă avea forma unei colibe simple construită la suprafaţa solului, cu podeaua uşor albiată.

Deşi gruparea de chirpici are o formă aproximativ rectangulară ea nu corespunde de fapt întru totul aspectului iniţial al colibei.

După cantitatea de chirpici păstrată şi mai ales după suprafaţă, această locuinţă era destul de mică, fiind folosită mai ales în anotimpurile calde, pentru că nu oferea condiţiile necesare unei bune adăpostiri, ca celelalte bordeie, în perioadele mai reci.

În interior, printre resturile de chirpici s-au găsit puţine fragmente ceramice provenite din oale de forme şi dimensiuni diferite lucrate la roată şi ornamentate cu striuri incizate orizontal sau vălurite.

Cîteva fragmente ceramice sînt lucrate cu mîna dintr-o pastă friabilă cu cioburi pisate în compoziţie.

Locuinţa nr. 11 (fig. 25/b), a fost precizată şi dezvelită în secţiunea a XIX-a săpată în anul 1970 în porţiunea de nord-vest a aşezării în sectorul Călugăreasca.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ pătrată, cu colţurile drepte, laturile uşor arcuite avînd dimensiunile de circa 3,40 m X 3,50 m şi orientarea, ţinînd seama de poziţia vetrei, nord-sud.

Adîncimea medie a gropii bordeiului, măsurată de la solul inițial de călcare, este de 0,75 m, fiind una din cele mai adînci locuinţe din această aşezare.

În colţul de nord-est se află vatra de formă oval-alungită, constituită dintr-o lipitură de lut groasă de circa 3 cm, albiată faţă de podeaua locuinţei cu circa 6- 7 cm înspre mijloc şi foarte puternic arsă de foc. De jur-împrejurul ei se afla un parament constituit din pietre de rÎU sau din lespezi de grezie locală de diferite dimensiuni, Înalt de circa 0,20 ID, pietrele fiind legate între ele cu pămînt gaiben bătătorit. Lipitura vetrei urca cu circa 4-5 cm peste baza paramentului de pietre. După forma sa şi după cantitatea de pietre existentă, vatra a avut probabil o boltă din pietre legate cu lut.

Către mijlocul locuinţei s-a descoperit o groapă de formă circulară, cu diametrul de 0,65 m şi adîncimea de numai 10 cm umplută cu cenuşă. De asemenea, un strat de cenuşă, gros de 3-4 cm se afla aşternut pe podea în faţa vetrei, către mijlocul locuinţei, provenit, credem, de la incendiul acoperişului, alcătuit probabil din stuf, aşa cum lasă să se presupună corn-

poziția fină a cenuşei. Tot către mijlocul locuinţei se aflau şi cîteva mici gropi şi mai multe pie tre în stratul de cenuşă, unele parţial înroşite în foc.

In cele pairu colţuri ale locuinţei, în interior, au fost descoperite cîte o groapă de stîlp, de formă oval-cilindrică sau patrulateră cu diametrul variind între 0,20 m-0,25 m şi adîncimea de circa 12 cm — 18 cm.

Intrarea în locuinţă nu a putut fi precizată, ea aflîndu-se probabil pe latura de sud , în faţa vetrei.

Podeaua era bine bătătorită, parţial arsă sub stratul de cenuşă, îndeosebi spre vatră şi amenajată la orizontală, la fel ca şi celelalte locuinţe.

În interiorul gropii bordeiului, în umplutura sa şi printre pietrele de la vatră, s-au găsit cîteva resturi de chirpici de la pereţi şi cîteva resturi de cărbune de lemn de arin şi salcie, pro venite probabil de la scheletul lemnos al locuinţei.

Faţă de alte locuinţe, la aceasta inventarul este mai bogat . Lingă vatră, mai ales, ca şi în stratul de cenuşă, s-au descoperit mai multe obiecte dintre care menţionăm : o seceră de fier cu capătul de prindere rupt (fig. 29/4) , un fragment mic din capătul de prindere a unei seceri de fier (poate al aceleiaşi de mai sus, dar care nu se potriveşte) (fig. 29/8), un foarfece de fier de tip roman, cu un braţ puţin rupt (fig. 29/ 1), o fusaiolă de plumb ornamentată cu două mici cru ciuliţe incizate pe una din suprafeţe (fig. 36/9), un cercel din sîrmă subţire din bronz răsucit la unul din capete (fig. 36/3), o frumoasă psalie sau străpungător din os ornamentat prin incizii cu motive vegetale şi cu o cruce (fig. 32/2) , un străpungător cilindric din os simplu (fig. 34/5) , precum şi un tub fragmentar, tot din os, a cărui destinaţie este greu de precizat (fig. 32/5) .

Pe lingă aceste obiecte, s-au mai descoperit numeroase fragment e ceramice lucrate la roată, provenite din vase de tip borcan de forme şi dimensiuni diferite, ornamentate cu linii incizate sau vălurite (fig. 48/2,4 -8 ; 49/2-4). Dintre acestea s-a putut reconstitui un vas-borcan mic (fig. 49/1) şi un altul mai marc (fig. 48/1), ambele ornamentate. S-au mai descoperit şi cîteva fragmente provenite din amfore bizantine din import (fig. 57/1). De asemenea, s-au mai găsit şi cîteva mici fragmente dintr-o tigaie lucrată cu mina (fig. 48/3).

Locuinţa nr. 12 (fig. 25/c), a fost precizată şi dezvelită prin caseta C săpată în anul 1 970 în marginea de nord- est a sectorului Şipot II. Profilul gropii locuinţei fusese observat ante rior în rupturite malului de est al platformei, rupturi cauzate de desele alunecări de teren pro duse permanent în această parte a aşezării.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ patrulateră, cu colţurile rotunjite şi latu rile drepte avînd dimensiunile de circa 3,00 m x 2,90 m şi orientarea nord-sud. Colţul de nord-est a fost distrus împreună cu o porţiune din podea de către alunecările de teren amintite. Adîncimea medie a gropii bordeiului, măsurată de la nivelul iniţial de construcţie al locuin ţei, este de 0,40 m.

În colţul de la nord-est se află vatra de formă aproape circulară, constituită dintr-o lipi tură de lut, groasă de circa 3 cm , puternic arsă de foc, avînd un diametru de aproape 0,50 m, aşternută direct pe podeaua locuinţei. De jur-împrejurul vetrei se aflau răvăşite pietre de rîuşi bucăţi de grezie locală, provenite dintr-un parament avînd iniţial o formă de potcoavă. Nu se poate preciza dacă vatra-cuptor a avut sau nu o boltă. O parte din pietrele acestui parament, parţial arse sau înnegrite de fum, se aflau răvăşite pe podea, îndeosebi pe latura de la nord.

Intrarea, socotind după poziţia gurii de foc a vetrei, se afla probabil pe latura de la sud.

Podeaua era amenajată simplu, bine bătătorită şi uşor denivelată către latura de la vest. Această denivelare este posibil să se fi produs chiar ulterior, datorită alunecărilor de teren din această zonă.

Nu s-au descoperit resturi de chirpici de la pereţi, lipituri de lut sau resturi de cărbuni de la structura lemnoasă a locuinţei.

Inventarul acestei locuinţe nu este prea bogat. în interior, pe podea şi în umpluturile gropii semibordeiului s-a descoperit un fragment din lama unui cuţit din fier (fig. 30/7) , o piatră pentru ascuţit din: grezie locală (fig. 37/5) , precum şi mai multe fragmente ceramice lucrate cu roata, provenite din vase de forme şi mărimi diferite, ornamentate cu striuri incizate orizontale sau vălurite (fig. 50), din care s-a putut întregi un vas (fig. 50/1). Cîteva fragmente ceramice sînt lucrate dintr-o pastă friabilă, cu cioburi pisate în compoziţie.

Lornînţa nr. 13 (fig. 26/a), a fost precizată şi dezvelită în secţiunea a XXII-a din anul 1 971, aflată în porţiunea centrală şi de est a aşezării din sectorul Călugăreasca.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ rectangulară, cu colţurile uşor rotunjite şi laturile drepte cu dimensiunile de circa 4,00 m X 3,65 m şi orientarea aproape nord-sud.

Adîncimea medie a gropii locuinţei, măsurată de la nivelul iniţial de construcţie al ei, este de O,70 m, fiindof>rintre cele mai adînci locuinţe din această aşezare.

În colţul de nord se afla vatra de formă oval-alungită, constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de circa 2 cm. De jur-împrejurul ei se aflau mai multe pietre de rîu şi bucăţi de grezie locală, unele din ele parţial înroşite de foc sau înnegrite de fum, provenite probabil de la un parament în formă de potcoavă. După cantitatea de pietre găsită în jurul vetrei, paramentul nu a fost prea înalt, vatra neavînd boltă.

în colţul dinspre est, pe podea, s-au descoperit urmele unei foste vetre de foc constituită iniţial dintr-o lipitură de lut de formă circulară, parţial distrusă. Se cunoşteau şi urmele fostului parament din pietre care o înconjurase iniţial. Din observaţiile făcute, reiese clar că vatra a fost demontată intenţionat şi mutată în colţul dinspre nord -vest, unde a şi fost precizată. Această mutare a vetrei explică într-o anumită măsură şi dimensiunile destul de mari ale locuinţei, în compa raţie cu restul bordeielor, locuinţă care s-a extins către vest, probabil odată cu mutarea vetrei.

Pe latura de la sud se află intrarea săpată sub formă de gang, lat de circa 0,70 m.

Pe latura de nord, chiar pe mijlocul ei, mai sus cu circa 0,50 m decît podeaua locuinţei, se afla un cuptor circular cu boltă, deasupra căreia era „prinsă" o tavă de lut de formă pro babil patrulateră, după cum o indică urmele gardinii de lut prăbuşită pe vatra cuptorului, împreună cu resturi din boltă. Desigur, acest cuptor era folosit pentru copt pîine, iar tava de deasupra sa pentru uscatul sau prăjitul cerealelor. În acest caz s-ar explica şi poziţia pe latura de sud a intrării, adică exact în faţa gurii Guptorului şi poate şi dimensiunile mai mari decît ale altor locuinţe.

Nu s-au descoperit urme de gropi de stîlpi de susţinere ai pereţilor sau ai acoperişului.

Podeaua era simplă, bine bătătorită, mai ales în jurul cuptorului cu parament de piatră şi al aceluia de lut cu boltă şi tavă şi era amenajată la orizontală, uşor în contra-pantă înspre vest.

Inventarul este în general destul de modest, în nota obişnuită a celorlalte bordeie._

În interior s-a descoperit o cataramă mică de bronz în formă de liră (fig. 36/5), trei stră pungătoare de os, cilindrice, bine păstrate (fig. 34/1, 4, 6), un străpungător subţire de tip „suveică", lucrat din os (fig. 32/4), o fusaiolă din lut, de formă bitronconică ornamentată pe o parte cu puncte incizate (fig. 35/ 1), o piatră de ascuţit (fig. 38/2), precum şi mai multe fragmente cera mice lucrate la roată, provenite din vase de forme şi mărimi diferite ornamentate cu striuri inci zate, orizontale sau vălurite (fig. 51), din care s-a putut întregi un vas ornamentat cu striuri orizontale (fig. 51/1).

Locuinţa nr. 14 (fig. 26/b), a fost precizată şi dezvelită în secţiunea a XXII-a, săpată în anul 1 971, în partea centrală estică a aşezării în sectorul Călugăreasca.

o

o

b

a

c

7 8 9 10 11 12 13

8

e
9 10

11 12

13 11 12

e
9 10

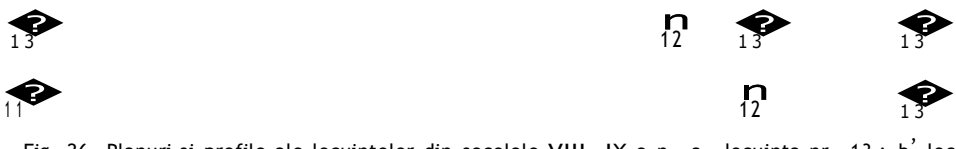

Fig. 26. Planuri si profile ale locuintelor din secolele VIII - IX e.n. a, locuinta nr. 13 ; b' locuinta nr. li ; c, locuinta nr. 16 ; d, locuinta nr. 15. l, sol vegetal ; 2, nivel secolele XVI – XVII ; 3, nivel secolele VIII - IX e.n. ; 4, nivel secolele IV – V e.n. : 4, nivel secolele IV – V e.n. ; 5, nivel comuna primitivă ; 6, sol steril 7, cenușă : 8, birne ars arsurl! e; 9, li, vatră : 12, gropi de pari ; 13, cuptor secolele VIII – IX e.n.

www.cimec.ro

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ rectangulară, cu colţurile uşor rotunjite şi laturile drepte avînd dimensiunile de circa 2,95 m x 3,25 m şi orientarea aproape nord-sud. Adîncimea medie a gropii locuinţei, măsurată de la nivelul iniţial de călcare al constructo rilor ei, este de 0,65 m.

In colţul de nord-est se afla vatra cuptor constituită dintr-o lipitură de lut de formă ovală, groasă de circa 2 cm, aşternută direct pe podeaua locuinţei şi înconjurată de un parament rectangular construit din pietre de rîu şi bucăţi de grezie locală de diferite dimensiuni. Înălţimea paramentului din pietre este de circa 0,20 m. Numărul şi poziţia pietrelor arată că acest cuptor a avut o boltă, fapt dealtfel confirmat şi de numeroasele pietre căzute în interiorul cuptoru lui, pe lipitura vetrei. Pietrele erau prinse între ele cu pămînt galben, iar unele dintre ele erau puternic înroşite de foc sau înnegrite de fum.

Judecînd după poziţia gurii de foc a cuptorului, intrarea se afla probabil pe latura de la est. Podeaua era în general simplă, bine bătătorită şi uşor denivelată către mijloc.

In exteriorul gropii bordeiului (vezi planul), în colţul de nord-vest se aflau două gropi de formă cilindrică, adînci de 0, 18 m şi respectiv de 0, 16 m şi o a treia în colţul dinspre sud, adîncă de circa O, 17 m, toate provenite probabil de la stîlpii de susţinere ai acoperişului.

Nu s-au descoperit resturi de chirpici de la pereţi, lipituri de lut de la feţuiala pereţilor sau bucăţi de cărbune de la structura lemnoasă a locuinţei.

Inventarul locuinţei este, de asemenea, destul de sărăcăcios. Pe podeaua locuinţei, înspre latura de vest, s-a descoperit un cosor din fier, cu urme de reparaţii la minerul de prindere (fig. 2 9/3) , precum şi un străpungător din os de o formă deosebită, poate un obiect folosit la ornatul vaselor (fig. 32/ 1). In jurul vetrei şi în umplutura gropii locuinţei s-au descoperit mai multe frag mente ceramice provenite din oale de tip borcan, de forme şi mărimi diferite, ornamentate cu striuri incizate orizontale sau vălurite, dispuse în diverse combinaţii (fig. 52/2, 5- 6). De ase menea, s-au descoperit două fragmente dintr-o amforă bizantină (fig. 57/4).

Pe lingă resturile ceramice lucrate la roată, s-au mai descoperit şi mai multe resturi ceramice lucrate cu mina, dintr-o pastă friabilă cu cioburi pisate în compoziţie, provenite din oale de tip horcan şi din tipsii, unele ornamentate cu alveole pe buză, din care s-a putut întregi un vas (fig . 52/1,3-4,7).

Locuinţa nr. 15 (fig. 26/d), a fost precizată şi dezvelită în secţiunea a XXXIII-a, săpată în anul 1 972, în marginea de nord-vest a aşezării în sectorul Călugăreasca.

Din punct de vedere al elementelor care o caracterizează, această locuinţă este deocamdată unică pe teritoriul ţării noastre, nu numai . pentru perioada secolelor VIII-IX e.n., ci şi pentru întreg mileniul I al e.n.

Locuinţa este de fapt un bordei-atelier, de formă rectangulară, avînd o construcţie spe cială impusă de funcţia pe care urma să o îndeplinească.

Groapa propriu-zisă a locuinţei este de formă rectangulară cu colţurile uşor rotunjite, cu laturile drepte avînd dimensiunile de 4,10m × 4,50 m şi orientarea aproximativ nord—nord-vest, sud-sud-est. După cum se poate uşor constata, suprafaţa gropii locuinţei, adîncă de 0,75 m, măsurată de la solul iniţial de călcare era destul de mare. În interiorul acestei gropi, la o distanţă de circa 0,75 m de laturile de la sud şi vest şi la circa 0,30 m – 0,35 m de celelalte de la nord şi est, şi puţin în unghi faţă de acestea din urmă, s-a construit o locuinţă de formă pătrată, din bîrne de lemn, avînd lungimea de circa 3,00—3,20 m şi diametrul de aproximativ 0,10 m -0,16 m, prinse în sistemul stîlpilor dubli, după cum s-a putut bine constata, urmărind pe podeaua locuinţei dispoziţia acestor gropi de pari. înspre peretele de la vest s-au păstrat chiar unele porţiuni din

www.cimec.ro

P Continuitatea papulatiel autohtone la est da Carpaţi

.cimec.ro
www

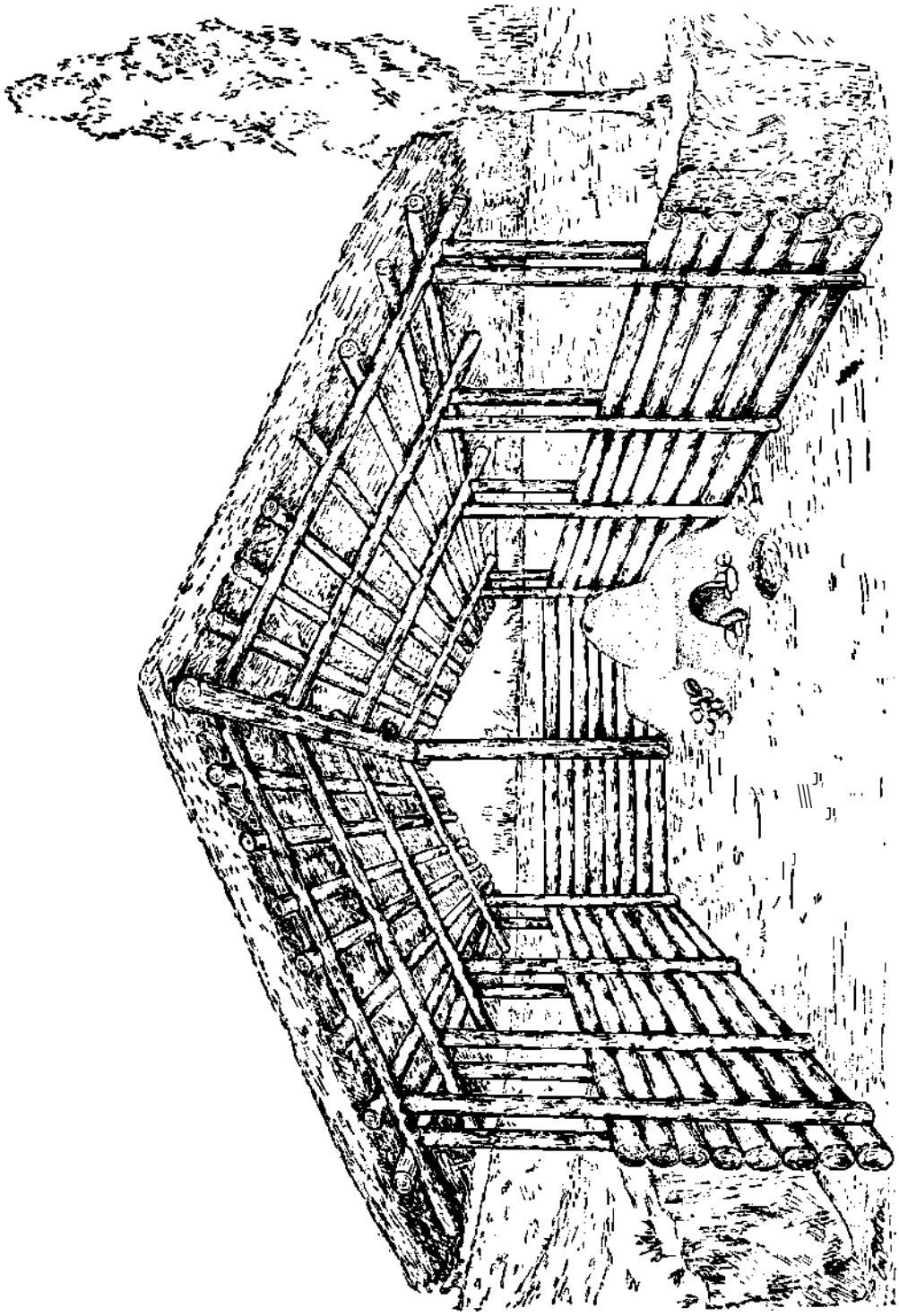

Fig. 27. Reconstituirea locuinţei atelier nr. 15 din secolele VIII – IX.

bîrne carbonizate, aşezate unele lîngă altele pe orizontală şi fixate cu stîlpi dubli verticali care, în multe cazuri, au fost întăriţi cu alţii mai mici.

Mai multe bîrne arse dispuse longitudinal şi transversal, provenite mai mult ca sigur de la acoperiş, arată că acesta era construit în două pante.

De asemenea, bîrnele arse şi întreaga construcţie de la pereţi dovedesc că locuinţa a fost distrusă printr-un puternic incendiu, fapt dealtfel probat şi de existenţa unei mari cantităţi de pămînt înroşit, în amestec cu foarte multă cenuşă, în special în interiorul perimetrului de bîrne. în colţul dinspre nord-est se afla amenajată o platformă de lut galben de formă rectangulară cu dimensiunile de 0,80 m x 0,90 m şi înălţimea de circa 0,18 m-0,20 m. In interiorul ei era construit un mic cuptor cu vatra circulară, prevăzut cu boltă de lut, cu diametrul de circa 0,50 m, avînd gura situată către sud, înspre interiorul locuinţei (fig. 27). Cîteva pietre, puternic înroşite de foc erau fixate pe latura sa de la vest de o parte şi de alta a gurii de foc. Grosimea lipiturii de vatră şi ai pereţilor de boltă era de circa 8-9 cm. După cum s-a constatat, cuptorul a avut iniţial, către latura de vest a platformei sale, o deschizătură mai veche, astupată în momentul descoperirii, cu pietre şi lut, prin care se introduceau tuburile de suflat, pentru obţinerea unui curent de aer absolut necesar în procesul prelucrării metalelor.

Vatra cuptorului era puţin în contra-pantă faţă de gura de foc (înspre nord) şi avea amenajat un jgheab de scurgere a metalului în forma unui V, cu lăţimea braţelor de circa 5 cm, lungimea de 16 cm şi adîncimea de 3 cm.

Mai multe „lupe" din fier aflate într-o groapă de formă ovală, cu diametrul de 0,40 m x 0,60 m, adîncă de 10 cm şi situată pe podeaua locuinţei imediat în faţa gurii de foc a cuptorului, ca şi existenţa unor creuzete de lut fragmentare (parţial întregite), descoperite printre dărîmăturile boltei, atestă că acest cuptor a fost folosit pentru prelucrarea metalelor şi în special a fierului.

Întreaga construcţie a locuinţei, în care structura de lemn a pereţilor nu era sprijinită direct pe peretele de pămînt, ci la o anumită distanţă de acesta, lipsa fragmentelor ceramice, existenţa cuptorului de redus minereul de fier şi de prelucrat metale, „lupele" de fier, precum şi uneltele aflate în interiorul acestei locuinţe, îndeosebi creuzetele, dovedesc în mod sigur că aici a existat un atelier specializat care, aşa cum s-a mai menţionat, a fost distrus de un puternic incendiu. Intreaga construcţie de lemn a ars prăbuşindu-se apoi în groapa care o înconjura, ceea ce a determinat ca pe anumite porţiuni, podeaua bine bătătorită a acestui atelier să fie foarte înroşită de foc.

Intrarea în atelier se făcea probabil pe latura de la sud sau chiar de la vest, unde şi distanţa dintre peretele natural de pămînt şi acela construit din bîrne era mai mare, permiţînd un acces mai lesnicios.

Sistemul de a construi pereţi din bîrne, lăsînd între ei şi peretele natural un spaţiu, astfel încît întreaga groapă săpată să înconjoare construcţia din lemn, era probabil determinat de anumite considerente legate de tehnica de prelucrare a metalelor şi în special a fierului şi în deosebi de faptul că în procesul lucrului se degaja o mare cantitate de căldură care trebuia eliminată, acest lucru reuşindu-se prin existenţa pereţilor dubli. Fireşte, sistemul era aplicat, -credem, numai în cazul atelierelor semi-îngropate, ca acesta de la Dodeşti.

Aşa cum am mai amintit, în jurul cuptorului au fost descoperite doar cîteva obiecte din fier, ceea ce arată că meşterul a putut salva de la incendiu cele mai multe dintre uneltele principale folosite în atelier. Astfel, în apropiere de cuptor s-a găsit un mic tipar din lut pentru turnat sfere

(fig. 31 /2), iar în interiorul cuptorului, printre dărîmăturile bolţii, două creuzete din lut, puternic arse (fig. 31/1,3). S-au mai găsit şi o lamă subţire din fier, probabil de la un sfredel (fig.

30/9), o piatră de ascuţit (fig. 37/2) şi o bară de bronz, poate un lingou (fig. 30/4.). Nu s-au descoperit decît puţine fragmente ceramice datînd din această vreme, provenind din vase de forme şi dimensiuni diferite, lucrate la roată şi ornamentate cu striuri incizate orizontale şi vălurite.

Locuinţa nr. 16 (fig. 26/c), a fost precizată şi dezvelită în secţiunea a XXXVII-a, săpată în anul 1 972 şi situată în porţiunea vestică a aşezării în sectorul Călugărească.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ patrulateră, cu colţurile destul de drepte şi cu laturile avînd dimensiuni de circa 3,50 rn x 3, 4.0 rn, iar orientarea lor, ţinînd cont de poziţia gurii cuptorului, aproape vest—nord-vest, est—sud-est.

Adîncirnea medie a locuinţei, măsurată de la nivelul iniţial de călcare, este de 0,4.0 rn. ln colţul de vest, puţin centrată către interior, se afla vatra de formă aproximativ circulară, constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de numai 1,5 cm, aşternută direct pe podeaua locuinţei şi foarte uşor albiată în mijloc. ln jurul vetrei de foc se aflau mai multe pietre, unele răvăşite de-a lungul laturilor de nord şi de vest, parţial arse de foc şi înnegrite de fum, provenite dela un parament. Nu putem preciza înălţimea acestui parament, dar după cantitatea de pietre păstrată cuptorul nu a fost prevăzut cu boltă.

Intrarea nu a putut fi precizată, dar se pare că ea se afla pe latura de la est, în apropierea căreia pe podea se afla o groapă ovală, adîncă de numai 10 cm.

Podeaua locuinţei era simplă, bine bătătorită şi amenajată la orizontală.

Nu s-au găsit urme de gropi de la stîlpii de susţinere ai pereţilor sau ai acoperişului, care se sprijinea ca şi în alte cazuri pe tălpicii de lemn dispuşi pe marginea gropii bordeiului sau chiar în interiorul ei.

De asemenea, nu s-au descoperit resturi de chirpici, feţuială de lut de la pereţi sau resturi de cărbuni de la structura lemnoasă a locuinţei.

Inventarul acestui bordei este sărăcăcios. ln interiorul locuinţei, pe podea, către latura de la sud, s-a descoperit o mică aplică de bronz turnată, de formă circulară şi ornamentată cu pseu dogranule (fig. 36/2), o mărgică mică de lut (fig. 36/6), precum şi două pietre de ascuţit (fig. 37/ 1 ; 38/3). Pe lingă aceste obiecte s-au mai descoperit şi cîteva fragmente ceramice lucrate cu roata, provenind din vase de forme şi mărimi diferite, ornamentate cu striuri incizate orizontale sau vălurite (fig. 53).

Locuinţa nr. 17 (fig. 28/a), a fost precizată şi dezvelită prin secţiunea a XXXV-a, trasată în anul 1 973 în marginea centrală dinspre est a aşezării din sectorul Călugărească.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ dreptunghiulară, cu colţurile mai mult sau mai puţin rotunjite şi cu laturile drepte avînd dimensiuni de circa 3,25 rn x 4, 50 rn şi cu orientarea lor aproape nord-est, sud-vest.

Adîncirnea medie de la care a fost săpată groapa locuinţei, măsurată de la nivelul de călcare iniţial este de 0,40 rn.

ln colţul dinspre est se află vatra de formă oval-neregulată, constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de circa 2 cm, aşternută direct pe podeaua locuinţei. De jur-împrejurul vetrei de lut' dar în special în colţul dinspre est, se aflau mai multe pietre de rîu şi lespezi din grezie locală de dimensiuni diferite, care proveneau de la un parament probabil în formă de potcoavă. Unele din pietre erau uşor arse de foc sau înnegrite de fum. Judecind după numărul de pietre păstrat, cuptorul nu a avut boltă.

Intrarea în locuinţă nu a putut fi precizată, dar luînd în consideraţie poziţia gurii de foc a cuptorului, ea se afla probabil pe latura de la sud-est.

Podeaua locuinţei era bine bătătorită şi era amenajată simplu la orizontală.

a

b

c

o 2

nr. 19 ; 1, sol vegetal ; 2, nivel secolele VIII- IX e.n. ; 3, nivel secolele IV- V e.n. ; 4, nivel comuna primitivă ; 5, sol steril ;

1n interiorul bordeiului nu s-au descoperit urme de gropi de stîlpi pentru pereţi sau pentru susţinerea acoperişului. Doar în afara gropii locuinţei, în colţul de la sud au fost delimitate două gropi de formă aproximativ triunghiulară, adînci de numai 16 cm. Faptul că acest colţ este mult mai teşit decît celelalte şi că în imediata lui apropiere se află cele două gropi menţionate credem că ele provin mai curînd de la o amenajare ulterioară a acestei părţi din locuinţă, deoarece asemenea gropi lipsesc în celelalte colţuri ale bordeiului.

În interiorul locuinţei nu s-au descoperit resturi de chirpici, urme de lipituri de la pereţi sau resturi de cărbune de la structura lemnoasă a locuinţei.

Inventarul locuinţei este de asemenea modest, dar prezintă o deosebită importanţă. Astfel, în partea centrală a locuinţei a fost găsită o cruciuliţă din piatră neagră cu orificiu de prindere, evident un obiect rar de cult creştin (fig. 36/4.), precum şi un fragment dintr-o brăţară de ar gint, constituită dintr-o bandă subţire ornamentată cu linii incizate (fig. 36/8). De asemenea, s-a mai găsit şi o piatră de ascuţit (fig. 37/3).

Pe lîngă acestea au mai fost descoperite şi cîteva fragmente ceramice lucrate la roată, pro venind din vase de forme şi mărimi diferite ornamentate cu striuri incizate orizontale şi vălurite (fig. 54./1-4 ,6- 7). S-au mai descoperit şi cîteva fragmente de tigăi de lut lucrate cu mîna dintr-o pastă friabilă, în compoziţie cu cioburi pisate (fig. 54/5), precum şi mai multe fragmente din vase-borcan. De asemenea, s-au mai descoperit şi două fragmente din amfore de import bizantine, de culoare gălbui-roşiatică (fig. 57/2).

Locuinţa nr. 18 (fig. 28/b). a fost precizată şi dezvelită prin secţiunea a XL-a săpată în anul 1975 în porţiunea de nord-vest a aşezării în sectorul Călugăreasca.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ dreptunghiulară, cu colţurile uşor rotunjite şi cu laturile aproape drepte, avind dimensiunile de circa 3,35 m x 3,60 rn şi orientarea lor, ţinînd cont de poziţia gurii de foc a cuptorului, nord-nord-vest, sud-sud-est.

Adîncimea medie de la care a fost săpată groapa bordeiului, măsurată de la nivelul iniţial de călcare este de 0,40 m.

În colţul de la vest, puţin deplasată către interior, se afla vatra de formă oval-alungită, consti tuită dintr-o lipitură de lut groasă de circa 2,5 cm, aşternută direct pe podeaua locuinţei şi încon jurată de lespezi din grezie locală de dimensiuni mai mari şi parţial arse sau înnegrite de fum. Pietrele care înconjurau vatra de lut nu erau prea numeroase şi fuseseră răvăşite odată cu dis trugerea locuinţei. Poziţia şi numărul lor redus ne determină să presupunem că acest cuptor nu a avut boltă.

Podeaua era bine bătătorită şi amenjată la orizontală. În colţul de sud s-a descoperit o groapă de formă ovală cu adîncimea de O, 19 m provenită de la un stîlp de susţinere a peretelui sau a acoperişului. Pe latura de sud, dar în afara gropii bordeiului şi către colţul de sud-est, s-a des coperit o altă groapă de stîlp, adîncă de 0,2 1 m. Faptul că între cele două gropi de stîlpi, latura de sud este arcuită :vizibil şi că ea se afla de fapt situată în faţa vetrei, presupunem că intrarea în locuinţă a putut să fie plasată în această parte a ei.

Nu s-au descoperit resturi de chirpici, lipituri de pereţi sau de cărbune de la structura de lemn a locuinţei.

Inventarul acestui bordei este destul de modest. In interior, pe podea şi în jurul vetrei s-a descoperit o cataramă-cîrlig din bronz (fig. 36/1), un străpungător fragmentar din os (fig. 34/4.), precum şi o fusaiolă din lut bitronconică ornamentată cu linii incizate orizontale &#65533; verticale (fig. 35/3) . Pe lîngă aceste obiecte s-au descoperit mai multe fragmente ceramice, lucrate la roată, pro venite din vase de forme şi mărimi diferite, ornamentate cu striuri incizate orizontale şi vălu rite în diverse

combinaţii (fig. 55). Pe lingă acestea s-au mai descoperit şi trei fragmente din amfore bizantine din import, de culoare roşie-gălbuie, ornamentate cu striuri orizontale (fig. 57/3,5).

Locuinţa nr. 19 (fig. 28/c), a fost precizată şi dezvelită prin secţiunea a XLI-a trasată şi săpată în anul 1 975 în partea centrală a aşezării, în sectorul Călugăreasca, unde numeroase alu necări de teren dinspre malul pîrîului Jigălia, scoseseră la iveală ur mele unui bordei, din care o parte fusese distrus. Cu ocazia săpăturilor întreprinse s-a reuşit să se precizeze cam 2/3 din suprafaţa iniţială a acestei locuinţe.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ patrulateră, cu colţurile uşor rotunjite şi laturile drepte avînd dimensiunile de Circa 3,50 m x 3,30 m, după reconstituirea făcută ulte rior, iar orientarea aproape sud—sud-est, nord-nord-vest. Latura de la nord, cu colţurile sale de la est şi vest, au fost distruse de alunecările de teren menţionate.

Adîncimea medie a gropii bordeiului, măsurată de la nivelul iniţial de călcare, este de 0,40 m. tn colţul de vest se afla vatra de foc de formă ovală, constituită dintr-o lipitură de lut groasă de 3,5 cm, aşternută direct pe podeaua locuinţei şi înconjurată iniţial cu un parament construit din pietre de rîu şi lespezi din grezie locală. !n momentul dezvelirii locuinţei s-a constatat că cea mai mare parte a pietrelor se răvăşiseră pe podeaua bordeiului către interior spre nord, în faţa gurii de foc a cuptorului. Mai erau şi alte pietre în jurul vetrei de foc. Numărul mai mare de pietre pare să indice că paramentul iniţial care înconjura vatra de foc era destul de înalt şi că este posibil să fi avut chiar o boltă. De asemenea, o parte din aceste pietre erau arse de foc sau înne grite de fum.

Intrarea în locuinţă, socotind poziţia vetrei, se afla probabil pe latura de la nord, din nefericire distrusă de alunecările de teren amintite.

Podeaua locuinţei era bine bătătorită şi amenajată simplu la orizontală, uşor arsă sub pietrele răvăşite pe suprafaţa ei, îndeosebi în faţa gurii cuptorului.

Pe mijlocul laturei de la sud, înspre interior, se afla o groapă aproximativ circulară, cu dia metrul de circa 0,30 m şi adîncimea de 0,23 m. Alte gropi de la stîlpii de susţinere ai pereţilor sau ai acoperişului nu au mai fost precizate.

De asemenea, nu s-au găsit resturi de chirpici sau feţuială de lut de la pereţi şi nici resturi de cărbune de la structura lemnoasă a bordeiului.

Inventarul locuinţei este, la fel ca şi la celelalte, destul de sărăcăcios. Pe podea şi în um plutura gropii bordeiului s-a descoperit o cataramă din fier căreia îi lipseşte cuiul de fixare (fig. 56/1 1), un cîrlig simplu din fier, poate de undiţă (fig. 29/5), precum şi două pietre (din grezie locală) pentru ascuţit (fig. 38/1,4).

Pe lingă aceste puţine obiecte s-au mai găsit şi cîteva fragmente ceramice provenind de la vase de forme şi mărimi diferite, lucrate la roată şi ornamentate cu striuri incizate, orizontale sau vălurite, în diverse combinaţii (fig. 56). Nu s-au descoperit resturi ceramice lucrate cu mîna.

* * *

Din prezentarea tuturor celor 19 complexe de locuire, datînd din secolele VIII -IX e.n. de la Dodeşti—Vaslui, pot fi reţinute cîteva concluzii privitoare la sistemul de construcţie al acestor locuinţe, la trăsăturile care le caracterizează şi le individualizează în acelaşi timp în cadrul ansamblului civilizaţiei din această vreme din regiunile est-carpatice ale României.

Din cele 19 locuinţe precizate şi dezvelite prin săpăturile întreprinse în această aşezare, aşa cum am mai menţionat, doar una, locuinţa nr. 10, este de suprafaţă, fiind construită sub formă de colibă alcătuită din nuiele împletite în combinaţie cu lemne mai subţiri[1]. Restul locuinţelor

[1] Avîndu-se în vedere forma platformei de chirpici' este posi bi! ca locuinţa să avut chiar aspectul unei case patrulatere, aşa cum se înt îlneşte uneori şi în peri oadele anterioare sau ulterioare secolelor VIII– IX e.n.

cazul acesta nu mal poate fi vorba doar de o simplii colibă, construită în pripă, ci de o locuinţă destinată a fi folosită vreme mai îndelungată cu o destinaţie social ecooomică specială

cazul acesta nu mal poate fi vorba doar de o simplii colibă, construită în pripă, ci de o locuinţă destinată a fi folosită vreme mai îndelungată cu o destinaţie social ecooomică specială

sînt de tipul bordeielor avînd în general forma patrulateră, mai rar dreptunghiulară, cu dimensiuni ie variind între 3,00 m x 2,75 m (locuinţa nr. 4), pentru cele mai mici şi pînă la dimensiunile de 4, 10 m x 4 ,50 m (locuinţa nr. 15), pentru cea mai mare. În general, media dimensiunilor la turilor locuinţelor este constant sub patru metri. De asemenea, marea majoritate a bordeielor au groapa adîncă de numai 0,40-0,50 m, numai într-un caz de 0,30 m şi în alte cîteva, în jur de 0,70 m.

Din numărul total de *19* locuinţe datînd din această vreme de la Dodeşti, numai la opt dintre ele au putut fi precizate gropi de la stîlpii de susţinere ai pereţilor sau ai acoperişului Evident, ca sistem de construcţie, numai patru bordeie folosesc stîlpii de susţinere la colţuri sau pe mijlocul laturilor, iar la patru bordeie s-a folosit sistemul combinat atît al tălpicilor de lemn situaţi în exteriorul gropii locuinţei, cît şi stîlpii interiori sau chiar exteriori. Alte şase locuin ţe folosesc numai sistemul de tălpici de lemn dispuşi fie în interiorul gropii, fie în exteriorul ei.

Numai într-un singur caz, la locuinţa nr. 17, a fost observată o refacere a unuia din pere ţi, dar lucrul acesta este posibil să se fi făcut şi la alte bordeie în timpul folosirii lor. Starea de con servare, destul de precară, a focuinţelor nu ne-a permis observaţii de felul celor de mai sus.

În ceea ce priveşte intrarea, deşi ea nu a putut fi precizată bine decît la trei dintre locuinţe, credem că ea era în general sub forma unui gang, de dimensiuni variabile, puţin adîncit în pămînt faţă de podea şi uneori în uşoară pantă către interiorul bordeiului. Intrarea era de regulă situată pe latura opusă vetrei, de obicei în faţa gurii de foc a cuptorului.

Vetrele-cuptor se aflau în cele mai multe cazuri în colţurile de la nord, îndeosebi în acelea de la nord-est, cum au fost precizate pentru 13 din cele 17 bordeie folosite ca locuinţe. Vatra era de obicei ovală, constituită dintr-o lipitură de lut şi înconjurată de un parament din pietre de rîu sau grezii locale de diferite dimensiuni, uneori arse de foc sau înnegrite de fum. Marea majoritate a acestor vetre-cuptor se pare că nu au avut boltă.

Aşa cum am mai menţionat, din totalul de ·1 9 locuinţe dezvelite la Dodeşti, în afară de aceea construită la suprafaţa solului, două dintre ele, locuinţa nr. 4, dar mai ales locuinţa nr. 15 au avut o altă destinaţie şi anume aceea de ateliere. Departajarea lor s-a făcut pe baza unor elemente specifice relativ la sistemul de construcţie, tipul de vatră-cuptor, inventar şi altele.

O serie de alte date (resturile de cărbune) vin să ateste că, la construirea locuinţelor, s-au folosit îndeosebi lemne de esenţă moale, ca arin, plop sau salcie şi numai într-un caz sau două lemne de stejar, toate provenite din pădurile care acopereau cîndva din belşug această zonă.

Alte detalii privind construcţia pereţilor şi mai ales a acoperişului sînt mai greu de pre cizat (în afară de locuinţa nr. 1 5), din cauza stării de conservare nu prea bună. Urmele de chirpici (foarte rare) arată totuşi că pereţii alcătuiţi din bîrne subţiri erau lutuiţi uneori. Este de presupus că sistemul bîrnelor aşezate orizontal şi prinse între stîlpi dubli, ca la locuinţa nr. 15, era folosit şi la alte bordeie.

După dispoziţia lor în teren, în sectorul Călugăreasca, locuinţele sînt situate în două şiruri arcuite, evidente, închizînd între ele o „piaţă". De-a lungul celor două şiruri ele se grupează uneori, spaţiul dintre locuinţe, aşa cum reiese din planul general al săpăturilor (fig. 21 fiind totuşi destul de mic. În spaţiul dintre bordeie erau situate, aşa cum se va vedea, mici cuptoare pentru copt pîine.

Avîndu-se în vedere dimensiunile locuinţelor, sistemul lor de construcţie, ca şi caracteris ticile vetrelor-cuptor, se poate constata că ele au fost folosite vreme mai îndelungată, fapt confir mat chiar de refacerea unor vetre, ai unor pereți, ca şi de grosimea stratului de cultură, cores punzător acestei vremi.

Desigur, numărul total al locuinţelor a fost mai mare. Judecînd după porţiunile afectate de alunecările de teren, cel puţin 1/3 din suprafaţa aşezării d pe ambele terase (Călugăreasca şi Şipot) şi din numărul iniţial al locuinţelor a fost distrusă[1].

Din punct de vedere cronologic, de o deosebită importanţă este succesiunea stratigrafică documentată în sectorul Şipot. Aici, în anul 1969, s-au descoperit trei locuinţe de tip bordei aparţinînd fiecare la cîte o etapă cronologică succesivă. Aşa cum am mai amintit şi cu alte prilejuri[3], locuinţa nr. 8, datînd din secolele VIII -IX e.n. suprapune parţial (distrugînd 1/3 din ea), o locuinţă datînd din secolele VI—VII e.n. In imediata apropiere a acestei locuinţe (nr. 8), la circa un metru, se afla alta, care perforase stratul de cultură din secolele VIII -IX. După inventarul pe care îl conţinea (obiecte, unelte, ceramică), această ultimă locuinţă datează din secolele X-XI e.n. Este deci clar că, succesiunile stratigrafice precizate în zona de nord-vest a sectorului Şipot arată o evidentă continuitate de locuire neîntreruptă, pe acelaşi loc, cuprinsă în limitele secolelor VI -VII e.n. şi pînă în secolele X-XI e.n., situaţie care este, dealtfel, documentată şi în alte aşezări din Moldova în perioada celei de a doua jumătăţi a mileniului I al e.n. , ilustrînd în chipul cel mai concret sedentarismul locuitorilor de pe aceste meleaguri . O atare constatare este cu atît mai valoroasă cu cît din punct de vedere cultural între cele trei etape cronologice succesive determinate la Dodeşti, există o legătură directă, putîndu-se astfel dovedi o evoluţie lipsită de stagnări în dezvoltarea culturii materiale şi spirituale a populaţiei romineşti de la est de Carpaţi, la fel ca şi în restul teritoriului României.

CUPTOARE DE COPT PUNE DIN SECOLELE VIII-IX E.N.

Din perioada secolelor VIII-IX e.n. în aşezarea de la Dodeşti-Vaslui s-au descoperit şi trei cuptoare de lut, toate situate în spaţiul dintre locuinţe, dar relativ în apropierea lor, deservind probabil cîte trei sau patru dintre ele. Un al patrulea cuptor făcea parte din complexul de locuire nr. 13.

Cuptorul nr. 1 (fig. 58/1), a fost precizat şi dezvelit prin secţiunea a XI-a, săpată în anul 1969 în zona de nord-est a sectorului Călugăreasca.

Cuptorul se află în stratul de cultură al aşezării din secolele VIII-IX e.n. la o adîncime de 0,60 m de la suprafaţa actuală a solului.

Vatra cuptorului este de formă circulară, uşor alungită spre gura de foc care se află spre est nor:i-est. Dimensiunile sale sînt de circa 1,30 x 1, 40 m. Vatra propriu-zisă era constituită din mai multe lipituri succesive, aşternute unele peste altele, toate groase de circa 5 cm. PărrJntulde sub lipituri era puternic înroşit de foc şi pe o grosime de circa 6 -- 7 cm, uneori înnegrit de fum. Cuptorul a fost prevăzut cu o boltă circulară aplatizată, avînd aceeaşi grosime cu vatra de foc. Bolta era dărîmată din vechime, păstrîndu-se numai la baza ei, pe o înălţime doar de 0,20 m.

Gura cuptorului era mărginită de cîteva pietre de rîu, puternic înroşite de foc şi înnegrite de fum.

In interiorul cuptorului nu s-a descoperit nici un fragment ceramic şi nici un obiect.

Este desigur greu de precizat dacă acest cuptor a mai fost folosit şi în alte scopuri decît acela de copt pîine, forma şi dimensiunile sale pledînd mai aks pentru scopul amintit mai sus.

1 Din informaţiile primite de la localnici, cd puţin cinci sau şase bordeie, datînd, după materialul recoltat de aceştia din interiorul lor, in secolele VIII- IX e.n„ au ost afectate de eroziunile cauzate de ploile abundente, rec um şi de unele lucrări gospodăreşti efectuate în intervalul dintre campaniile de săpături arheologice.

tervalul dintre campaniile de săpături arheologice.

3 D. Gh. Teodor, Tel'itoriul est·caf'patic fn V-XI e.n. Contribuţii arheologice şi istof'ice la probltmq, jormdrii bopornlui f'omdn, Iaşi, 1978 87. Vezi şi tolul II din prezentul volum, p. 20.

Cuptorul se afla la o distanţă de aproape 12 m sud faţă de locuinţa nr. 16 (vezi planul general).

Cuptorul nr. 2 (fig. 58/2), a fost precizat şi dezvelit prin secţiunea a XVII-a, săpată în anul 1969, în zona centrală a aşezării, în sectorul Călugăreasca.

Cuptorul se afla în stratul de cultură al aşezării din secolele VIII-IX e.n., la o adîncime de 0,95 m măsurată de la nivelul actual de călcare.

Vatra cuptorului are o formă circulară cu diametrul de circa 1,05 m şi este constituită din trei lipituri consecutive la bază, groase împreună de circa 4 cm şi foarte bine păstrate. Vatra este uşor albiată şi puternic arsă de foc, pămîntul de sub lipituri fiind înroşit sau înnegrit pe o grosime de circa 10 cm. Cuptorul a fost prevăzut cu o boltă de formă circulară aplatizată care, spre deosebire de cuptorul nr. 1 s-a păstrat destul de bine, avînd o înălţime de 0,35 rn. În centrul ei bolta avea o deschizătură circulară, cu diametrul de circa 0,20 rn, astupată în momentul descoperirii cuptorului cu o rîşniţă circulară, lucrată din grezie locală şi perforată în mijloc, păstrată fragmentar.

Gura cuptorului se afla spre sud-est şi era mărginită de cîteva pietre de rîu, parţial arse sau înnegrite de fum.

In interiorul cuptorului, pe vatră, s-au găsit cîteva resturi de cărbuni de esenţă moale (arin, plop), dar nici un fragment ceramic şi nici un obiect.

Probabil şi acest cuptor, avîndu-se în vedere construcţia şi dimensiunile sale, era folosit numai pentru copt pîine. El se afla la o distanţă de circa 12 m sud faţă de locuinţa nr. 7, dar este posibil să fi deservit şi alte locuinţe din apropiere.

Cuptorul nr. J (fig. 58/3), a fost precizat şi dezvelit în secţiunea a XXII I-a, săpată în anul 1971, în zona de sud-est -a aşezării, în sectorul Călugăreasca.

Cuptorul se afla în stratul de cultură al aşezării din secolele VIII-IX e.n.. la o adîncirne de circa 0,50 m, măsurată de la solul actual de călcare.

Vatra cuptorului avea o formă circular-ovală cu dimensiunile de circa 1 rn x 1,10 m şi era constituită dintr-o singură lipitură de lut groasă de circa 3, 50 cm, foarte puternic înroşită de foc. Părnîntul de sub ea era de asemenea înroşit sau parţial înnegrit pe o grosime de circa 6 cm. Iniţial, cuptorul a fost prevăzut cu boltă, care s-a prăbuşit, bucăţi din ea fiind găsite căzute pe vatra de foc. Din bucăţile păstrate s-a putut reconstitui cu aproximaţie că bolta nu a avut o înălţime mai mare de 0,35 m şi că era la fel de groasă şi de arsă, ca şi vatra propriu zisă.

Gura cuptorului, care se afla înspre sud-est nu era flancată, ca la celelalte cuptoare, cu pietre, ci era amenajată simplu sub forma unui mic gang.

In interiorul cuptorului nu s-au găsit resturi de cărbuni, fragmente ceramice şi nici vreun alt obiect.

După dimensiunile şi forma sa şi acest cuptor a fost folosit probabil numai pentru copt pîine. El se afla la o distanţă de numai 5 m faţă de locuinţa nr. 13, înspre sud, deservind probabil şi alte locuinţe din această vreme, întrucît în locuinţa amintită s-a mai descoperit un cuptor de acest fel (nr. 4).

Cuptorul nr. 4 (fig. 58/4), a fost precizat şi dezvelit, aşa cum am menţionat, în locuinţa nr. 13, scoasă la iveală prin secţiunea a XXII-a din anul 1969, în sectorul Călugăreasca.

Din descrierea făcută locuinţei nr. 13 , a reieşit clar că acest cuptor a făcut parte din complexul de locuire, deoarece gura sa de foc avea legătură cu interiorul locuinţei.

Cuptorul avea o formă circulară, cu diametrul de circa 1,05 m şi era constituit dintr-o lipitură de lut groasă de circa 3 cm, puternic înroşită de foc. Vatra era prevăzută cu o boltă circulară aplatizată, înaltă de aproximativ 0,35 m (după reconstituire), dărîmată din vechime pe vatra

propriu-zisă. De asemenea, în interior, s-au descoperit resturi de la o vatră patrulateră cu gradină, lucrată din lut, avînd marginea de circa 12 cm înălţime şi aproape 4 cm grosime la bază unde se prindea de bolta cuptorului. Colţurile acestei vetre patrulatere erau uşor rotunjite.

Gura de foc a cuptorului, a cărei deschidere comunica cu interiorul locuinţei nr. 13 , se afla faţă de podeaua locuinţei la o înălţime de circa 0,60 m. Ea riu era pardosită cu pietre, ci simplă sub forma unui gang.

ln interiorul cuptorului nu s-au găsit resturi ceramice şi nici obiecte, ci doar cîteva resturi de cărbuni de la lemne de esenţă moale (plop).

Judecînd după grosimea iniţială a stratului de cultură datînd din secolele VIII-IX e.n. va Lra patrulateră care, se pare, era prinsă de bolta cuptorului cotlonit în peretele natural al lo cuinţei nr. 13, se afla probabil în aer liber.

Fără îndoială că, în afară de destinaţia acestei vetre patrulatere, folosită probabil pentru uscatul cerealelor, dar şi pentru prăjitul lor, atunci cînd era nevoie, în cuptorul cu boltă, la fel ca şi în celelalte amintite mai sus, se cocea pîine.

Desigur, în astfel de cuptoare se puteau coace sau prăj i şi alte alimente, dar destinaţia lor principală, la fel ca şi în epoca romană, era pentru coacerea pîinii.

Este interesant de arătat că tipul acesta de cuptor a continuat să se folosească în :Moldova în întreaga perioadă a celei de a doua j umătăţi a mileniului I al e.n„ constituind în felul acesta un argument nu numai pentru continuitatea populaţiei autohtone româneşti de pe aceste meleaguri, d r şi un argument hotărîtor pentru dovedirea uneia din ocupaţiile de bază a acestora, agricultura'.

INVENTARUL COMPLEXELOR DE LOCUIRE DIN SECOLELE VIII-IX E.N.

După cum a reieşit din prezentarea detaliată a celor 19 complexe de locuire datînd din secolele VIII-IX e.n. de la Dodeşti-Vaslui, în interiorul celor mai multe dintre ele au fost descoperite o serie de unelte, obiecte şi resturi ceramice, caracteristice acesteLvremi.

ln general, acest inventar este destul de modest şi puţîn nu rrieros, fără îndoială raritatea lui datorindu-se, în primul rină, faptului că el a fost probabil evacuat organizat, odată cu mutarea temporară a locuitorilor acestei aşezări.

Cu toate acestea, uneltele, obiectele diverse şi ceramica ce s-au mai putut păstra în complexele de locuire din secolele VIII-'-IX e.n. de la Dodeşti, ne oferă o imagine destul de completă a ocupa ţiilor principale ale locuitorilor de aici, putîndu-se totodată sublinia şi stadiul lor de dezvoltare social-economică.

a) *Unelte.* Dintre uneltele diverse descoperite în locuinţele din această vreme de la Dodeşti, fără îndoială, o importanţă aparte o prezintă acelea care sînt legate de practicarea agriculturii. Din această categorie amintim în primul rînd un otic de fier (fig. 29/2), o seceră fragmentară din fier (fig. 29/4), un cîrlig dintr-o seceră (fig. 29/8), precum şi un cosor simplu, pentru viticultură şi grădinărit (fig. 29/3). Tot de la o unealtă agricolă ar putea fi şi placa din fier prevăzută cu un cui de prindere (fig. 29/7). Este, de asemenea, interesant de arătat că, cosorul amintit prezintă o reparaţie la miner, ceea ce arată folosirea lui vreme îndelungată, dar şi valoarea unor astfel de piese agricole din fier, în general. Atît secera, cît şi oticul sînt strîns

4 Gh. Coman, Instalaţii penim foc în aşezi!Yile culturii

167, fig. 2 ; D. Gh. Teodor, Descoperiri arheologice în referitoare la agricultura din secolele VI – XI e.n„

Terra Nostra III, 1973, 229.

Terra Nostra III, 1973, 229.

6 D. Gh. Teodor, U1iele considerații privind încheierea procesului de formare a poporului romdn, în Aril. Mold., IX, 1980 81 - 82.

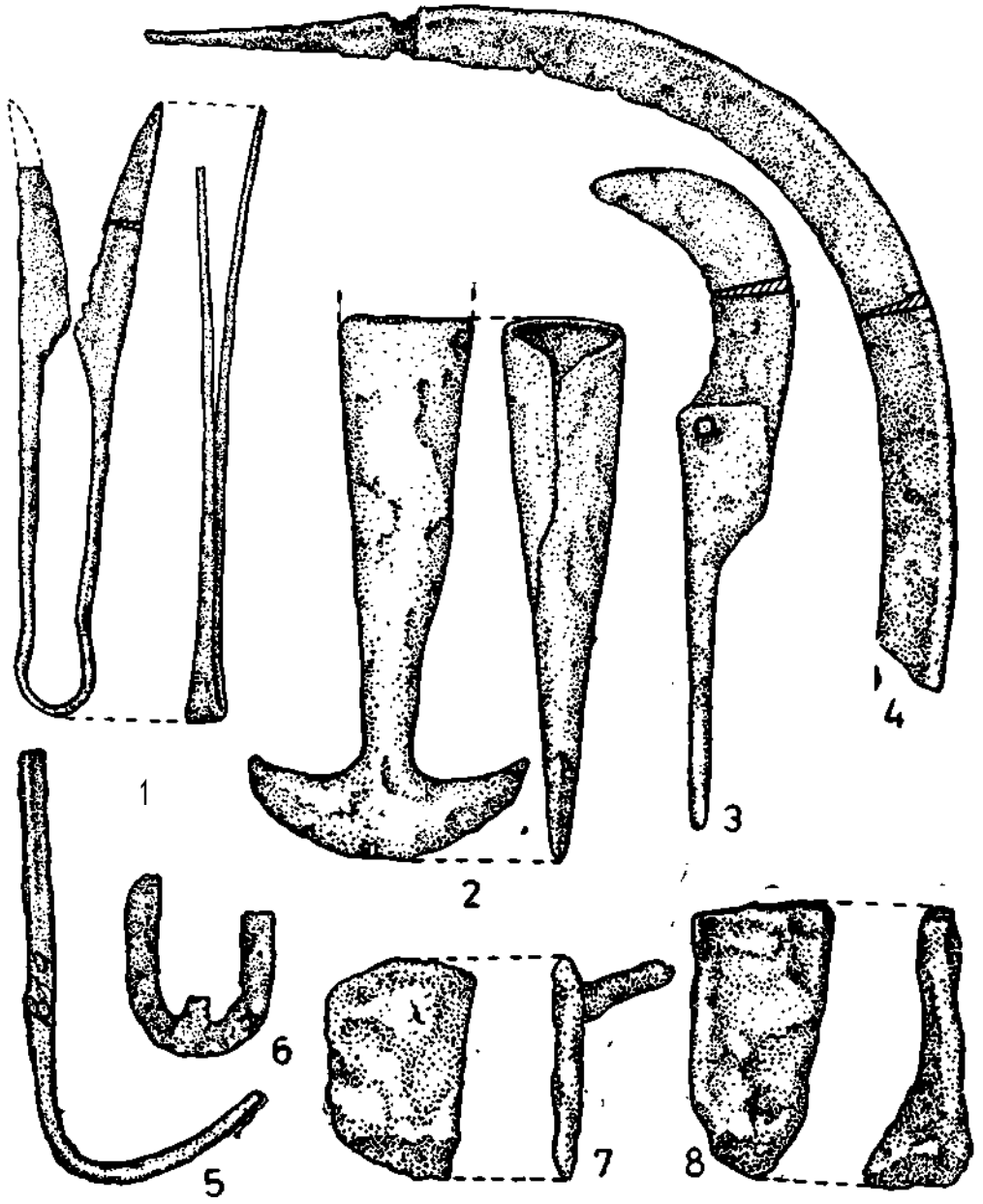

Fig. 29. Unelte și obiecte de uz caznic, din fier, din secolele VIII – IX! e.n. l, 4, 8, locuința nr. 11; 2, locuința nr. 8 : 3, locuința nr. 14 ; 5, locuința nr. 19 ; 6, locuința nr. 7 ; 7, locuința nr. 6.

1, 4 = 1/2 ; 5-8 = 1/1 ;2-3 =2/3

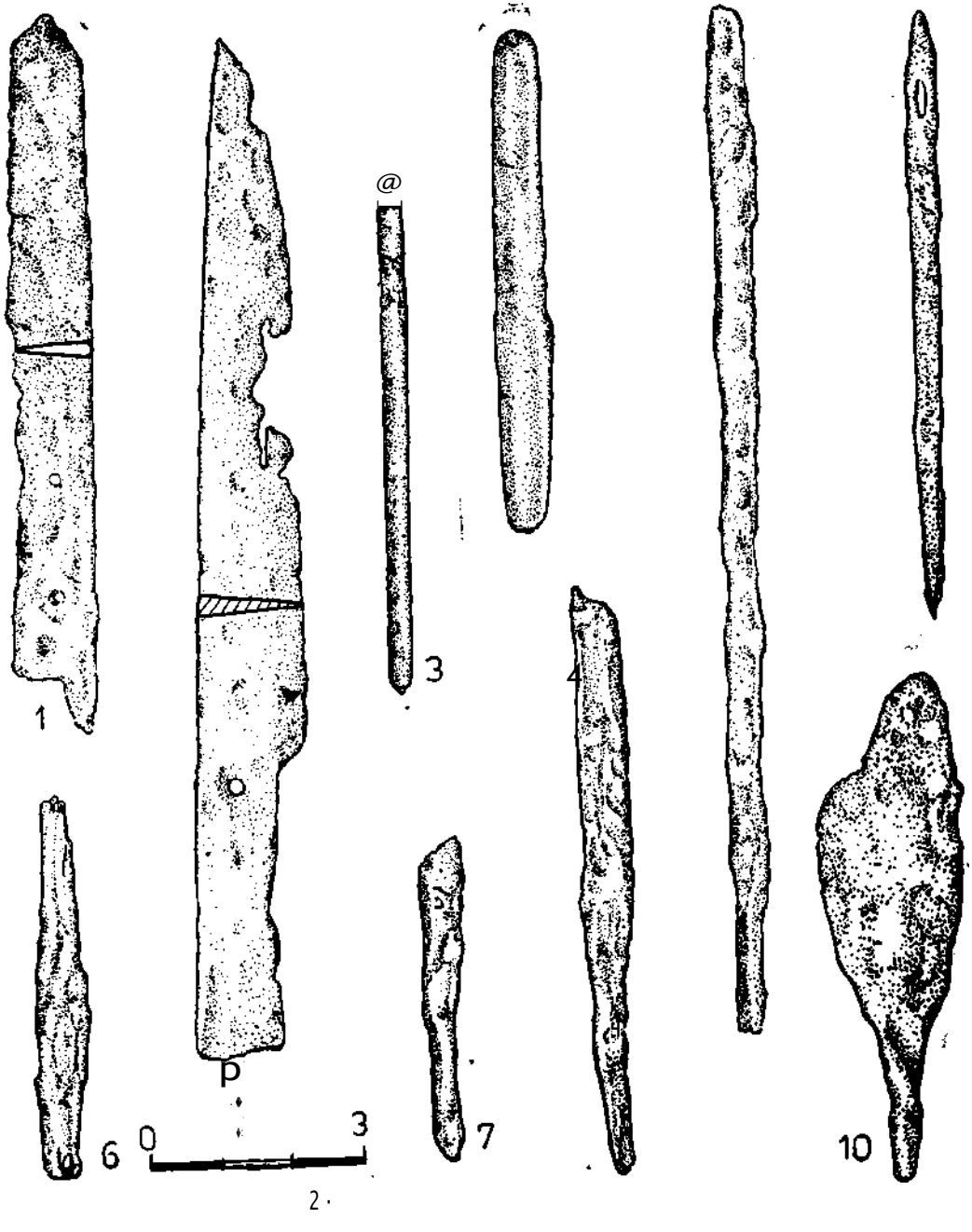
1
3
4
6
7
10
0
3
2
9

Fig. 30. lJnelte şi obiecte de uz casnic din fier şi bronz din secolele VIII — IX e.n. l, 3, .5, 10, locuinţa nr. 9 ; 2, locuinţa nr. 7; 4, 9, locuinţa nr. 1.5 ; 6, locuinţa nr. 6 : 7, locuinţa nr. 12 : 8, locuinţa nr. 3.

legate de practicarea agriculturii în vederea obţinerii cerealelor, după cum cosorul dovedeşte atît îndeletnicirile viticole, cit şi acelea de grădinărie. Asemenea unelte şi ocupaţii sînt bine dovedite prin cercetările arheologice atît din Moldova6, cit şi din restul ţării7, arătînd stadiul destul de avan sat al agriculturii din această vreme8•

Din categoria uneltelor din fier folosite în activităţile zilnice ale locuitorilor din această aşe zare mai amintim un foarfece din fier de tip roman (fig. 29/1), diferite lame de cuţite din fier (s-au descoperit numai cinci exemplare), marea lor majoritate păstrate numai fragmentar (fig. 30/1 -2, 6- 8), un ac şi un cui din fier (fig. 30/3 ,5) , precum şi un sfredel din fier, păstrat de asemenea fragmentar (fig. 30/9) , toate sugerînd practicarea unor diverse, dar importante meşteşuguri casnice. Asemenea unelte sînt bine cunoscute prin descoperirile întreprinse şi în restul teritoriului Moldovei•. Lama unei săgeţi din fier, sau poate un alt obiect, mai greu de identificat (fig. 30/ I O), împreună cu un cirlig. poate o undiţă (fig. 29/5) , completează numărul nu prea mare al obiectelor care s-au mai păstrat în această aşezare. Tot din fier a mai fost lucrat şi un mic obiect, poate o garnitură de la un lacăt (fig. 29/6) . Raritatea obiectelor din fier, în general, s-ar putea explica, aşa cum am mai amintit, prin evacuarea intenţionată a aşezării, într-o atare situaţie, uneltele din fier şi în special acelea agricole fiind în primul rînd vizate.

Deosebit de importante sînt, de asemenea, tiparul din lut (pentru obţinut probabil sfere de metal) şi cele două creuzete din lut, toate trei obiecte descoperite în locuinţa nr. 15 (fig. 31), atestînd o anumită activitate în domeniul prelucrării metalelor, mărturie elocventă despre stadiul de dez voltare social-economică al locuitorilor din această vreme. Existenţa unui atelier (sau poate mai multe ?) la Dodeşti în secolele VIII- IX e.n. este în acelaşi timp o importantă dovadă privind diferenţierile de ordin social-economic din cadrul obştii săteşti pe care, desigur, o formează aşezarea de aici. Ele arată că o parte, cel puţin, a uneltelor necesare locuitorilor acestei aşezări, erau pre lucrate local, mărturie a nivelului înalt atins de populaţia românească de pe aceste meleaguri.

O scrie de străpungătoare de os de forme şi mărimi diferite, în număr de 12 exemplare (fig. 33 ; 34), ace şi sulele-suveică din os (fig. 32/3 –4), diferitele obiecte din os cu multiple întrebuinţări casnice (fig. 32/1 -2,5) , arată şi alte ocupaţii ale locuitorilor de la Dodeşti. Ele demonstrează creş terea vitelor (dealtfel analiza oaselor de animale o atestă din plin) , dar şi ocupaţia, nu lipsită de importanţă, a prelucrării osului. Analogii pentru toate obiectele de os amintite mai sus se găsesc

6 223-231 ; idem, Teritoriul est carpatic in veacurile V – XI... e. 76 – 78, fig. 25/3, 5 ; 26/1, J, 5 ; 27/3, 5 : 28/3- 5 ; I. Mitrea, Regiunea Centrală a Moldovei dintre Car-Pilţi şi Siret in se olele VI – IX, în Carpica, XII, 1980, p. 90-91, pi. XLVIII/9 19 : L/9 11 ; Gh. Coman, Stdruinţă, continuitate. Repertoriul arhPologic al judeţului Vaslui, Bucureşti, 1980, 130, 165, 231 266, fig. 162/ în necropole prifeodale d'Obfrşia-Olt (Note preliminaire), în necropole prifeodale d'Obfrşia-Olt (Note preliminaire), t ropu, Romanitatea îrzie şi strdromdnii în Dacia Traiand Cultura materit/ă veche romanească (Aşezdrile de la Bu p cov- Ploieşti), Bucureşti, 1978, . ·H- 15, fig. 30/5, cov- Ploieşti), Bucureşti, 1978, . ·H- 15, fig. 30/5,

7 K. Horedt, Contribuţii la istoria Transilvaniei în secolele IX-XI, în SCIV, 19, 1967, 3, 153, 3; de en Valuchie et en Moldavie iusqu'au XVIII

12/5; I. Nania, important.I descoperire din pnioada feuda/insului timpuriu la BfTlogu, comuna Negreşti, judeful Argeş, în Studii şi Comunicări, II, Piteşti, 1969, 117-132. fig 1/2; 2/1: O. Toropu şi O. Stoica, La

9-10; Şt. Olteanu, Structuri teritorial politice romaneşti în spaţiul carpato·danubiano-pontic fn secolele VII1-XI, în Revista de istorie, 32, 1979, 2, 290-293; D.

9-10; Şt. Olteanu, Structuri teritorial politice romaneşti în spaţiul carpato·danubiano-pontic fn secolele VII1-XI, în Revista de istorie, 32, 1979, 2, 290-293; D.
Teodor, Romanitatea carpato-dunăreantl şi Bizan/ul în

Agricultura
sV. Neamţu, op. cit. p. 60-76; Şt. Olteanu, la est şi sud de Carpaţi în sec. IX-XIV (I), în Muzeul Naţional, l. Bucureşti, 1971, 35-54: idem. Arheologia şi studiul structurilcr medfrvale timpurii ale so

·. D. Gh. Teodor. op. cit. Iaşi, 1978 p. 77, fig. 28/6, 12 18-2'1; Gh. Coman, op. cit. p. 233. 266 fig. 163/12,

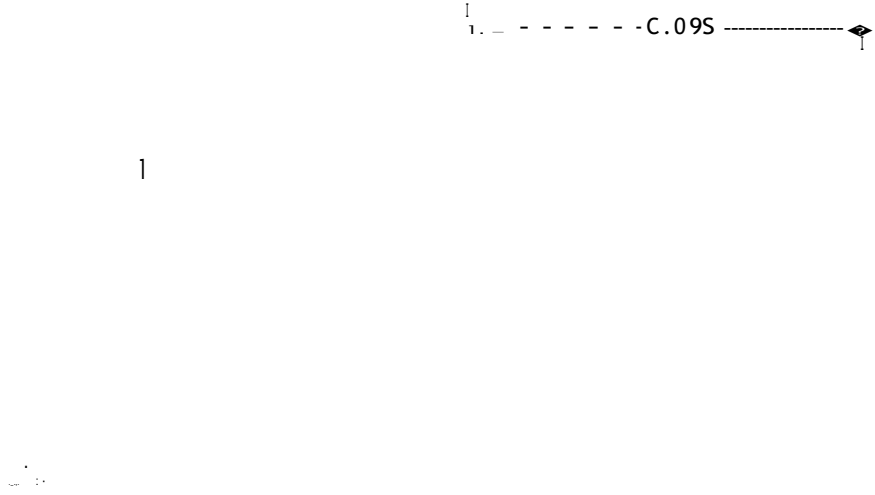

Fig. 31. Creuzete (1-2) şi tipar de lut din secolele VIII- IX descoperite în locuinţa atelier nr. 15.

pe teritoriul l\foldovei1 0 sau în restul ţării 1 1, atestînd prelucrarea lor locală. Direct legată de prezenţa unor astfel de unelte din os (şi poate şi din fier) este şi practicarea prelucrării pieilor de animale, îndeletnicire deosebit de importantă pentru vremea respectivă.

Creşterea animalelor pentru lînă, şi îndeosebi ţesutul, sînt dovedite de descoperirea unor fusaiole din lut de forme şi mărimi diferite (fig. 35), tipuri dealtfel frecvent întîlnite şi în celelalte aşezări din aceaşi vreme din Moldova11 sau din alte părţi ale României1

Pe lîngă uneltele amintite mai sus, au mai fost descoperite şi cîteva pietre (grezii) pentru ascuţit cuţite sau străpungătoare din os (fig. 37 ; 38) ; în locuinţa-atelier nr. 15 ca şi în stratul de

10 D. Teodor, op. cit„ p. 77- 78, fig. 3i/5; 35/ 1,5-6 ; 36/1. ; idem, Cercet4ri în aşezarea din secolele VI/ VIII e.n. de la Lozna-Str4teni, jud. Botoşani, în Mate riale şi Cercet4ri Arheologice. A XI V-a sesiune anual4 de rapoarte, Tulcea, 1980, p. i60, fig. 8; I. Mitrea, op. cit. p. 91- 92, pi. XLIX/8, 10- 12 ; Coman, op. cit.

Stoica, op. cit. p. 171, fig. 9/i – 9 ; O. Toropu, op. cit. p. 180- 181, pi. 17/12- 14 ; M. Comla. op. cit„ p. 53- 54, fig. 103/7 12- 13 ; IOi/l, 6- 7 ; pi. lt.11/1- 3, 7, 9- 12, p. 136, 233, fif. 156/l, 3–1.; 157/1 3, 13.

11 B.

Stoica, op. cit. p. 171, fig. 9/i – 9 ; O. Toropu, op. cit. p. 180- 181, pi. 17/12- 14 ; M. Comla. op. cit„ p. 53- 54, fig. 103/7 12- 13 ; IOi/l, 6- 7 ; pi. lt.11/1- 3, 7, 9- 12, p. 136, 233, fif. 156/l, 3–1.; 157/1 3, 13.

17. 19- 21, 26-28.

11 Teodor, op. ci .. p. I. Mitrea op. cit. p. 92- 93, pi. XLVII/15- 18. 78, fig. 37/6-7:

1

1 O. Toropu, op cit„ p. 180 ; M. Comta. op. cit. p. 16,

1 O. Toropu, op cit„ p. 180 ; M. Comta. op. cit. p. 16,

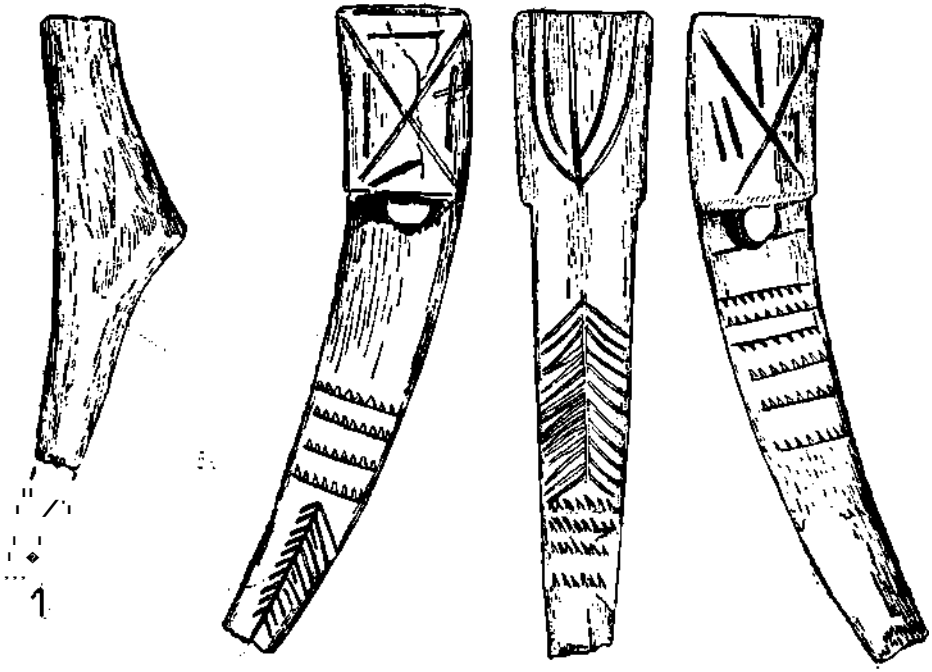
1
2
3

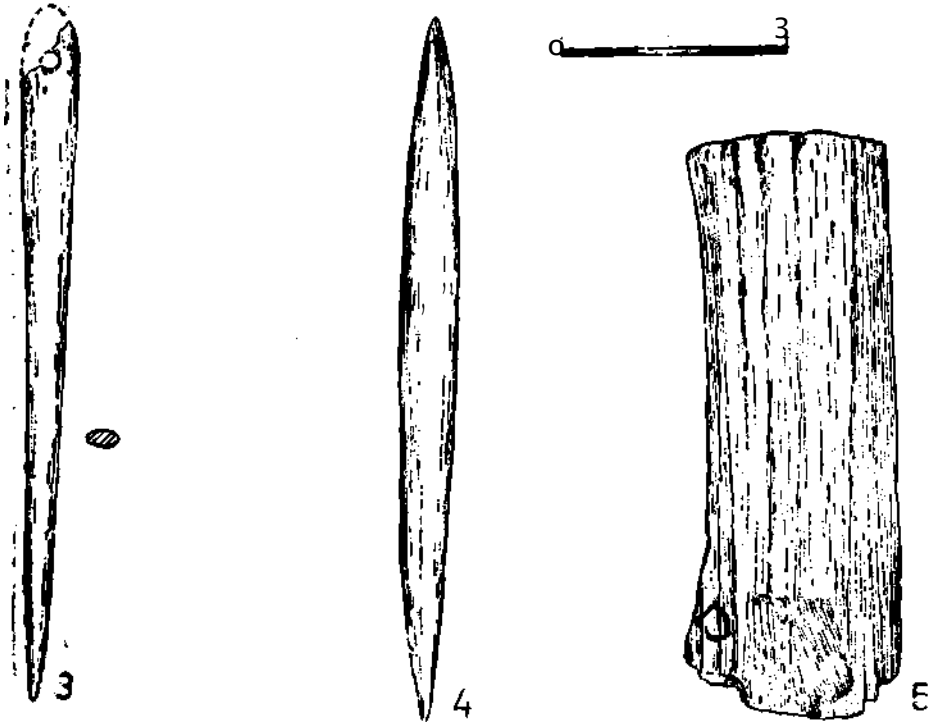
3
4
5

Fig. 32. Obiecte din os şi corn din secolele VIII-IX e.n. l, locuința nr. 14 : 2, 5, locuința nr. 11 ; 3, iocuința nr. 8 : i, locuința nr. 13.

AŞEZAREA DIN SECOLELE VII,1- IX e.n.

1

2

3

O

O

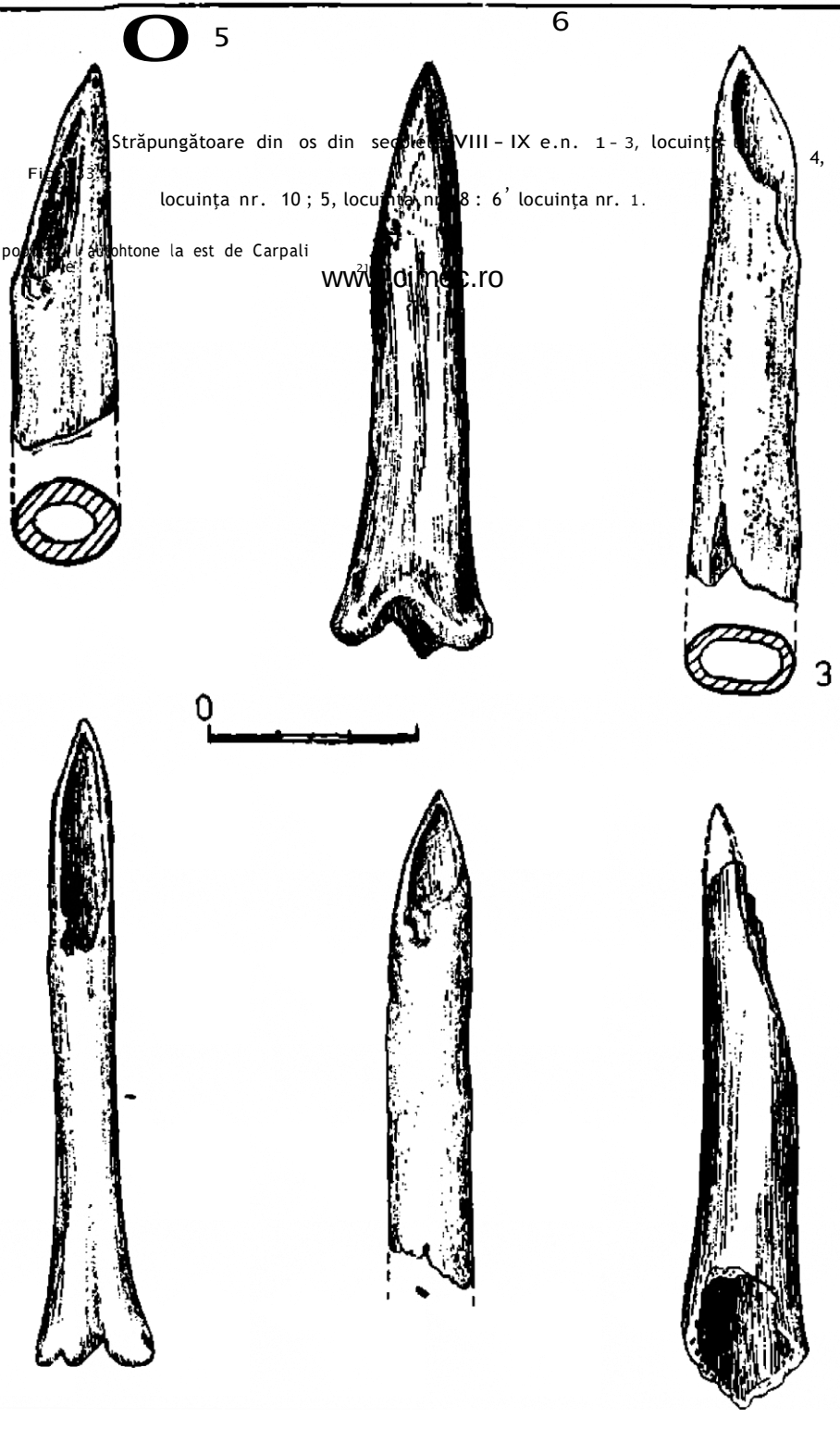

Fig. 3. – Străpungătoare din os din secolele VIII – IX e.n. 1 – 3, locuința nr. 4, locuința nr. 10 ; 5, locuința nr. 8 : 6 locuința nr. 1.

www.dimec.ro

Fig. 34. Străpungătoare din os din secolele VIII–IX e.n. 1, 4, 6, locuința nr. 13; 2, locuința

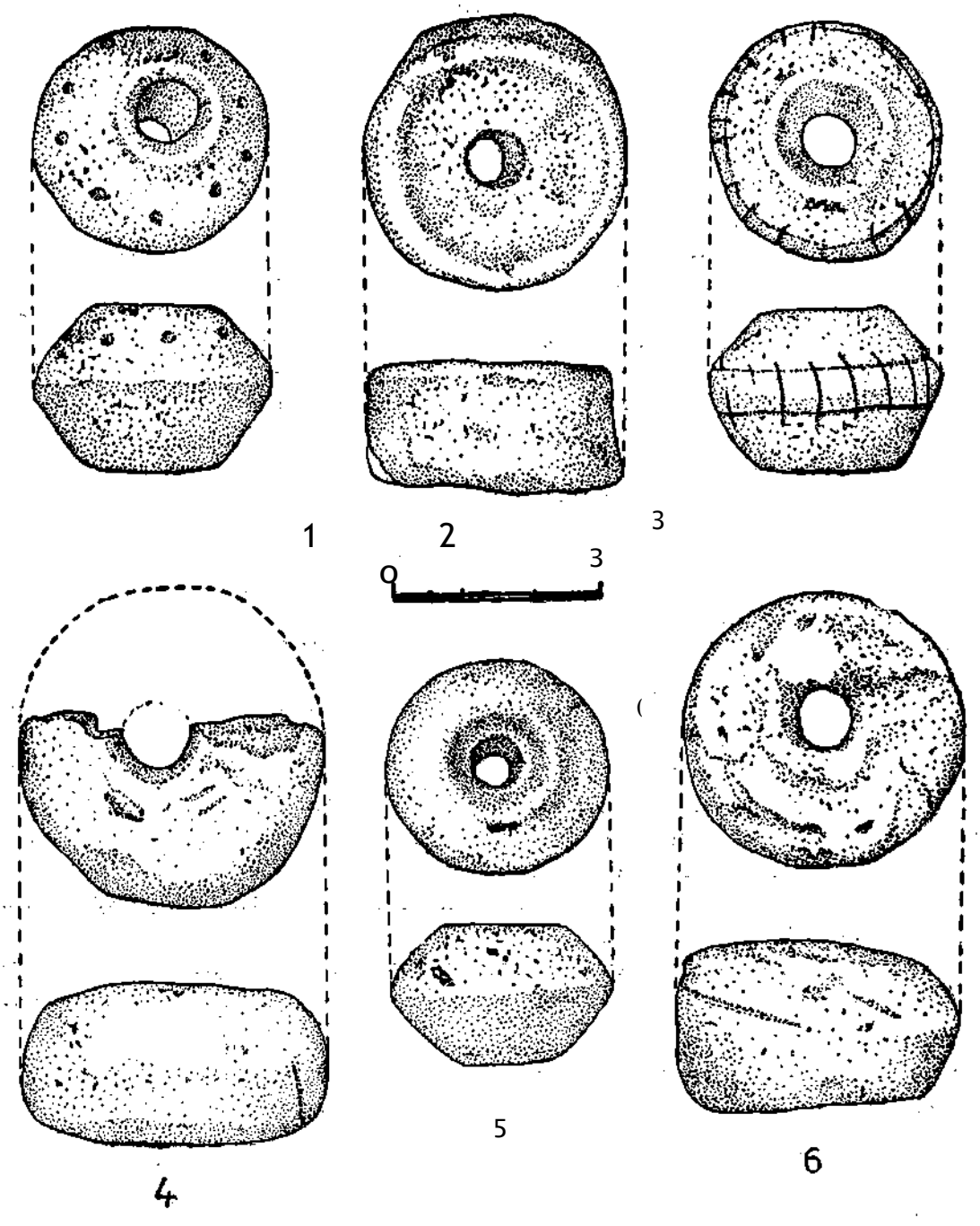

Fig. 35. Fusaiole de lut din secolele VIII—IX e.n. 1, locuința nr. 13; 2, locuința nr. 2; 3, locuința nr. 18; 4, locuința nr. 1; 5, locuința nr. 7; 6, locuința nr. 3.

cultură al aşezării, s-au găsit cîteva „lupe" din fier (materie primă din care se obţineau uneltele, mai ales acelea agricole).

b) Obiecte de podoabă şi vestimentaţie. O categorie aparte în inventarul aparţinînd com plexelor de locuire de la Dodeşti-Vaslui o prezintă obiectele de podoabă şi cele vestimentare. Deşi nu sînt prea numeroase, remarcăm totuşi varietatea lor, atît în ceea ce priveşte funcţionalitatea, cît şi diversitatea materiei prime din care au fost lucrate. Unele din ele au chiar o semnificaţie deosebită, depăşind utilitatea lor cotidiană sau estetică.

Dintre aceste obiecte se cuvine, în primul rînd, să menţionăm cruciuliţa de bazalt cu orificiu de prindere la unul din braţe, obiect de cult creştin de o deosebită importanţă pentru această vreme (fig. 36/4.). Foarte rar în Moldova, unde nu se mai cunoaşte decît un exemplar, cam de aceeaşi factură, la Murgeni-Vaslui [14], acest obiect provine din import, îndeosebi din centrele religioase din Dobrogea, de unde s-au răspîndit destul de multe exemplare[15].

In directă legătură cu practicarea creştinismului aici, avînd valoarea unui obiect de cult, trebuie pusă şi mărgica-fusaiolă din plumb, cu două cruciuliţe incizate pe ea (fig. 36/9), de asemenea considerat obiect de import din lumea creştină bizantină[18]. Dealtfel, elemente creştine evidente (o cruce, arborele vieţii etc.) sînt incizate şi pe străpungătorul (obiect de ornat sau psalie din os (fig. 32/2) menţionat mai sus (în locuinţa nr. 11) [17]; tot obiect de cult creştin ar putea fi consi derată şi mărgica-fusaiolă din os de peşte (fig. 36/10) [18].

Interesante sînt mai multe catarame de bronz (fig. 36/1, 5) şi din fier (fig. 36/7, 11), specifice de asemenea pentru această vreme[18], precum şi un cercel din sîrmă de bronz, cu unul din capete răsucit (fig. 36/3), tip larg răspîndit în această vreme în lumea romană[20]. Mai menţionăm o aplică de bronz obţinută prin turnare şi ornamentată cu pseudogranule (fig. 36/2) cu analogii apropiate pe teritoriul ţării noastre[21]. De asemenea, se mai cunoaşte un fragment dintr-o brăţară lucrată din bandă de argint şi ornamentată cu linii incizate (fig. 36/8), avînd şi ea similitudini pe teritoriul Românieiu. In sfîrşit, o mărgică de lut mică poate şi ea un obiect magic mai curînd, decît cu funcţie de podoabă (fig. 36/6), neobişnuită ca formă şi tehnică de lucru pentru această vreme, completează inventarul obiectelor de podoabă care au mai putut fi recuperate prin săpăturile întreprinse.

Asemenea obiecte vestimentare şi decorative, unele din ele produse local, arată nu numai diversitatea podoabelor şi pieselor vestimentare folosite de locuitorii acestei aşezări (cele mai im portante desigur au fost evacuate), ci şi legăturile cu lumea bizantină sud-dunăreană (acelea de import) şi mai ales o serie de elemente în legătură cu continuarea răspîndirii creştinismului latin pe acele meleaguri, fenomen de o deosebită importanţă pentru continuitatea populaţiei autohtone în spaţiul carpato-dunărean, în general.

c) Ceramica. O deosebită importanţă, în cadrul inventarului din complexele de locuire datînd din secolele VIII-IX e.n. de la Dodeşti-Vaslui, o prezintă ceramica. Marea majoritate a resturilor

[13] Gh. Coman, Murgeni – Ccntribuţii la istoria unei strdvechi aşezdri, Vaslui, 1973, 57, fig. 31/1; Teodor, Cele mai vechi urme creştine din Moldova, în Mitropclia Moldovei şi Sucevei, L. 1974, 7-8, 569, fig. 6/3; idem, Romanitatea carpalo-dundreand şi Bizanţul... 72. fig. 25 10-11.

[14] I. Barnea, în Dinogeţia, I, Bucureşti, 1967, p. 364, fig. 191/H; 192/6-7; D. Gh. Teodor, op. cit., p. 72.

[15] Gh. Teodor, op. cit., 79, fig. 44/1,4.

[18] H Landebauer-Ore!, Linz-Zizlau Diss. Wien 1960, Gräberfeld an der Traunmilndung, baierische mormîn 8 li 18/13; O. Toropu şi O. Stoica, op. cit., 171, 183, fig. 8/3-5; li /l; Eug. Zaharia, Populaţia rcmtl mascd fn Transilvania în secolele VII-VIII (Cimitiru/

8 li 18/13; O. Toropu şi O. Stoica, op. cit., 171, 183, fig. 8/3-5; li /l; Eug. Zaharia, Populaţia rcmtl mascd fn Transilvania în secolele VII-VIII (Cimitiru/

[20] Teodor, op. cit., Mcldovei şi Sucevti, L, 1974, 7-8 op. cit., în Mitropc lia

18 D. Gh. Teodor, Teritoriul est-carpatic în veacurile V-XI..., 78 fig. 37/8.

19 K. Horedt, op. cit., p. 78, fig. 10/5-6 ; 16/1, 4-5, 1

ic Satu-Nou
ţu! 135 ; B. Mitrea, .5antitrul arheolog . Necropola feudald timpur1·e nr. 1, în Materiale, VII, 196 1,

ic Satu-Nou
ţu! 135 ; B. Mitrea, .5antitrul arheolog . Necropola feudald timpur1·e nr. 1, în Materiale, VII, 196 1,

5 fig 6/6 : O. Toropu şi O. Stoica, op. cit. 180, fig. 5/3-6.

2 1 Horedt, op. cil. 102 fig. 93 18/16 ; I. Barnea, 19 op. ât, 290-293.

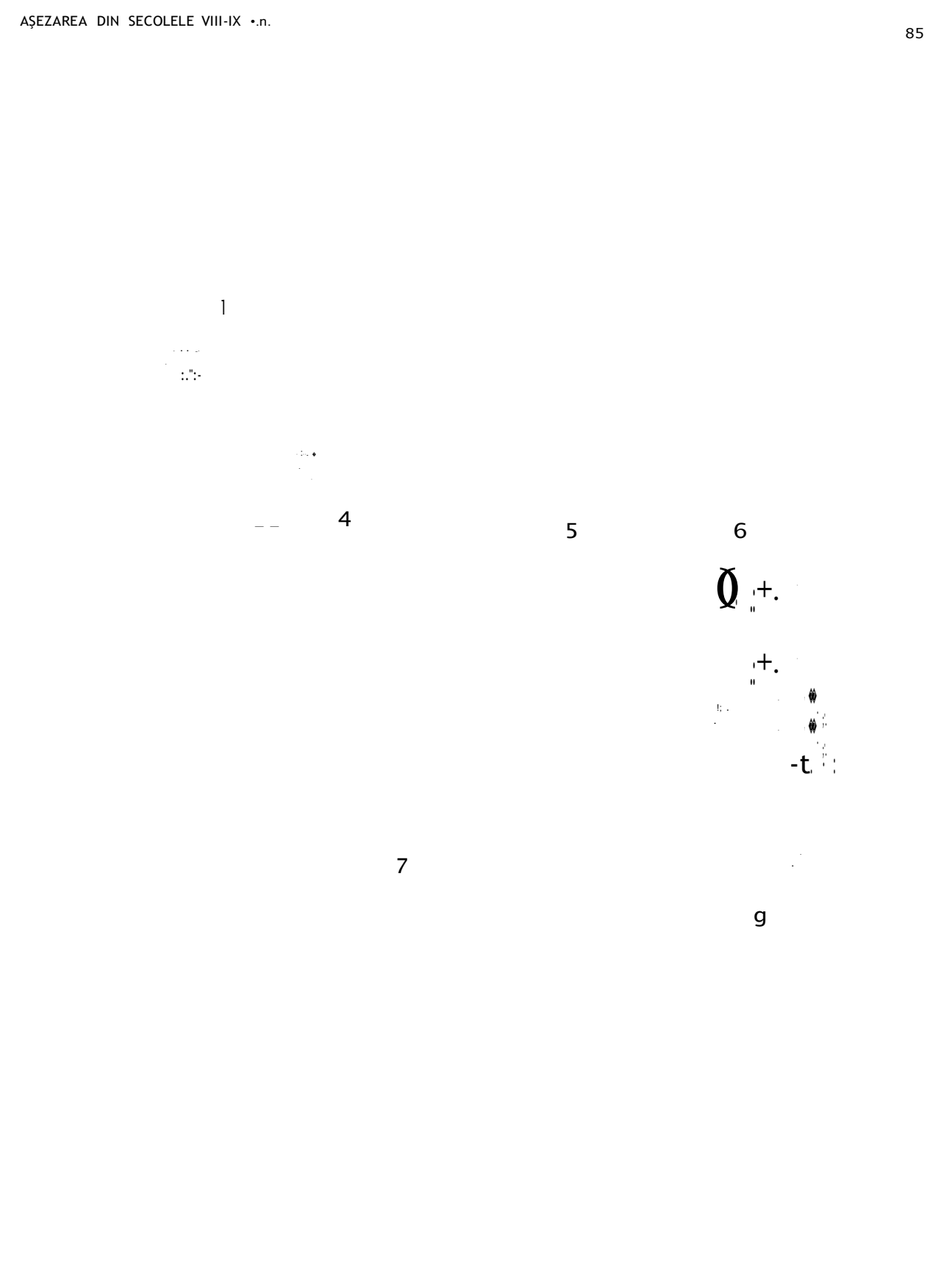
1
4
5
6
7
g

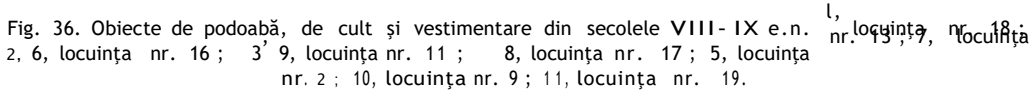

Fig. 36. Obiecte de podoabă, de cult şi vestimentare din secolele VIII–IX e.n. 1, locuinţa nr. 18 ; 2, 6, locuinţa nr. 16 ; 3, 9, locuinţa nr. 11 ; 4, 8, locuinţa nr. 17 ; 5, locuinţa nr. 2 ; 7, locuinţa nr. 13 ; 10, locuinţa nr. 9 ; 11, locuinţa nr. 19.

3

1

4

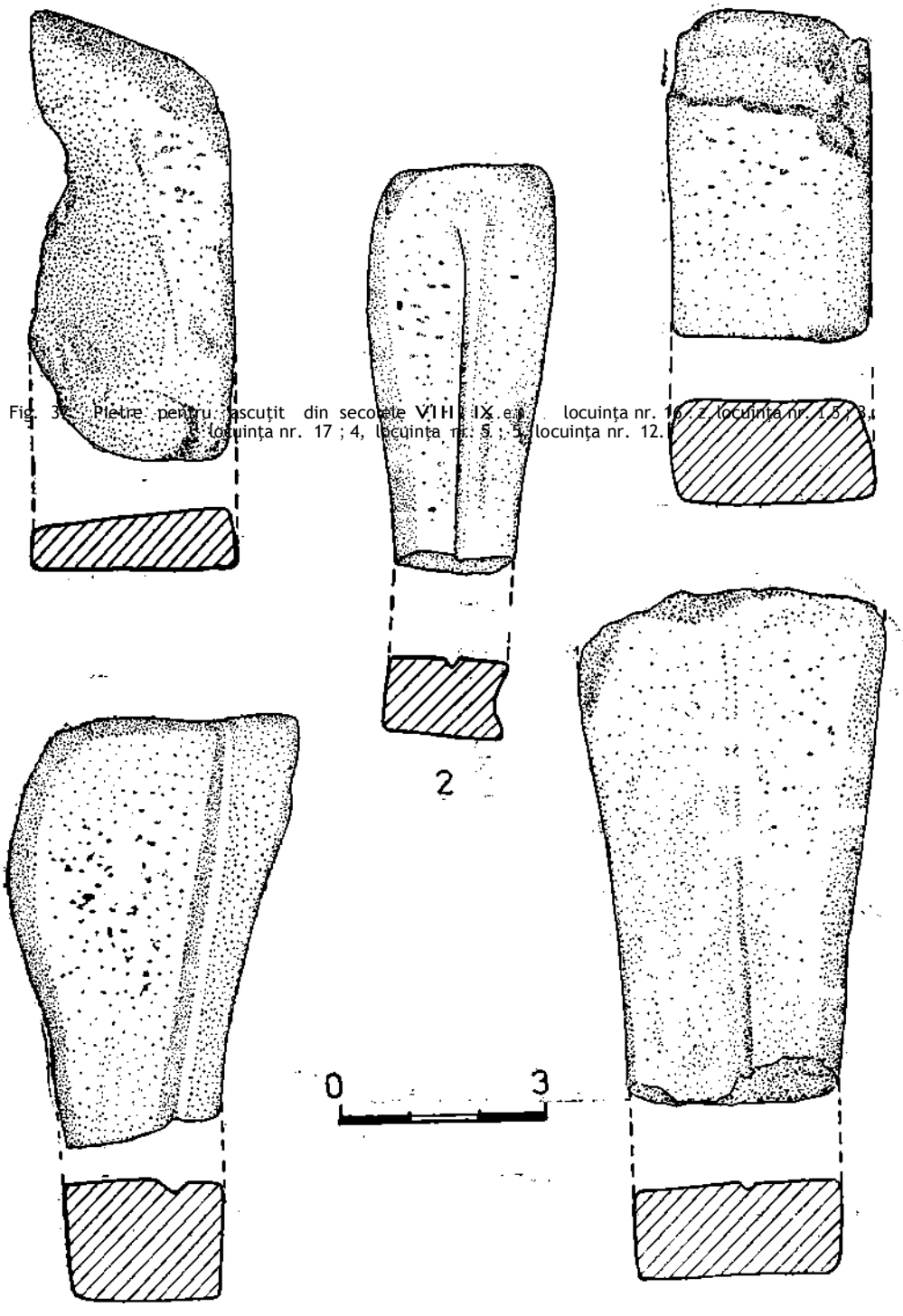

Fig. 39. — Pietre pentru lăscuțit din secolele VIII—IX e.n. : 1, locuința nr. 16 ; 2, locuința nr. 15 ; 3, locuința nr. 17 ; 4, locuința nr. 5 ; 5, locuința nr. 12.

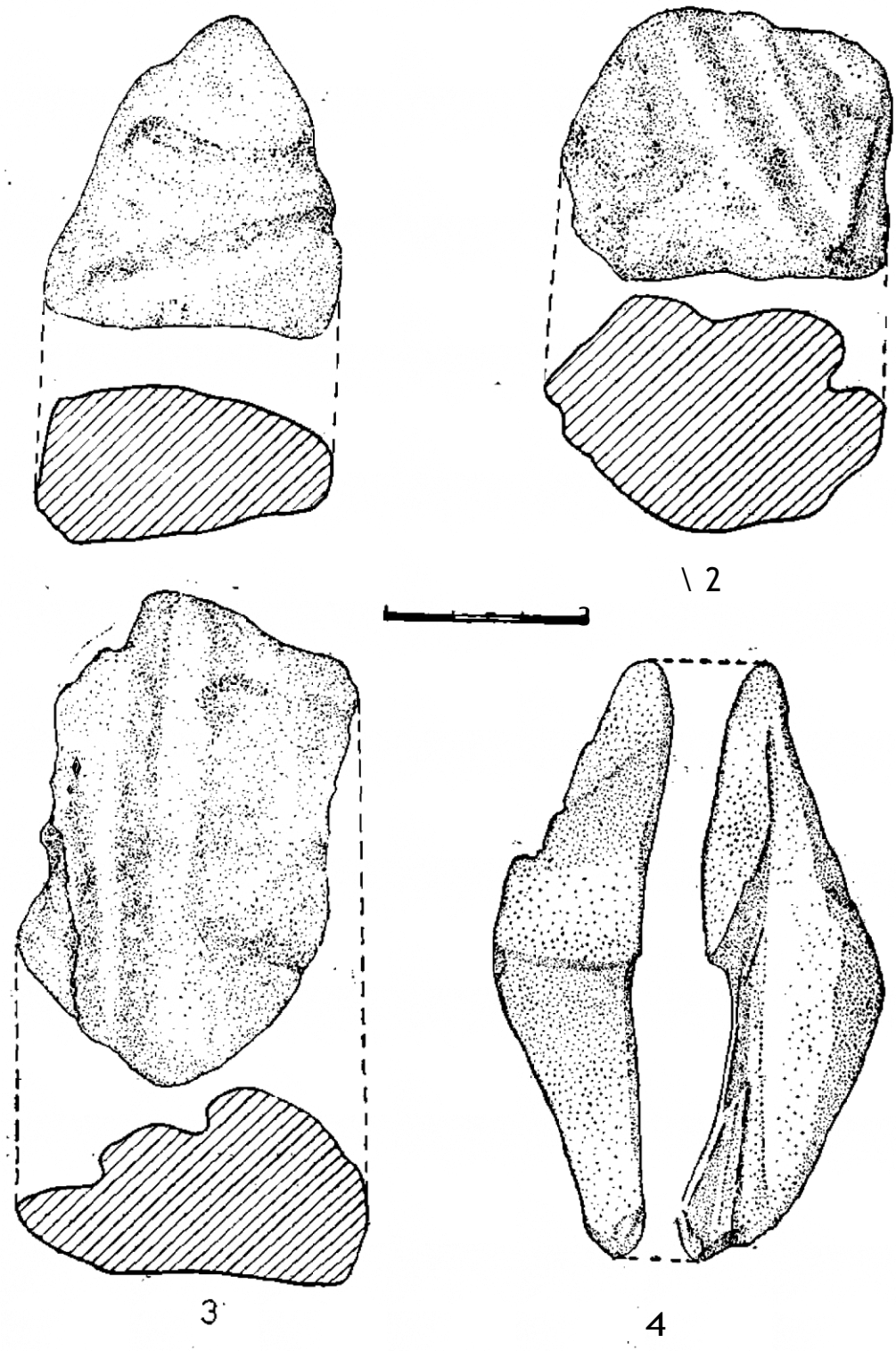

Fig. 38. Pietre pentru scuțit din secolele VIII-IX e.n. 1, 4, locuința nr. 19; 2, locuința nr. 13; 3, locuința nr. 16.

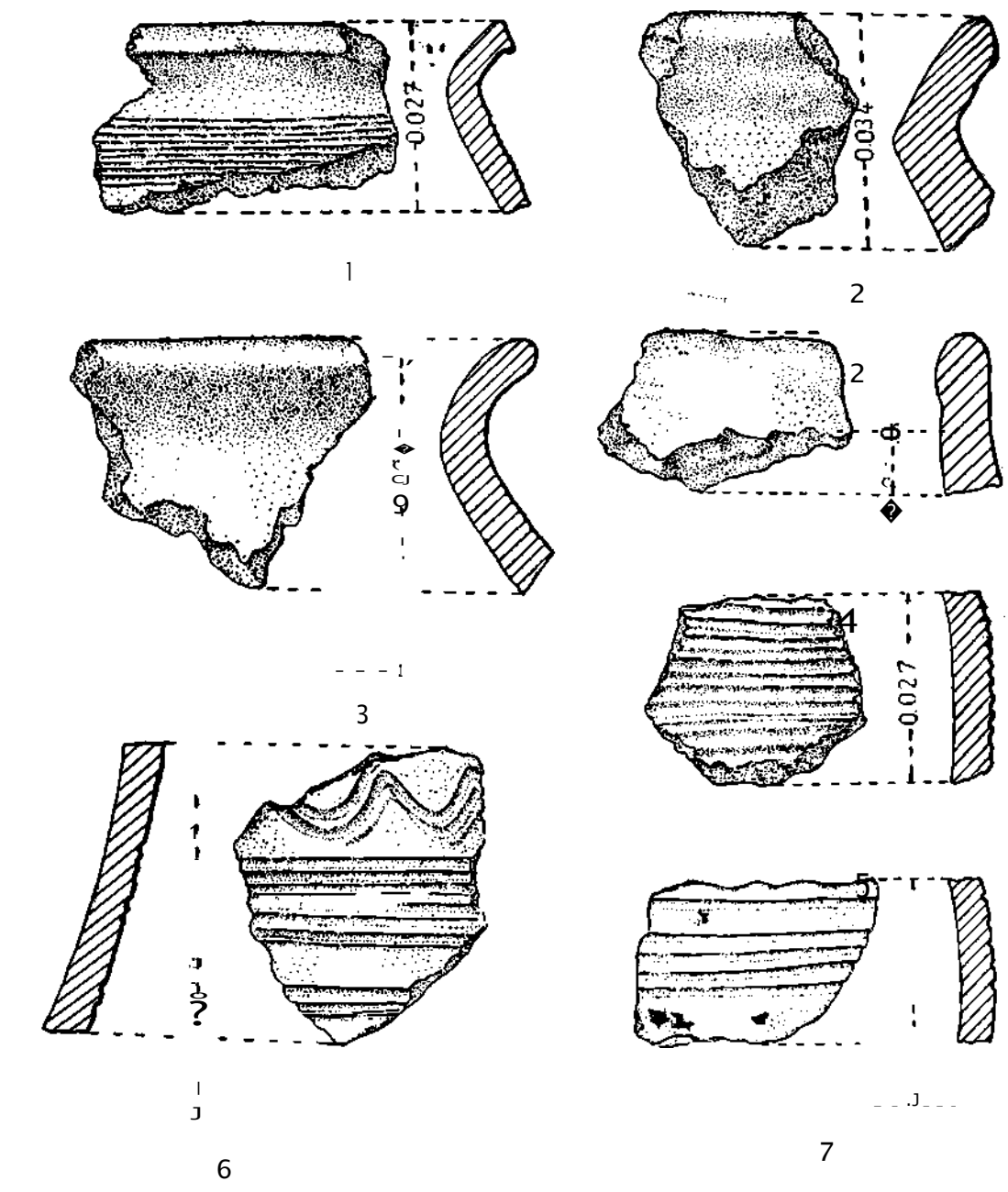

Fig. 39. Fragmente ceramice lucrate cu roata (1, 5—7) şi cu mina (2—4) din secolele VIII—IX e.n.

ceramice descoperite sînt lucrate la roată şi numai într-o proporţie mai mică lucrate cu mîna. La acestea se adaugă şi cîteva fragmente provenite din vase (amfore) din import.

Ceramica lucrată cu roata, foloseşte în compoziţia sa, constant, o anumită cantitate de cioburi bine pisate în amestec cu nisip şi uneori chiar cu microprundişuri. Pasta este destul de bine frămîntată, dar din cauza compoziţiei are un aspect poros şi este uneori destul de sfărîmicioasă. Sînt însă şi vase lucrate dintr-o pastă mai densă, mai bine frămîntată şi chiar mai bine arsă. în general,

arderea este incompletă şi neuniformă. Suprafeţele sînt destul de bine netezite, fundurile şi pereţii sînt destul de subţiri. După forma şi compoziţia pastei, tehnica de lucru etc., în cadrul ceramicii

lucrate cu roata, pot fi stabilite mai multe tipuri, caracteristice dealtfel şi altor aşezări din această vreme din Moldova.

Astfel, întîlnim -oala-borcan de mărim mică sau mijlocie, avînd corpul zvelt şi puţin alungit prezentînd în unele cazuri o formă apropiată de aceea bitronconică. Buza vaselor este în general scurtă, dar bine răsfrîntă în afară, fiind tăiată drept sau uşor rotunjită. Umerii oalelor sînt puţin unghiulari (proeminenţi) ; de aici uneori bitronconismul, iar fundul acestora cu diametrul destul de mare, adesea egal cu al gurii (fig. 39/ 1 ; 4fJ/2-3,5 ; 41/ 1 - 2 ; 43/4 ; 44/ 1 ; 3 ; 46/1 -2 ; 47/4 -5 ; 50/2 ; 52/6 ; 53/3) . Toate sînt ornamentate cu linii orizontale sau vălurite incizate, dispuse pe 2/3 din suprafaţa vaselor în diverse combinaţii. In aşezarea de la Dodeşti asemenea tip de vas este destul de rar, el fiind reprezentat doar în cîteva locuinţe prin puţine fragmente. Analogii se găsesc în numeroase aşezări din această vreme din Moldova[23].

Un alt tip de vas este oala-borcan de dimensiuni variate, cu înălţimi cuprinse între 0,15 rn – 0,40 rn , avînd gura foarte largă în comparaţie cu fundul care, de obiecei, este destul de îngust. Buza este mică şi numai puţin trasă în afară, iar umerii prelinşi şi rotunjiţi, iar corpul alungit, foarte puţin bombat (fig. 39/5-7 ; 40/1, 4 ; 42/3 ; 43/ 1 ; 45/4 ; 49/3-4 ; 54/ 1 ; 55/1, 3 ; 56/2) . Asemenea vase sînt de obicei lucrate din pastă mai sfărîmicioasă cu multe cioburi pisate în compoziţia sa. Vasele sînt ornamentate cu linii incizate orizontale sau vălurite dispuse în diverse combinaţii . De asemenea, acest tip de vas îşi găseşte analogii în unele aşezări din această vreme din Moldova şi din alte părţi ale spaţiului carpato-dunărean[25].

Alături de tipurile de vase menţionate mai este atestată, oala-borcan de dimensiuni mijlocii şi uneori chiar mai mari, care are gura foarte largă, corpul bombat, umerii destul de bine conturaţi iar fundul îngust şi destul de îngroşat. Buza este destul de reliefată, bine arcuită în afară, tăiată drept sau rotunjită, îngroşată uneori în formă de colac (fig. 41 /5 ; 42/ 1 ; 43/3, 5 ; 45/1, 5 ; 47/1 ; 49/1 -2 ; 51/1 ; 52/2 ; 53/2 ; 54/6 ; 55/4) . Vasele sînt lucrate din pastă poroasă sau mai bună, dar în ambele cazuri sînt arse incomplet şi neuniform. Ornamentul destul de bogat este compus din linii simple sau grupate în benzi, incizate orizontal sau vălurite combinate între ele, precum şi din caneluri înguste sau mai late dispuse în spirală. In aşezarea de la Dodeşti aceste vase sînt destul de numeroase în comparaţie cu alte tipuri de oale din această vreme şi îşi găsesc multiple analogii în restul teritoriului Moldovei[38].

In sfîrşit, un alt tip de vas este oala-borcan de dimensiuni mici şi uneori mijlocii care are gura relativ îngustă, buza destul de scurtă, dar evident răsfrîntă în afară sau strînsă sub formă de colac. Gttul este scurt, corpul foarte bombat şi fundul plat cu dimensiuni egale sau chiar mai mari ca diametrul gurii (fig. 39/3 ; 44/4 ; 50/2) . Aceste vase au fost lucrate din pastă fină de culoare cenuşiu cafenie şi prezintă uneori un decor făcut cu linii obţinute prin lustruire. Pînă în prezent, la Dodeşti, în aşezarea din această vreme, asemenea tip de vas este foarte rar (se cunosc doar cîteva fragmente) . El are însă analogii în aproape toate aşezările cercetate metodic din această vreme de pe teritoriul Moldovei[17].

Ceramica lucrată cu mina foloseşte în totalitatea ei pasta avînd în compoziţie cioburi pisate, uneori în amestec cu nisip. Această pastă în general este lucrată mai neglijent, incomplet şi neuniform arsă. Deşi suprafeţele din exteriorul sau interiorul vaselor au fost destul de îngrijit finisate,

[23] D. Gh. Teodor, *op. cit.*, p. 83, fig. 54/1–2; 57/2- 4; Mitrea, op. *cit*. . p 85- 86, pi· XXXIV/3,6 – 7 ; XXXVI/

[17] D Gh. Teodor, *op. cit.* p. 83, fig 53/2 5- 6, 8.

[11] O. Toropu, *op. cit.*, p. 162- 163, pi. 19/4; 10/6 :

Eug. Zaharia, *cp. cit.*, p. 66, 70 fig. H/5 ; 15/2 ; 17/2 ; 18/5 ; 20/4.

Eug. Zaharia, *cp. cit.*, p. 66, 70 fig. H/5 ; 15/2 ; 17/2 ; 18/5 ; 20/4.

12 Contlnultat•a populall•I autohtone la est de Carpajl

57 ; 7- 8.

[27] *Ibidem*, p. 84, fig. 59JI, 6-7, 9, li.

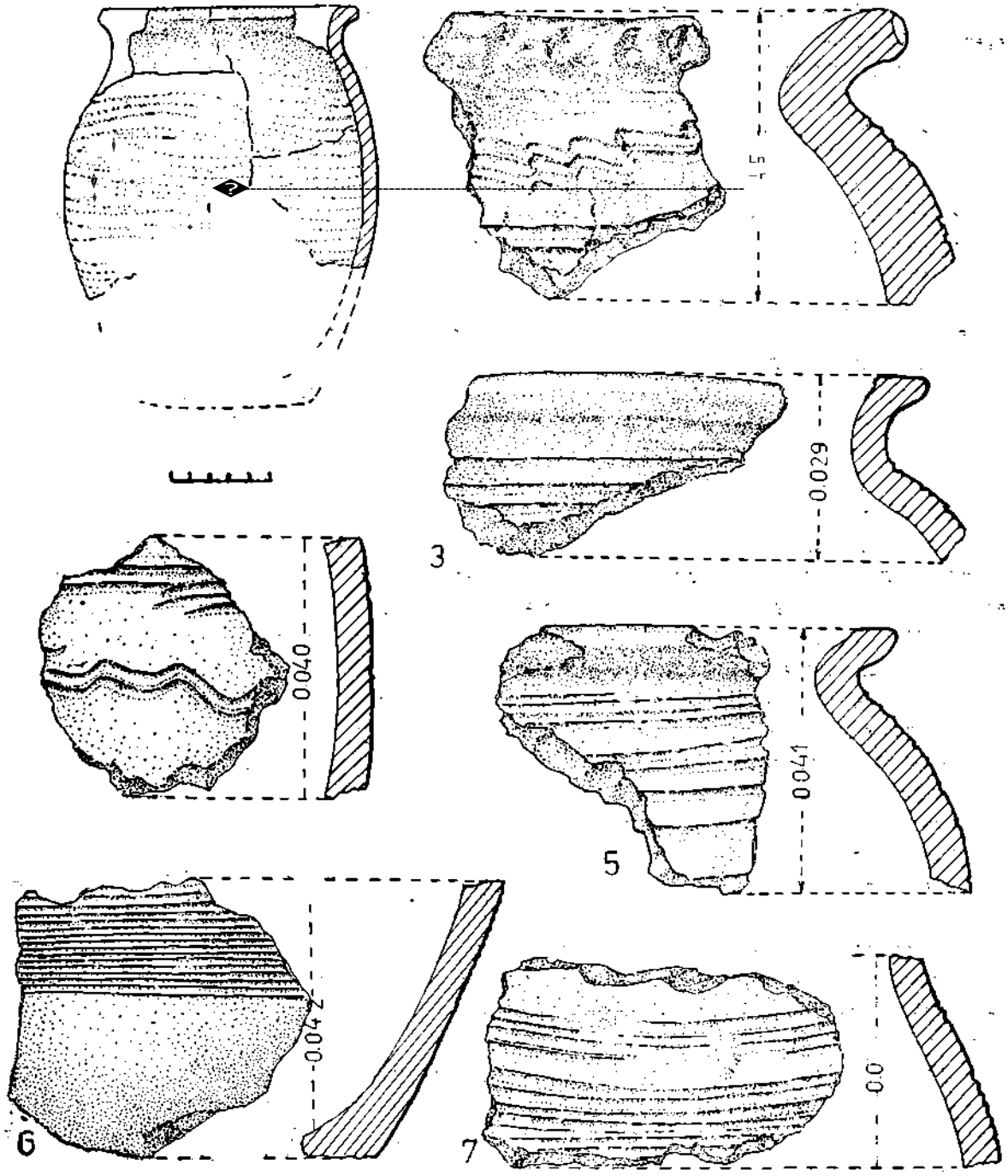
2
15
3
0.029
0.040
5
0041
6
0.042
7
0.0

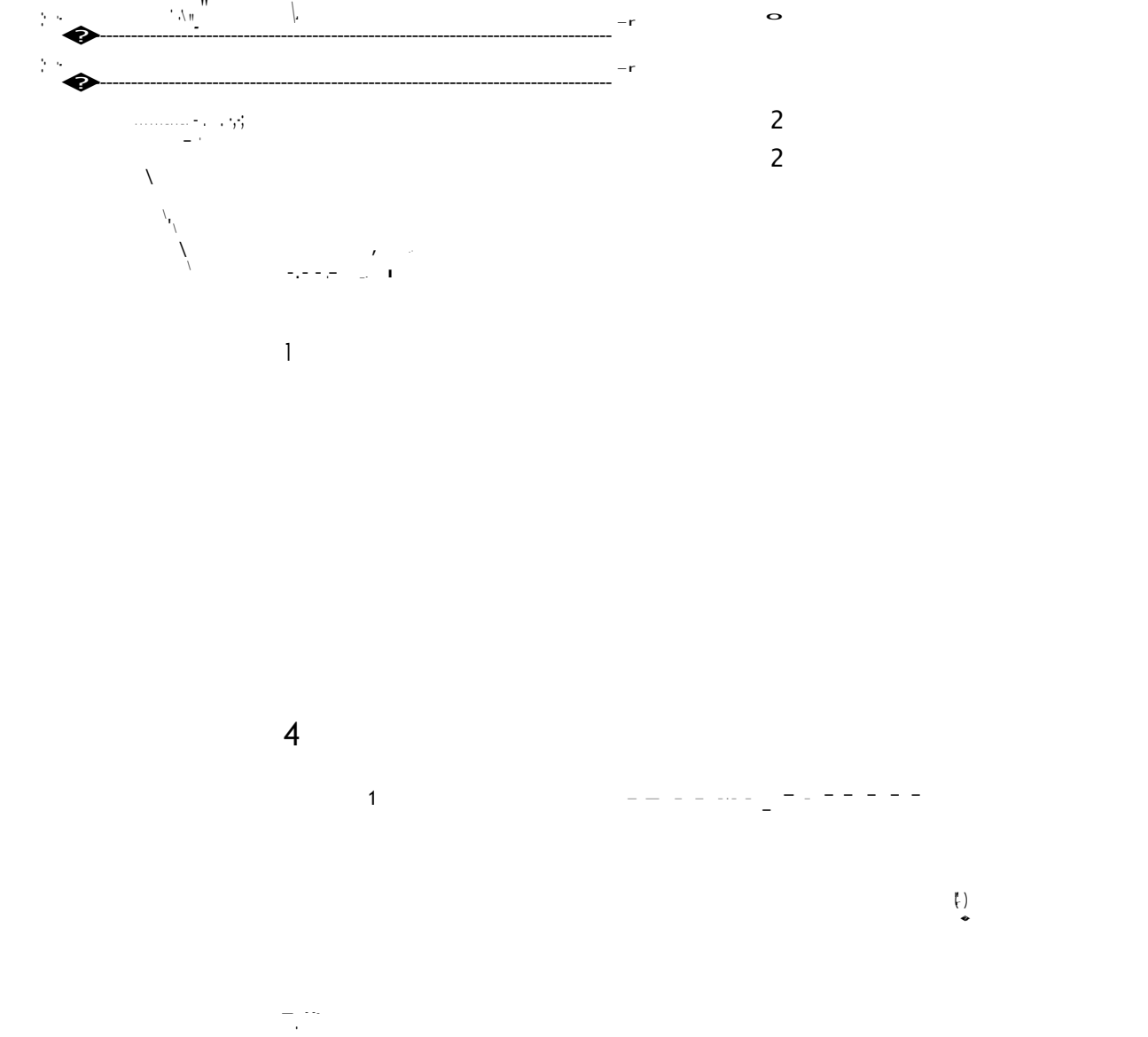

Fig. 40. Fragmente ceramice lucrate cu roata, datînd din secolele VIII- IX e.n. descoperite în locuința nr. 2.

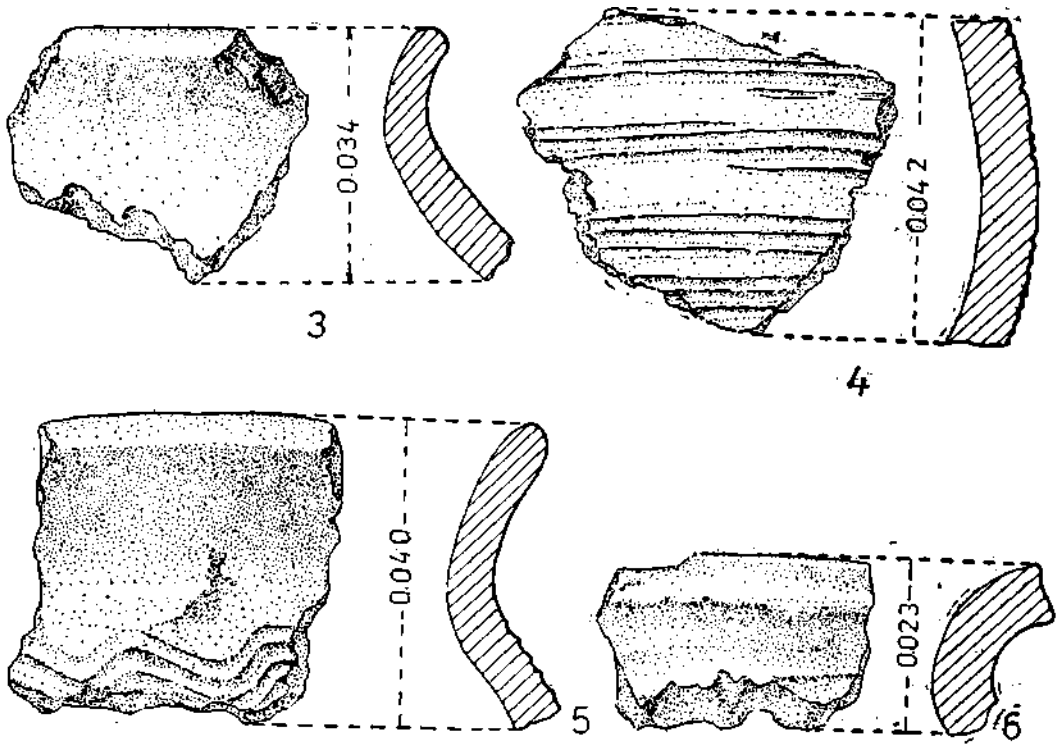

Fig. 41. Fragmente ceramice din secolele VIII- IX e.n. lucrate cu roata (1- 2, 4-6) şi cu mîna (3) descoperite în locuinţa nr. 3.

datorită compoziţiei pastei, în timpul arderii s-au fisurat, apărînd numeroase neregularităţi. Datorită pastei sfărîmicioase, atît pereţii cît şi fundurile vaselor sînt mult mai groase decît la ceramica lucrată la roată.

Din această categorie de ceramică mai mult sau mai puţin numeroasă în unele din complexele de locuire de la Dodeşti, în comparaţie cu cea lucrată la roată, s-au putut preciza următoarele tipuri :

Oala-borcan, de dimensiuni mici şi mijlocii, care are buza puţin răsfrîntă, gîtul foarte scurt, corpul uşor bombat, umerii rotunjiţi şi fundul relativ îngust (fig. 39/2 -3 ; 41 /3. Unele exemplare sînfornamentate pe buză cu alveole sau cu crestături. Este un tip de vas mai rar atestat în locuiri-

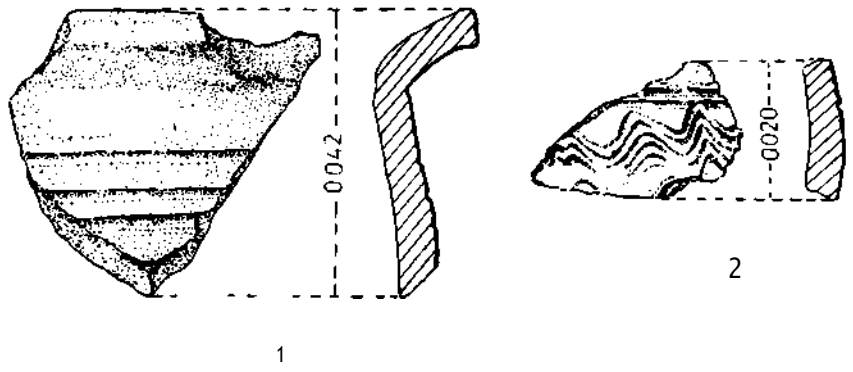

Fig. 42. Fragmente ceramice din secolele VIII - IX e.n. lucrate cu roata provenite din locuința nr. 4.

ţele de la Dodeşti, dar îşi găseşte analogii în unele aşezări din această vreme de la răsărit de Car paţi[11].

Oala-borcan de dimensiuni mijlocii, uneori chiar mai mici sau mai mari, care are gura destul de largă şi buza răsfrîntă, umerii foarte bine conturaţi (uneori pînă la bitronconism), iar fundul de obicei cu diametrul mai îngust sau cel mult egal cu al gurii (fig. 46/5 ; 52/1, 4) . Unele exemplare sînt ornamentate pe buză cu alveole sau mici crestături. Şi acest tip de vas, cu analogii numeroase în Moldovan, este mai rar atestat în locuinţele din această vreme de la Dodeşti.

Tipsia (tigaia) este un alt tip de vas atestat în locuinţele din această epocă de la Dodeşti. Are o formă circulară, cu diametrul de circa 0,20 m, rareori mai mare, avînd fundul îngroşat şi marginile scurte, îngroşate şi rotunjite (fig. 48/3 ; 52/7 ; 54/5) . In aşezarea de la Dodeşti sînt cunos cute doar cîteva fragmente din acest tip de vas, dealtfel destul de răspîndit în restul aşezărilor din secolele VIII—IX e.n. din Moldova30'

Ceramica de import. Ceramica de import este reprezentată în complexele de locuire de la Dodeşti din această vreme doar prin cîteva fragmente lucrate la roată. Ele provin din amfore bi zantine, lucrate dintr-o pastă destul de fină, dar cu nisip în compoziţie, de culoare roşie-gălbuie. Fragmentele sînt ornamentate cu striuri incizate adînc sau cu caneluri mai late sau mai înguste dispuse orizontal (fig. 57) . Nu s-au descoperit părţi din buze de vase sau din torţi, ci doar resturi din corpul amforelor. Din această cauză este greu să se facă analogii cu exemplarele întregi cu noscute în alte părţi ale ţării, în Dobrogea mai ales3 1•

---

[11] Ibidem, p. 81, fig. 47/1-3; .5; 8-9; 48/1, 4, 8; p. 81, fig. 47/7; 48/7; .50/4.

[30] Ibidem, p. 82, fig. 47/4; .51/.5.

[31] Ibidem, p. 82, fig. 47/4; .51/.5.

p. 16.5, fig. 37/4-7; 38/1.5—16; pi. .5/4—.5.

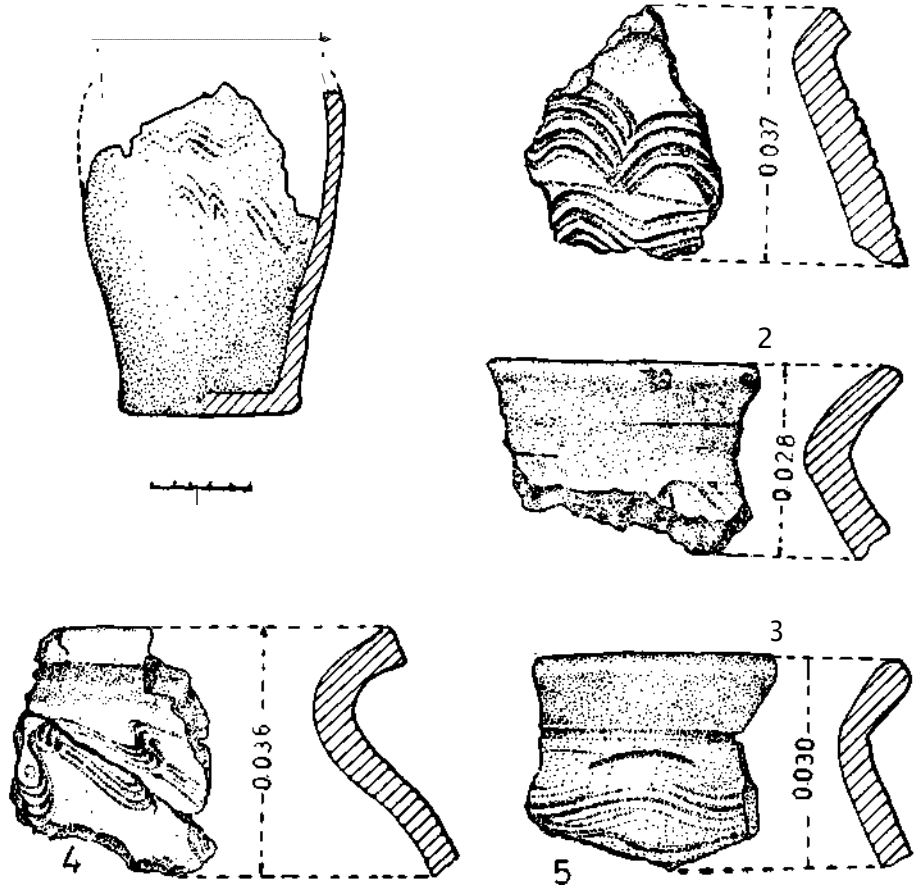

Fig. 13. Ceramică din secolele VIII–IX e.n., lucrată cu roata, descoperită în locuinţa nr. 5.

Referitor la ceramica descoperită în complexele de locuire de la Dodeşti, datînd din secolele VIII-IX e.n., trebuie să menţionăm starea ei deosebit de fragmentară, situaţie constatată şi pentru majoritatea aşezărilor din această vreme din Moldova. De asemenea, este de subliniat şi faptul că, exceptînd unele locuinţe cu o destinaţie specială (cum este bordeiul nr. 15 şi poate şi locuinţa nr. 4, folosite ca atelier, unde s-au descoperit doar cîteva fragmente, raritatea lor acolo fiind evident explicabilă), în celelalte locuinţe s-au găsit totuşi destul de puţine resturi ceramice în comparaţie cu complexele de locuire din alte aşezări din această vreme, cunoscute în restul ţinutului Moldovei, cum ar fi acelea de la Băiceni-Iaşi[2], Izvoare-Bahna[3] şi Borniş-Neamţ[3], Fălciu-Vaslui[3] şi altele.

Constatarea că din materialul ceramic provenit din complexele datînd din secolele VIII–IX e.n. de la Dodeşti nu s-au putut întregi decît foarte puţine vase, chiar din acelea lucrate cu roata dintr-o pastă mai densă, arată clar că odată cu evacuarea altor bunuri ale aşezării, este posibil să se fi luat şi vasele întregi, de care desigur locuitorii acestei aşezări aveau neapărată nevoie.

[1] I. Ioniţă şi V. Spinei, Aşezarea prefeudală tîrzie de la Bădiceni-Silişte, în Arh. Mold., VII, 1972, p. 307–330; V. Spinei, Săpăturile arheologice de la Băd. Dîmbul lui Petrosu în anii *1967–1968* în Cercetări Istorice, IX–X, Iaşi, 1978–1979, p. 261–271.

[2] V.I. Mitrea, Aşezarea prefeudală de la Izvoare-Bahna

în Car *i*ca. VI 1973-1971. 55-76; idem Aşezarea

prejrndald de la Izvcare-Bahna (II). Contribuţii la arhulogia epocii de formare a poporului roman, în Car pica, X. 1978, p. 205-252.

prejrndald de la Izvcare-Bahna (II). Contribuţii la arhulogia epocii de formare a poporului roman, în Car pica, X. 1978, p. 205-252.

R u. Săpături 1980-198 1, Gh. Teodor, S. Teodor şi . Popovici (inedite).

85 Gh. Coman, op. cit. 136, fig. li9/l-i, 6: 150 [

6-7: L5 1/6; 156/l i; 157/1 3. 1:1

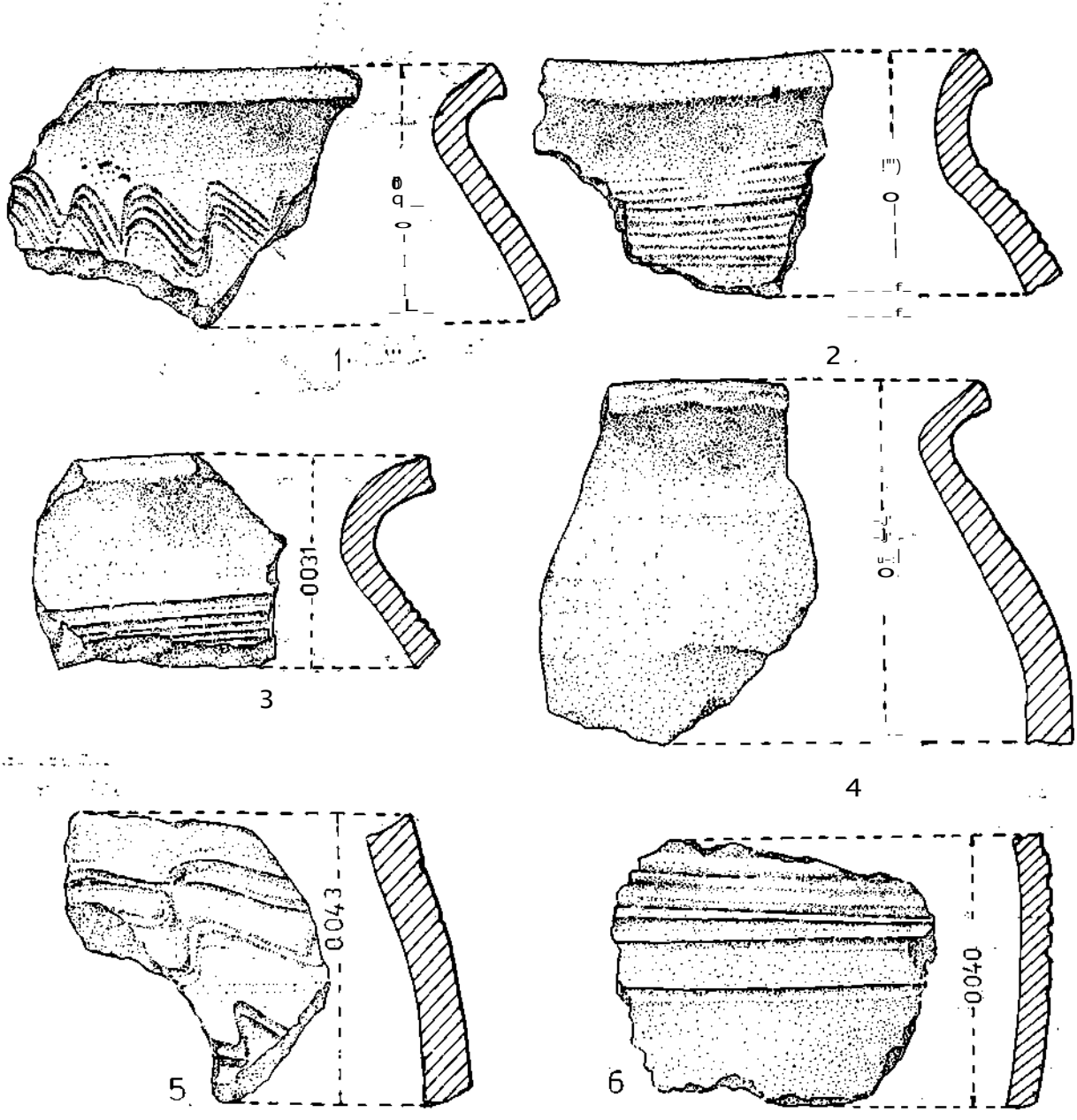

Fig. ii. Ceramică lucrată cu roata din secolele YIII – JX e.n., descoperită în locuinţa nr.6.

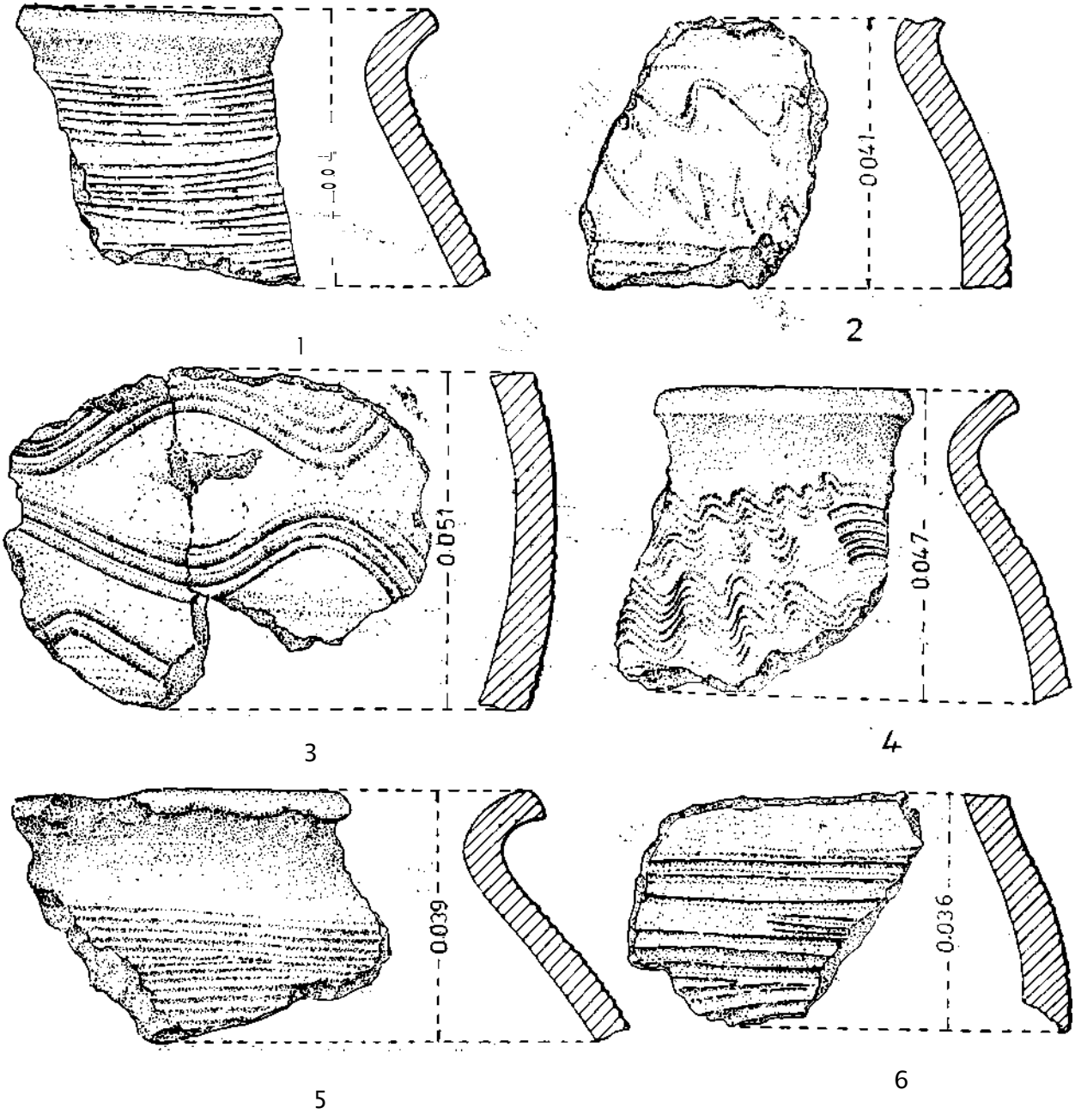

Fig. 45. Fragmente ceramice din secolele VIII-IX lucrate cu roata provenite din locuinţa nr. 7.

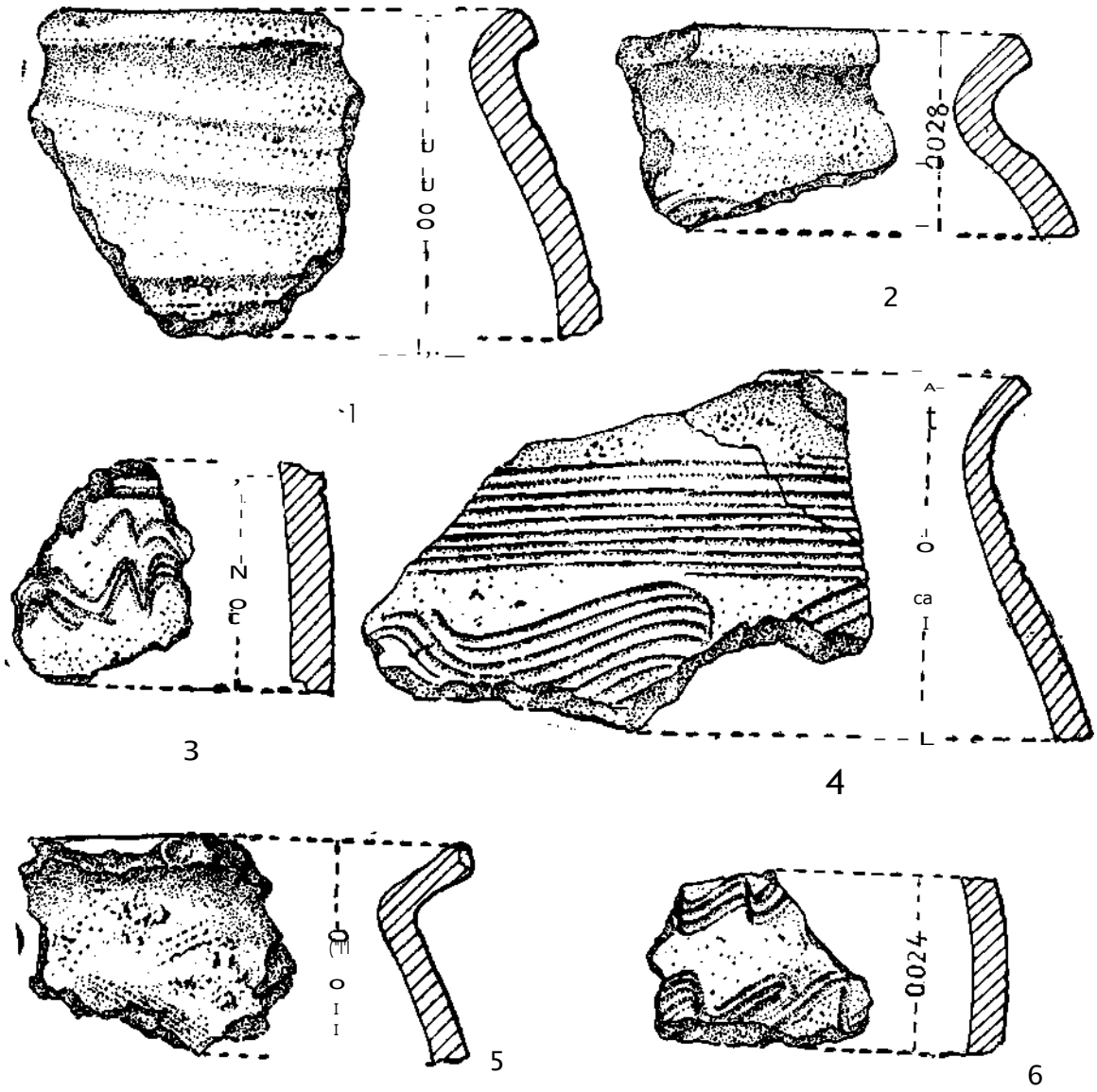

Fig. 16. Fragmente ceramice lucrate cu roata (1–4, 6) și cu mîna (5) datînd din secolele VIII–IX e.n., descoperite în

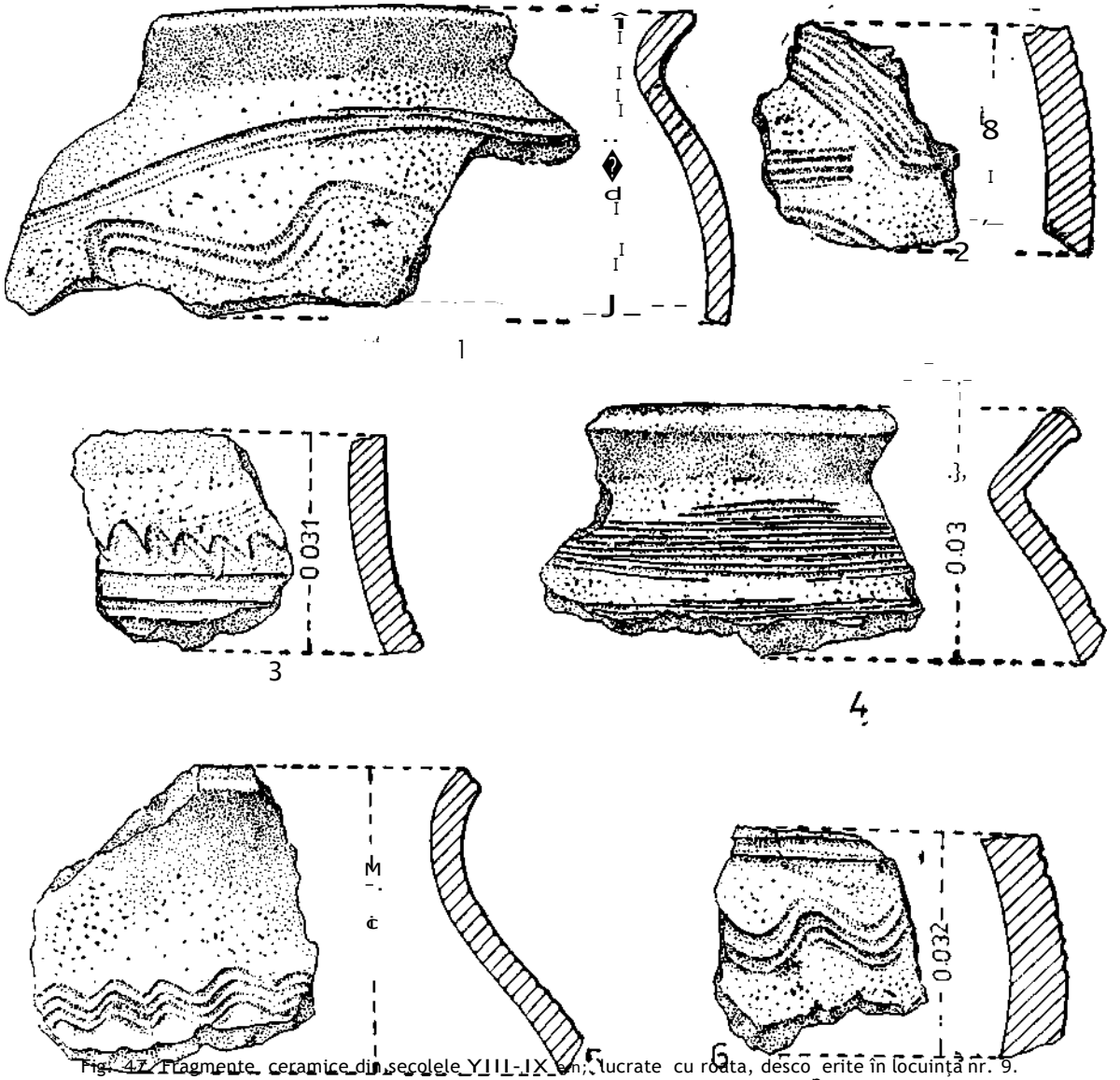

Fig. 47. Fragmente ceramice din secolele VIII-IX e.n., lucrate cu roata, descoperite în locuința nr. 9.

www.cimec.ro

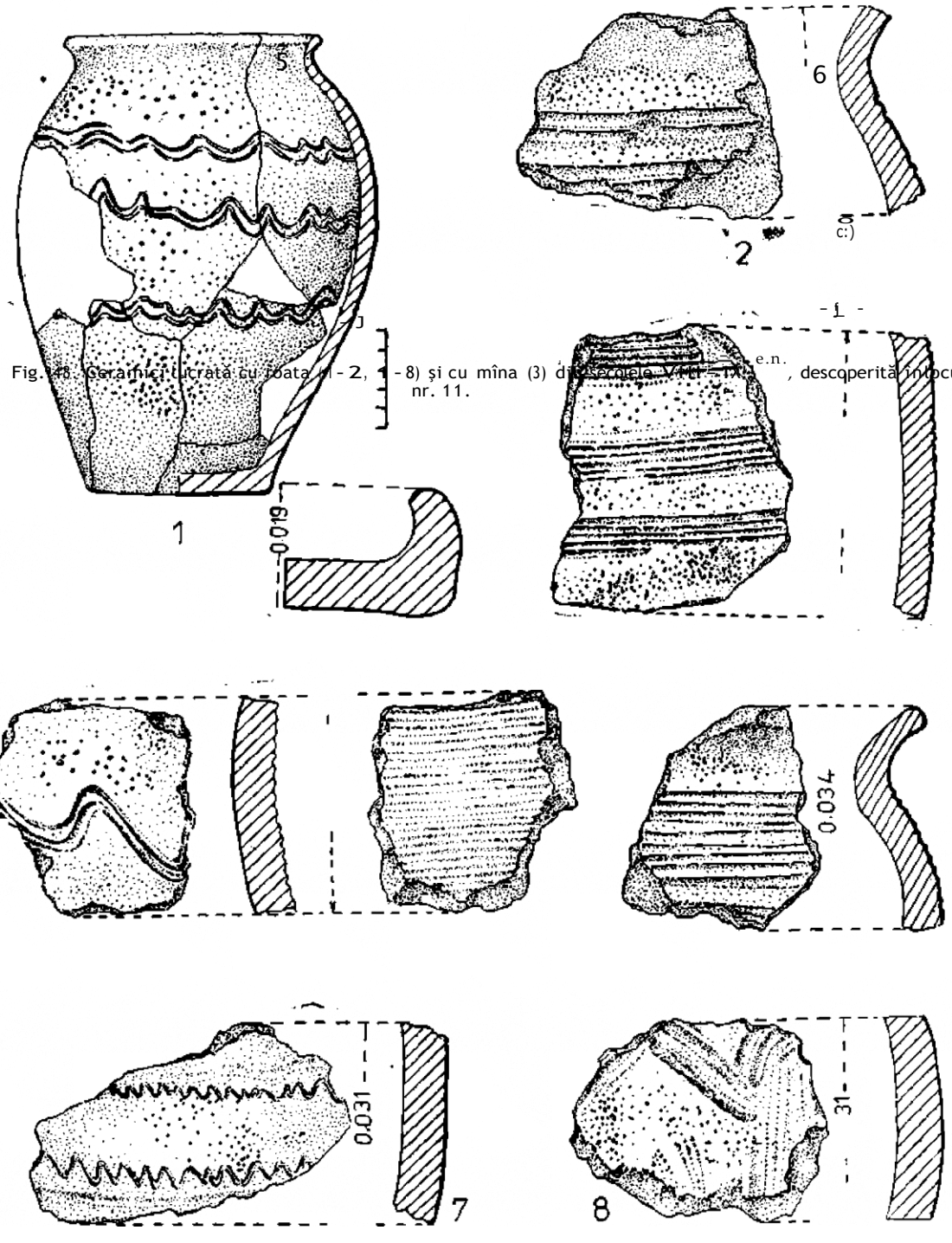

Fig. 48. Ceramică lucrată cu roata (1 – 2, 4 – 8) şi cu mîna (3) din secolele VIII – IX e.n., descoperită în locuinţa nr. 11.

Fi. 49. Ceramică lucrată cu roata din secolele VIII-IX: e.n. descoperită în locuința nr. 1 1.

3

4

Fig. .50. Fragmente ceramice lucrate cu roata, din secolele VIII-IX e.n. descoperite în locuința nr. 12.

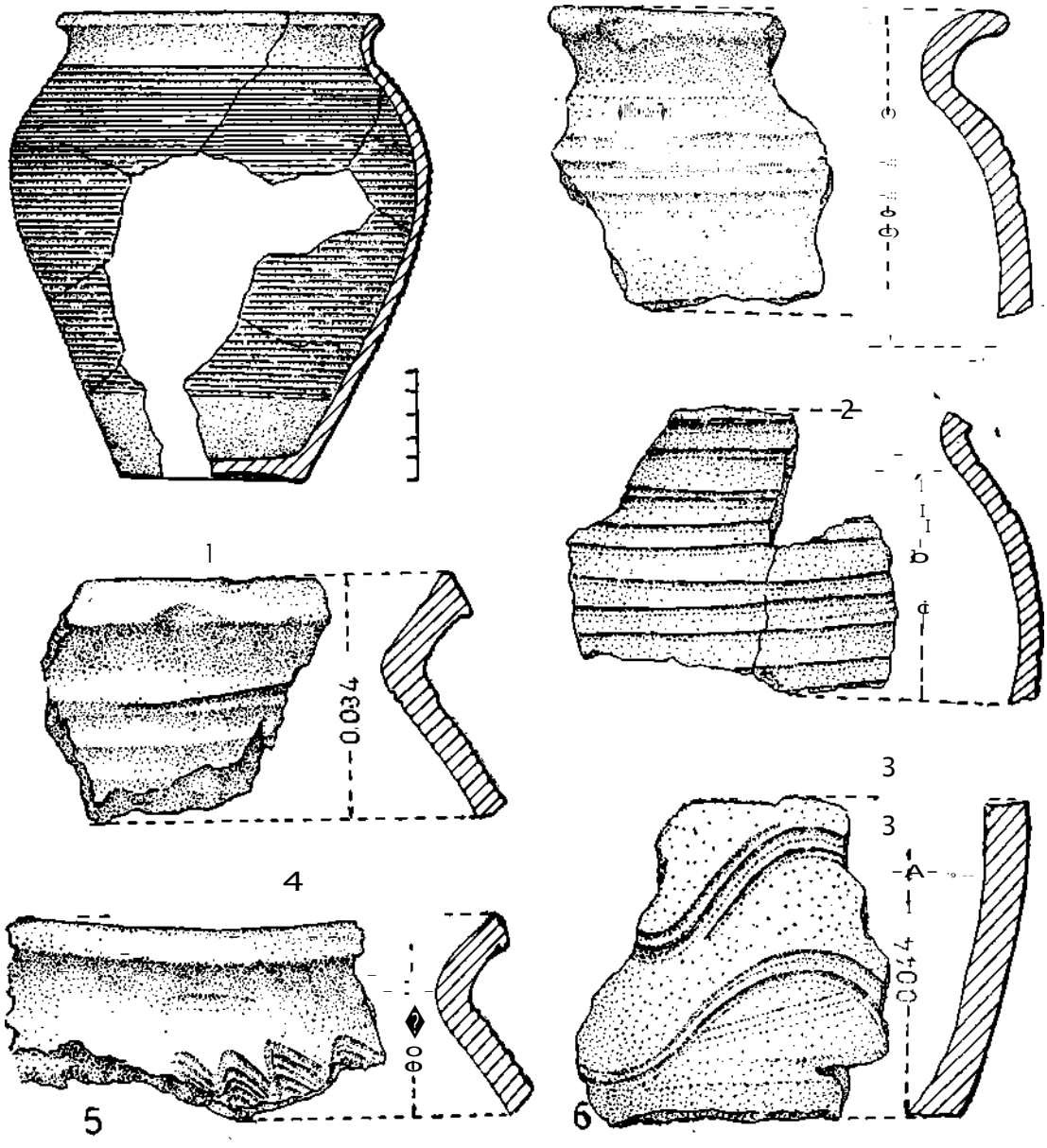

Fig. 1. Ceramică lucrată cu roata datînd din secolele VIII-IX\ e.n. descoperită în locuința nr. 13.

101

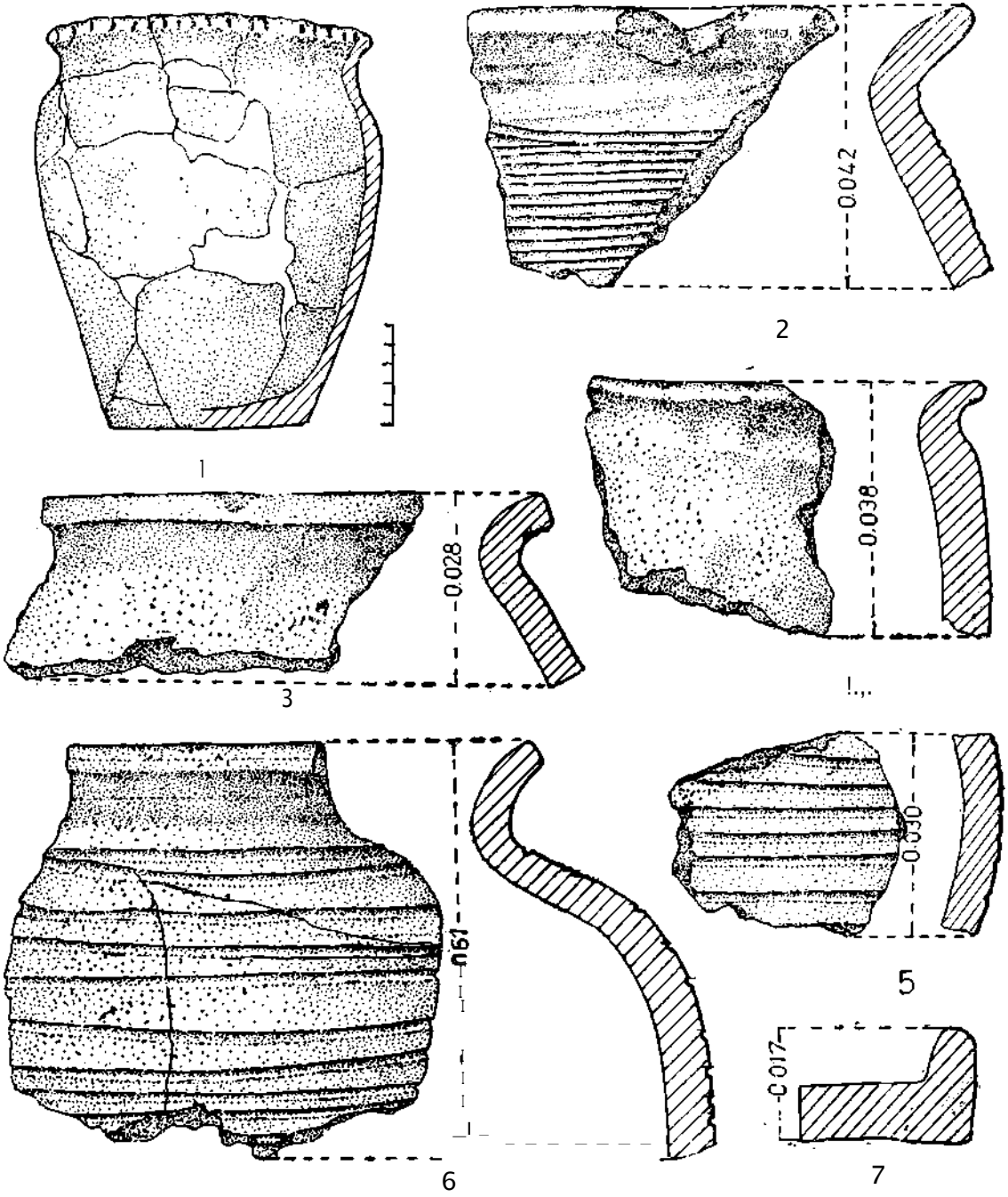

Fig. 52. Ceramică lucrată cu roata 2, 5-6) şi cu mina (1, 3-- 4, 7) din secolele VIII- IX e.n. descoperită în locuinţa nr. 14,

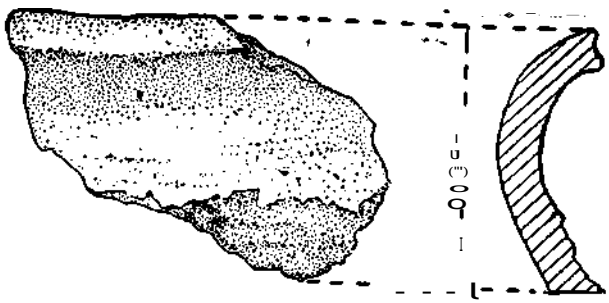

1

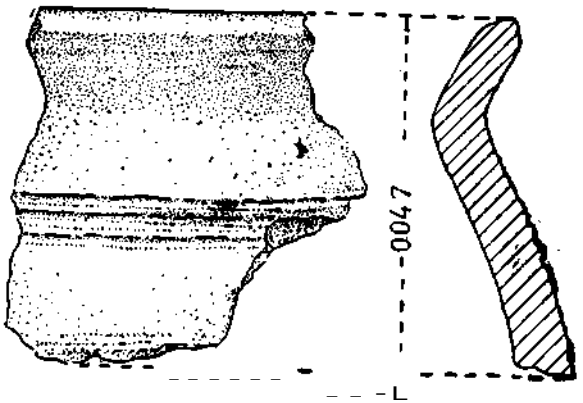

2

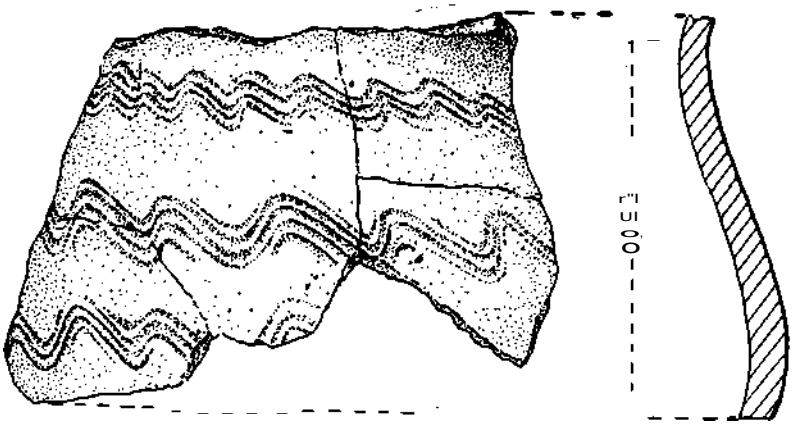

3

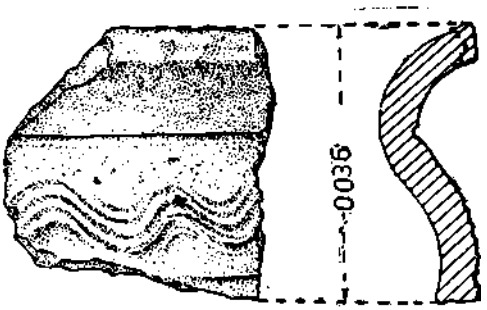

4

Fig. 53. Fragmente ceramice lucrate cu roata, din secolele VIII – IX e.n. descoperite în locuința nr. 16.

www.cimec.ro

103

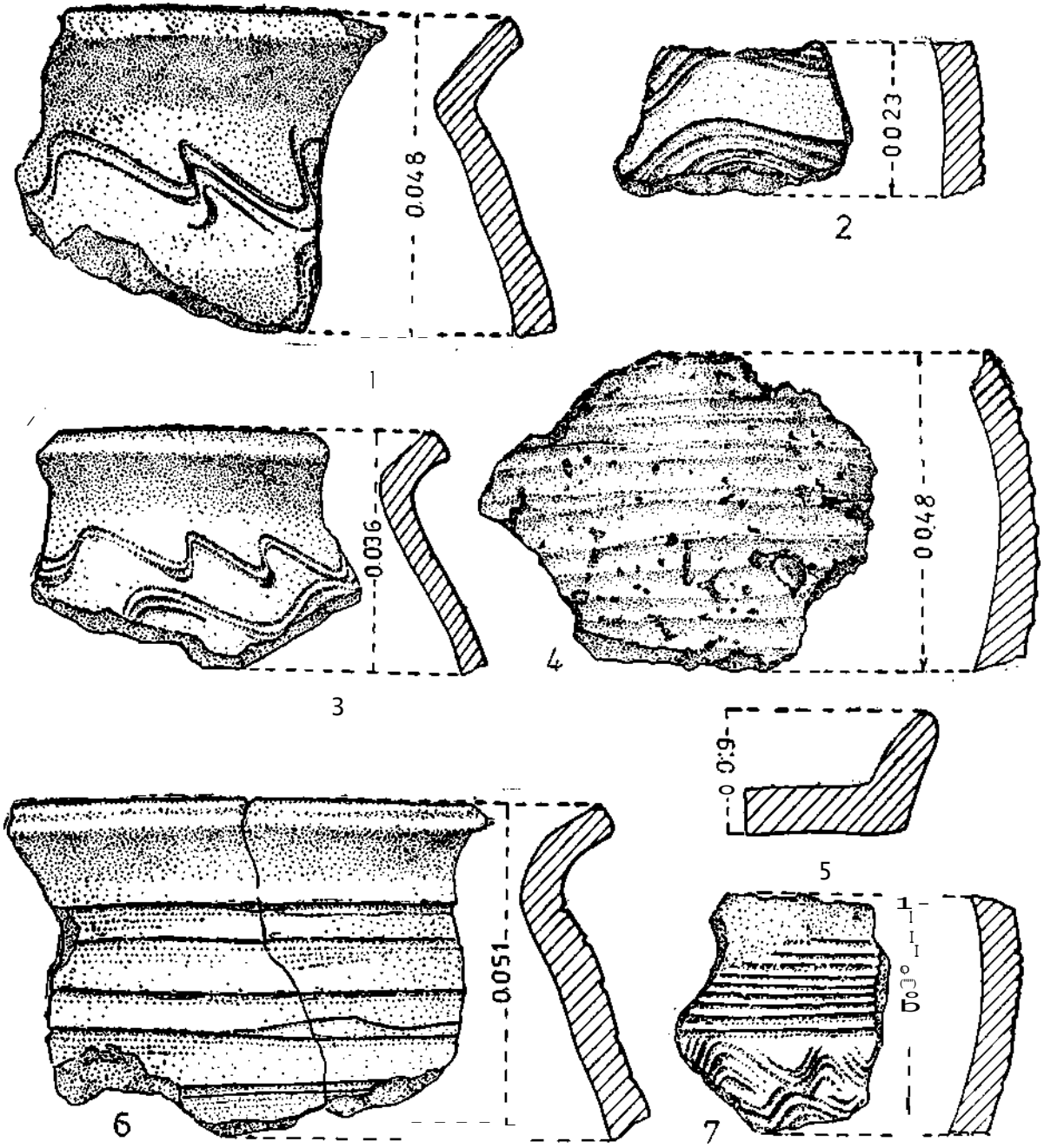

Fig. .54. Fragmente ceramice din secolele VIII- IX! e.n. lucrate cu roata, (1-4, 6-7) şi cu mîna 5) descoperite în

4

Fig. .5.5. Fragmente ceramice din secolele VIII- IX e.n. lucrate cu roata descoperite în locuința nr. 18.

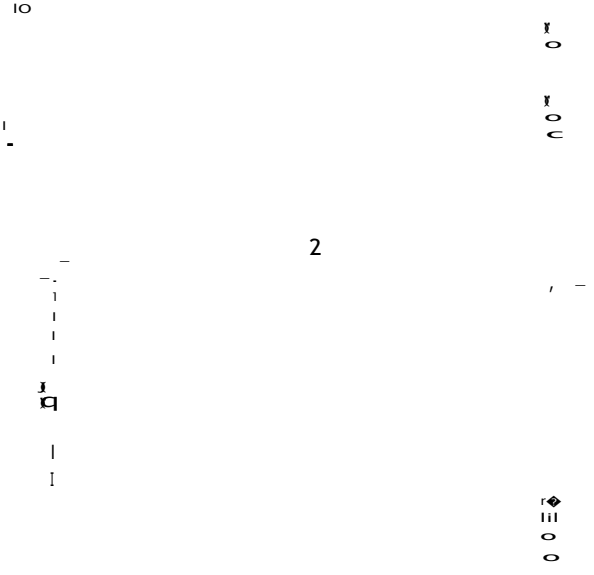

Fig. 66. Fragmente ceramice din secolele III – IX p.n. lucrate cu roata descoperite în Bloc V, punct. 19.

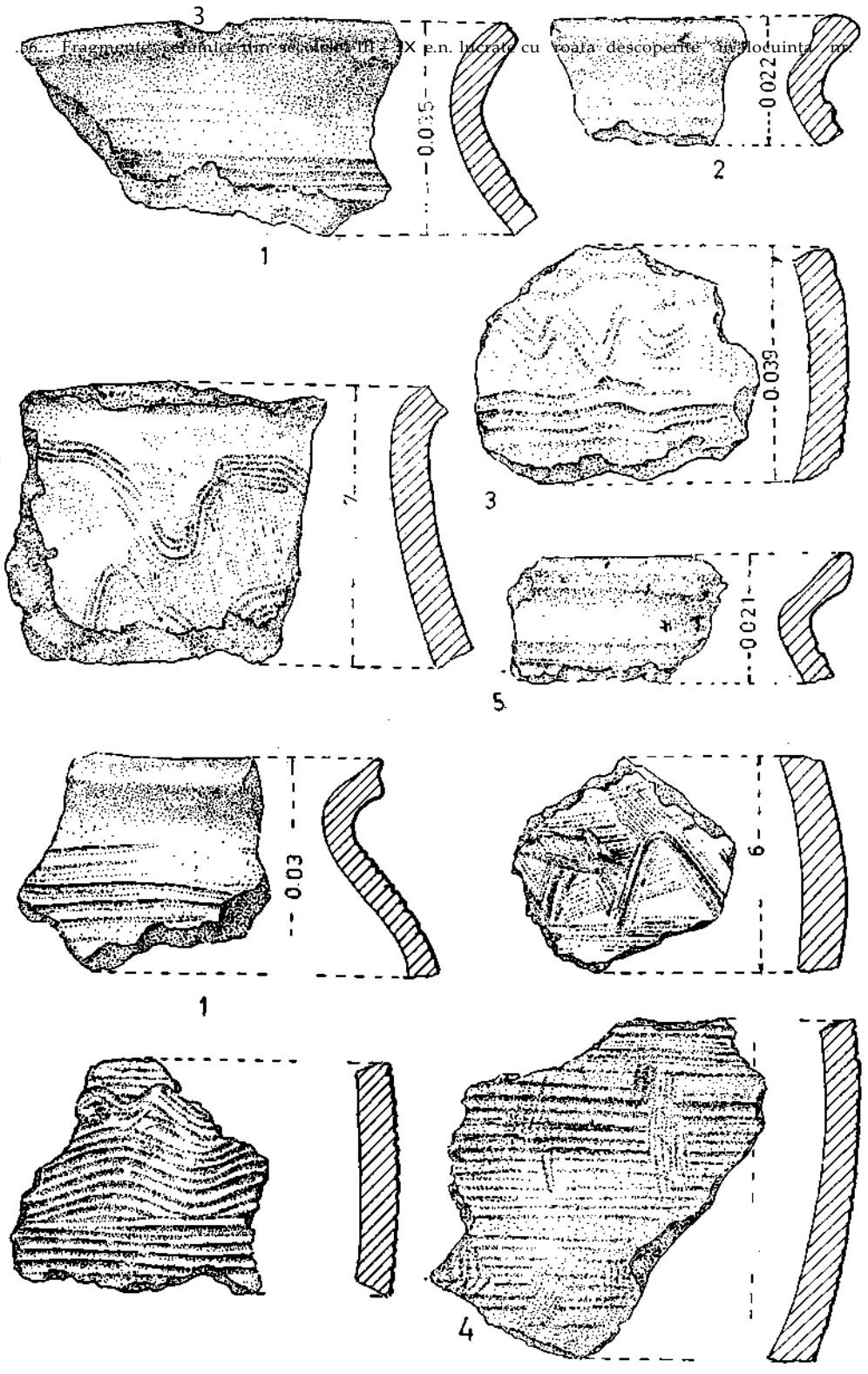

105

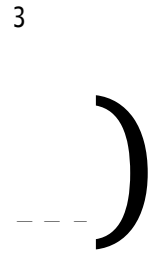

Fig. 57. Fragmente ceramice de import din secolele VIII-IX'. e.n. !, locuinţa nr. li ; 2, locuinţa n r.

Cu toate că nu s-au putut întregi prea multe vase, numărul fragmentelor ceramice recoltate cu prilejul cercetărilor întreprinse ne oferă, într-o anumită măsură, o imagine destul de edifica toare asupra varietăţii formelor de oale, asupra tehnicii de lucru şi relativ la gama variată a moti velor ornamentale folosite, toate, evident, consecinţa firească a unei dezvoltări deosebite a meşte şugului olăriei, în comparaţie cu epoca precedentă38' Analiza acestor descoperiri ceramice arată, de asemenea, că întreg ansamblul ceramic caracteristic aşezărilor din secolele VIII-IX e.n. stă la baza dezvoltării ulterioare a olăriei de tip vechi românesc din secolele X-XI, argument important în relevarea continuităţii de civilizaţie de pe aceste meleaguri37•

as D. Gh. Teodor, *Teritoriul est-carpatic în veacurile V-XI e.n.„„* p. 136-137.

3? D. Gh. Teodor, *Contribuţii la cunoaşterea c.ulturii* Dridu *pe teritoriul Moldovei,* în *SC/V,* 19 1969. 2.

Dridu *pe teritoriul Moldovei,* în *SC/V,* 19 1969. 2. p. 270-275.

.cimec.ro

14 - Continuitatea populajlel autahtone la est de Carpall

www.cimec.ro

www

CONTINUITATEA POPULAȚIEI AUTOHTONE LA EST DE CARPAȚI

Fig. .58. Planuri și profile ale cuptoarelor din secolele VIII – I[illegible]

IV.

AŞEZAREA DIN SECOLELE X-XI E.N.

Aşa cum s-a arătat mai sus, cu prilejul cercetărilor arheologice întreprinse la Dodeşti, au fost ate[illegible]ate şi vestigii aparţinînd secolelor X-XI e.n. Astfel de resturi au fost documentate numai în sectoarele Şipot I şi II (ca şi aşezarea din secolele VI-VII e.n.), putîndu-se dezveli doar un număr de şase locuinţe.

Ca şi în cazul aşezărilor aparţinînd etapelor anterioare, aceea din secolele X-XI e.n. a fost iniţial mult mai extinsă în acest sector care, aşa cum am amintit, a suferit multe modificări morfologice în decursul timpului. La aceasta se adaugă şi faptul că, într-o anumită măsură, cercetarea totală a unor anumite porţiuni din platforma de la Şipot a fost împiedicată de lucrările agricole şi de modificările survenite, ca urmare a terasării intenţionate a terenului în vederea limitării eroziunilor. Aceasta explică şi numărul redus al locuinţelor din perioada secolelor X-XI e.n., care trebuie să fi fost în mod sigur cu mult mai mare, aşa cum dealtfel pare să indice şi răspîndirea pe o suprafaţă mai întinsă a fragmentelor ceramice din această epocă.

Ca şi în cazul altor aşezări datînd din mileniul I al e.n., din această parte a terasei de la Dodeşti, delimitarea cronologică a complexelor din secolele X-XI e.n. a putut fi făcută şi datorită unor observaţii stratigrafice absolut clare, precum şi prin intermediul unei analize comparative şi tipologice atente a întregului material descoperit. În acest sens, este de subliniat din nou constatarea că nivelul secolelor X-XI e.n. se suprapune peste acelea aparţinînd veacurilor VIII-IX şi VI-VII e.n., succesiune stratigrafică care a putut fi clar atestată cu prilejul dezvelirii locuinţelor din secolele X-XI e.n., care perforează constant, la construcţia lor, nivelurile aşezărilor anterioare.

Locuinţele, deşi puţine ca număr, sînt răspîndite inegal, se grupează în unele zone formînd iniţial, probabil, anumite „cuiburi" constituite pe criterii familiale sau social-economice.

Fiecare complex de locuire din această epocă, va fi descris în ordinea cronologică a descoperirii, la urmă adăugîndu-se cuptoarele aparţinînd aceleiaşi perioade[1].

COMPLEXELE DE LOCUIRE DIN SECOLELE X-XI E.N.

Locuinţa nr. 1 (fig. 60/a), a fost descoperită în caseta B, săpată în anul 1967 în partea de sud-vest a sectorului Şipot II.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproape pătrată, cu colţurile uşor rotunjite şi cu laturile drepte avînd dimensiuni de circa 3,50 m x 3,40 m. Latura dinspre sud şi o mică porţiune din podeaua locuinţei din această parte s-au prăbuşit, datorită faptului că se aflau situate chiar în marginea terasei, care a suferit importante eroziuni în decursul timpului. Orientarea locuinţei este aproximativ nord-sud. Adîncimea medie a bordeiului este de circa 0,50 m, socotită de la solul iniţial de săpare a gropii.

[1] Numerotarea locuințelor s-a făcut separat pentru fiecare așezare, începîndu-se de fiecare dată cu cifra 1, în continuare.

In colţul de nord-est se afla vatra de formă ovală, uşor alungită, constituită dintr-o lipitură de lut groasă de aproape 2 cm, uşor albiată faţă de podea. Vatra a fost iniţial înconjurată de un parament constituit din pietre de rîu şi plăci de grezie locală, prinse între ele cu pămînt galben bătătorit. Parte din pietre s-au prăbuşit şi s-au amestecat cu pămîntul de umplutură. După cantita tea de pietre descoperită în jurul vetrei sau în umplutura locuinţei, cuptorul nu a avut iniţial o boltă. Unele din pietre erau înroşite de foc şi parţial înnegrite de fum. Printre pietrele vetrei şi în umplutura gropii bordeiului s-au descoperit şi cîteva resturi de cărbune de lemn de esenţă moale (plop şi arin), precum şi puţine resturi de cenuşă şi fragmente mici de lipitură de lut.

Intrarea în locuinţă nu a putut fi precizată, dar probabil că ea se afla pe latura de la sud (distrusă), situată în faţa gurii cuptorului.

Podeaua era simplu amenajată la orizontală, uşor bătătorită. In colţul dinspre nord s-au descoperit şi două gropi de la parii de susţinere a acoperişului sau a pereţilor, avînd o formă oval neregulată, puţin adînci (O, 15 m).

Inventarul locuinţei este în general modest. Un fragment dintr-o rîşniţă circulară, făcută din grezie calcaroasă, păstrînd însă orificiul central, probabil ruptă din vechime, se afla printre pietrele paramentului care înconjura vatra. în jurul vetrei, pe podea, s-au mai descoperit două străpungătoare de os (fig. 63/3 ,6) şi o fusaiolă plată circulară din lut (fig. 64/4) . De asemenea, s-au descoperit în umplutura gropii bordeiului fragmente ceramice lucrate cu roata, ornamentate cu linii incizate vălurite şi orizontale (fig. 65).

Locu,inţa nr. 2 (fig. 60/b) a fost descoperită în capătul dinspre nord-vest al secţiunii a II-a săpată în anul 1969 în sectorul Şipot I.

Locuinţa, de tip bordei, are colţurile uşor rotunjite şi laturile parţial arcuite, cu dimensiuni cuprinse între 2, 90 m x 3, 10 m. Orientarea locuinţei este aproximativ nord-nord-est, sud-vest, iar adîncimea medie a gropii, socotită de la nivelul iniţial de călcare de circa 0,65 m. Locuinţa, una dintre cele mai adînci din această vreme, a fost săpată în contra-pantă înspre latura ei de est.

In colţul de nord se afla vatra constituită dintr-o lipitură de lut de formă ovală, groasă de circa 2 cm, aşternută direct pe podea şi înconjurată de pietre de rîu şi plăci din grezie locală, pro venite iniţial dintr-un parament avînd o înălţime de circa 50 cm. Unele din pietre erau parţial arse de foc sau înnegrite de fum. După cantitatea de pietre care s-a mai păstrat, cuptorul nu a avut boltă.

In·apropiere de gura cuptorului, la circa 0,50 m, podeaua locuinţei era uşor arsă pe o anumită porţiun; şi acoperită cu un strat subţire de cenuşă. Podeaua era bine bătătorită şi amenajată-ia orizontală, astfel că, fiind săpată în contra-pantă, iniţial peretele dinspre vest a fost cu mult mai înalt. Nu s-au putut preciza, nici în interior, nici în exterior, gropi de la stîlpii de susţinere a pere ţilor sau a acoperişului.

Intrarea în locuinţă nu a putut fi precizată, dar judecind după orientarea gurii vetrei, ' a se afla probabil pe latura dinspre sud.

In interiorul locuinţei inventarul descoperit este mult mai bogat decît în alte cazuri. Astfel, printre pietrele vetrei şi pe podea s-au descoperit un fragment de seceră din fier (fig. 61/3) , un cuţit din fier de dimensiuni mari avînd locul prăselelor marcat cu plăci de bronz (fig. 61/1), un vîrf de săgeată cu lama bifurcată (fig. 62/5) şi un pinten din fier (fig. 62/2) . De asemenea, s-a descoperit o cataramă (fig. 62/ 1 3) şi o jumătate dintr-un nasture sferic (fig. 61 /6) , ambele lucrate din bronz, la care adăugăm un străpungător simplu din os (fig. 63/8). Alături de aceste obiecte s-au găsit şi

numeroase fragmente ceramice lucrate la roată şi ornamentate cu motive alcătuite din combinaţii de striuri verticale şi orizontale incizate, din care s-a putut întregi un vas (fig. 66) .

I

DODESTI - VASLUI

SIPOT

osezo reo din secx- x1

II

Fig. 59. Planul general al săpăturilor arheologice de la Dodeşti - sectorul Şipot. Aşezarea din secolele X- XI c n.

Locuinţa nr. 3 (fig. 60/c), a fost precizatrt şi dezvelită în partea de est a secţiunii a IV-a din sectorul Şipot I, sr1pată în anul 1969.

Locuinţa, de tip bordei, arc o formă aproximativ pătrată cu latura dinspre sud-est uşor arcuită avînd dimensiunile de circa 3,50 m X 3,75 m, iar orientarea aproape est-vest.

Adîncimea medie a locuinţei, socotită de la nivelul iniţial de călcare de la care a fost săpată groapa, este de circa 0,65 m.

în colţul dinspre est se afla vatra de formă ovală, constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de circa 3 cm, aşternută direct pe podea şi uşor alveolată faţă de aceasta, înconjurată de un para ment alcătuit din lespezi mari de grezie locală şi pietre de rîu. Paramentul din pietre s-a păstrat destul de bine şi numai o mică parte din el s-a prăbuşit pe podea în jurul vetrei. Pietrele dinspre interior erau parţial arse de foc şi înnegrite de fum. Judecînd după numărul şi poziţia pietrelor, cuptorul nu a av boltă.

Podeaua bordeiului era bine bătătorită şi amenajată simplu la orizontală, observîndu-se doar înspre partea de nord o uşoară alveolare. La colţurile vetrei s-au putut preciza gropi de pari provenite de la stîlpii de susţinere ai pereţilor şi ai acoperişului, în colţurile dinspre sud-est şi sud-vest gropile fiind duble. Ele sînt de formă oval neregulată şi au adîncimi cuprinse între 0,12 m - 0,20 m.

Intrarea în locuinţă nu a putut fi precizată, dar avîndu-se în vedere orientarea gurii vetrei, ca şi existenta unei gropi de pari pe mijlocul laturii de vest, este posibil ca ea să se fi aflat în această

şi existenta unei gropi de pari pe mijlocul laturii de vest, este posibil ca ea să se fi aflat în această

parte.

Inventarul locuinţei este de asemenea modest. Înspre latura de vest, concentrate pe o mică suprafaţă de circa 1,5 m2, s-au descoperit o lamă de cuţit fragmentară avînd perforaţii pentru prăsele (fig. 61/2) şi un cîrlig, probabil de undiţă, (fig. 61/4), ambele din fier, precum şi un străpungător de os (fig. 63/4) şi o fusaiolă făcută dintr-o vertebră de peşte mare (fig. 64/6). S-a mai găsit şi un buton fragmentar din argint (fig. 61/10). Tot în această zonă s-a mai descoperit şi un os mare de peşte.

În umplutura locuinţei, îndeosebi pe podea şi printre pietrele vetrei, s-au descoperit fragmente ceramice lucrate la roată şi ornamentate cu striuri incizate vălurite şi orizontale (fig. 67).

Locuinţa nr. 4 (fig. 60/d) a fost descoperită în secţiunea I din partea de sud a sectorului Şipot II, săpată în anul 1969. Încă din 1967 locuinţa a fost surprinsă în profilul secţiunii I fiind ulterior dezvelită prin deschiderea casetei A.

Locuinţa este de tip bordei avînd o formă aproape pătrată şi are laturile drepte cu colţurile uşor rotunjite şi cu dimensiunile de circa 3 m X 3,15 m. Orientarea laturilor este aproximativ nord—nord-est, sud—sud-est. Adîncimea medie a bordeiului măsurată de la solul iniţial de călcare şi de săpare a gropii este de circa 0,60 m.

în colţul de vest se afla un cuptor cu bolta de formă oval-circulară şi cu marginile uşor arcuite.

Bolta cuptorului nu s-a păstrat fiind prăbuşită din vechime. Grosimea de arsură era de circa 5 cm. lntreaga construcţie a cuptorului era amenajată pe o podină de lut de formă oval-neregulată şi bine feţuită, înaltă de circa 30 cm. ln jurul cuptorului, pe podină, se aflau cîteva pietre de rîu puternic arse.

înspre latura de sud-vest, în faţa cuptorului, s-a putut preciza intrarea în locuinţă, care era amenajată în forma unui gang în pantă (cu trepte), lată de circa 0,65 m şi străjuită după cum o arată gropile păstrate, de 2 stîlpi. Gropi de pari au putut fi precizate şi la celelalte colţuri ale locuinţei, cu excepţia aceluia dinspre vest, unde se afla cuptorul.

Pereţii locuinţei şi podeaua erau puternic înroşiţi de foc, în interiorul gropii bordeiului aflîn du-se o mare cantitate de cenuşă, cărbune şi bucăţi de lipitură arsă, ceea ce dovedeşte că întreaga construcţie a fost distrusă printr-un puternic incendiu.

In interior, în apropierea cuptorului au fost descoperite, un dorn din fier (fig. 62/6) şi un cercel de bronz parţial deteriorat de foc (fig. 61/1 1), iar înspre interior o săgeată din fier (daltă ?) cu vîrful teşit (fig. 62/4) şi o fusaiolă de lut fragmentară (fig. 64/5). In umplutura gropii bordeiului s-au descoperit puţine fragmente ceramice, toate lucrate la roată şi ornamentate cu striuri incizate (fig. 68). După forma cuptorului şi felul în care bordeiul a fost distrus, este posibil ca în acest caz, care se deosebeşte net de celelalte, să fie vorba de un atelier în care se prelucrau probabil obiecte de podoabă.

Locuinţa nr. 5 .(fig.60/f), a fost descoperită în secţiunea a II-a aflată în partea de est a sectorului Şipot II, săpată în anul 1970.

Locuinţa de tip bordei are o formă aproximativ patrulateră, cu laturile drepte şi puţin rotun jite, dimensiunile laturilor fiind de circa 4, 50 m x 4,00 m pentru cele mai mari şi 3, 40 m x 3,60 m pentru cele maimici, putînd fi socotită ca una dintre cele mai mari complexe de locuire din această vreme.

Orientarea laturilor este nord-nord-est, sud-sud-vest. Adîncimea medie a bordeiului, măsurată de la solul inițial de la care a fost săpată groapa, este de 0,55 m.

Inspre colţul format de latura de la nord cu aceea de la est se află vatra de formă ovală, constituită dintr-o lipitură de lut groasă de circa 3 cm, uşor albiată şi aşternută direct pe podea, înconjurată de un parament în formă de potcoavă alcătuit din pietre de rîu şi plăci din grezie locală. O parte din pietre erau arse sau înnegrite de fum şi căzute pe vatră şi pe podea din locul în care se aflaseră iniţial. Probabil că vatra cuptorului a fost acoperită cu pietre, formînd o boltă.

Podeaua era puternic bătătorită şi amenajată la orizontală. Chiar în faţa vetrei se aflau trei gropi de formă ovală neregulată, puţin adînci, dispuse în şir, umplute cu cenuşă. De asemenea, la colţuri, existau gropi de la stîlpii de susţinere ai pereţilor şi ai acoperişului. Ele sînt de formă ovală şi nu depăşesc adîncimea de 0,20 m.

Intrarea în locuinţă nu a putut fi precizată dar, avîndu-se în vedere poziţia gurii vetrei, este posibil să se fi aflat pe latura de la sud.

În interiorul locuinţei, în faţa vetrei şi parţial în jurul şi în cele trei gropi de cenuşă, pe o porţiune destul de restrînsă au fost descoperite : un mîner de os (fig. 63/1), un străpungător de os (fig. 63/5), o spatulă de os (fig. 63/9) , un fragment dintr-o brăţară de sticlă (fig. 61/1 4), două pandantive din argint provenite de la cercei (fig. 61 /8- 9) şi o verigă subţire din bronz (fig. 61/ 1 2). în colţul dinspre sud-est, pe podea, s-a găsit un cui din fier (fig. 61 /5), iar în imediata lui apropiere o săgeată, de asemenea, din fier (fig. 62/1).

În interiorul locuinţei s-au descoperit numeroase fragmente ceramice lucrate cu roata şi ornamentate cu striuri incizate orizontal şi vălurite, din care s-a putut întregi un vas (fig. 69)

Locuinţa nr. 6 (fig. 60/e), a fost descoperită în secţiunea a III-a aflată în partea de nord a sectorului Şipot li, săpată în anul 1970.

Locuinţa, de tip bordei, are o fomă aproape pătrată, cu laturile /drepte şi colţurile foarte puţin rotunjite, avînd dimensiunile de circa 4,25 m × 4,00 m, iar orientarea aproximativ nord—nord est, sud—sud-vest.

Adîncimea medie a gropii bordeiului, măsurată de la nivelul iniţial de la care a fost săpată, este de 0,45 m.

Fig. 60. Planuri şi profile ale locuinţelor din secolele X- XI e.n. a, locuinţa nr. I ; b, locuinţa nr. 2 ; c, locuinţa nr. 3 : e.n.; 4, nivel secolele VIII- IX e.n. ; 5, nivel secolele VI-VII e.n. ; 6, nivel secolele IV-V e.n. : nivel comuna primitivă : 8, pămînt galben tasat : 9, sol steril ; 10, pietre ; 11, vatră ; 12, gropi de pari : 13, groapă cu cenuşă ; 14, arsură.

În colţul de nord-est se afla vatra de formă ovală, constituită dintr-o lipitură de lut, groasă de circa 0,30 m şi albiată faţă de orizontala podelei. Vatra era înconjurată de un parament alcătuit din pietre de rîu şi grezie locală, legate cu lut galben între ele, formînd iniţial un cuptor cu baza în formă de potcoavă, prevăzut cu o boltă. O bună parte din pietre s-au prăbuşit în interior pe vatră sau pe podeaua locuinţei. Unele pietre erau puternic înroşite de foc sau înnegrite de fum. Podeaua era bine bătătorită şi amenajată ·simplu la orizontală. Spre mijlocul locuinţei, către latura de sud, se afla o groapă de formă circulară cu diametrul de circa 1,20 m şi cu adîncimea de 0,20 m, umplută cu cenuşă.

La colţurile locuinţei şi pe mijlocul fiecărei laturi se aflau gropi de la stîlpii de susţinere ai acoperişului sau ai pereţilor. Gropile sînt de formă ovală şi au adîncimea cuprinsă între O, 16 m şi 0,25 m.

în umplutura bordeiului, printre pietrele răvăşite ale vetrei, pe podea sau în groapa cu cenuşă au fost descoperite : un fragment din lama unui topor din fier (fig. 62/3), un tub din os (fig. 63/2), un străpungător din os (fig. 63/7). un fragment dintr-un inel de bronz (fig. 61/7) şi o jumătate dintr-o brăţară de sticlă albastră (fig. 61/15). De asemenea, s-au descoperit şi resturi ceramice provenite din oale lucrate la roată şi ornamentate cu striuri incizate orizontal şi vălurite (fig. 70). Alături de acestea s-au descoperit şi cîteva fragmente provenite de la tăvi mari de lut patrulatere (portative ?), folosite probabil la uscatul sau prăjitul cerealelor.

CUPTOARE DIN SECOLELE X-XI E.N.

Cuptorul nr. 1 (fig. 71/1). în sectorul Şipot II, în secţiunea a III-a din partea sa de nord săpată în anul 1 970, în imediata apropiere a locuinţei nr. 6 (la circa 1,50 m) s-a descoperit un cuptor de lut. Cuptorul are la bază formă de potcoavă, cu gura orientată către sud-est şi cu bolta destul de aplatizată, cu înălţimea de numai 0,40 m. Dimensiunile vetrei cuptorului sînt de 0,80 m x 0,55 m.

\'atra, alcătuită dintr-o lipitură de lut groasă de circa 4 cm, era puternic arsă şi se afla la o adîncime de circa 1,25 m faţă de solul actual. Grosimea bolţii cuptorului era de 3 cm, iar pămîntul din jurul ei înroşit pe o grosime de aproape 4 cm. Pe vatra cuptorului s-au găsit resturi de cenuşă şi cărbune, ca şi în imediata ei apropiere spre gură. în jurul vetrei cuptorului se aflau mai multe pietre de rîu puternic înroşite de foc, folosite probabil pentru consolidarea bazei cuptorului, deoarece se aflau fixate în afara perimetrului ei.

Este greu de precizat la ce ar fi putut servi un astfel de cuptor de lut, dar nu este exclus, avîndu-se în vedere că vatra este puternic arsă, să fi fost folosită în scopuri meşteşugăreşti, cu atît mai mult cu cît el se afla construit în afara perimetrului locuinţei.

Cuptorul nr. 2 (fig. 71/2) a fost descoperit în secţiunea a IV-a din sectorul Şipot II în anul 1970 la o adîncime de 1,20 m.

Cuptorul avea vatra de foc de formă circulară cu diametrul de 1,10 m, cu gura către sud est, fiind prevăzut cu o boltă înaltă de 0,40 m, prăbuşită peste vatră. Lipitura vetrei are o grosime de 4 cm şi este formată din trei straturi succesive, iar bolta de numai 2,_? cm grosime. Pămîntul din jurul lipiturii fusese ars pe o grosime de 3-4 cm.

În interiorul cuptorului nu s-au găsit decît puţine resturi de cenuşă şi cărbune, precum şi cîteva fragmente ceramice aparţinînd secolelor X-XI e.n.

Ca şi primul cuptor, descris mai sus, acesta aparţine secolelor X-XI e.n., deoarece a fost construit la nivelul de călcare al bordeielor din această vreme, în ambele cazuri, în apropierea locuinţelor. După toate probabilităţile, un astfel de cuptor a servit la coptul pîinii, instalaţii asemă-

'5 . Continuitatea populaliei autohtone la est de Carpati

nătoare întîlnindu-se şi în alte aşezări în perioada primului mileniu al e.n., atît din Moldova cît şi din restul ţării[2].

INVENTARUL COMPLEXELOR DE LOCUIRE DIN SEC. X-XI E.N.

După cum am arătat mai sus, cu prilejul cercetării celor şase locuinţe aparţinînd secolelor X-XI e.n., s-au descoperit unelte, obiecte de podoabă şi nstimentare, arme (săgeţi), lucrate din metale, piatră, os şi lut. In general, inventarul aşezării din această vreme este sărăcăcios datorită numărului redus de locuinţe, ca şi faptului că stratul de cultură aparţinînd acestor secole este destul de puţin consistent. Este posibil, ca şi în cazul aşezărilor imediat anterioare (secolele VII-IX), inventarul să fi fost evacuat organizat de către locuitorii aşezării, odată cu părăsirea ei. Cu toate acestea, deşi obiectele şi resturile ceramice aparţinînd secolelor X-XI e.n. sînt puţin numeroase, ele ne dau totuşi posibilitatea de a aprecia, pe baza analizelor tipologice comparative, stadiul de dezvoltare social-economică în care se afla obştea românească de la Dodeşti — Vaslui la sfîrşitul primului mileniu al e.n.

a) Unelte, nbiecte de uz casnic şi arme. Cele mai importante piese din această categorie o constituie acelea lucrate din fier. Reamintim descoperirea unui fragment, probabil dintr-o seceră (fig. 61/3) rupEt din vechime, a două lame de cuţit, dintre care una are delimitată baza prăselelor (de os sau lemn) prin aripioare de bronz, ornamentate cu linii incizate (fig. 61/1-2), a unui cîrlig de undiţă (fig. 61/4) şi a unui cui cu floarea şi secţiunea pătrată (fig. 61/5). La acestea mai adău găm un dorn sau o daltă (fig. 62/6), precum şi un vîrf din lama unui topor (fig. 62/3). Tot din fier au fost lucrate şi un pinten cu spinul scurt şi simplu (fig. 62/2), precum şi trei săgeţi, una cu lama de formă triunghiulară şi rombică în secţiune (fig. 62/1), o alta cu lama tăiată drept (daltă ?) şi lăţită (fig. 62/4) şi una bifurcată (fig. 62/5). In general, uneltele din fier descrise mai sus sînt comune multor aşezări din Moldova sau din alte regiuni ale României de la sfîrşitul primului mileniu al e.n.[3].

Din categoria uneltelor, mai amintim, de asemenea, şase străpungătoare lucrate din os, avînd forme şi mărimi diferite (fig. 63/3-8), o spatulă din os (fig. 63/9), precum şi două obiecte lucrate tot din os, un miner (fig. 63/1), probabil de la un cuţit şi un tub a cărui întrebuinţare este mai greu de precizat (fig. 63/2) Toate au analogii în regiunile de la est de Carpaţi.

In sfîrşit, tot în categoria uneltelor includem şi cele şase fusaiole găsite în locuinţe sau în stratul respectiv de cultură, cinci lucrate din lut, avînd forme şi mărimi diferite, unele ornamentate (fig. 64/1-5) şi uqa lucrată dintr-o vertebră de peşte mare, folosită poate şi ca talisman (fig. 64/6). Fusaiolele amintite mai sus sînt frecvent întîlnite în absolut toate aşezările primului

2 Vezi capitolul III în care sînt descrise cuptoarele aşezării din secolele VIII-IX de la Dodeşti, din pre Teodor, Teritoriu/. est-carpatic în veacurile V-XI e.n: porului român, Iaşi, 1978, p. 105-106, fig. 64/4

3 108-110, fig. 25/1-6; 26/4, 6-7; Gh. Coman, Stdrni intd, continuitate. Repertoriul ar olo ic ·al judeţ lui Vas lui' Bucureşti, 1980, p. 90-126, 129-131, 188-189, 265-266; V. Spinei, J\Joldova în secol e XI-XIV, Bucureşti, 1982, p. 93,' fig. 4/3-4, 6, 9-10; pentru alte regiuni ale Barnea, în Dinogeţia, Bucureşti, 1967, p. 72, 75, fig. 38/4-19; Eug. Zaharia, Sdpături de la Dridu. Contribuţie la arheolog a şi istoria pe

rioadei de formare a p por ui român, Bucureşti, 1967,

rioadei de formare a p por ui român, Bucureşti, 1967, p. 9. fig. 5.l/ l, 4-5 ; 54/6 ; O. Toropu, Romanitatea tirz1e· şi sfrărománii in Dacia Traiană sud-wrpat1Cd, Cra io·1a, 1976, p. 179- 18 1 ; P. Diaconu şi D. Vîlceanu, Pd cuiul lui Soare. etate 197

2,

teriald veche româneascd Aşezdnle de la Rucov-Ploieşt-i), Bucureşti, 1978, p. 52- 53, 1 16- 1 17, 126, fig. 35/4, 9; 92/3, 15, 19 ; 97/1O – 19.

D Gh. Teodor, op. cit., p. 109, fig. 33/ l– 3 ; 34/ 1– 4, 7, 9– 13 ; Gh. Coman, op. cit., p. 126, 143, 19 1, fig. 156/2, 6– 10 ; V. Spinei, op. cit. p. 93, fig. 4/5.

5 D. Gh. Teodor, op. cit., p. 1 10, fig. 37/1- :5, 10 ; M. Comşa, în Dinogeţia , l, 1967, p. 1 505, fig. :56/:5.

115

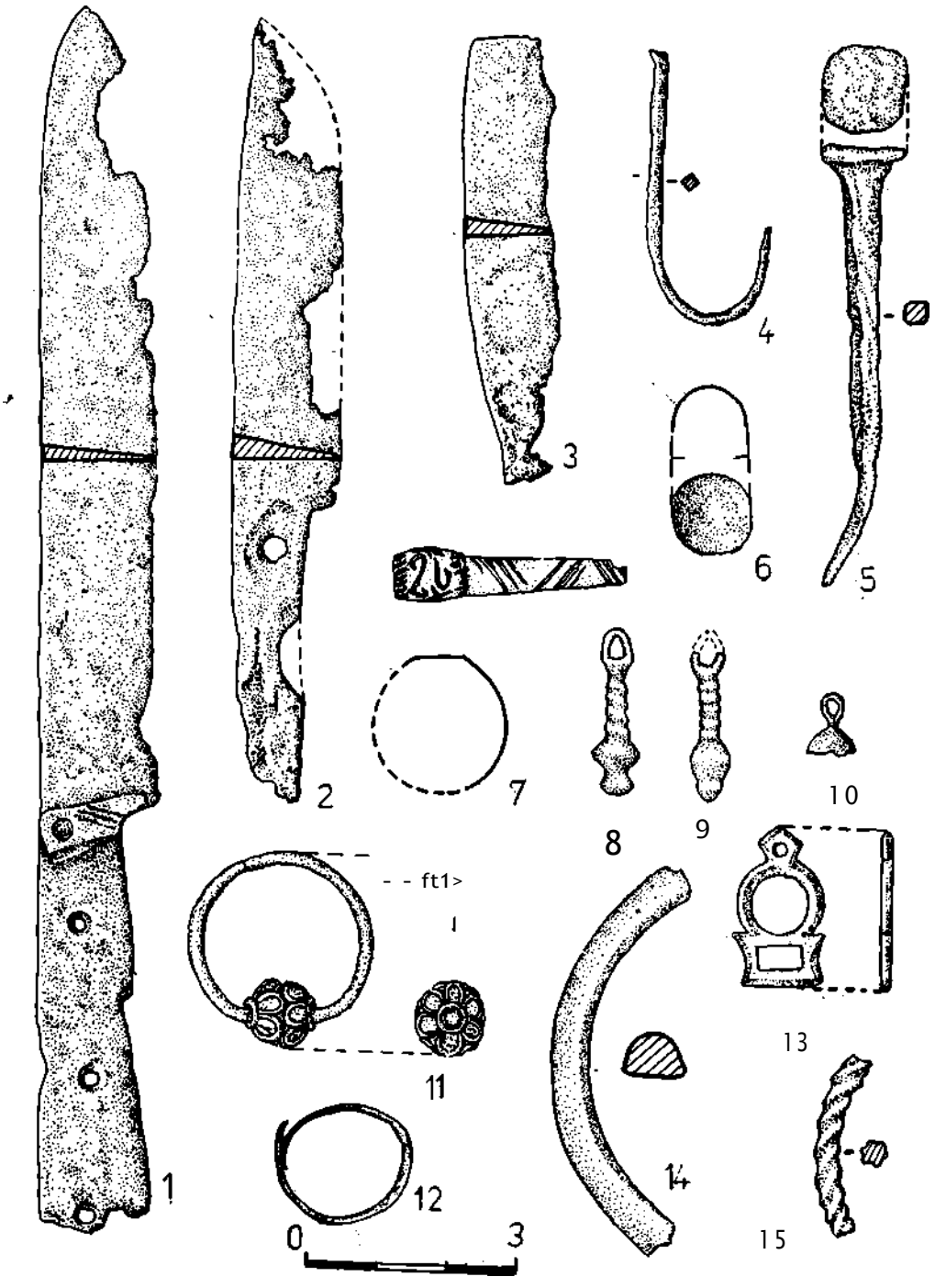

Fig. 61 . Unelte. obiecte ·1estimentare şi de podoabă din secolele X-XI e.n. I, 3, 6, 13, locuinţa nr. 2: 2, 4, 10, locuinţa nr. 3: 5,8- 9, 12, 14, locuinţa nr. 5; 7, 15, locuinţa nr. 6; 11 , locuinţa nr. 4.

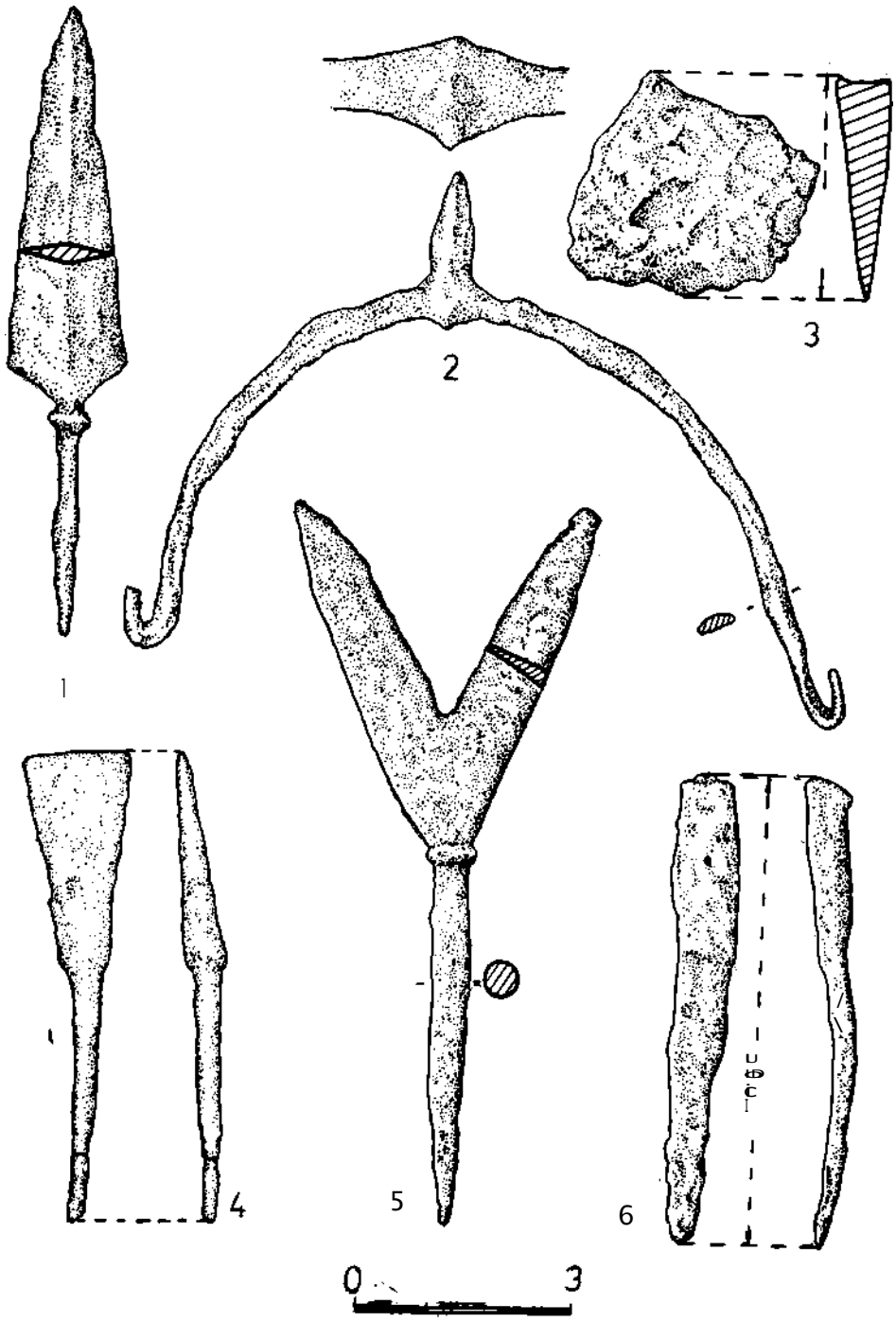

Fig. 62. Unelte, obiecte casnice și arme din fier din secolele e.n . 1. locuința nr. 5 ; 2, 5, locuința nr. 2 ; 3, locuința nr. 6 ; 4, 6, locuința nr. 4.

mileniu al e.n. de pe întreg cuprinsul ţării dovedesc, printre altele, ocupaţia creşterii animalelor şi ţesutule. în general, uneltele, obiectele casnice şi armele din fier, atestă o viaţă stabilă legată de agricultură, creşterea vitelor şi meşteşuguri.

b) Obiecte de podoabă şi vestimentare. Comparativ cu uneltele, obiectele casnice şi armele descoperite în cadrul aşezării datînd din secolele X-XI e.n. de la Dodeşti - Vaslui, obiectele de podoabă sînt mai numeroase, dar în majoritatea cazurilor fragmentare, ceea ce explică poate şi cantitatea lor mai mare.

Din această categorie menţionăm, în primul rîn<l, două pandantive din argint, turnate, pro venite de la cercei (fig. 61/8- 9)7, un cercel din bronz, rupt din vechime, avînd mărgica centrală ajurară (fig. 61/1 1)8, un inel din bronz pă.,c;trat fragmentar, avînd ca model incizii geometrice şi pe „chatton" unele semne (litere de asemenea incizate (fig. 61/7) ', o cataramă lucrată din bronz (fig. 61/1 3) [1]0• Tot din bronz sînt lucrate şi o jumătate dintr-un buton sferic simplu (fig. 61 /6) 11, precum şi o verigă subţire provenită desigur de la un cercel (fig. 61/12) [1] 3• La acestea se mai adaugă un nasture sferic cu cîrlig de agăţat, lucrat din argint, din care s-a păstrat numai partea superioară (fig. 61/ 10)13, precum şi două brăţări, păstrate de asemenea fragmentar, lucrate din sticlă, una simplă, de culoare albă, semicirculară în secţiune (fig. 61/14) şi alta lucrată prin răsu cire, de culoare albastră (fig. 61/15), de evidentă proveniență sudicău.

Fără îndoială, descoperirile de obiecte de podoabă de la Dodeşti – Vaslui, deşi în marea lor majoritate nu sînt păstrate decît fragmentar, prezintă o deosebită importanţă din punct de vedere cultural şi cronologic, nu numai pentru obiectivul arheologic de aici. Analogiile cele mai apropiate (uneori identice), atestă unitatea culturală cu restul teritoriului României, dar şi relaţii numeroase cu lumea bizantină sud-dunăreană [1]5•

Unele dintre aceste descoperiri, cum sînt brăţările de sticlă, cerceii şi altele constituie ele mente preţioase pentru încadrarea cronologică a aşezării, pe baza lor putîndu-se astfel preciza că limita cronologică inferioară a obiectivului arheologic de aici ar putea fi acceptată în ultimul sfert al secolului al X-lea [1]e.

în general, podoabele descoperite la Dodeşti sînt destul de variate, în comparaţie cu alte aşezări din aceeaşi vreme de pe teritoriul Moldovei [1]7, acelea produse local atestînd prin metodele de prod1,lcere şi factura lor, un stadiu destul de avansat al cunoştinţelor tehnice din acest domeniu la locuitorii din regiunile est-carpatice în cursul secolelor X- XI e.n.

8 D. G lt. Teodor, *op. cit„* p. 1 10; Eug; Zaharia, *op. cit„* p. 94, fig .'52f 1-6, 8- 9 ; .'54/ 1- .'5 ; M. Comşa, *op. cit„* p. 98- 122 ; idem, *Cultura veche românească„* p. 47- .'54, fig. 38/6 - 10, 12.

7 A. Dankanitz şi Ferenczl, *Sdpăturile arheologice de la Ciumbrud (r. A iud, reg. Cluj)*, în *Materiale*, *VI*, 19.'59/ p. 608, fig. 4/1 1 ; D. Gh. Teodor, *op. cit.* p. 1 10, fig. 38/ 8- 9.

8 D. Gh. Teodor, *op. cit„* p. 1 10, fig. 38/16.
I. Barnea, *op. cit„* p. 284, fig. 170/10.
P. Diaconu, *Einige Zierrate und Zaumzeugstitk von* .'50.'5, fig. 1/ 10 - 1 1 ; I. Barnea, *op cit„* 289, 29.'5, fig P. Diaconu şi D. Vllceanu, *op. cit„* p. 17 1/8 ; 173/21 ; 1.58, fig. 62/14 – 1.5 ; D. Gh. Teodor, *op. cit„* p. 1 10, fig.

I. Barnea, *op. cit*, p. 293, fig. 172/26, 29.

o I. Barnea, *op. cit„* p. 288, fig. 170/20-34 (menţi o na.te ca inele) ; O. Toropu şi O .Stoica, *La necropole pr8j8- od:ile ă'Obîrşia-Olt (Note preliminaire* , în *Dacia*, *N. S„*

XVI, 1972, p. 166, fig. .'5/ 6.

XVI, 1972, p. 166, fig. .'5/ 6.

I. Barnea, *op. cit„* p. 280, fig. 169/2 1- 24.

u P. Diaconu, *Parures du XI• siecle decouvertes* *P*

dcuiul Iui Soare, în *Dacia*, *N.S„* *IX*, 1965, p. 317–320,

fig. 1/ 1- .'5, l i, 13- 1.'5, 17, 21- 22 ; Eug. Comşa, în *Dinogeţia*, *I*, 1967, p. 306, 309 ; D. Gh. Teodor, *op. cit„* p. 111 , fig. 43/ 14, 17.

D. Gh. Teodor, *Romanitatea carpato-dundreant'l şi B*

izanţul în veacurile V–XI *e.n„* laşi, 1981, p. 69.

Pentru cronologia pieselor de la Dodeşti vezi data rea analogiilor la ; P. Diaconu, *op. cit„* p. 318 ; idem,

nea, *op. cit.* p. 277 ; M. Comşa, *op. cit.* p. 143 ; A. Dankanitz şi I. Ferenczi, *op. cit„* p. 611 . Pentru aceeaşi datare pledează şi caracteristicile ceramicii descoperite în complexele de locuire ale acestei aşezări de la Dodeşti.

Raritatea unor astfel de piese în alte obiective din aceeaşi vreme din Moldova este posibil să se datoreze olumului mai restrîns al cercetărilor, efectuate în cele v

mai multe dintre ele.

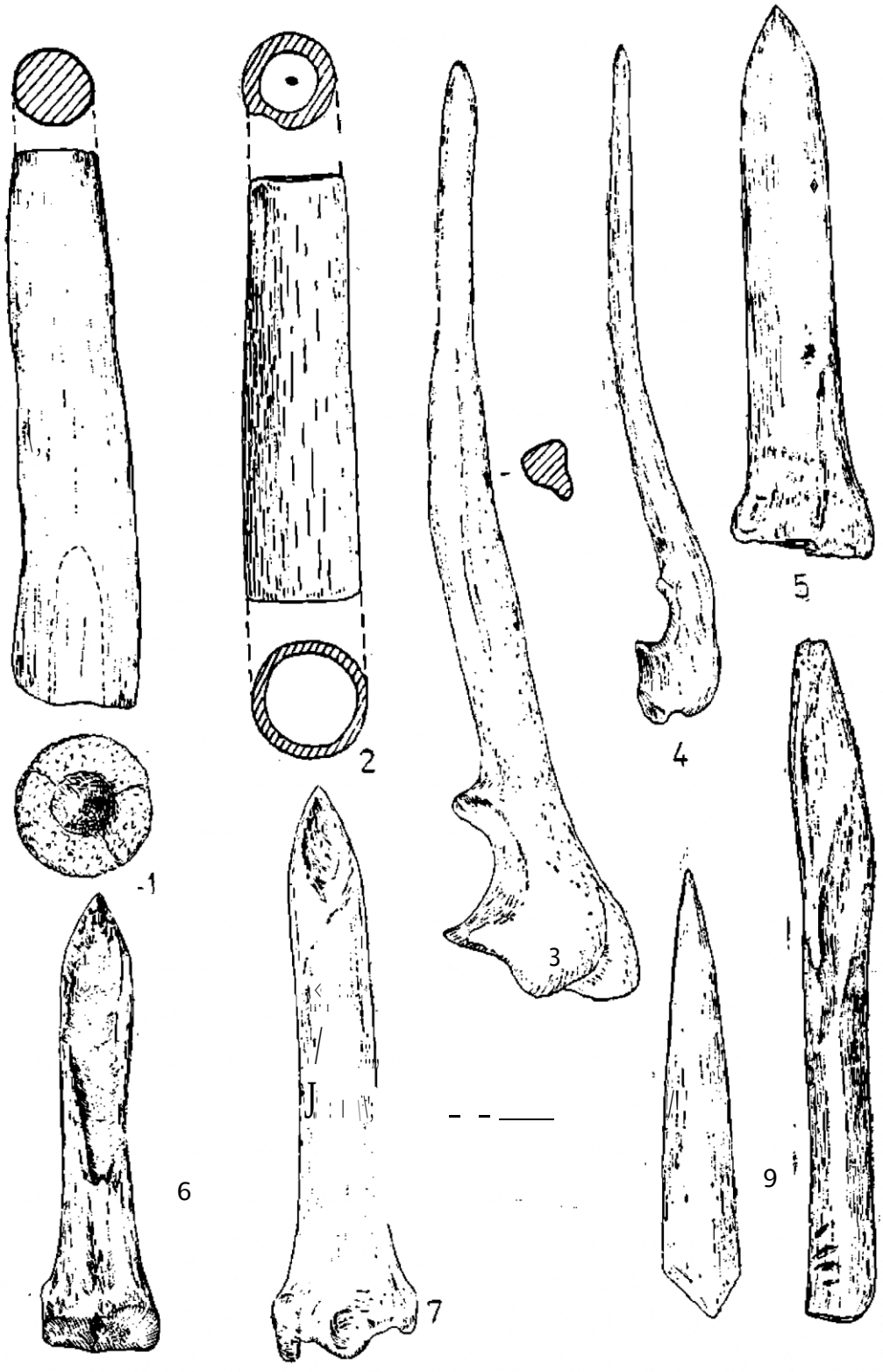

4, locuinţa

119

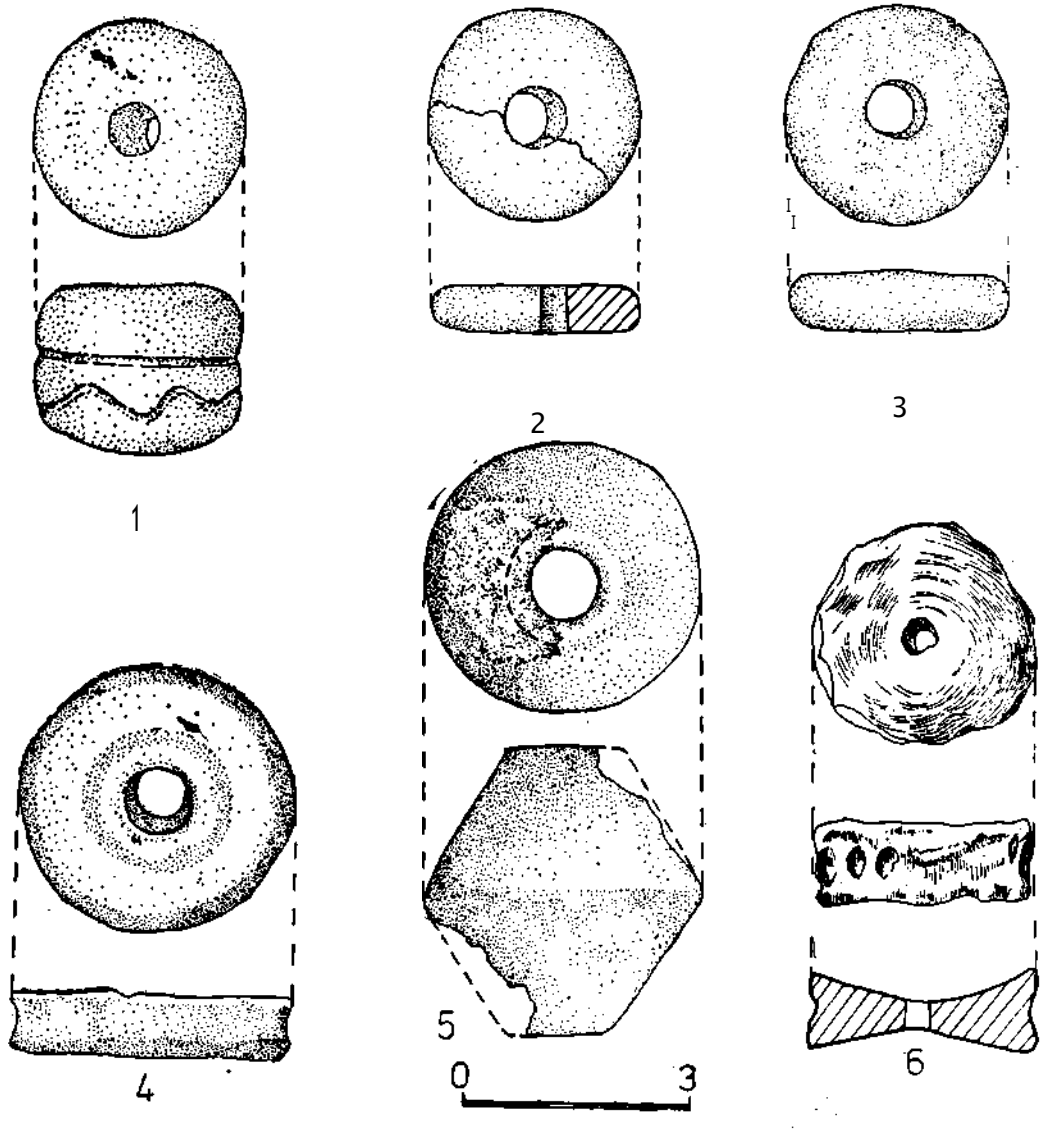

Fig. 64. Fusaiole de lut (1-5) şi os (6) din secolele X-XI e.n. 1-3, stratul de cultură; 4, locuinţa nr.

c) Ceramica. O importanţă aparte o prezintă şi ceramica descoperită în complexele de locuire sau în stratul de cultură al aşezării din secolele X-XI e.n. de la Dodeşti. Deşi în cantitate redusă faţă de alte aşezări (datorită desigur şi numărului redus de locuinţe dezvelite), ceramica de aici reflectă şi ea, într-o însemnată măsură, atît stadiul de dezvoltare social-economică, cit şi secvenţa cronologică şi culturală căreia îi aparţine obiectivul arheologic de la Dodeşti din această vreme.

Trebuie subliniat că, fără nici o excepţie, în complexele de locuire aparţinînd acestei epoci, s-a descoperit numai ceramică lucrată la roată, ceea ce poate să constituie doar o situaţie generată de caracterul încă incomplet şi destul de limitat în timp al cercetărilor întreprinse.

Analizîndu-se ceramica aparţinînd acestei aşezării. s-a constatat că pasta din care sînt lucrate vasele are în compoziţie, în mod constant, nisip şi numai uneori microprundişuri şi chiar cioburi pisate, fiind arsă oxidant pe suprafeţele exterioare, miezul rămînînd adesea cenuşiu.

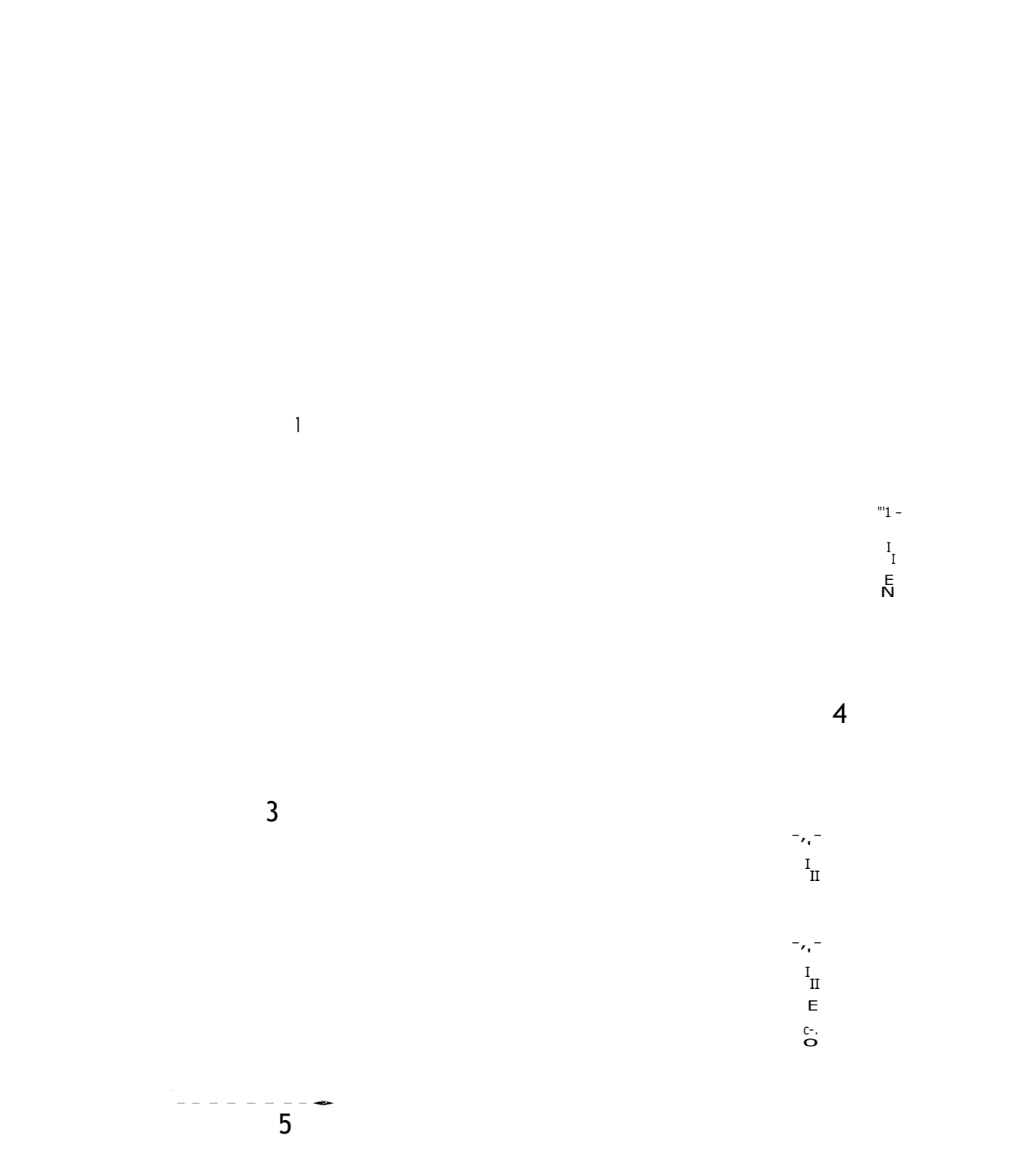
1
"1 -
I
I
E
N
4
3
-,-
I
II
-,-
I
II
E
c-.
O
5

Fig. 6.5. Cefamică lucrată cu roata din secolele X – XI e.n., descoperită în locuinţa nr. I.

www.cimec.ro

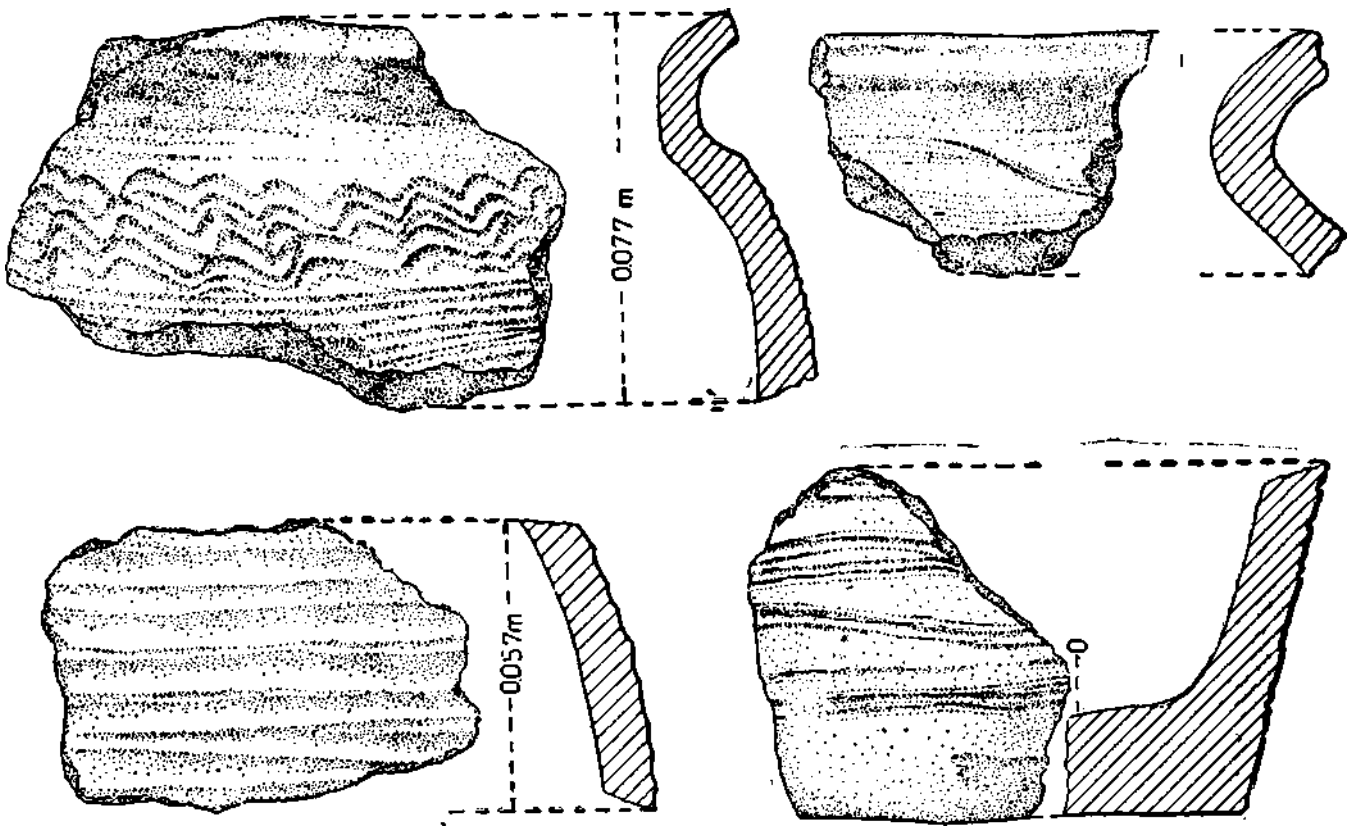

Fig. 66. Ceramică lucrată cu roata din secolele e n., descoperită în locuinţa nr. 2.

e n., descoperită în locuinţa nr. 2.

ww.cimec.ro

www.cimec.ro

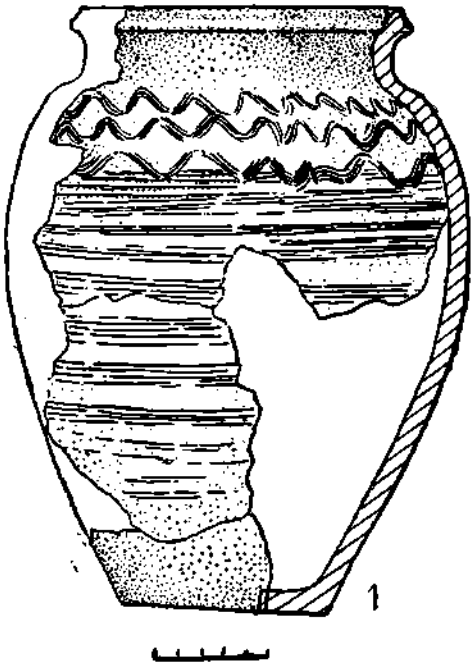

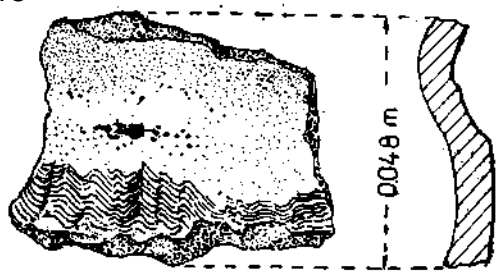

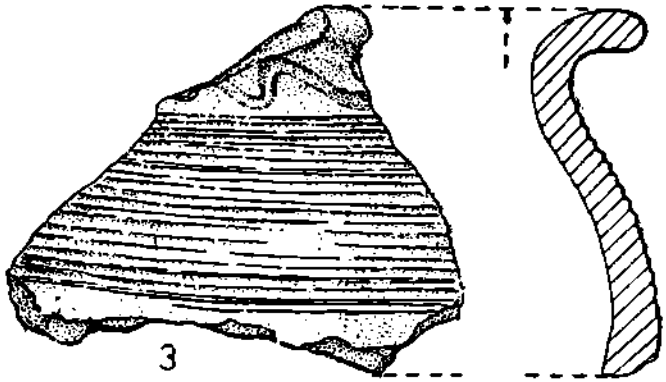

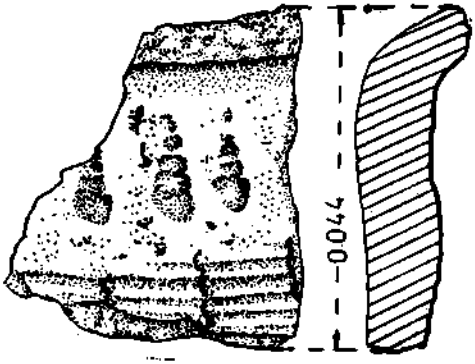

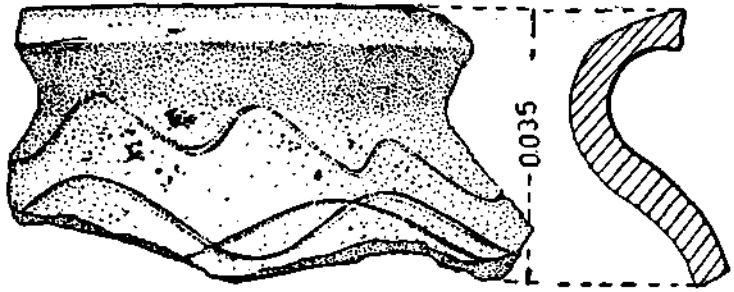

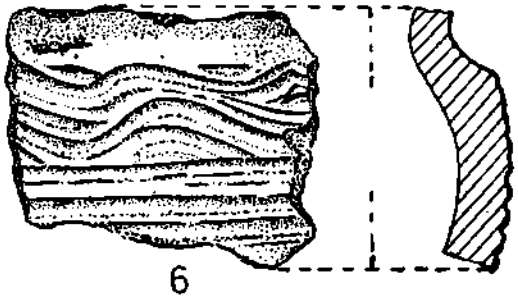

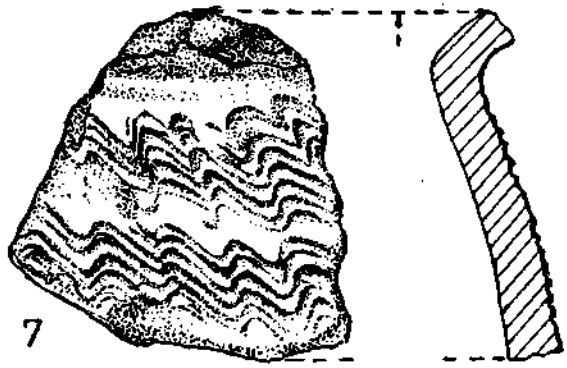

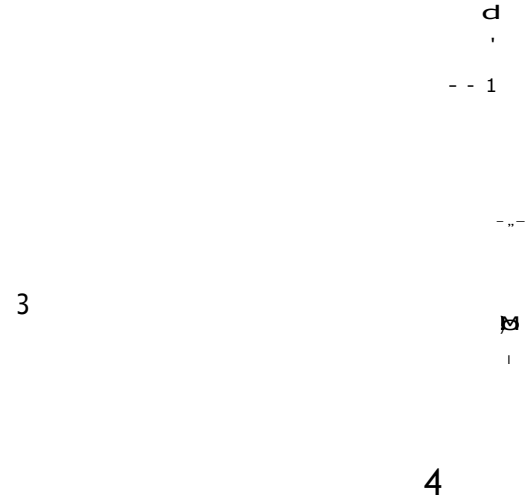

Fig. 67. Fragmente ceramic.e lucrate cu roata din secolele X-XI e.n., descoperite în locuinţa nr. 3.

După formă, tehnica de lucru şi compoziţia pastei, deosebim următoarele tipuri de vase :

Oală-borcan relativ înaltă, cu gura largă şi umerii destul de aplatizaţi, avînd gîtrtl foarte scurt şi fundul îngust. Buzele sînt de obicei tăiate drept, foarte puţin rotunjite şi bine răs frînte în afară. Ornamentul este în general situat pe umeri, dar uneori şi pe 2/3 din supra faţa corpului (fig. 65_/4 ; 66/6 ; 69/2 ; 70/3).

Astfel de vase sînt întîlnite şi în aşezările de la Spinoasa şi Băiceni – Iaşi, Oituz — Bacău, Murgeni — Vaslui, Budeşti — Vrancea, Şendreni – Galaţi etc.[18]

[18] I. Ioniţă, *Biliceni-Silişte,* în *Arh. Mold VII,* 1972, p. 319, fig., 4/1 ; 9/4 ; D. Gh. Teodor, *op. cit.,* p. 111, dif. 52/6-7;

4/ 1
; 9/4 ; D. Gh. Teodor, *op. cit.,* p. 1 1'1, dif. 52/6- 7;

– *Oală-borcan* relativ înaltă, avînd buza puţin răsfrîntă, cu gîtul destul de scurt şi umerii bine conturaţi. Pîntecul vaselor este uşor 'bombat iar fundul subţiat şi cu diametrul egal cu al gurii. În general, vasele au pereţii mai groşi decît alte tipuri datorită probabil calităţii inferioare a pastei din care sînt făcute. Buza este rotunjită, numai uneori tăiată drept. Ornamentaţia este situată frecvent pe jumătatea superioară a vaselor, iar unele exemplare au ornamente şi pe partea interioară a buzei (fig. 65/2-3 ; 66/4.,7 ; 68/2-5 ; 69/4. ; 70/8).

Vase asemănătoare sînt atestate şi în aşezările datînd din secolele X- XI e.n. de la Epurenih, Fălciu[20] şi Murgeni-Vaslui[21], Oituz – Bacău[22], Spinoasa-Iaşi[23] etc.

Oală-borcan de înălţime relativ mijlocie, adnd gura largă, buza mult răsfrîntă în exterior şi gîtul distinct. Cmerii sînt bine conturaţi, iar gura largă şi fundul destul de îngust. Ornamentul este dispus pe jumătatea superioară a vaselor, dar sînt cazuri cînd el acoperă 2/3 din suprafaţa lor (fig. 66/3,5 ; 67/3 ; 68/6 ; 69/8).

Oale asemănătoare în ceea ce priveşte forma şi ornamentele sînt cunoscute la Spinoasa[24] şi Miroslava-Iaşiu, Oituz[28] şi Onceşti – Bacău[27], Murgeni – Vaslui[28] etc.

Oală-borcan de dimensiuni diferite avînd gura relativ largă, cu buza mult răsfrîntă în afară, prezentînd în exterior o carenă, aproximativ triunghiulară în secţiune. Vasele au gîtul scurt, umerii bine conturaţi, corpul destul de bombat, fundurile subţiri şi înguste, uneori cu ştampile în relief. Asemenea vase sînt bogat ornamentate pe 2/3 din suprafaţa corpului şi lucrate, fără excepţie, numai din pastă în compoziţie cu nisip (fig. 65/1 ; 66/1 ; 68/1 ; 69/1,3 ; 70/3).

Descoperiri identice sînt cunoscute în aproape toate aşezările din secolele X-XI e.n. din Moldova, dar îndeosebi la Şendreni – Galaţi (specia de tip Şendreni)[29], Epureni[30], Fălciu[31] şi Cîrja[31] jud. Vaslui, Oituz – Bacău[33], Băiceni[34] şi Spinoasa-Iaşi[06], Fundul Herţei[38] şi Dersca – Bofoşani[87] etc.

De asemenea, în stratul de cultură din imediata apropiere a locuinţelor, în trei cazuri, au fost descoperite şi cîteva fragmente ceramice lucrate din pastă fină de culoare cenuşie, provenite din vase cu corpul bombat şi probabil de dimensiuni mijlocii, avînd suprafaţa lustruită şi ornamentată cu linii obţinute prin incizii. Astfel de fragmente ceramice sînt cunoscute în multe aşezări

19 D. Gh. Teodor, *op. cit*., Iaşi, 1,78, p. 1 14, fig. 54/4 ; 56/2, 4.

30 Gh. *Coman, Cercetări arheologice cu privire la seco lele V-XI sudul .'\faldovei (Stepa colinară Elan H?rincea – Prut)*, în *A rh. ;\,fald* VI, 1969 p. 306, fig. 1 1/1 ; D. Gh. Teodor, *op. cit.*, p. 1 14, fig. 57/5.

11 Gh. Coman, *op. cit.*, p. 304, fig. 10/ 14 ; 1 1/2 ; D. Gh. Teodor, *op. cit*, p. 1 14, fig. 60/2, 8.

12 D. Gh. Teodor, C. Buzdugan, şi I. Mitrea, *Descope ririle arh3ologice de la Oituz (jz4d. Bacilu)*, în *Carpica*, II, 1959, p. 3 17, fig. 7/3, 10 ; 8/8 ; D. Gh. Teodor, *op. cit.*, p. 1 14, fig. 60/3.

23 D. Gh. Teoior şi Em. Za.baria, *Sond:Lje/e de la Spi n€asa şi Erbiceni*, în *Materiale*, VIII, 1962, p. 37, fig. 3/2 ; D. Gh. Teodor, *op. cit.*, p: 1 14.

D. Gh. Teodor şi Em. Zaharia, *op. cit.*, p. 37, fig. 3/8 ; D. Gh. Teodor, *op. cit.*, p. 114- 115, fig. 56/8.

33 D. Gh. Teodor, *op. cit„* p. 115.

D. Gh. Teodor, C. Buzdugan şi Mitrea, *op. cit.* 317, fig. 7/4-5, 8 ; 8/1 : D. Gh. Trodor, *op. cit.* p. 114-115.

27 I. Mitrea, *Aşezarea prefeudali! de la Onceşti (jud. Bacilu)*, în *Carpica*, IV, 1971, p. 277, fig. 4/2, 6.

Gh. Coman, *op. cit„* 292, 295, fig. 11/3 ; D. Gh.

drmi- Gataţi, în *Danubius,* I, 1967, p. 129- 131, fig.

:!'J/ 1- 10, 12, idem, *Contributii la cunoaşterea culturii Dridu*

drmi- Gataţi, în *Danubius,* I, 1967, p. 129- 131, fig.

:!'J/ 1- 10, 12, idem, *Contributii la cunoaşterea culturii Dridu*

pe teritoriul Moldovei în *SC/V,* 19, 1968, 2, 246- 247, fig. 20 ; idem, *op. cit.* laşi, 1978, p. 1 15, fig. 58/ 1- 3, 5- 6.

D. Cih. Teodor, *op. cit„* în *SCIV,* 19, 1968, 2, p.

, fig

246, fig. 10/3, 10, 14 ; idem, *op. cit„* laşi, 1978, p. 1 15 . 55/3; Gh. Coman *op. cit.* p. 292, 295, fig. 1 1/ : 18/2.

Gh. Coman, *op. cit.,* p. 306, fig. 15/9 ; 19/2.

32 D. Gh. Teodor, *op. cit.,* în *SC/V,* 19, 11>68, 2, 246, fig. 19/3 ; Gh . Coman, *op. cit„* p. 308-3 10, fig. 15/11 .

Teodor, *op. cit.,* 115, fig. 60/4.

28 D. Gh. Teodor, *Descoperirile arheologice de la Şen·*

3 9 ; 13/2, 6 ; D. Gh. Teodor, C. Buzdugan şi I. Mitrea, *op. cit.,* p. 315, fig. 7/2, 7 ;

84 I. Ioniţă şi V. Spinei, *op. cit.,* p. 3 19, fig. 4/9 ; 9/3

36 M. Petrescu-Dîmboviţa, D. Gh. Teodor şi V. Spinei,

Les principaux rtfsultats des jouilles archtfolcgiques de Fundu·Herţei (Roumanie, depart. de Botoşani), în *Ar·cheologia· Polski,* XVI, 197 1, p. 373, 377, fig. 1 1/2, 12 ; 12/6, 11 ; idem, *Principalele rezultate ale stlpăturilor arhe·alogice din horodiştea de la Fundu-Herţei (jud. Boroşani),* în *Din trecutul jude/ului Botoşani,* I, 1974, p. 88, fig. 12/9; 137 1.

8 Săpături arheologice efectuate de D. Gh. Teodor

8 Săpături arheologice efectuate de D. Gh. Teodor între 1973- 1977 (inedite).

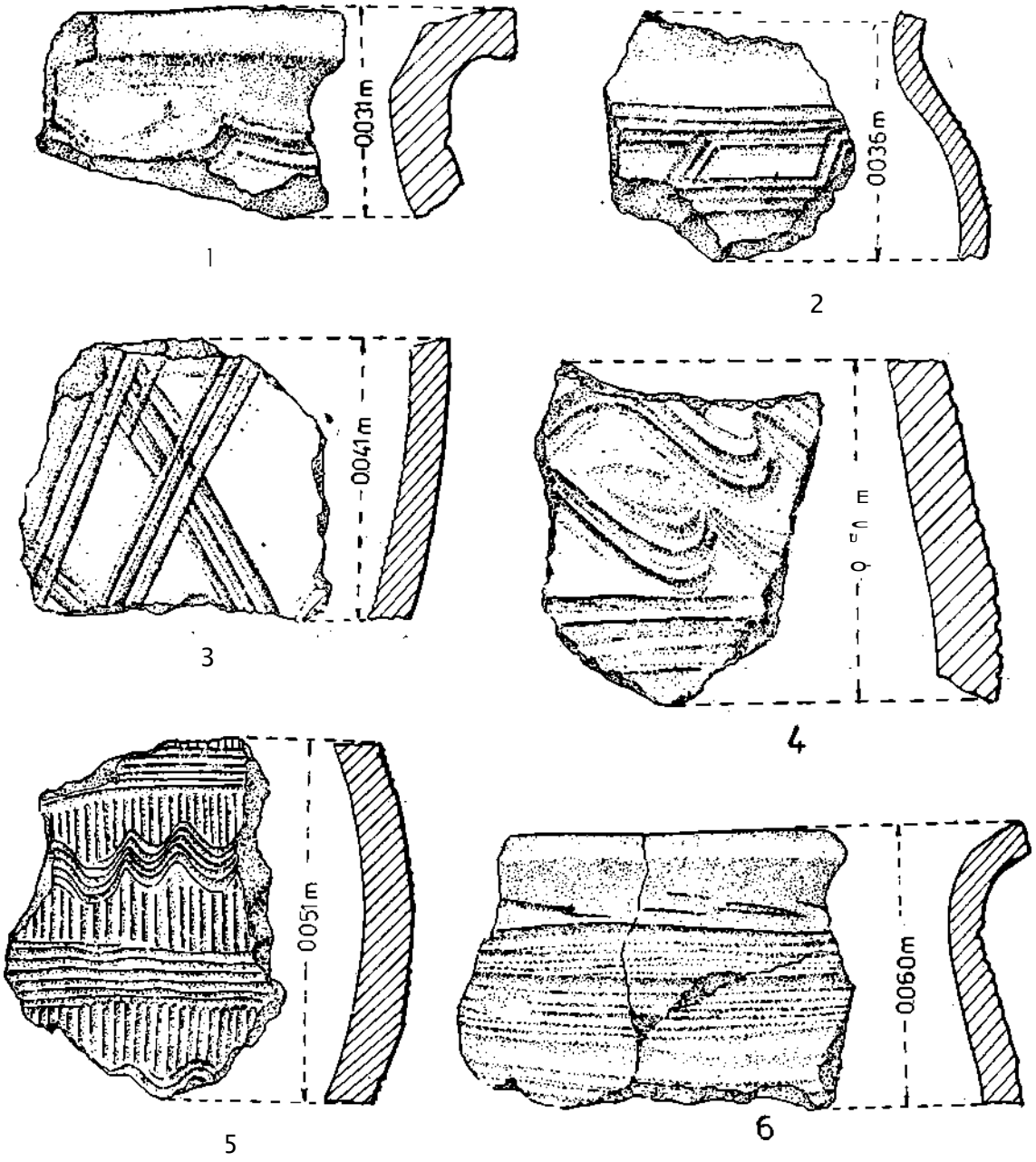

Fig. 68. Fragmente ceramice lucrate cu roata din secolele X- :XI e.n„ descoperite în locuința nr. -4.

115

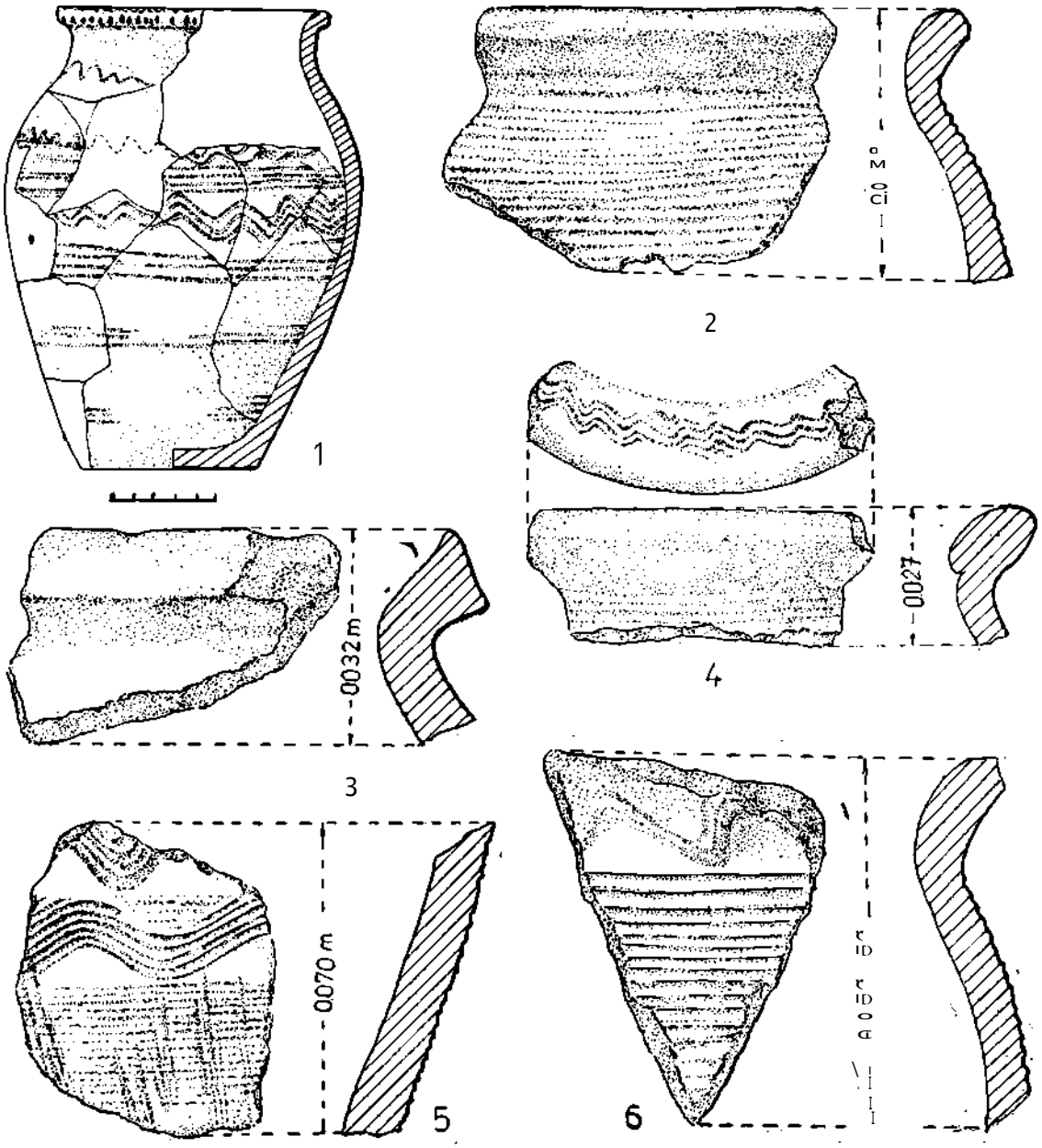

Fig. 69. Ceramică lucrată cu roata din secolele X- XI e.n„ descoper't!I.

CONTINUITATEA POPULAȚIEI AUTOHtONE LA ts'r DE CARPAÎI

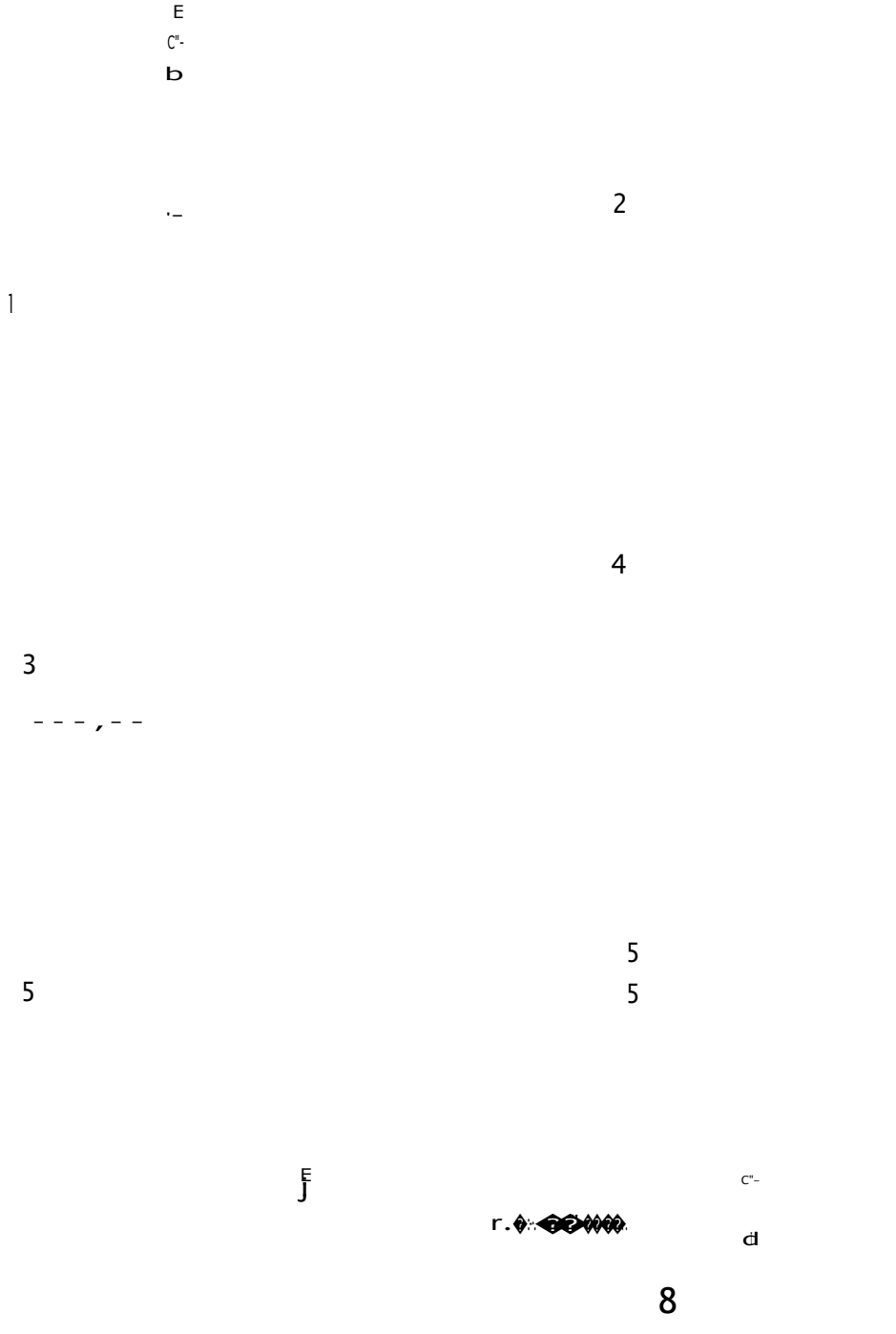

Fig. 70. Fragmente ceramice lucrate cu roata din secolele X-XI e.n., descoperite în locuința nr. 6.

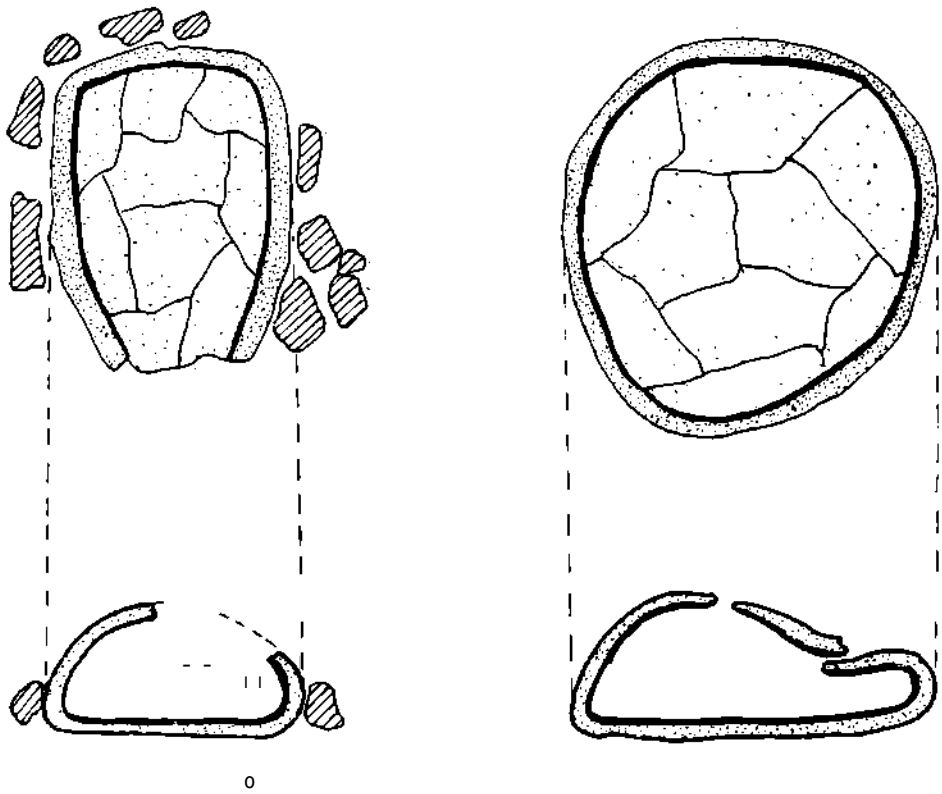

Fig. 71. Planuri şi profile ale cuptoarelor din secolele [illegible]X-XI e.n.

din această vreme, în asociaţie cu ceramică de felul celei descrise mai sus, cum sînt acele de la Şendreni — Galaţi[38], Dăneştise şi l\Iurgeni — Vaslui'0, Spinoasa[41] şi Băiceni — Iaşi[42]. Fundul Herţei — Botoşani[43] etc.

Ornamentul cel mai folosit pe ceramica de la Dodeşti- Vaslui din sec. X- XI îl constituie liniile orizontale şi în val, aplicate prin incizii în benzi strînse sau mai largi, acoperind simplu sau succesiv anumite părţi din suprafaţa vaselor. De cele mai multe ori liniile vălurite sînt asociate cu benzi de linii orizontale (fig. 65/3 ; 66/3 ,6 ; 67/5 ; 68/4 ; 69/5 -6 ; 70/4,8), cîteodată, liniile ondula te se suprapun însă liniilor orizontale (fig. 66/ 1 ; 67/6 ; 68/2 ; 69/ 1 ; 70/6- 7) . Pe lîngă aceste-motive se mai întîlnesc şi liniile oblice· dispuse simplu în benzi sau peste liniile orizontale (fig. 68/2-3),

38 D. Gh . Teodor, op. cit., în Danubius, I, 1967, p. 131, fig. 5/ 11 , 13 ; idem, op. cit„ în SCJV, 19, 1968, 2, p. 248,

M. Petrescu-Dîmboviţa şi Em. Zaharia, Sondajul ar 1962, p. 51 ; D. Gh. Teodor, op. cit., Iaşi, 1978, p. 115-

'o Gh. Coman, Murgeni. Contribuţii la istoria unei z

u A. Niţu, Em. Zaharia şi D. Gh. Teodor, Sondajul din *1957* de la Spinoasa (r. Tg. Frumos, reg. Iaşi}, în Materiale, VI, 1959, p. 536 ; D. Gh. Teodor şi Em. Zaha·

u A. Niţu, Em. Zaharia şi D. Gh. Teodor, Sondajul din *1957* de la Spinoasa (r. Tg. Frumos, reg. Iaşi}, în Materiale, VI, 1959, p. 536 ; D. Gh. Teodor şi Em. Zaha· ria, op. cit„ p. 37-38, fig. 3/7, 9- 10.

'2 I. Ioniţă şi V. Spinei, op. cit., p. 322, 326, fig. 10.

u M. Petrescu-Dimboviţa, D. Gh. Teodor şi V. SJllnel,

op. cit„ în Archeologia Polski, XVI, 1971, p. 373, fig. 11/li, li; idem, în Din trecutul judeţului Botoşani, I, 1971, p. 88; D. Gh. Teodor, op. cit. p. 115-116.

crestături simple oblice sau făcute cu pieptenele peste liniile orizontale (fig. 66/4 ; 67/ 1 ; 70/ 1) şi altele, toate atestînd bogata gamă de ornamente folosite pe ceramica din această vreme.

Evident, avîndu-se în vedere că numai o mică parte din locuinţele care au alcătuit aşezarea au fost dezvelite prin cercetări, putem presupune că la Dodeşti—Vaslui locuitorii au folosit ini ţial mult mai multe elemente decorative, forme de vase mai numeroase şi tehnici de prelucrare variate, la fel ca în aşezările, din aceeaşi vreme, din alte părţi ale ţării care au beneficiat de săpă turi arheologice mai intense.

Este important însă de subliniat şi constatarea că, deşi puţin numeroase, fragmentele cera mice descoperite în aşezarea datînd din sec. X–XI e.n., de la Dodeşti—Vaslui, pot fi uşor încadrate tipologic şi comparativ, contribuind şi ele, într-o anumită măsură, la unele precizări de ordin cro nologic.

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DE LA DODEŞTI VASLUI ŞI IMPORTANŢA LOR PENTRU CONTINUITATEA POPULAŢIEI AUTOHTONE 1N REGIUNILE SUDICE ALE MOLDOVEI lN SECOLELE VI-XI E.N.

După cum a reieşit din datele prezentate în lucrarea de faţă, la Dodeşti-Vaslui a putut fi documentată o succesiune de aşezări, aproape neîntreruptă, datînd din primul mileniu al e.n., ca re a oferit informaţii de ordin stratigrafic, tipologic şi comparativ, deosebit de bogate şi de conclu dente. Ele conferă astfel acestui obiectiv arheologic, cercetat prin ample săpături, întreprinse timp de aproape un deceniu o valoare ştiinţifică aparte, putînd fi considerat ca punct de referinţă pentru multe din problemele de amănunt, încă puţin elucidate, privind perioada de defi nitivare a poporului şi a limbii române, nu numai în zonele din sudul Moldovei, ci şi în restul teri toriului est-carpatic şi chiar a spaţiului carpato-dunăreano-pontic, în general.

În acest sens, este deosebit de semnificativ faptul că, la Dodeşti, pe platformele de la Călu găreasca şi Şipot a fost precizată existenţa unei importante aşezări cu două niveluri de locuire datînd din perioada secolelor IV şi prima jumătate a secolului V e.n., precum şi a unor aşezări aparţinînd secolelor VI-VII, VIII-IX şi X—XI e.n. în legătură cu succesiunile acestor obiective se poate presupune că, deşi în Dodeşti lipsesc deocamdată vestigii din a doua jumătate a secolulu i al V-Iea şi din prima jumătate a veacului al VI-lea, continuitatea de locuire umană de aici este cît se poate de evidentă, dacă avem în vedere şi constatarea că, la Călugăreasca aşezarea din seco lele IV -V e.n. suprapune, parţial, o locuire sporadică din secolele II-III e.n., ilustrată prin unele elemente ceramice şi cîteva piese de podoabă caracteristice. Chiar în apropiere, la circa 600 - 700 m. spre nord-vest, pe „Dealul Bisericii", din marginea cartierului Tămăşani, s-au desco perit şi urmele unei aşezări datînd din secolele I- II e.n. [1], ceea ce arată că de fapt în vatra satului Dodeşti viaţa a continuat aproape neîntrerupt pe parcursul întregului mileniu al e.n,, constatare ştiinţifică de o deosebită valoare istorică, nu numai pentru această parte a Moldovei, ci şi pentru întreg teritoriul est-carpatic al ţării noastre.

Suprapunerile stratigrafice documentate la Dodeşti, mai ales în sectorul Şipot, unde succesiu nile nivelurilor de locuire sînt mai numeroase şi mai grupate în timp, oferă o foarte bună posibili tate de a urmări cronologic etapele evoluţiei culturii materiale a locuitorilor din această zonă geografică şi, în acelaşi timp, de a putea judeca pe baza unor argumente concrete, în chipul cel mai obiectiv, trăsăturile esenţiale ale civilizaţiei locale, în ultimă instanţă stadiul social-economic de dezvoltare a populaţiei vechi româneşti din această perioadă de timp din Moldova. Chiar dacă succesiunile stratigrafice din sectorul Şipot, unde locuinţa nr. 8, datînd din secolele VIII-IX e.n. suprapune parţial un bordei din secolele VI - VII e.n. înregistrează lipsa verigii cronologice aparţinînd secolelor VII -VIII e.n., se poate totuşi urmări relativ uşor evoluţia amintită, deoarece nivelul secolelor X-XI e.n. din care se adînceşte groapa locuinţei nr. 2 aparţinînd acestei vremi, aflată la numai 0,90 m în imediata apropiere, intersectează direct stratul de cultură al locuinţei

1 Gh. Com1n, *Stărinţă w11!inuitate. Repertoriul arheologic al judeţului Vaslui,* Bucureşti, 1980, p. 266.

17 . Continuitatea populajiei autohtone la est de Carpa ti

nr. 8, adică al aşezării din secolele VIII - IX e.n., Prin urmare, pe o foarte mică suprafaţă de teren, trei locuinţe de tip bordei se suprapun sau se alătură, pe parcursul secolelor VI -XI e.n., oferind astfel o serie de elemente de ordin cronologic şi tipologic de o deosebită valoare ştiinţifică pentru înţelegerea trăsăturilor fundamentale, care caracterizează cultura materială din Moldova, din a doua jumătate a milenului I al e.n.

Analiza comparativă a vestigiilor arheologice din cele cinci nivele de locuire succesive, documentate în vatra satului Dodeşti, arată că tipul de locuinţă şi cuptor rămîn în general neschimbate, modificîndu-se uneori şi numai parţial, în ceea ce priveşte dimensiunile sau orientarea, ceea ce, desigur, nu este esenţial. Pe asemenea, cercetîndu-se inventarul locuinţelor din fiecare nivel de locuire, s-a constatat că, pe măsură ce ne apropiem de sfîrşitul primului mileniu al e.n. (după o scurtă decădere înregistrată între veacurile VI-VII e.n.) , se perfecţionează ceramica lucrată la roată, care devine din nou majoritară în aşezări, în detrimentul aceleia lucrată cu mîna, specie care va şi dispare în ultima etapă[8]. Evoluează, de asemenea, o serie de unelte din metal, os, lut şi piatră, deşi în acest domeniu, avîndu-se în vedere raritatea pieselor, este mai greu de subliniat direct, pentru fiecare în parte, progresul la care se ajunge treptat. Un asemenea progres, în schimb, poate fi documentat pe baza numeroaselor descoperiri de unelte şi obiecte de podoabă din alte aşezări, datînd din această vreme pe teritoriul României.

Desigur, pentru o mai corectă apreciere a evoluţiei umane şi pentru a scoate mai clar în evidenţă elementele definitorii ale conţinutului culturii materiale pentru fiecare etapă în parte, astfel încît să se poată mai obiectiv sublinia transformările care se vor petrece continuu în sînul societăţii locale, s-a apelat la o serie de comparaţii tipologice şi la date de ordin cronologic obţinute prin cercetarea altor obiective din Moldova sau din restul ţării, datînd din perioada respectivă de timp, rezultatele înregistrate constituind dovezi de o mare valoare ştiinţifică pentru clarificarea problemelor amintite.

Dintre aşezările suprapuse de la Dodeşti—Vaslui, datînd din a doua jumătate a mileniului I al e.n., cercetate metodic prin săpături, o importanţă aparte o prezintă, în primul rînd, aceea din secolele VI-VII e.n.

Deşi din această aşezare nu s-au dezvelit decît şase locuinţe de tip bordei, avînd un inventar destul de redus, aspectul de civilizaţie documentat arheologic aici, are o deosebită semnificaţie, deoarece în regiunile de sud ale Moldovei ea este printre puţinele obiective datînd din perioada secolelor VI—VII e.n., care au fost cercetate sistematic prin săpături[3].

Desigur, faptul că aşezarea din secolele VI -VII e.n. de la Dodeşti a beneficiat de o cercetare mai amplă, nu este decît întîmplător, deoarece în această parte a Moldovei sînt cunoscute prin intermediul cercetărilor de suprafaţă multe alte obiective datînd din perioada respectivă, vestigiile scoase la iveală din cuprinsul lor fiind, pînă în prezent, destul de sărace şi numai parţial publicate. Din această categorie de aşezări am putea menţiona pe acelea de la Bacău—Curtea Domnească[4], Ştefan cel Mare, jud. Bacău[5], Murgeni, jud. Vaslui[10], Toflea[7] şi Suceveni[8], jud. Galaţi,

[2] D. Teodor, *Teritoriul est-carpatic în veacurile V–XI e.n. Contribuţii arheologice şi istorice la problema formdrii poporului romtin*, Iaşi, 1978, p. 89, 137.

[3] În general, cu puţine excepţii, obiectivele din această. vreme din sudul Moldovei, investigate prin să.păturimetodice, nu au beneficiat de o,ercetări mai ample, astfel încît, din cadrul lor nu au fost scoase la iveală decît douil. sau trei complexe de locuire conţinînd doar un inventar arheologic redus.

Curtea Domnească - Bacău, în *Carpica,* IV, 197 1, p.

6 Al. Artimon şi C. Eminovici, *Cercetdri arheologice tn aşezarea medievala din comuna Ştefan cel Mare (jud. Ba cau* , în *Carpica,* X, 1978, p. 27i, fig . 6/i – 10 ; Mitrea, ;

6 Al. Artimon şi C. Eminovici, *Cercetdri arheologice tn aşezarea medievala din comuna Ştefan cel Mare (jud. Ba cau* , în *Carpica,* X, 1978, p. 27i, fig . 6/i – 10 ; Mitrea, ;

secolele VI–IX, în *Carpica,* XII, 1980, p. 13.5–136, pi. X– !XXII/6 ; XXIII/ 1- 2, XXIV/6 ; XXV/ l, 3, XXVII/12 ; XLVI/I.

6 Coman, *op. cit„* p. 186- 187, fig. li7/3, 8.

? Cercetări arheologice efectuate de cercetătoarea M. Florescu în 1971- 1973 (inedite).

a T. Dragomir, *Urme ale culturii materiale, judeţul Galaţi pe scara timpului,* Galaţi, 1972, p. i3- ii.

Coroteni9 şi Oreavu [1]0, jud. Vrancea, în care nu s-au efectuat decît sondaj e arheologice sau doar unele intervenţii de salvare prilejuite, fie de investigarea unor obiective din alte epoci, fie de lucră rile de interes obştesc, care le ameninţau cu distrugerea.

Pe lîngă aşezările menţionate, ca urmare a unor .cercetări de suprafaţă efectuate pînă acum, unele deosebit de intense în anumite zone din această parte a spaţiului de la est de Carpaţi, aşa cum am mai amintit, au putut fi depistate cîteva zeci de aşezări aparţinînd secolelor VI - VII e.n.u, precum şi un cimitir de incineraţie din aceeaşi vreme 12, ceea ce arată că în perioada respec tivă de timp şi regiunile din sudul Moldovei, ca şi cele din centrul, vestul sau nordul ei, au fost destul de populate[1]3.

Dispoziţia geografică a aşezărilor, caracteristicile locuinţelor, tipologia uneltelor mai spe ciale, chiar dacă unele provin din descoperirile de suprafaţă, circulaţia intensă a monedei bizantine în regiune14, elementele de cult creştine bizantine răspîndite aici 10, ca pretutindeni pe teritoriul carpato-dunăreano-pontic10, ca şi legăturile multiple cu civilizaţia romano-bizantină, manifes tate prin numeroase importuri [1]7 şi altele, atestă şi în sudul Moldovei o viaţă sedentară, prosperă, legată de agricultură, creşterea vitelor şi practicarea unor diverse meşteşuguri.

Este fără îndoială important de arătat că, deşi nu s-au cercetat prin săpături prea multe aşezări şi cimitire din această vreme şi că, într-o anumită măsură, avem la ciispoziţie materiale arheologice provenite mai ales din cercetări de suprafaţă, există totuşi posibilitatea de a face o analiză comparativă între aspectul de civilizaţie atestat aici şi acelea precizate în alte teritorii ale României şi de a sublinia *unitatea* culturală din perioada secolelor VI - VII e.n. de pe întreg cuprinsul ţării[1]8.

Existenţa ceramicii lucrată la roată, de evidentă tradiţie provincial-romanică, nu numai la Dodeşti, ci şi în numeroase alte locuri din jumătatea de sud a Moldovei, cum ar fi acelea de la Murgeni şi Drăgeşti—Vaslui, Bacău—Curtea Domnească, Suceveni—Galaţi, Coroteni şi Oreavu Vrancea etc., şi de asemenea, atestarea în ac[illegible]eaşi obiective a numeroase elemente ceramice, lucrate cu mîna, de veche tradiţie dacică, pledează şi ele pentru autohtonismul locuitorilor din aceste părţi ale ţării.

După caracteristicile pe .care le prezintă, atît tipul de aşezare, locuinţă şi cuptor, cît şi inven tarul descoperit în complexele de locuire, obiectivul arheologic din secolele VI—VII e.n. de la Dodeşti aparţine culturii autohtone romanice de tip *Costişa-Botoşana* care, după cum este cunos cut, s-a dezvoltat local din civilizaţia provincial romanică, specifică secolelor IV—V e.n.[1]9. Cul-

9 Săpături efectuate de către muzeografii V. Bobi şi A. Paragină în 1979-1981 (inedite).

Mitrea, *Cercetări arheologice privind secolele IV-XI în iude/ul Vrancea,* în *Studii şi Comunicări,* I, Focşani, 1978, p. 49-50, fig. 7/1-8.

11 N. Zaharia, M. Petrescu-Dlmboviţa şi Em. Zaharia, *Aşeztlri din Moldova. De la paleolitic pînd în secolul al XVIII-iea,* Bucureşti, 1970, p. 320-321, 337, 339-340 ; Gh. Coman, *op. cit.,* 39-40, 46, 48-49, 58, 67-71, 74—75, 80-81, 87-90, 96-99, 108, 11[3]-114, 124, 126, 130-132, 136-138, 143, 153, 161, 165, 170, 180-181, 186-191, 221-224, 233, 239—242, 248, 262—267, 281, 285.

ᵘ Săpături arheologice efectuate de cercetătoarea M.₁ Florescu în 1978 (inedite).

3 N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmboviţa şi Em. Zaharia, *op. cit.,* p. 99-110, Gh. Coman, *op. cit. passim*

Dimian, *Cîteva descoperiri monetare bizantine pe teritoriul R.P.R.,* în *SCN,* I, 1957, p. 190-191, 193-

194, 196- 197 ; D. Gh. Teodor, *Elemente şi influenţe bi zantine în Moldova în secolele V-XI,* în *SCIV,* 21, 1970, 112 – 114 ; idem, *Teritoriul est-carpatic în veacurile*

194, 196- 197 ; D. Gh. Teodor, *Elemente şi influenţe bi zantine în Moldova în secolele V-XI,* în *SCIV,* 21, 1970, 112 – 114 ; idem, *Teritoriul est-carpatic în veacurile*

tine în regiunea carpato-dunăreană, în *SCIV,* 23, 1972, 3, p. 382-388, 396, 399-403, 409-412.

15 Gh. Coman, *Mărturii arheologice privind creştinis mul în Moldova secolelor Vl-Xll,* în *Danubius,* V, 1971,75- 82 ; D, Gh. Teodor, *Cele mai vechi urme creştine din Moldova,* în *1\fitropolia ,\foldovei şi Sucevei,* L, 1974, 7-8, 561-567.

18 I. Barnea, *Arta creştină în România. Secolele III- VI* Bucureşti, 1979.

1 1 D. Gh. Teodor, *Romanitatea carpato-duniireană şi Bizanţul în veacurile V-XI e.n.,* Iaşi, 1981, p. 27- 42.

18 *Ibidem,* p. 13- 17, 21.

19 D. Gh. Teodor, *op. cit.* Iaşi, 1978, p. 29- 33.

tura de tip *Costişa—Botoşana* a evoluat către aceleaşi aspecte de viaţă materială ca şi civilizaţia de tip *Bratei*[20], în Transilvania, sau de tip *Ipoteşti-Cîndeşti*[21], în Muntenia şi Oltenia.

Faptul că în locuinţele satului datînd din secolele VI—VII e.n. de la Dodeşti—Vaslui s-au găsit relativ puţine materiale arheologice, pare să nu fie o simplă întîmplare. După cum este cunoscut, în perioada primului mileniu al e.n., în general, aşezările umane se mutau adesea, revenind după un anumit timp pe vechea lor vatră, această „pendulare" fiind determinată de practicarea agriculturii extensive şi periodice folosită curent de către populaţia romanică[22]. Desigur, atunci cînd satul îşi schimba temporar vatra, locuitorii săi transportau cu ei marea majoritate a bunurilor de care aveau permanent nevoie, în primul rînd uneltele. Deci şi în cazul aşezării de la Dodeşti raritatea inventarului din locuinţe ar putea sugera o evacuare impusă de practica deplasărilor temporare.

Fără îndoială, locuitorii aşezării din secolele VI- VII e.n. de la Dodeşti, ca în tot cursul primului mileniu al c.n. şi desigur, dincolo de el, au alcătuit o obşte agricolă şi păstorească sedentară, organizată pe criterii social-economice proprii, specifice în general numai comunităţilor săteşti autohtone, romanice, din regiunile carpato-dunărene. Această organizare social-economică superioară, de tip teritorial, exprima stadiul de evoluţie la care ajunseseră, în decursul mai multor veacuri, comunităţile săteşti autohtone şi reprezenta, în acelaşi timp, şi unul din cele mai eficiente mijloace de a supravieţui în condiţiile grele ale unei epoci deosebit de tulburi din punct de vedere politic, determinate de numeroasele invazii ale unor populaţii migratoare.

Aşa cum este cunoscut, în cursul secolului al VI-lea şi la începutul celui următor, locuitorii aşezării de la Dodeşti, la fel ca toţi cei din regiunile est-carpatice ale României sau din alte părţi ale spaţiului carpato-dunăreano-pontic, au avut de înfruntat pătrunderile unor noi populaţii migratoare, dintre care un anumit rol l-au avut grupurile slave.

Cercetările întreprinse pînă în prezent admit faptul că, primele raiduri militare: [illegible]ave în regiunile extracarpatice ale României au putut avea loc în cursul primei jumătăţi a secolului al VI-lea, dar că primii slavi (puţini ca număr) vor începe să se aşeze temporar aici de-abia prin ultimul sfert al acestui veac, după cum o dovedesc descoperirile arheologice de factură slavă, datînd în mod sigur din perioada respectivă de timp[23].

După cum s-a mai arătat[21], unul din grupurile mai numeroase de slavi va pătrunde în Moldova prin regiunile ei sudice, folosind vadurile străvechi ale Nistrului şi Prutului inferior, de unde se va îndrepta apoi către sud, către Cîmpia Munteniei şi de acolo spre Bizanţ, în sudul Dunării. Grupul slav de sud-est, care a folosit probabil vadurile Prutului de la Albiţa sau de la Fălciu, a pătruns în această parte a Moldovei afectînd şi regiunile de la limita de est a Podişului Central Moldovenesc cu stepa Elan—Horincea—Prut, zonă în care se află situată şi aşezarea de la Dodeşti Vaslui. 1n felul acesta, pe la sfîrşitul secolului al VI-lea, locuitorii aşezării de la Dodeşti au putut

20 I. Nestor, *Arheologia perioadei de trecere la feudalism*

Eug. Zaharia, *Donnees sur l'arcMologie des IV•-XI' siecles sur le territoire de la Roumanie. La culture Bratei et la Culture Dridu*, în *Dacia* N. S„ XV, 1971, p. 270-278, 284.

22 D. Gh. Teodor, *Unele consideraţii privind încheierea procesului de formare a poporului romîn*, în *Arh. Mold.*,

22 D. Gh. Teodor, *Unele consideraţii privind încheierea procesului de formare a poporului romîn*, în *Arh. Mold.*,

23 Nestor, *L'etablissement des Slaves en Roumanie* d. Teodorescu, *Despre cultura Ipoteşti-Cîndeşti tn lumina cercet4rilor arheologice din nord-estul Munteniei Ploieşti)*, în *SCIV*, 1.5, 1964, 4, 48.5–499; idem, *O nou4 culturi! arheologici! recent precizată în ţara*

noastril ; cultura Ipoteşt i- Cîndeşti (secolele V- VII e.n.), în *Sesiunea de comunic4ri ştiinţifice a muzeelor de istorie*

Bucureşti, 1964, II, Bucureşti, 197 1, p. 104- 130.

la lumiere de quelques decouvertes arcMologiques recentes, în

Dacia, N.S. V, 196 1, 433- 448 ; D. Gh. Teodor, *Regiunile rilsilritene ale Rom8niei în secolele VI– VII, la lumiere de quelques decouvertes arcMologiques recentes,* în

Dacia, N.S. V, 196 1, 433- 448 ; D. Gh. Teodor, *Regiunile rilsilritene ale Rom8niei în secolele VI– VII,* în *Mem. Antiq„* I, 1969, 188- 194 ; idem, *La pinetration des Slaves dans les regions du S-E de l'Europe d'apres les donnees arcMologiques des regions Mientales de Roumanie,* în *Balcano – Slavica,* 1, Prilep 1972 , 1972, 29 – 40.

[24] D. Gh. Teodor, *op. cit„* în *Balcano - Slavica,* 1, p. 37, 39 ; idem, *op. cit.,* Iaşi, 1978, p. 38.

avea primele contacte cu grupurile slavilor pătrunşi pe aceste meleaguri, în drumul lor spre Impe riul Bizantin, fapt dovedit, pe baze arheologice, prin descoperirea în unele locuinţe (aşa cum am amintit mai sus), a unor fragmente ceramice aparţinînd slavilor timpurii.

E vident, în aceeaşi situaţie s-au aflat şi alte aşezări autohtone din această regiune, ca dealtfel şi din restul teritoriului Moldovei, după cum o atestă resturile ceramice sau unele obiecte de factură slavă arhaică descoperite în cuprinsul multora dintre ele. Asemenea contacte, datînd tot de pe la sfîrşitul secolului al VI-lea, au fost foarte bine documentate şi în unele aşezări din Muntenia sau Oltenia, putîndu-se urmări chiar o anumită evoluţie în timp a relaţiilor dintre popu laţia romanică şi migratorii slavi25•

La Dodeşti, datorită analizei atente a inventarului descoperit în locuinţele aşezării din seco lele VI -VII e.n„ îndeosebi a ceramicii, s-au putut stabili o serie de concluzii importante referi toare la epoca, durata, natura şi consecinţele contactelor stabilite între autohtoni şi migratori (slavi).

Este bine cunoscut faptul că, în epoca deplasărilor lor către vest şi sud (secolele VI-VII e.n.) din regiunile vest-niproviene, slavii aveau un nivel de dezvoltare social-economic inferior celor al populaţiilor romanice din sud-estul Europei. Tipurile lor de locuinţe erau simple, fără construc ţii speciale, fiind dispersate în cadrul aşezărilor fără un plan anumit. Dezvoltarea forţelor lor de producţie, de asemenea, era rămasă mult în urmă, în aşezările vechi slave neîntîlnindu-se, pînă în secolele \'III - L'{ c.n., unelte de agricultură sau meşteşugăreşti evoluate, de tipul celor ates tate în regiunile carpato-dunăreano-pontice. Ceramica slavă vehiculată de diverse grupuri care s-au deplasat către sud-vest este, fără excepţie, lucrată numai cu mîna, prezentînd forme simple şi fără ornamente. Tehnica de lucru a acestei olării vechi este inferioară în comparaţie cu aceea folosită de populaţia romanică chiar pentru producerea ceramicii confecţionate cu mîna.

Pe de altă parte, după cum se ştie, organizarea social-economică a comunităţilor săteşti vechi slave era diferită şi inferioară faţă de aceea a obştiilor agricole şi păstoreşti daco-romane. În timp ce obştea autohtonă era alcătuită teritorial, pe criteriul proprietăţii private şi colective, comunităţile săteşti slave erau organizate în secolele VI -VII e.n. încă pe baze gentilice. Supe rioritatea obştii săteşti daco-romane, stadiul avansat de dezvoltare social-economică, numărul mare, sedentarismul şi bogatele moşteniri ale civilizaţiei antice, au fost principalele cauze care au orientat sensul în care a evoluat şi s-a definitivat procesul de asimilare a slavilor de către autohtoni.

în acest context, este interesant de subliniat şi constatarea cercetărilor arheologice între prinse în obiectivele datînd din secolele VI - VII e.n. şi anume că, de-abia după cîteva decenii de la pătrunderea şi aşezarea slavilor aici, (mai curînd către ultimul sfert al veacului al VI-1ea), comunităţile săteşti locale încep să aibă primele contacte cu noii veniţi. Ele sc vor manifesta treptat pc diverse planuri, dar mai ales în sfera activităţilor economice şi culturale unde, în mod firesc, slavii aflaţi într-un stadiu inferior de dezvoltare, vor începe să adopte bunurile civilizaţiei daco-romanice tîrzii, însuşindu-şi treptat cunoştinţe în domeniul agriculturii, al prelucrării meta lelor şi făuririi uneltelor, în producerea obiectelor de podoabă, a ceramicii etc. Imitaţiile după produsele locale, existenţa elementelor ceramice hibride născute în urma acestor contacte, ilus trază intenţia şi efortul comunităţilor slave rămase să vieţuiască alături de autohtoni, de a se

25 V. Teodorescu, *op. cit*., în 15, 1964, 4, 497-499 ; M. Comşa, *Sur !'origine el l'evolution de la civilisa tion de la population rom<ine et ensuite protoroumaine aux, siecles sur le territoire de la Roumanie*, în *Dacia,* *Dacia,* N.S„ XV, Y97[1], p. 278, 28 1, 283 ; S. Dolinescu·

Ferche, *Ciurel, habitat des* V['- VII' *siecle de natre ire,*

Ferche, *Ciurel, habitat des* V['- VII' *siecle de natre ire,*
în *Dacia,* N.S., XXIII, 1979, p. 217 - 230 ; S. Dolinescu Ferche şi M. Constantiniu, *Un etablissement du* VI: *siecle* a *Bucarest (Decouvertes de la rue soldat Ghivan*), în *Dacia,* N.S.XXV, 198 1, p. 324 - 329.

integra civilizaţiei locale. Evident, unele din aceste comunităţi păşiseră deja pe calea unei asimilări' mai întîi culturale, dar şi etno-lingvistice după cum lasă să se întrevadă existenţa în unele aşezări autohtone a unor locuinţe avînd în inventar şi elemente slave – desigur grupuri de familii izolate acceptate în obştea locală, probabil prin căsătorii. Aceste elemente slave, după legile obştii săteşti daco-romane, trebuiau să-şi însuşească în primul rînd limba şi cultura materială a comunităţilor autohtone în care erau primite. La Dodeşti asemenea elemente slave atestate prin resturi ceramice specifice, prin imitaţii ceramice şi forme de oale hibride, reflectă faptul că unele grupuri ale noilor veniţi se aflau deja antrenate în procesul de asimilare etno-culturală. Acesta reprezintă un moment istoric de o deosebită importanţă care, atestat şi în alte aşezări datînd de la sfîrşitul secolului al VI-lea şi începutul celui următor, ar putea elucida şi mai bine un fenomen complex, cu profu nde semnificaţii pentru soarta ulterioară a comunităţilor umane de pe aceste meleaguri. Oricum, la Dodeşti - Vaslui elementele slave arhaice, ca şi cele hibride sau de imitaţie trebuiesc puse pe seama unor grupuri familiale slave, care intraseră deja în contact cu romanicii de aici, eventual fiind chiar acceptaţi în cadrul obştii săteşti locale teritoriale, în condiţii care nu mai puteau stîn jeni, desigur, evoluţia comunităţii daco-romane.

în altă ordine de idei, aceste elemente ceramice, împreună cu altele . prezintă, ca şi unele piese de podoabă descoperite în locuinţe, o serie de criterii pe baza cărora se poate încerca o pre cizare mai nuanţată a limitelor cronologice în care poate fi încadrată existenţa acestei aşezăride la Dodeşti – Vaslui.

Astfel, după cum s-a constatat, o însemnată parte a ceramicii lucrate cu mîna, de factură autohtonă, este ornamentată pe buză şi uneori pe gît, cu alveole şi mai ales cu crestături făcute cu unghia sau cu cuţitul. De asemenea, unele din fragmentele acestei categorii sînt ornamentate cu linii orizontale incizate, dispuse pe umăr şi mai rar pe corpul uno1 \·a!=e. Alte ornamente, sub formă de linii verticale sau oblice incizate, apar frecvent pe unele fragm.:nte socotite de factură slavă. Dacă se ia în considerare numărul destul de mic al locuin'ţelor de la Dodeşti, ca şi puţinăta tea materialelor ceramice care provin din interiorul lor, procentajul de ceramică lucrată cu mîna (de factură autohtonă sau de provenienţă slavă), în raport cu acela al vaselor lucrate cu roata, este fără îndoială mai mare. în acest sens, este cunoscut faptul că, pînă în prezent, nici în aşezarea de la Şipot - Suceava 26, unde s-au dezvelit 14 locuinţe de tip bordei cu numeroase restmi cera mice lucrate cu mina, dintre care multe întregi, nici în aşezai ea de la Botoşana- Suceava27, unde s-au scos la iveală 32 de locuinţe bordei, cu un foat te bogat material ceramic, ca şi acelea de la Bacău - Curtea Domnească28, Davideni-Neamţ29, Cuco:·ăni - Botoşani30 şi altele31, nu s-au des coperit atît de multe fragmente ceramice lucrate cu mina, care să fie ornamentate. Din datele pe care le avem la îndemînă, în stadiul actual al cercetărilor, alveolele, crestăturile, liniile simple sau în bandă incizate pe buzele sau pe corpul vaselor sînt foarte rare în secolul al VI-lea. Ele încep să fie mai frecvente abia de la sfîrşitul secolului al VI-lea, dar mai cu seamă din prima j urnă-

[26] M. D. Matei, *Contribuţii la cunoaşterea ceramicii slave de la Suceava*, în *SCIV*, 1959, 2, i09- i29 ; idem, *Slali;ischen Siedlungen von Suceava (Nord- Moldau, Rumanien)*, în *Slav. Arch.*, X, 1962, 1, p. 159- 169 ; D. Gh. Teodor, *op. cit.*' Iaşi, 1978, p. 42 - 45.

[27] Săpături arheologice efectuate de D. Gh. Teodor între anii 1962 - 1975 (în curs de publicare).

[2e] Mitrea şi AI. Artimon, *op. cit.*' în *Carpica*, IV, 197 1, *op. cit.*, *Carpica*, XIII,

Mitrea, *Principalele rezultate ale cercetărilor- arheo logice din aşezarea de la Davideni (sec. V- VII e.n.)*, în *Mem. Antiq.* VI - VII, 198 1, 73- 74.

S. Teodor, *Săpăturile de la Cucorăni (jud. Botoşani)*,

ao S. Teodor, *Săpăturile de la Cucorăni (jud. Botoşani)*, în *Arh. Mold.* VIII, 1975, 15 1 - 155, fig. 59 ; 60 ; 62.

1 3 V. Ursachi, *Cercetări arheologice efectuate de Muuul de istorie din Roman în zona rîurilor Siret si Moldova*, în *Carpica*, l, 1968, p. 156, 167, 170, 184 –:– 185 ; D. Gh. Teodor, *Descoperirile prefeudale de la Iaşi – Crucea lui Ferenţ*, în *Cercetări istorice*, II, Iaşi, 197 1, p. 118 – 128 ; M. Ignat *Şantierul arheologic de la Ruşi Mînăstioara*, în *Studii şi Materiale- Suceava*, III, 1973, p. 250-254 ;

Dolhasca (jud. Suceava), Suceava. Anuarul Jl,fuze11- lui judeţean, V, 1978, p. 146 – 147 ; AI. Artimon şi Eminovlci , *op. cit.*, 274.

tate a secolului al VII-lea, după cum o dovedesc descoperirile arheologice din aşezările de la Udeşti- Suceava31, Suceava-Drumul Naţional (nivelul 1)33, Horodişteaa4 şi Lozna - Străteni, jud. Botoşani36 şi altele36, a căror limită cronologică inferioară poate fi plasată post anul 600 e.n. şi a căror ceramică prezintă frecvent astfel de elemente de ornamentaţie.

Dacă nu este cumva o simplă întîmplare, determinată de o serie de factori, pe care în stadiul actual al cercetărilor noastre nu avem posibilitatea încă de a-i preciza, rămîne să presupunem că aşezarea de la Dodeşti — Vaslui, pe baza elementelor sale ceramice, ar putea fi şi ea datată între ultimul deceniu al veacului al VI-lea şi în primele decenii ale celui următor. S-ar mai putea adăuga şi constatarea că, în comparaţie cu alte aşezări din secolele VI-VII e.n. din Moldova, ceramica de la Dodeşti — Vaslui, care este atribuită slavilor, prezintă unele forme deosebite, mai apropiate deja de acelea romanice, precum şi unele tehnici de lucru care nu sînt specifice pentru aceşti migra tori, în sensul că există unele forme hibride născute ca urmare a influenţelor locale, ceea ce presu pune, fără îndoială, că a trecut un anume timp din momentul în care slavii arhaici au putut lua contactul cu romanicii de aici. în plus, chiar placa de cataramă bizantină de bronz, de tip „Histria" , descoperită în una din locuinţele de la Dodeşti, pare să confirme aceeaşi datare mai tîrzie, dacă se are în vedere că cronologia ei îngustă are ca limită inferioară anul 600 e.n.37•

Prin urmare, astfel analizate datele pe care le avem la dispoziţie, există în prezent posibilitatea de a putea preciza mai nuanţat limitele de timp ale acestei aşezări şi, prin comparaţie, şi ale altor obiective cu inventar asemănător, fapt deosebit de important pentru cronologia şi evo_luţia aşezărilor de pe teritoriul Moldovei în perioada celei de a doua jumătăţi a mileniului I al e.n. Încadrarea cronologică propusă pentru această aşezare de la Dodeşti-Vaslui, credem că evidenţiază în plus valoarea ştiinţifică aparte a deseoperirilor menţionate mai sus, contribuind la o şi mai bună argumentare a continuităţii de vieţuire pe acelaşi loc, fapt de o deosebită importanţă în înţelegerea Procesului istoric al definitivării formării poporului şi a limbii române, în care sim bioza româno-slavă are, pentru anumite zone ale ţării, o semnificaţie aparte în explicarea perioadei, duratei şi sensului în care s-a produs asimilarea de către localnici a unor resturi de grupuri etnice migratoare. Prin intermediul cercetărilor arheologice se evidenţiază astfel mai clar că, în cadrul simbiozei autohtonilor cu migratorii, asimilarea noilor veniţi a fost un proces istoric complex care a început curînd după stabilirea lor aici. Aflaţi într-un stadiu de dezvoltare social-economică şi culturală inferior celui autohton, migratorii, chiar dacă prin pătrunderile lor aici au frînat, pentru o anumită vreme, evoluţia ascendentă a populaţiei locale, nu au putut avea nici răgazul şi nici forţa necesară de a modifica componentele, sensul şi definitivarea procesului de etnogeneză ro mânească.

3Z *Udeşti (jud. Suceava)'* în *Studii şi]\,fateriale – Suveava,*

33 AI. Alexandrescu şi Şt. Olteanu, *Şantierul arheologic* p. Şt. Olteanu, *Şantierul arheologic Suceava – Sectorul Oraş,* teanu, *Şantierul arheologic Suceava*, în *Materiale*, VI,

34 N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmboviţa şi Em. Zaharia, *op. cit,„* 274 ; D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice din secolele VI- XI e.n. în judeţul Botoşani*, în *Din tre cutul judeţului BJtoşani*, I, 1974, 109, fig. 4/3 ; N. Za haria şi Em. Zaharia, *Cantribuţii privind rezultatele unor cerce!ări arheologice în Cîmpia Jijiei Superioare din jude ţul Botoşani*, acelaşi volum, 139.

35

aşezarea prefeudală de la Lozna-Dorohoi, în *Arh. Mold.,* *Cercetilri în aşeza rea din secolele VII- VIII de la Lozna-Strilteni, jud. Botoşani,* în *Materiale şi cercetări arheologice – A XI V-a sesiune anuală de rapoarte,* Tulcea, 1980, p. 455-46 1.

36 N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmboviţa şi Em. Zaharia, *op. cit.,* p. 243 ; N. Ciucă, *Desco:Periri de tip protodridu la Rirlad – Cartierul Munteni, jud. Vaslui (1964),* în *Ma teriale,* 1973, 225- 228 ; M. Petrescu-DImboviţa şi M. Dinu *Noi cercetări arheologice la Stoicani (jud. Galaţi),* în *SCIVA,* 20, 1974, 1, 91 -95, fig. 7 ; 8 ; 9.

37 Z. Vinski, *Hasnoantii! ki staroSjedioci u Salonitanskoj Regiji Prema arheolo§koj ostavJtini ta,* în *Vyesnik,* LX'.I Split, 1967, *predslavenskog supstra* p. 27, pl. XIX/3 -4 .

În acest larg context, sublinierea importanţei pe care aşezarea din secolele VI - VII e.n. de la Dodeşti — Vaslui o are pentru regiunile de sud ale Moldovei relevă, încă odată, necesitatea întreprinderii unor noi investigaţii mai complete, pe o scară mult mai mare a unor obiective (aşezări şi cimitire) din această vreme, perioadă istorică, încă destul de puţin cercetată pe teritoriul de la est de Carpaţi. în acest sens, credem că aşezarea din secolele VI — VII e.n. de la Dodeşti — Vaslui poate fi considerată de pe acum ca un important şi indispensabil obiectiv de referinţă pentru lămurirea unor aspecte de ordin cronologic şi cultural, documentate mai mult sau mai puţin clar în unele aşezări din perioada rcspcctivrt în această parte a ţării. Datele înregistrate la Dodeşti, mai ales pentru începutul veacului al Vii-lea, reprezintă incontestabil un preţios cîştig ştiinţific referitor la cunoaşterea unei perioade istorice deosebit de frămîntate de pc teritoriul Mol dovei şi, implicit, pentru întreg spaţiul extracarpatic românesc, contribuind într-o însemnată măsu ră, atît la precizarea mai corectă a conţinutului culturii materiale locale din această ncmc, cit şi la o mai bună determinare cronologică a unor etape din evoluţia ei.

În ceea ce priveşte aşezarea din secolele VIII-IX c.n. de la Dodeşti - Vaslui, analizînd des coperirile aparţinînd acestei vremi în contextul aşezărilor suprapuse documentate arheologic aici, pe parcursul perioadei cuprinse între sfîrşitul secolului al VI-lea şi începutul secolului al Xi-lea, se poate sublinia importanţa cu totul aparte pe care aceste vestigii vechi româneşti o prezintă, nu numai pentru *continuitatea* de locuire şi de civilizaţie din regiunile de sud ale Moldovei, ci şi pentru problema generală a *continuităţii* populaţiei autohtone de pe întreg cuprinsul teritoriului est-carpatic.

Faptul că descoperirile din secolele VIII-IX e.n. de la Dodeşti, prin caracteristicile lor, pot fi în mod cert atribuite culturii vechi româneşti (de aspect Dridu) pe deplin constituită, evidenţiază progresul pe care societatea locală românească din aceste regiuni îl înregistrează în perioada respectivă, în comparaţie mai ales cu secolele precedente care, afectate de invaziile unor populaţii migratoare, cunoscuseră pentru o scurtă vreme o oarecare stînjenire a forţelor de producţie.

Numeroase descoperiri arheologice de aşezări şi cimitire din această perioadă de timp în regiunile de la est de Carpaţi, cum sînt acelea de la Hlincea — Iaşi[38], Suceava — Drumul Naţional[38], Poiana[40] şi Izvoare Bahna-Neamţ[41] Fundu-Hetţii — Botoşani[42] Oituz — Bacău[43]. Fălciu", Cordeni'7 şi Bogdăneşti — Vaslui[46], Galaţi — Valea lui Tuluc[47] şi altele[48], au contribuit la o mai bună cunoaştere a stadiului de dezvoltare a societăţii vechi româneşti din această parte a ţării.

38 M. Petrescu-Dimboviţa, *Şantierul Hlincea - Iaşi*, în *SCIV*, IV, 1953, 1-2, p. 324; idem, în *SCJV*, V, 1954, p. 1-2, 236-240; idem, în *SCIV*, VI, 1955, 3-4,

ao Şt. Olteanu, *op. cit.*, în *Materiale*, V, 1959, 607; T. Martinovici şi Şt. Olteanu, *op. cit.*, în *Materiale*, VI, 1959 687- 692.

Bichir; *Şantierul arheologic Poiana-Dulceşti, jud. Neamţ (1961- 1970)*, în *Materiale*, X, 1973, 99 – 100.

Cercetări arheologice în aşezările prefeudale de la BJre5ti - Bistriţa şi Izvoare - B:ihn:i, în *Studii şi Cercetări ştiinţifice — Inslit'4tul* Ped:igogic Bacilu, 1972, 36 – 46; idem, *Aşezarea prefeudald de la Izvoare — B<ihna, la Fzmdu-Herţei (jud. Botoşani)*, în *Din trecutul judeţului Botoşani*, I, 1974, 79- 98.

43 D. Gh. Teodor, C. Buzdugan şi I. Mitrea De*scop*e

43 D. Gh. Teodor, C. Buzdugan şi I. Mitrea De*scop*e

Carpica, VI, 1973- 1974, 55- 6; idem, *A şezarea prefeud:i,lă dJ la* Jzva"r – *B:ihna (II). Contribuţii la arheologia epoc:ii de form tre a poparului român*, în *Carpica*,

M. Petrescu-Dlmboviţa, D. Teodor şi V. Spinei, *Les P•in•p:iux rern!tats des fouilles* arcMologiques *de F.1wlu ·Herţei (RHt>nin:e. dep:irt. de B t a i)*, în *Arche*

lele r: *m•t;ile a!e s'ip|•rtribr arheologice* din *li*nyrodiştea *de*

ririle arheologice de la Oituz (jud. Bacău), în *Carpica,*

ririle arheologice de la Oituz (jud. Bacău), în *Carpica,*

4t Gh. Coman, *Stăruinţă, continuitate,* Bucureşti, 1980,

D. Gh. Teodor, *Sdpăturile arheologice de la Cordeni*

46 N. Ciucă, V. Palade şi Gh. Coman, *Bordeie de tip protodridu de la Bogdăneşti – Fălciu, Mem Antiq.,* III, 197 1, p. 469-476.

T. Dragomir, *Descoperiri arheologice pe actualul oritoriu al Galaţiului din cele mai vechi timpuri şi pînăla întemeierea oraşului,* în *Danubius,* I, 1967, 18 8,

48 tanu, *Cercetări arheologice de suprafaţă* în *iudeţul Bacău,*

şi D. Monah, *Aşezarea prefeud<ilă de la* Brăşăuţi, în Mcm.

saluare din aşewrea prefeudală de la l.espezi – Humocea, Carpica, VIII, 18 9.

Cercetarea atentă, exhaustivă şi comparativă a acestor descoperiri, ca şi a acelora din restul ţării, arată, de asemenea, *unitatea* evidentă a culturii materiale şi spirituale de pe întreg cuprinsul României, fenomen de neconceput fără *continuitatea* de vieţuire pe aceste meleaguri a unei populaţii comune ca etnic, limbă şi ca stadiu de dezvoltare social-economică.

După cum s-a arătat, deşi prin cercetările arheologice întreprinse la Dodeşti-Vaslui în aşe zarea datînd din secolele VIII-IX e.n., datorită unor condiţii obiective din teren nu s-au putut dezveli toate complexele de locuire, care s-au mai putut păstra (în afara acelor distruse prin alu necările de teren rnu lucrări gospodăreşti), avem totuşi suficiente date pe baza cărora să încercăm să prezentăm în med obiectiv viaţa comunităţii săteşti autohtone de pe aceste meleaguri.

În ceea ce priveşte numărul de locuinţe, deşi pînă în prezent au fost dezvelite numai 1 9, după un calcul sumar, ele reprezintă numai o treime din totalul care constituia iniţial aşezarea. Aşa cum am amintit, restul complexelor de locuire au fost distruse şi numai o mică parte este posi bil să se mai afle în unele mici porţiuni de teren din sectorul Şipot, unde gospodăriile actuale împie dică însă cercetarea lor sistematică şi exhaustivă.

După cum s-a mai remarcat, locuinţele sînt de tipul bordeielor, cu excepţia locuinţei nr. 10, o colibă sau o casă mai rudimentară, folosită în timpul verii, mai curînd ca o anexă, şi sînt situate evident în două şiruri, uşor arcuite, concentrate în sectorul Călugăreasca unde, după cum se pare, delimitează între ele o piaţă. în cîteva cazuri, în cadrul şirurilor, locuinţele sînt grupate în „cuiburi", probabil organizate pe criterii familiale. Spaţiul dintre locuinţe nu este prea marc, fapt care ar putea sugera că loturile individuale, deşi aflate probabil lingă case, erau orînduite şi orientate după un anumit plan. Aceste loturi este posibil să fi fost situate lateral faţă de şirurile de case , deci în afara uliţei principale şi a pieţei. După cum se poate lesne observa din planul general al dis poziţiei în teren al locuinţelor din sectorul Călugăreasca, orientarea lor în şiruri, existenţa unei pieţe centrale şi eventual situarea loturilor individuale în zonele laterale ale şirurilor de case este, desigur, rezultatul unei acţiuni dirij ate de conducerea acestei obşti sa 'eşti. Chiar deplasarea satului, pentru anumite perioade de timp şi revenirea lui în cadrul aceloraşi limite teritoriale, după o anumită vreme, cum pare să fi fost situaţia la Dodeşti, dealtfel bine documentată prin existenţa amintitelor niveluri de locuire, a fost determinată, ca şi în cazul altor comunităţi săteşti din Moldova, de conducerea obştii, ca o comecinţă a unor acţiuni organizate în vederea folosirii tem porare a unor loturi arabile, după sistemul practicării agriculturii extensive prin noi desţeleniri de pămînt şi apoi revenirea satului, după un număr de ani, pe vechea sa vatră[9].

Desigur, mai sînt încă o serie de probleme referitoare la structura social-economică a obştii săteşti de la Dodeşti asupra cărora este încă greu de făcut aprecieri, în primul rînd, datorită faptului că aşezarea nu a putut fi în întregime cercetată. De asemenea, un însemnat impediment îl constituie, ca şi în cazul celorlalte aşezări, faptul că, cu toată intensitatea cercetărilor arheologice întreprinse în zonă, nu s-a putut depista necropola satului din vremea respectivă, a căn investi gare ar fi adus desigur unele precizări în plus, în ceea ce priveşte stratificările sociale.

Cu toate acestea, alături de cercetările efectuate în alte obiective din perioada _ecolelor VIII-IX e.n. din Moldova, săpăturile de la Dodeşti—Vaslui au pus la dispoziţie o serie de date importante privind conţinutul culturii materiale şi spirituale din epoca amintită, avînd o valoare ştiinţifică aparte pentru întreg teritoriul de la răsărit de Carpaţi.

Mai întîi, cercetarea tipului de locuinţă, a anexelor gospod2 reşti şi a cuptoarelor ne arată limpede că, la fel ca în majoritatea obiectivelor arheologice din această vreme învestigate prin

4" P. P. Panaitescu, *Introducere la istoria cIlturii romî·neşti,* Bucureşti, 1969, 159- 165 ; Şt. Olteanu, *Struc litri teritorial-politice româneşti în spaţiul carpato-danu-biano-po11tic în secolele* VIII- XI, în *Revista de istorie,* 32,

biano-po11tic în secolele VIII- XI, în *Revista de istorie,* 32,

1979, 2, p. 291.

www.cimec.ro

săpături metodice în restul teritoriului României, ele rămîn în genere neschimbate, prezentînd aceleaşi trăsături de evidentă tradiţie daco-romană. Condiţiile de climă, stadiul de dezvoltare social-economică şi îndeletnicirile principale ale locuitorilor, au determinat apariţia şi folosirea vremelnică a locuinţei uşor adîncite în pămînt, a cuptoarelor cu boltă construită din pietre (care menţineau căldura mai multă vreme) şi a cuptoarelor de lut simple sau cu boltă cotlonită, de tip roman, folosite pentru copt pîine, toate întîlnite pe scară largă şi în epocile precedente. Aceste locuinţe şi cuptoare se deosebesc printr-o serie de elemente de tehnică de construcţie şi formă de acelea folosite în aceeaşi vreme în lumea slavă învecinată, unde influenţele lumii romane Urzii nu fuseseră decît în foarte mică măsură receptate.

In al doilea rînd, analiza inventarului, deosebit de variat şi relativ numeros, relevă incontestabil că, evoluţia principalelor unelte din fier, lut, piatră sau os are la bază elemente de certă origine daco-romană, care s-au conservat cu modificări neesenţiale în tot cursul primului mileniu al e.n. şi începutul celui următor.

Deosebit de semnificativă în ceea ce priveşte originea trăsăturilor care o caracterizează este la Dodeşti- Vaslui, ca şi în alte părţi ale României, producţia ceramicii. Tehnica ei de lucru, formele şi ornamentele, evidenţiază, fără excepţie, puternice trăsături dacice sau romanice, regăsite constant şi pe scară largă şi în civilizaţia veacurilor anterioare. Este vorba, fără îndoială, de o evidentă continuitate, manifestată în domenii diverse de activitate, uşor sezisabilă în comparaţie cu elementele esenţiale care definesc civilizaţia populaţiilor slave din vecinătate.

Uneltele şi obiectele de podoabă, ca şi ceramica aşezării din această vreme de la Dodeşti Vaslui vădeşte limpede (fapt confirmat peste tot în spaţiul carpato-dunăreano-pontic) sensul în care forţele de producţie au evoluat pornind de la stadiul secolelor V – VII e.n. Analiza civilizaţiei secolelor VIII – IX e.n. atestată la Dodeşti, ca în tot restul Moldovei sau al ţării, ne arată că în procesul convieţuirii lor cu autohtonii slavii nu au putut să-şi aducă în mod substanţial contribuţia, fie datorită stadiului lor inferior de dezvoltare în care se aflau, fie datorită numărului lor cu mult mai mic în comparaţie cu cel al autohtonilor. De aceea, se poate admite, cu suficiente temeiuri, că, în cursul secolelor VIII-IX e.n. , în anumite regiuni ale Moldovei, procesul de asimilare al slavilor era deosebit de avansat, şi, din punct de vedere cultural, chiar încheiat, fapt întrutotul confirmat de cultura materială veche românească, în general, ale cărei trăsături fundamentale definesc limpede conţinutul ei străvechi daco-romanic, atît de deosebit de al lumii slave contemporane şi învecinate. Analiza atentă a acestui conţinut şi compararea sa cu acela din restul teritoriului ţării noastre, relevă că, în perioada secolelor VIII-IX e.n., cultura veche românească începuse deja să evolueze constant şi pe întreg cuprinsul spaţiului carpato-dunăreano-pontic spre formele sale clasice, care se vor cristaliza în cursul secolelor X–XI e.n.

Această concluzie este confirmată la Dodeşti-Vaslui, în chipul cel mai direct şi complet, de existenţa vestigiilor aparţinînd secolelor X-XI e.n., suprapuse pe acelaşi loc peste acelea din etapa imediat anterioară, situaţie care, după cum bine se ştie, se repetă în nenumărate cazuri pe întreg cuprinsul ţării noastre, constituind unul din cele mai temeinice şi convingătoare argumente prin care se poate dovedi continuitatea populaţiei autohtone în întreg spaţiul de etnogeneză românească[60].

Deşi, după cum s-a mai arătat la locul cuvenit, din aşezarea aparţinînd secolelor X-XI e.n. de la Dodeşti—Vaslui nu s-au putut dezveli decît şase complexe de locuire şi două cuptoare gos-

' 50 N. Zaharia, M. Petrescu·Dîmbovicioara şi Em. Zaharia, *Aşezări din epoca bronzului şi a primei epoci a fierului pe teritoriul României*, Bucureşti, 1967, p. 217 ; Gh. Coman, *op. cit.* 1980, *passim* ; idem, *Continuitatea populaţiei autohtone în spaţiul nord-dunărean în lumina cercetărilor arheologice*, în *Studii şi materiale de istorie veche*, Bucureşti, 1976, p. 219-227 ; Gh. Coman, *op. cit.* 1980, *passim* ; idem,

Contribuţii la cunoaşterea satului din teritoriul est-carpatic tn perioada secolelor V- XI, în *Acta Moldaviae Meridionalis;* II, Vaslui, 1980, p. 81 - 82.

Contribuţii la cunoaşterea satului din teritoriul est-carpatic tn perioada secolelor V- XI, în *Acta Moldaviae Meridionalis;* II, Vaslui, 1980, p. 81 - 82.

podăreşti, construite în aer liber în spaţiul dintre locuinţe, considerăm că datele oferite de analiza sistemului de construcţie al bordeielor şi al vetrelor, a tipologiei uneltelor, a obiectelor de uz casnic şi de podoabă şi a ceramicii, ca şi din compararea lor directă cu descoperirile similare de la Spinoasa[51] şi Băiceni–Iaşi[52], Onceşti–Bacău[6"], Oituz—Bacău[54], Murgeni[55] şi Vădeni—Vaslui•• Şendreni—Galaţi[67] sau Cîmpineanca[68] şi Budeşti—Vrancea[69] etc. sînt suficient de clare şi convingătoare în a releva strînselc legături care există între civilizaţia specifică acestei vremi şi aceea din etapele anterioare. Tipul de locuinţă şi cuptor, formele uneltelor şi a obiectelor de podoabă şi vestimentare, varietatea formelor şi motivelor decorative ceramice sînt derivate sau continuă direct elementele esenţiale ale culturii materiale din perioada imediat anterioară. Astfel de constatări precizează limpede geneza şi evoluţia locală a culturii materiale şi spirituale din secolele X-XI c.n., vechimea ei şi trăsăturile fundamentale romanice care o caracterizează[60].

De asemenea, cercetarea aprofundată a acestei civilizaţii a arătat în chipul cel mai clar că, elementele de cultură locală, de factură daco-romanică, s-au dezvoltat continuu avînd multiple şi permanente legăturî cu lumea bizantină[61], prin aceasta definindu-se limpede conţinutul culturii materiale carpato-dunăreano-pontice, propriu numai acestui spaţiu geografic. Cultura materială şi spirituală veche românească caracteristică secolelor X- XI c.n., va constitui în perioada următoare baza principală de pe care se va dezvolta, cu trăsăturile sale specifice, civilizaţia medievală a ţărilor româneşti.

Adăugate informaţiilor obţinute prin investigarea altor numeroase obiective din restul teritoriului de la est de Carpaţi, datele rezultate din cercetarea aşezării din secolele X-XI e.n. de la Dodeşti- Vaslui oferă, în stadiul actual al cercetărilor, posibilităţi sporite pentru o analiză temeinică şi de ansamblu, imperios necesară în elucidarea unor noi şi interesante aspecte de ordin cronologic şi cultural referitoare la o epocă istorică de o mare importanţă, în răstimpul căreia în sinul societăţii româneşti au loc, după cum se ştie, multiple şi profunde transformări pe linia consolidării feudalismului.

Cercetările arheologice, de felul celor întreprinse la Dodeşti-Vaslui, în general, pot fi prin urmare socotite ca o contribuţie deosebit de importantă la cunoaşterea nu numai a unor chestiuni de ordin cronologic sau a conţinutului diverselor aspecte culturale de pe parcursul celei de a doua jumătăţi a mileniului I al e.n. din această regiune a Moldovei, ci şi a continuităţii populaţiei autohtone din teritoriile est-carpatice ale României şi a unităţii civilizaţiei ci cu restul teritoriului de etnogeneză românească.

Datele obţinute prin investigaţiile arheologice întreprinse în aşezările datînd din secolele VI-XI e.n. de la Dodeşti-Vaslui reprezintă, fără îndoială, o bogată şi semnificativă zestre de argu-

[61] A. Niţu şi D. Teodoru, *Şantierul arheologic Spinoasa*, în

riale, VI, 1959, p. 531-537 ; D. Gh. Teodor şi Em. Za *Şantierul arheologic Spinoasa – Erbiccni*, *Ma*

I. Ioniţă şi V. Spinei, *Aşezarea prefeudald tîrzie de la Băiceni- Silişte*, *Arh. Mold.*, VII, 1972, 307-328 ; V. Spinei, *Săpăturile arheologice de la Băiceni Dîmbu lui Pletosu în anii* în *Cercetări isto*

Bacău), Mitrea, *Car Aşezarea prefeudală de la Onceşti (jud.* *pica*, I V, 1971, 272-285.
4

"6 Săpături arheologice efectuate în anul 1966 de către

"6 Săpături arheologice efectuate în anul 1966 de către

D. Gh. Teodor, Gh. Coman şi V. Palade (inedite).

57 D. Gh. Teodor, *Descoperirile arheologice de la Şendreni – Galaţi*, *Danubius*, I, 1967, 129-138.

58 I. Mitrea şi V. Nămoloşanu, *Cercettlri arheologice în aşezarea de la Cfmpineanca*, în *Studii şi cercetări ştiinţifice*

5 D. Gh. Te Mitrea, *op. cit„* odor, C. Buzdugan şi I.

Gh. Coma n, *Stdruinţă*, *continuitate*, Bucu eşti, 1980, 186-188

.

– *Institutul Peaagogic – Bacău*, 1973, 61-85 ; Mi trea, *op. cit„* în *Studii si Comunicări*, I, Focşani, 1978, 53-60.

Paragină şi Gh. Constantine cu, *Descoperiri arheo logice din secolele IX – XI pe teritoriul localităţii Budeşti (judelui Vrancea)*, *Studii şi comunicări*, III Focşani,

e

o .

o D. Gh. Teodor. *.4p'lrtenenla etmd a culturii Dridu*,

D. Gh. Teodor. *.4p'lrtenenla etmd a culturii Dridu*, în *Cercetări Istorice*, IV, Iaşi, 197:1, p. 127-141.

D. Gh. Teodor. op. *c:t.* Iaşi 1981, p. 59 – 8 .

mente concrete şi deosebit de convingătoare, pe baza cărora este posibilă acum, incomparabil mai bine şi mai complet decît în trecut, cunoaşterea de ansamblu a evoluţiei populaţiei autohtone din aceste regiuni. Împreună cu rezultatele cunoscute în restul teritoriului carpato-dunăreano pontic, ele alcătuiesc un ansamblu de informaţii ştiinţifice, deosebit de importante şi actuale, referitoare la existenţa continuă pe aceste meleaguri a populaţiei daco-romanice şi apoi vechi româneşti, dovedind temeinic, împotriva îndoielilor nejustificate şi neargumentate ale unor istorici străini, vechimea şi trăinicia acestor adevăraţi „oameni ai pămîntului" care, înfruntînd veacuri de-a rîndul nenumăratele vicisitudini ale istoriei, au rămas neclintiţi pe glia străbună. Această neîntreruptă continuitate a fost posibilă datorită unor numeroşi factori obiectivi, dintre care un rol principal au avut stadiul de dezvoltare socială şi economică, vechimea şi superioritatea orga nizării comunităţilor săteşti agricole, păstoreşti şi meşteşugăreşti autohtone, în comparaţie cu acelea ale migratorilor pătrunşi şi stabiliţi temporar pe aceste meleaguri. Continuitatea procesului de romanizare şi în regiunile răsăritene ale vechii Dacii, la fel ca pe tot cuprinsul ei, legăturile per manente şi multiple cu lumea romană şi bizantină, consolidarea romanizării şi constituirea unui popor nou, pe baza elementelor etnice şi lingvistice fundamentale dacice şi romane explică limpede persistenţa neîntreruptă a romanismului în regiunile de l<i. est de Carpaţi, parte integrantă, stră veche şi importantă a spaţiului de etnogeneză românească.

în contextul concluziilor generale formulate mai sus, rezultatele arheologice obţinute la Do deşti- Vaslui prin investigarea aşezărilor suprapuse, datînd din perioada secolelor VI -XI e.n. ne apar astfel ca o contribuţie ştiinţifică valoroasă, deosebit de semnificativă şi de o evidentă actuali tate în istoriografia noastră, menită totodată, să deschidă calea cercetării unor obiective similare din regiunile Moldovei sau din restul ţării, prin intermediul cărora să poată fi elucidate noi şi impor tante aspecte privind complexul proces de definitivare a formării poporului şi a limbii române.

CONTINUITE DE LA POPULATION AUTOHTONE A L'EST DES CARPATES. HABITATS DES VIe–XIe SIECLES N.E. DE DODEŞTI-VASl.!.UI

Resume

Parmi les nombreux objectijs archeologiques datant giniralement du I-er millinaire de natre ere et itant directement liis la recherche des diffirents aspects concernant l'aboutissement du processus d' ethnogcnese roumaine, une place a *part occupcnt les habî"tats superposis sur le mcme âtre de village, appartenant chronologiquement aux I ve- XI" siecles n.e., dicouverts* a *Dodeşti, commttne de Viişoara, dipartement de Vaslui.*

L'impo rtance a *part que prisentent les habitats etudiis* a *Dodeşti pour ce probleme, d'une evidente actuahti, de l' histoire ancienne de la Roumanie, est due premierement* a *la succession de nombreux niveaux de culture matirielle, documentis stratigrapht"quement de Jaron claire et ichelonnes chronologiquement entre les IV"-XI". siecles n.e. et deuxiemement aux riches vestiges archiologiques dicouverts la-bas, qui constituent u11e pric-icuse et signifcafrve source d'informations scientifiques. Ces informa tt'ons sont absolument necessaires pottr comprendre stade de dcve!oppement socio-iconomique des commttnautis villageoises des regt"ons du sud de la 1'foldavie, en giniral, pour bien connaître l'ivolution de la culture materie/le et spirituelle des territoires est-carpatiques de la Roumanie dans cette piriode.*

Les vestiges archiologiques de Dodeşti – Vaslui, mis jour par les foitt"lles entreprises a *partir de 1967 et continuees jusqu'en 1975, sont concentris dans deux secteurs voisins (faisant partie autrejois de meme terrasse), denommis Călugăreasca et Şipot.*

Les rccherches archeologiques entreprises lei-bas ont identiji i de nombreux et divers vestiges d'habitation humaine datant du niolitique, ipoque du bronze, premiere ipoque du fer, piriode du premier millinaire de natre ere, ainsi que les vestiges d'un village de la piriode des XVI"-X VII" siecles.

Dans l' ensemble des dicouvertes de Dodeşti , une importance parNculiere prisente la succession presque ininterrompue, durant les II"-XI" siecles n.e., ce qui constitue la preuve d'habitation, d'une evidente continu1"ti de vie sur les meme âtres de villages.

Le plus ancien niveau de culture matirielle dans le secteur „Călugăreasca" appartient a , tn *tres itendu habitat niolitique de type* Stoicani-Aldeni. *Sur les vestiges appartenant* a *l'ipoque niolitique sont superposis ceux qui datent des* IVe- ve *siecles n.e., un des plus grands habitats de cette ipoque, itudii par des jouilles systimatiques, du territoire de la Roumanie. Ce grand et riche habitat prisente deux phases chronologiques et culturelles, bien pricisies, la premiere limitie dans la seconde moitii du* 1ve *siecle, la seconde datant de la fin du* rvc *siecle et la premiere moitie du* ve *siecle n.e.*

Sur la meme terrasse de Călugăreasca, sur l'habitat des IVe- ve *siecles n.e. se superpose l'horizon de cu/ture matirielle appartenant aux* VIII"- IXe *siecles n.e.*

Les plus anciens vestiges de vie humaine sur la terrasse de „ Şipot", a *proximiti immidiate de celle de Călugăreasca. font partie d'un habitat niolitique de type „Criş". On a identific aussi des vestiges de la fin de l'ipoque du bronze, culture de type „Noua", ainsi que d' autres appartenant* a *la premiere ipoque du fer. Quelques complexes d'habitation datent du* rve *siecle n. e. et font partie de l'habitat de la meme ipoque itudii sur la terrasse voisine de Călugăreasca.*

Les vestiges les plus nombreux du sector „ Şipot" datent de la seconde moitie du premier millinaire de natre ere. Ils appartiennent a *des habitats des* VIe- VII", VIII"- !Xe *et* xe – xze *siecles n.e.*

Quant aux objectifs appartenant a la seconde moitii du premier millinaire de natre ere, il faut mettre en ividence la constatation que les recherches archiologiques entreprises ont pu priciser, sur la terrasse de Şipot, la succession ininterompue d'habitats qui, se suivant chronologiquement l'un a l'autre,

constituent un des temoignages les plus eloquents sitr la continuite ininterrompue de l'habitation sur le meme âtre de vt'lage.

Les succesions stratigrapliiques documen!Jcs a *Dodeşti, dans les deux secteurs mentionnJs, ou les habitations des VIII"- IX" siecles ou des X"- XI" siecles n.e. superposent directement ou entre coupent les complexes d'habitation plus anciens des 1 V • - V" siecles ou des VI• — VII" siecles n.e., ont pu offrir une bonne possibilite de suivre l'evolution de la culture materielle de cette periode et de definir plus correctement son contenit pour clzaque etape.*

L'analyse comparative des vestiges archeologiques des cinq niveaux d'habitation successifs appartenant au premier millenaire de notre ere, documentes dans l'âtre de la localite de Dodeşti montre que les types d'habitation et de jour restent en general les memes, modifies parfois seulement quant aux dimensions ou a l'orientation. De mhne, en etudiant l'inventaire des habitations de chaque niveau, on a constate, a mesure que l'on approc/;e de la fin du I-er millenaire n.e. (et apres une breve dicadence enregistree aux VI"- VII" siecles). le perfechonnement de la ciramique travaillie au tour, qui devient de nouveau majoritaire dans les habitats, au detriment de la ciramique travaillie a la main, qui dispa raîtra d'ailleurs aux xe- XI0 *siecles n.e. On constate de meme l'evolution d'une serie d'outils en metal, os, terre glaise et pierre, l'apparition d'outils nouveaux qui prisentent une evidente influence au.x origines romanes ou byzantines.*

Certainement, pour une appriciati"on plus correcte de l'ivolution de la culture materielle dans son ensemble et pour mettre plus clairement en evidence ses eliments definitoires dans chaque etape, on a procede a une serie de comparaisons typologiques et de dates d'ordre c hronologique obtenues par l'etude d'autres objectifs de Moldavie ou d'autres regions du pays, datant de la meme periode, les re sultats enregistres conshtuant des preuves d'une grande valeur scientifique.

Parmi les Jzabitats superposes de Dodeşti, datant de la seconde moitie du premier millenaire de notre ere, une importance a part prise1;te, en premier heu, *celui des VI" -- VII" siecles n.e.*

en general assez reduit, t'aspect de civilisati"on, documente arclziologiquement sur place, a une signi fication et une valeur scientifique particulieres, puisque dans les rigi-ons du sud de la Moldavie, l'objectif de Dodeşti est parmi les rares object1fs datant de la periode des VI"- VII" siecles n.e., qui aient ete systematiquement etudiis par des fouilles.

Bien sur, le jait que !'habitat des -VI"- VII" siecles n.e. de Dodeşti a bine/ieie de recherches plus amples n'est du qu'au hasard, puisque dans cette partie de la Moldavie beaucoup d'autres objectifs datant de la meme periode sont connus par l'intermediaire d investigations de sur/ace, mais les vestiges mis a *jour en sont jusqu-a prisent, assez rares et n'ont ete que partiellement publiis. De celte catigorie d'habitats on peut mentionner ceux de Bacău — Curtea Domnească, Ştefan cel Mare, dip. de Bacău, Murgeni, dep. de Vaslui, Tojlea et Suceveni, dip. de Galaţi, Coroteni et Oreavu, dip. de Vrancea, ou l'on n'a effectue que de petits sondages archeologiques ou bien certaines interventions de sauvetage.*

Comme on l'a deja dit, â *côte des habitats mentionnes, par suite d'investigations de sur/ace en treprises surtout les deux dernieres dicennies, dont certaines particulierement intenses dans telles ou telles zones a l'est des Carpates, on a pu depister quelque dizaines d'habitats appartenant aux VI" -VII" siecles n.e., ainsi qu'un cimetiere d'inciniration de la meme epoque, ce qui prouve qu'a cette epoque les regions du sud de la Moldavie, tout comme celles de tout le territoire a l'est des Carpates, ont eti assez peuplies.*

La disposition geographiqtte des Izabitats, Ies caracteristiques des habitations, la typologie des princi paux outils, l'intense circulation de la monnaie byzantine dans la rigion, les iliments de culte chretien d'origine ou d'influence byzantines ripendus la-bas comme partout sur le territoire carpato-danubio pontique, ainsi qite les multiples relations avec la civilisation romano-byzantine, se manifestant p:ir

de nombreuses importations dans le sud de la Moldavie auss1: , une vie et d'autres echanges, attestent stable, prospere, liie a l'agrirnlture, a l'elevage du bitail et a la pratique de divers metiers.

Il *est, sans doute, important de montrer que, bien que !' on ait etudie peu d' habitats et de cimetieres de cette epoque par des fouilles plus amples et que, dans une certaine mesure, on dispose de materiels archiologiques provenues surtout de recherches de sur/ace, la possibiliti existe de faire une analyse comparative entre l' aspect de civilisation atteste au sud de la Moldavie et ceux qui ont eti precises dans* d' *autres regions du territoire de la Roumanie et de souligner l' unite culturelle dans la periode des VI●- VI/6 siecles sur tout le territoire du pays.*

L'existence de lfl ceramique travaillee ait tour, d' evi'dente tradition provinciale romane, non seule ment a Dodeşti, mais dans absolument tous Ies objectifs connus dans la moihe sud de la Moldavie, du type de la ceramique etudiee a Murgeni, Rateşul Cuzei et Drăge– Vaslui, Bacău – Curtea domnească, Suceveni -Galaţi, Coroteni et Oreavu – Vrancea, Ştefan cel Mare – Bacău etc., ainsi que l' attestation dans Ies memes objectifs de nombreux elements ceramiques travailles a la main, de viei/le tradition dace tout cela plaide en javeur de l'anciennete et du caractere autochtone des habitants de cettepartie du pays, Selon Ies caracteristiques qu'il presente – type d'habitat, habitation et jour, inventaire decouvert dans Ies complexes d'habitation – l'objectif archeologique des VIe – VIIe siecle n.e. de Dodeşti appar tient a la culture romane de type Costişa-Botoşana qui, comme on le sait, s' est developpee sur place suivant la civilisation provinciale romane, specifique aux IV"– ve siecles n.e. La culture de type Costişa-Botoşana a evolue vers Ies memes aspects de vie materielle que la civilisation de type Bratei en Transylvanie ou de type Ipoteşti - Cîndeşti en Muntenie et en O/tenie.

Le fait d'avoir trouve, dans Ies habitations du village datant des VI" _ VII" siecles n.e. a Dodeşti Vaslui, en general peu de materiels arcMologi'ques montre que, probablement, tout comme dans Ies etapes anterieures ou ulterieures, l' habitat a souvent change de place, deplacement determine sans doute par la prati'que de l'agriculture extensive et periodique pratiq11ee couramment par la population romane de Moldavie a cette epoque.

Sans doute, Ies gens de !'habitat des VI"- VII" siecles de Dodeşti, ont constitue, durant tout le premier millenaire de notre ere et meme apres, une communaute agricole et bergere stable organiste sur des bases socio-economiques territoriales propres, specifique seulement aux communautes villageoises autochtones romanes, en general, des regions au nord du Bas-Danube. Cette organisation socio-econo mique superieure, de type territorial, est l' expression du stade d'evolution qu' avaient atteint, au cours des siecles, Ies communautes villageoises autochtones et elle representait en meme temps un des moyens Ies plus efficaces de survivre dans Ies conditions difficiles d'une epoque historique particulierement trouble point de vue politique, par suite des invasions des nombrcuses populations rnigratrices dans cet espace geographique.

Comme on le sai't, au cours du VI" siecle et au debut du VII", les gens de !'habitat de Dodeşti, comme tous les habitants des rigions est-carpatiques de la Roumanie ou d' autres rigions de l' espace carpato-danubio-pontique, ont eu les premiers contacts avec certaines populations migratrices, dont Ies groupes slaves ont joue un certa.in role.

Les recherches entreprises jusqu' a present admett'ent que les premiers raids militaires organises par les Slaves dans les rigi·ons extra-carpatiques de la Roumanie ont pu avoir lieu au cours de la pre miere moitie du VI" siecle, mais que Ies premiers Slaves (peu nombreux) commenceront a s 'y etablir temporairement a peine vers le milieu ou le dernier quart de ce siecle, co11tme en temoignent Ies decouver tes archiologiques de Jacture slave, datant de maniere certaine de cette piriode.

Comme il a ete etabli, un des groupes plus nombreux de Slaves penetrera en Moldavie a travers ses rigions du sud, forfant Ies i•ieux gues du Dniester et du Prut infirieur, d'ou il se dirigera ensuite vers le sud, dans la Plaine de la IV!untenie et de la vers le Byzance, 0,u sud du Danub.e. Le groupe slave du sud-est, qui est passe probablement par les gues du Prut d'Albita ou de Fălciu, a penetri dans cette partie de la Moldavie, affectant aussi Ies regions de la limite est du Plateau Central Moldave avec la steppe d'Elan-Horincea- Prut, zone ou est situe !'habitat de Dodeşti - Vaslui. De la sorte, vers la fin du VI • siecle Ies gens de l'habitat de Dodeşti ont pu avoir leurs premiers contacts avec les groupes slaves, qui avaient penetre dans ces rigions, dans leur chemin vers l'Empire Byzantin, fait prouve sur des bases archiologiques, par la decouverte !/ans certaines habitations de fragments ciramiques appartenant aux premiers Slaves.

Evidemment, dans la meme situation se trouvaient d' autres habitats autochtones de cette region, comme de tout le territoire de la Moldavie d' ailleurs, ainsi que l'attestent les vestiges ceramiques ou certains objets de facture slave archaique, decouverts dans beaucoup de ces habitats. De tels contacts, datant toujours du milieu ou de la seconde moitie du VIe siecle, ont ete bien documentes dans des habi tats de la Muntenie et de l'Oltinie aussi, une certaine evolution dans le temps pouvent meme etre observee dans les relations entre la population romane et les migrateurs slaves.

Pour ce qui est de la datation de l' habitat de cette epoque de Dodeşti, il est intiressant de montrer que, a *cote de quelques pieces de parure, sur la base d' eliments ceramiques decouverts dans certaines habitations, il est possible d'essayer une determination plus nuancie de ses limites chronologîques .*

A insi, commc on l' a constate, une importante partie de la ciramique tra.vaillee a la main est ornic, sur le bord et parfo1·s sur le col, d'alvioles et surtout d'incisions faites avec l'ongle ou le couteau. De meme, certains Jragments so11t ornis de lignes lzorizontales incisies, disposees sur l'ipaule ou qttelque Jois sur le corps des vases. D'atttres ornements, sous forme de ltgnes verticales ou obliques incisees, apparaissent frequemment sur des fragments considiris de facture slave. Si l'on considere le nombre assez riduit des haMtations de Dodeşti ainsi que le pett de matiriels cdramiques, en general, qui en proviennent, le pourcentage de cdramique travaillee a la main (de facfore autochtone ou de provenance slave) , rapporti celui des vases travaillis au tour, est sans doute plus grand. Dans ce sens, le fait est que, jusqu'a prisent, ni dans !'habitat de Suceava-Şipot, ou l'on a mis a jour 74 habitations avec de nombreux vestiges ciramiques travailles a la main, ni dans l' habitat de Botoşana-Suceava, ou l' on a mis a jour 32 habitations avec un tres riche materie! ciramique, ni dans ceux de Bacău-Curtea Domnească, Davideni – lv'eamţ, Cucorăni – Botoşani etc., on n a decouvert atttant de fragments cira miques travailltis a la main, qui soient ornes. Des dates que nous possidons dans le stade actuel des recherclzes, les alvioles, les lignes sirnples ou en bande, incisees sur les vases. par rapport a l'ipoque precedente, sont plus rarcs au VI " siecle sur le territoire de la 1'.1oldavie. E lles recommencent a etre frequentes a peine vers la fin d zt VIe siecle, mais surtout dans la premiere moitii du VII" siecle, comme cn timoigncnt les decouvertcs archiologiques des Jiabitats de Suceava -Drumul Na,'ional, de Horodiş tea et de Lozna - Străteni, dcpartement de Botoşani et d'autres, dont la limite chronologique infirieurc se situe apres l' annie 600 n.e. et dont la ciramique prisente de nombreux iliments dicoratifs de cc genre.

Si ce n'est qu'un simple hasard, determini par une serie de causes que, dans le stade actuel de nos recherches, on 11 ' a pas encore la possibt'liti de prict'ser, on doit supposer que l' hab1'tat de Dodeşti - Vaslui, sur la base de scs eliments ciramiques, pourrait etre date lui aussi entre la derniere decennie du VI" s1'ecle et les prernieres dicenm·es du VII ". On pourrait aj uter la constatation que, par rappv1t a d'autres habitats des VI "- VII " siecles n.e. de Moldavie, la ciramique de Dodeşti – Vaslui, attri buie aux Slavcs, prescnte ccrtaincs formes plus ivoluies, ainsi que certaines techm'ques de travail qui ne sont pas spicifiqucs pour ce groupe de population, dans le sens qu'il existe des formes hibrides nees par suite des influences locales, ce qui fa1't supposer qu'un certain espace de temps est passi du moment 0 1! les Slaves archaiques ont pu prendre contact avec les romans de la rigion. De plus, la plaque meme de boucle de ceinture byzantine en bronze, de type „Histria", dicouverte dans une des habitations de Dodeşti, confirme en partie la meme datation plus recente, compte tenu de son itroite chronologie ayant pour limite infiricure l'armie 600 n.e.

Par consiquent, selon les dates dont on dispose, analysies de la sorte, il existe a prisent la possi bilite de pouvoir priciser de faron plus nuancie les limites dans le temps de cet habitat et, en general, par comparaison, cellcs d' autres objectifs avec un inventaire semblable, fait particulierement important pour la chronologie et l'evolution des hab1'tats du territoire de la Moldavie dans la piriode de la secondc moitii du I-er millenaire de notre ere.

La dilimitation chronologique proposie pour cet habitat de Dodeşti, met en ividence, croyons nous, la valeur scientifique a part des dicouvertes mentionnees, contribuant a faire comprendre l'ivolu tion du processus d' achivement de la jormation du peuple et de la langue roumaine, expliquant en meme temps la pcriode, la durie et le sens ou l'assimilation s' est produite par les autochtones de restes des groupes ethniqucs migrateurs.

Dans ce large contexte, souligner l'importance que l' habitat des VI"- VII" siecles n.e. de Dodeşti Vaslui prisente pour les regi'ons du sud de la Moldavie, c' est relever encore une fot's la nicessiti d' entre prendre de nouvelles investigations plus amples dans les habitats et les nicropoles de cette ipoque. Dans ce sens, /'habitat des VI"- VII" siecles n.e. de Dodeşti peut itre deja consideri un important et indispensable objectif de rifirence pour la clarification de certains aspects d'ordre chronologique et culturel attestes archiologiquement sur tout le territoire a l'est des Carpates.

Quant a *l' habitat des VIII" –I* xe *siecles n.e. itudii par des fouilles amples* a *Dodeşti – Vaslui, en analysant les dicouvertes datant de cette ipoque, dans le contexte des habitats superposis la, durant la piriode comprise entre la fin du Vi e siecle et le debut du XI" siecle, on peut souligner l'importance toute exccpt1'onelle que prisentent ces vieux vestiges roumains, non seulement pour la continuiti d' hab1' tation et de civilisation des rigions du sud de la Moldavie, mais aussi pour le probleme general de la conf1'nuite de la populatt'on autochtone sur tout le territoire est carpatique.*

Le Jait que les dicouvertes des VIII"-IX• siecles n.e. de Dodeşti, par leurs traits caractiristiques, peuvent etre indubitablement attribuees â la vieille culture roumaine (aspect antique de la culture Dridu), entierement constituie, met en evidence le progres que la sociiti locale roumaine de ces rigions enregistre dans cette piriode, par rapport surtout aux siecles pricidents.

De nombreuses dicouvertes archiologiques d'habitats et de cimetieres de cette piriode, dans les rigions a l'est des Carpatcs, telles les dicouvertes etudiees par des fouilles methodiques de Hlincea et Băiceni – 1aşi, Suceava — Drumul Naţional, Fundu-Herţii et Ripiceni — Botoşani, Fălciu, Cordeni, Bîrlad et Bogdăneşti Vaslui, Oituz — Bacău, Galaţi — Valea lui Tuluc et d'autres, ont contribui a une meilleure connaissance du stade de developpement de la societi roumaine dans cette partie du pays.

L etude attentive, exhaustive et comparative de ces decouvertes, ainsi que celles du reste du territoire de la Ro umanie, montre egalement l'unite evidente de la culture materie/le et spirituelle de tout l'espace carpato-danubien, phinomene inconcevable sans la continuite d'habitation dans ces regions, d'une population commune point de vue ethnie, langue et stade de developpement socio-economique.

Bien que, par les recherches arclziologiques entreprises a Dodeşti — Vaslui dans l'habitat datant des VIIJ • -I X• siecles n.e. a cause de conditions objectives de terrain, on n'ait pas pu mettre a jour tous les complexes d' habitation qui ont pu etre conserves (en dehors de ceux qui ont ete detruits par les glissement de terrain ou par des travaux idilitaire), on possede des dates suffisantes sur la base desquelles l'on puisse jaire le plus correctement possible une appreciation sur la vie de la communaute villageoise de ces regions.

Quant au nombre d'habitations, bien que, jusqu'a present on_ n'en ait mis a jour que 19, selon un calcul sommaire, elle ne reprisentent qu'un tiers du total qui constituait initialement l'habitat. Par le nombre des habitations mises ajour par suite desjouilles effectuees, l'habitat de cette epoque de Dodeşti - Vaslui est un des plus grands et des mieux itudiis des regions a l'est des Carpates.

Les habitations qui composent l' habitat sont de type huite, a l' exception d'une seule (l' habitation nr. 1 O - une cabane ou une maison plus rudimentaire) et eltes sont situees de fafon evidente en deux rangs, ligerement courbis, concentrees dans le secteur „Călugăreasca", delimitant, a ce qu'ilparaît, une place au milieu. Dans quelques cas, dans Ies deux rangs, Ies habitations sont groupees en „nids", organises probablement sur des considerations jamiliales. L'espace entre les habitations n' est pas trop grand, ce qui pourrait suggirer que Ies lots individuels, quoique situes a coti des maisons, etaient ranges et orientes selon un certain plan . li est possible que ces lots aient ete situes latiralement par rapport aux rangs de maisons, donc en de,:a de la ruelle principale et de la place. Comme on peut facile ment le voir dans le plan general de la disposition de habitations du secte1Jr „Călugăreasca", leur orienta tion en rangs, l'existcnce de la place centrale et iventuellement l'amplacement des lots individuels dans les zones laterales des rangs de maisons sont sans doute le resultat d'une action concertie des dirigeants de la communauti villageoise. Meme le deplacement du village, pour certaines piriodes et son riitablis sement dans les memes limites territoriales, apres un nombre determine d' annies, ce qui semble avoir ete le cas du village de Dodeşti, ont ite decides, tout comme pour d' autres habitats de la Moldavie, par Ies dirigeants de la communauti villageoise, comme une action organisee afin d'utiliser temporairement certains terrains agricoles d' autre part, selon le systeme de la pratique de l' agriculture extensive et piriodique par de nouveaux difrichements.

Bien que la clarification de tous Ies probtemes souleves par l'etude de cet habitat n'ait pas ete possible, les fouilles archeol.ogiques de Dodeşti — Vasltti, a coti d'autres objectifs de la periode des VII!" -IX• siecles n.e. en Moldavie, ont mis a notre disposition une serie de dates importantes concernant le contenu de la cu/ture matirielle et spirituelle de cette epoque, d'une valeur scientifique partile territoire a /'est des Carpates. L'analyse attentive de ce contenu et la comparaison culiere pour tout avec ceux du reste de l'espace carpato-danubio-pontique releve que, dans la periode des VIIP -JX• siecles n.e. la culture antique roumaine avait deja commence a evoluer constamment et sur tout le territoire de la Roumanie vers ses formes classiques, qui devaient se cristaliser totalement au cours des x • - XJ" siecles n.e.

Cette conclus1:on est confirmee a Dodeşti — Vaslui, de la maniere la plus directe etla plus complete, par l' existence des vestiges appartenant a l' habitat des x• -XI" siecles n.e., superpose dans le meme endroit sur ceux des etapes immidiatement antirieures, situation qui se retrouve d' ailleurs, dans de nombreux cas sur tout le territoire de la Roumanie, constituant un des arguments les plus fondes par

lesquels la continuite de la population autochtone peut etre prouvee sur tout l'espace d'ethongenese roumaine.

Bien que, de l' habitat appartenant aux xe – XI" siecles , on n'ait pu mettre â jour que 6 habitiatons de type et deitx jours artisanaux, construits dans l' espace entre les maisons, on considere que Ies dates journies par l' analyse du systeme de construction des complexes d' habitation, des fours, de la typologie des outils, des objets de parure et de la ceramique, ainsi que par leur comparaison directe avec les découvertes similaires de Spinoasa, Şorogari et Băiceni – Iaşi, Oituz, Onceşti et Lichitişeni – Bacău, de Murgeni, Vădeni et Epureni – Vaslui, Brăşăuţi -Neamţ, Fundu Herţii et Dersca – Botoşani, Şendreni -Galaţi, Cîmpineanca et Budeşti – Vrancea etc. sont suffisamment claires et convaincantes pour relever les liaisons etroites qui existent entre la civilisation specifique a cette epoque et celle des etapes anterieures.

Le type d'habitation et de four, les formes des outils et des objets de parure, la var1'ite des formes et des motifs decoratifs ceramiques etc. deri"vent ou continuent directement des eliments essentiels de la culture materielle de la periode immediatement anterieure. De telles constataft'ons precisent clairement la genese et l' evolution locale ininterrompue de la culture maUrielle et spirituelle des xe – XI ° siecles n.e., l' anciennete et les traits fondamentalement romans qui la caracterisent dans tout l' espace carpato-danubio-pontique.

Ajouties aux informations obtenues par l'investigation de nombreux autres objectifs du reste du territoire a l'est des Carpates, les dates obtenues de l'investigalion de !'habitat datant des xe - x1 ° siecles n.e. de Dodeşti – Vaslui offrent, dans le stade actuel des recherches, des possibilites accrues pour une analyse de fond et d'ensemble, imperieusement necessaire pour etucider de nombreux et interessants aspects d'ordre chronologique et culturel concernant une epoque historique d'une grande importance, durant laquelle au sein de la societe roumaine ont lieu de multiples et profondes transformations dans la voie de la consolidation du feudalisme.

Les resultats obtenus par les investigations archiologiques entreprises dans les habitats datant des Vl°-XP siecles n.e; de Dodeşti - Vaslui representent sans doute un riche et significatif capital d'arguments concrets et particulierement convaincants, sur la base desquels il est maintenant possible, incomparablem ent mieux et plus co'mpletement que par passe, de connaître en son enscmble l'evolution de la culture materielle autochtone de ces regions et implici"tement la continui"te de la population locale et ses relations avec la civilisation byzantine ou avec certaines populations migratrices qui ont penetre dans ces regions.

Dans le contexte des conclusions generales formulies ci-dessus, les resultats archiologiqites obtenus a Dodeşti – Vaslui, par l'investigation systematique des habitats superposes de la periode des Vl° Xl° siecles n.e., peuvent etre consideres comme une contributi"on sc!ent1fique d'une grande valeur, significative et particulierement actuelle, destinee a ouvrîr egalement la voie des recherches a faire dans d'autres objectifs similaires de Moldavie ou du reste du pays, par l'intermcdiaire desquelles il existe une possibilite encore meilleure d'elucider de nouveaux et importants aspects concernant l'epoque ou s'acheve le processus de formation du peuple et de la langue roumains.

Legendes de figures

Fig. 1. Region sud – est de la Moldavie se troi:vent les etablissements de Dodeşti – Vaslui.

Fig. 2. Profils stratigraphiques de la section I (1967) et XX (1968) du secteur Călugăreasca ; I, sol vegetal ; 2, niveau du VIIie -IX• siecle de n.e. ; 3, niveau du v• siecle de n.e. ; 4, niveau du IV" siecle de n. e·. ; 5, niveau de la commune primitive ; 6, sol vierge jaune ; 7, restes de l'habitation neolithique ; 8, le nombre de l'habi tation prefeodale.

Fig. 3. Les habitations superposces de section I(1969) – secteur Şipot ; a, hutte du VI" – VII" siecle de n.e. ; b, hutte du VIII" -IX• siecle de n.e. c, hutte du XVI" -XVII0 siecles ; 3, niveaux du xe -X1" siecles de n.e. ; 4, niveau du VIII" – Ix• siecles de n.e. ; 5, niveau du VI" -VII" siecles de n.e. ; 6, niveau du IV0-V0 sie-

cles de n.e. ; 7, brillure ; 8, pierres ; 9, fttres ; 10, sol vierge jauue ; 11 , portion dctruite de l'hahitation du VI" VII0 siecles de n.e.

cles de n.e. ; 7, brillure ; 8, pierres ; 9, fttres ; 10, sol vierge jauue ; 11 , portion dctruite de l'hahitation du VI" VII0 siecles de n.e.

Fig. 4. Plan general des fouilles archeologiques du secteur Şipot. L'etablissement du VI0-VII• siecles de n.e.

Fig. 5. Habitations des VI0-VII0 siecles de n.e. Plants et profils stratigraphiques. a, hutte nr. b, hutte nr. 2 ; c, hutte nr. 3 ; d, hutte nr. 4 ; e, hutte nr. 6 ; f, hutte nr. 5 ; 1, sol vegetal ; 2, niveau du XVI"- XVII0 siecles ; 3. niveau du x•-XI" siecles de n.e. 4, ni

siecles de n.e. ; 6, niveau du 1v•-v• siecles de n.e. ; 7, niveau de la commune primitive ; [8, sol vierge jaune ; 9, pierres ; 10 fosses de pieux ; 11 ,âtres ; 12, cendre.

Fig. 6. Outils, objets domestiques et armes des VI0 – VII0 siecles de n.e. ; 1-3, 10 – li, hutte nr. 4 4, 6,

hutte nr. 6 ; 5, hutte nr. 5; 7, 9, hutte nr. 3, 8, hutte nr. 2.

Fig. 7. Moules en pierre et cuiller-puisoir en terre glaise des VI" -VII" siecles de n.e. decouverts dans la lutte nr. 4.

Fig. 8. Obj ets d'habillement et de parure des VI - vn• siecles de n.e. ; 1—2, 5, hutte nr. ; 4, hutte nr. 6 : 3; 6—7, hutte nr. 4.

Fig. 9. Objets en os et corne des VI - VII" siecle s de n.e. ; 1, hutte nr. 3 ; 2, huttc nr. 1 ; 3- 4, hutte nr. 4 : 5, hutte n r. 2.

v1•-v1rc siecles de n.e. ; hutte nr. 2, 5, hutte nr. 5 ; 3, hutte nr. 2 ; 4, hutte nr. 3 ; 6, hutte nr. 6.

VI0 -VII0 siecles de n.e. decouverts dans la hutte nr. t.

des vr· -VII0 siecles de n.e. decouverts dans la hutte nr. 2.

Fig. 13. Fragments ceramiques travailles la roue des VI" -VII" siecles de n.e. decouverts dans la hutte nr. 3.

Fig. 14. Fragments ceramiques autochtones (1—2, 5-6) et d'importation (3- 4) , travailles la roue, des VI"-VII" siecles de n.e. ; 1—2, 5-6, hutte nr. 6 ; 3-4,

Fig. 15. Ceramique travaillee a la main, des VI" -VII"

6, hutte nr. I. 1, 3, 6 - 2/3.

Fig. 16. Ceramique travaillee la main, de VI0 -VII0 siecles de n.e. ; 1—2, 6, hutte nr. 3 ; 3-5, hutte nr. 4.

Fig. 17. Ceramique travaillee la main, des VI0 -VII0 siecles de n.e. ; 1-3, 6.'hutte nr. 6 ; 4-5, 7-8, hutte nr. 5.

Fig. 18. Ceramique du VI" -VII" sieclcs de n.e, tra vaillee la main et decoree ; 1-2, 4, 6, hutte nr. 3, 5, hutte nr. 2.

Fig. 19. Cerarnique du VI" -VII" siecles de n.e. tra vaillee la main et decoree ; 1—4, 7, hutte nr. 1 : 5-6, hutte nr. 5.

Fig. 20. Plans et profils des fosses provisions (V I• - VII" siecles de n.e.) .

Fig. 2 Plan general des fouilles archeologiques du secteur Călugăreasca. L'etablissement du VIII" -IX• sie cles de n.e.

Fig. 22. Plan general des fouilles arcbeologiques du secteur Şipot. L'etablissement du VIII" -IX" siecles de n.e.

Fig. 23. Habitations des VIII -IX" siecles de n.e. Plans et profils stratigraphiques. a hutte nr. b, hutte nr. 2, c, hutte nr. 3 ; d, hutte nr. 4 ; I, sol vegetal ; 2, niveau du XVI" -XVII" siecles ; 3, niveau du VIII" - IX" siecles de n.e. ; 4, niveau du IV" -v• siecles de n.e. ; 5, niveau de la commune primitive ; 6, sol vierge jaune ; 7, pierres ; 8, fosses de pieux ; 9, âtre ; cen dre ; 1 1, four du rv• -v· siecles de n.e. ; 12, sol jaune sablonneux ; 13, fosse.

nr. 11 ; hutte nr. 12 ; d, habitation nr. 1 sol vege tal ; 2, niveau du XVI• -XVII" siecles ; 3, niveau du x• – xr• siecles de n.e. ; 4, niveau du VIII0 – IX0 siecles de n.e. ; 5, niveau du VI" -VII" siecles de n.e. ; 6, niveau du IV0 -V0 siecles de n.e. ; 7, niveau de la comrnune primitive : 8, sol vierge j aune ; 9, pierres ; 10, âtre ; 11 , fosses de pieux ; 12, briques torquis et bn1-lure ; 13, cendre.

nr. 11 ; hutte nr. 12 ; d, habitation nr. 1 sol vege tal ; 2, niveau du XVI• -XVII" siecles ; 3, niveau du x• – xr• siecles de n.e. ; 4, niveau du VIII0 – IX0 siecles de n.e. ; 5, niveau du VI" -VII" siecles de n.e. ; 6, niveau du IV0 -V0 siecles de n.e. ; 7, niveau de la comrnune primitive : 8, sol vierge j aune ; 9, pierres ; 10, âtre ; 11 , fosses de pieux ; 12, briques torquis et bn1-lure ; 13, cendre.

Fig. 26. Habitations des VIII -IX" siecles de n.e . Plans et profils stratigraphiques. a, hutte nr. 13 ; b, hutt e nr. 14 ; c, hutte nr. 16 : d, hutte nr. 15 ; 1, sol vegeta t ;

Fig. 24. Habitations des VI11° -IX0 siecles <le n.e. Plans et profils stratigraphiqucs. a, hutte nr. 5 ; b, hutte, nr. 6 ; c, hutte nr. 7 ; d, hutte nr. 8 ; I, sol vegetal ; 2, niveau du XVIe-XvII• siecles ; 3, niveau <lu X0 -XI0 siecles de n.e. ; 4, niveau du VIII• -IX" siecles de n.e. ;5, niveau du vr• - VII" siecles de n.e. ; 6, niveau du IV" -V" siecles de n.e. ; 7, niveau de la cornmune pri mitive ; 8, sol vierge jaune ; 9, pierres ; âtre ; 11 , fos ses de pieux ; 12, four du IV" -V" siecles de n.e.

Fig. 25. Habitations des VIII"- IX0 siecles de n.e. Plans et profils stratigraphiques. a, huttc nr. 9 ; b, hutte

IX0 siecles de n.e. ; 4, niveau du IV0 -V• siecles de n.e. 5, niveau de la commune primitive ; 6, sol vierge j aune :
: 7, cendre ; 8, poutres brulees ; 9, bn'.ilure ; pierre!i 13, four du VIII" -IX" :11, âtre ; 12, fosses de pieux ; siecles de n.e.

IX0 siecles de n.e. ; 4, niveau du IV0 -V• siecles de n.e. 5, niveau de la commune primitive ; 6, sol vierge j aune :
: 7, cendre ; 8, poutres brulees ; 9, bn'.ilure ; pierre!i 13, four du VIII" -IX" :11, âtre ; 12, fosses de pieux ; siecles de n.e.

Fig. 27. Reconstitution de la hutte nr. 15.

Fig. 28. Habitations des VIII" -IX• siecles de n.e. Plans et profils stratigraphiques. a, hutte nr. 17 ; b, hutte nr. 18 ; c, hutte nr. 19 ; l, sol vegetal ; 2, niveaux du XVIO- XVII0 siecles ; 3, niveau du VIII0 -IXO siecles de n.e. ; 4, niveau du IV0 -V0 siecles de n.e. ; 5, niveau de la cornmune primitive ; 6, sol vierge aune ; 7, pier res ; 8, âtre ; 9, fosses de pieux.

Fig. 29. Outils ct objets en fer des VIII"- IX0 siecles de n.e. ; 4, 8, hutte nr. 1 2, hutte nr. 8 ; 3, hutte nri 14 ; 5 hutte nr. 19 ; 6, hutte nr. 7 ; 7, hutte nr. 6. 1-4 _ 1{2 : 5-8 _ 1/1.

Fig. 30. Outils et ohj ets en fer et bronze des VIII0 - I-X0 siecles de n.e. I, 3, hutte nr. 9 ; 2, hutte nr. 7 :
4, 9, hutte nr. 15 ; 6, hutte nr. 6 ; 7, hutte nr. 12 ; 8, hutte nr. 3.

Fig. 31. Creusets (1-2) et rnoule en terre glaise des VIII0 - IX0 siecles de n.e. decouverts dans la hutte nr. 15.

Fig. 32. Objets en os et corne des VIII0-IX0 siecles de n.e. ;. 1, hutte nr. 14 ; 2, 5, hutte nr. 11 ; 3, hutte nr.
8 ; 4, hutte nr. 13.

Fig. 33. Objets en os des VIII0 -IX0 siecles de n.e. ;1 -3, hutte nr. 9 ; 4, l'habitation nr. hutte nr. 8 ;
6, hutte nr. 1.

Fig. 34. Obj ets en os, des VII1° -IXO siecles de n.e. ,1, 4, 6, hutte nr. 13 ; 2, hutte nr. 5 ; 3, hutte nr. 2 ; 5 hutte nr. 11.

Fig. 35. Fusaloles en terre cuite des VIII" -IXO sie cles de n.e. ; 1. hutte nr. 13 ; 2, hutte nr. 2 ; 3, hutte nr. 18 ; 4, hutte nr. 1 ; 5, hutte nr. 7 ; 6, hutte nr. 13.

Fig. 36. Obj ets de parure, de culte et d'habillement des VIII0 -IXO siecles de n.e. ; hutte nr. 18 ; 2, 6, hutte nr. 16 ; 3, 9, hutte nr. 11 ; 4, 8, hutte nr. 17 ; 5,
hutte nr. 13 ; 7, hutte nr. 2 ; hutte nr. 9 ; 11, hutte nr. 19.

Fig. 37. Gres d'aiguisoir des VIII0 - IX0 siecles de n.e. ; hutte nr. 16 ; 2, hutte nr. 15 ; 3, hutte nr. 17 ;4, hutte nr. 5 ; 5 huttc nr. 12.

Fig. 38. Gres d'aiguisoir des YIII"- IX0 siecles de n.e. ; hut1e nr. 19 ; 2, lrntte nr. 13; 3 hutte nr. 16.

Fig. 39. Fragments ceramiques travailles la roue 5- 7) et a la main (2 - 4), des v1n• -1x• siecles (1 ,
<le
n.e. decouverts dans la hutte nr. I.

Fig. 40 . Fragments ceramiques travailles la roue des VIII" - IX0 siecles de n.e. , decouverts dans la hutte nr. 2.

Fig. 41. Fragments ceramiques travailles a la roue
n.e. decouverts dans la hutte nr. 3.

Fig. 42. Fragments ceramigues travailles a la roue, des VIII· -Ix· siecles de n.e. decouverts dans la hutte nr. 4.

Fig. 43. Fragments ceramiques travailles a la roue, es VIIIO - IXO siecles de n.e. decouverts dans la hutte d nr. 5.

Fig. 44. Ceramigue travaillee a la roue des VIII" - IXO siecles de n.e. trouvee dans la hutte nr.

Fig. 45. Fragments ceramiques travailles a la roue des VIIIO - IXO siecles de n.e. decouverts dans la hutte nr. 7.

Fig. 46. Fragments ceramiques travailles la rouc (1 - 4, 6) et a la main (5) des \'III" -IX• siecles de n.c. decouverts dans la hutte nr. 8.

Fig. 47. Fragments ceramiques travailles la roue des VIII" -IX• siecles de n.e. decouverts dans la hutte nr. 9.

et la main (3) des \'IIIO -IXO siecles de n.e. trouvee dans la hutte nr. 11.

Fig. 49. Ceramique travaillee la roue des VIIIO - IXO siecles de n.e. trouvee dans la hutte nr. 11.

Fig. 50. Fragments ceramiques travailles la roue des VIIIO - IXO siecles de n.e. decouverts dans la hutte nr. 12.

Fig. 51. Ceramique trava.il!ee a la roue des VIII" - IXO siecles de n.e. trouvee dans la hutte nr. 13.

Fig. 52. Ceramique travaillee la roue (2, 5-6) et la ma.in (1, 3-4, 7), des VIIIO - IXO siecles de n.e. trouvee dans la hutte nr. 14.

VIIIO -IXO siecles de n.e. decouverts dans la hutte .nr. 16;

Fig. 54. Fragments ceramiques travailles la roue (l-4, 6-7) et a la main (5) des VIII - IX• siecles de n.e. decouverts dans la. hutte nr. 17.

Fig. 55. Fragments ceramiques travailles la roue des VIII• -IX• siecles de n.e. decouverts dans la hutte nr. 18.

Fig. 56. Fragments ceramiques travailles la roue des VIIIO -IXO siecles de n.e. decouverts dans la hutte nr. 19.

Fig. 57. Fragments ceramiques d'importation des VIIIO -IXO siecles de n.e. ; l, hutte nr. 2' hutte nr. 17 ; , 3, 5, hutte nr. 18 ; 4, hutte nr. 14.

Fig. 58. Plans et profils des fours (VIII• -IX• siecles de n.e.).

Fig. 59. Plan general des fouilles archeologiques du secteur Şipot. L'etablissement de XO -XIO siecles de n.e.

Fig. 60. Habitations des X" -XI• siecles de n.e. Plans et profils stratigraphiques. a, hutte nr. 1,; b, hutte nr. 2, e c, hutte nr. 3 ; d, hutte nr. 4 ; , hutte nr. f, huttl" nr. 5 ; 1, sol vegetal ; 2, niveau du XVI°-XVII• sie cles ; 3, niveau du XO -XI" siecles de n.e. ; 4, niveau

siecles de n.e. ; 6, niveau du Iv• - v• siecles de n.e. ; 7, niveau de la commune primitive ; 8, terrej a mll· sablon neux ; 9, sol vierge jaune ; 10, pierres ; 11, âtre ; 12,

Fig. 61. Outils, objets d'habillement et de parure des 2 ; 2, 6 ; nr. nr. 11, hutte nr. 1.

Fig. 62. Outils, objets et armes en des X• -XI• siecles de n.e. ; l, hutte nr. 5 ; 2, 5, hutte nr. 2 ; 3, hutte nr. 6 ; 4, 6, hutte nr. 4.

Fig. 63. Outils en os des X -XI" siecles de n.e. ; l, 5, 9, hutte nr. 5; 2, 7, hutte 6 ; 3, 6, hutte 1 ; 4, hutte nr. 3 ; 8, hutte nr. 2.

Fig. 64. Fusaioles en terre cuite (1- 5) et en os (6) des X• -XI• siecles de n.e. ; 1- 3, couche culturelle du XO -XIO siecles de n.e. ; 4, hutte nr. 1 ; 5, hutte nr. 4 ;

Fig. 65. Ceramique travaillee la roue des XO - XIO siecles de n.e. trouvee dans la hutte nr. l.

Fig. Ceramique travaillee la roue des XO-XIO siecles de n.e. trouvee dans la hutte nr. 2.

Fig. 67. Fragments ceramiques travailles a la roue des X· -XI· siecles de n.e. decouverts dans la hutte nr. 3.

Fig. 68. Fragments ceramiques travailles la roue des XO -XIO sieeles de n.e. decouverts dans la hutte nr. 4.

Fig. 69. Ceramique travaillee la roue des XO - XIO siecles de n.e. trouvee dans la hutte nr. 5.

Fig. 70. Fragments ceramiques travailles a la roue des X• - Xr• siecles de n.e. decouverts dans la hutte nr.

Fig. 71. Plans et profils des fours (X• - XI• siecles de n.e.).

I N D I C E

A

Aiud, 117.
Alaiba, Maxim, R., 17.
Albiţa, 132, 143.
Aldcni (cultura), 12, 141.
Alexandrescu, Al., 17, 135.
Ardatza, 45.
Argeş, 78.
Artimon, Al., 130, 134.

B_

Bacău, 123, 130-131, 134, 136, 139, 142-146.
Bahna, 93, 136.
Barcea, 14.
Barnea, I., 36, 84, 92, 114, 117, 131.
Batkovicu, 45.
Bauman, I., 9.
Bazargiuc, V„ 9.
Băican, V„ 10.
Băiceni, 93, 122–123, 127, 139, 145-146.
Bârzu, L„ 14, 41.
Bereşti, 136.
Berlin, 41.
Bichir, 136.
Bijeljinc, 45.
Bistriţa, 136.
Bizanţ, 35, 78, 84, 132, 143.
Bîrlad, 135, 145.
Bîrlădeanu-Zavatin, El., 9.
Bîrlogu, 78.
Blezdew, 45.
Bloşiu, C„ 8.
Bobi, V„ 131.
Bogdăneşti, 131, 145.
Boja, 20.
Borniş, 93.
Botoşana (cultura}, 14, 31—32, 35; 131, 134, 143–144.
Botoşani, 24, 31, 36, 79, 123, 127, 134-136, 144, 146.
Bratei (cultura}, 14, 84, 132.
Brăşăuţi, 136, 146.
Brezno, 45.
Bucov, 78, 114.
Bucureşti, 7, 10, 14, 20, 31, 35-36, 78, 84, 114, 131-133, 136-137, 139.
-Budeni, 134.

Budeşti, 139, 146.
Budeşti, 139, 146.
Budureasca, 35.
Bug. 45.
Buzdugan, C., 123, 136, 139.

C

Carpaţi, 7-9, 20, 31, 41, 78, 92-93, 136-137,
139, 142, 144-146.
Cazimir, Gh„ 20, 35,
45.
Călugăreasca, 7-8, 11-15, 18, 49-50, 55, -57,
59, 65, 68, 70-74, 75, 137, 141, 145, 146.
Căpitanu, V„ 136.
Căţelul Nou, 20.
Cehia, 45.
Cernahov, 14.
Chirica, V„ 9.
Ciucă, N„ 135-136.
Ciumbrud, 117.
Ciurel, 20.
Cîmpia Jijiei, 135.
Cîmpia Munteniei, 143.
Cîmpincanca, 139, 146.
Cîndeşti (cultura), 20, 132, 143.
Cîrcotă, V, 10.
Cîrja, 123.
Cluj, 117.
Coman, Gh„ 7-8, 17, 35, 41, 75, 78-79, 84,
92, 114, 123, 127, 129, 130-132, 136, 138-139.
Comşa, Eug„ 117.
Comşa, M„ 78-79, 114, 117, 133.
Constantinescu, Gh„ 139.
Constantiniu, M„ 20, 35, 133.
Cordeni, 136, 145.
Coroteni, 131, 142.

CONTINUITATEA POPULAŢIEI AUTOHTONE LA EST DE CARPAŢI

Costişa (cultura), 14, 131, 143.
Craiova, 17, 20, 78, 114, 138.
Cremosnik, J„ 45.
Criş (cultura), 15, 141.
::rucea lui Ferenţ, 134.
Cucorăni, 24, 31, 134, 144.

D

Dacia, 41, 140.
Dacia Traiană, 17, 20, 78, 114, 138.
Dankanitz, A„ 117.
Danubius, 75.
Davideni, 31, 35, 134, 144.
Dăneşti, 127.
Dealul Bisericii, 129.
Dealul Cimitirului, 7-8.
Dealul Mare, 12.
Dealul Viişoara, 19.
Dersca, 123, 146.
Diaconu, Gh„ 14.
Diaconu, P., 114.
Dimian, I., 131.
Dimitrievic, D„ 45.
Dinogeţia, 84, 114, 117.
Dinu, M„ 135.
Dîmhu lui Pletosu, 92-93, 139.
Dobrogea, 36, 46; 84, 92.
Dolhasca, 134.
Dolinescu-Ferche, S„ 17, 20, 35, 41, 133.
Dorohoi, 135.
Dragomir, I. T„ 12, 130, 136.
Drăgeşti, 17, 131, 143.
Dridu (cultura), 75, 105, 114, 123, 132, 139, 145.
Drumul Naţional, 135, 144-145.
Dukeanca, 17, 20.
Dulceşti, 136.
Dunărea, 141, 143.

E

Elan, 10, 123, 132, 143.
Eminovici, C., 130, 134.
Epureni, 123, 146.
Erbiceni, 123, 139.
Europa, 41, 133.

F

Fălciu, 123, 132, 136, 143, 145.
Ferenczi, I„ 117.
Fîntînele, 14.
Florescu, M., 130, 136.
Focşani, 131, 139.
Fundu-Herţii, 123, 127, 136, 145-146.

G

Gabal6wna, L., 45.
Galaţi, 14, 123, 127, 130-131, 135-136, 139, 142, 145.
Giurgiu, 78.
Gugiuman, I., 10.

H

Histria, 114.
Hlincea, 136, 145.
Homocea, 136.
Horedt, K., 36, 78, 84.
Horincea, 10, 123, 132, 143.
Horodiştea, 135, 144.

I

Ia şi, 9, 17, 20, 35, 73, 78, 9[illegible]. 114, 117, 123, t 7, 130-132, 134, 136, 139, 146.
Ignat, M., 134.
Ioniţă, I., 14, 93, 122, 139.
Ipoteşti (cultura), 20, 132, 143.
Izvoare, 93, 136.
Izvorul, 78.

J

Jazhine, 45.
Jigălia, 12, 71.
Jitomir, 45.

K

Kiev, 45.
Korceak, 45.
Kovacevic, J„ 45.

L

Landehauer-Orel, H„ 84.
Leahu, V., 20.
Lespezi, 136.
Lichitişeni, 146.
Linz, 84.
Lozna, 79, 135.
Lublicz, 45.
Lunca, 20.

M

M

Matei, M. D„ 134-135.
Martiniuc, C„ 10.
Martinovici, Şt„ 135-136.
Militari, 20.

Miroslava, 123.

Mitrea, B„ 14, 78-79, 84.
Mitrea, I., 20, 24, 28, 31-32, 3;, 41, 78-79, 84, 92, 123, 130, 132, 134-1 36, 139.
Mogoşani, 14.
Moldova, 7-8, 10, 14, 171 20, 25, 28, 31, 35, 75-78, 84, 89, 92-93, 114, 117, 123, 129, 13O-131, 135-146.
Moldova (rîu), 134
Monah, D., 136.
Moreşti, 36.
Moscova, 45
Muntenia, 14, 17, 35, 132, 143
Munteni, 135.
Murgeni, 84, 122-123, 127, 13O-131, 139, 142-143, 146.

N

Nania, I„ 78.
Năməloşanu, V., 139.
Neagu, N., 17.
Neamţ, 31, 134, 136, 144, 146.
Neamţu, V., 78.
Negreşti, 78.
Nestor' I., 7, 35, 132.
Nicu, M., 14.
Nipru, 45.
Nistru, 132, 143.
Niţu, A., 8, 12, 139.
Noua (cultura), 12, 15, 141.
Nowakowski, A., 45.

O

Obîrşia, 78, 117.
Oituz, 122-123, 136, 139, 145-146.
Olt, 20, 78, 117.
Oltenia, 133, 143.
Olteanu, Şt„ 17, 135-137.
Onceşti, 123, 139, 146.
Oradea, 17,
Oreavu, 131 142-143.

P

Palade, V., 14, 136, 139.
Panaitescu, P. P„ 137.
Paragină, A., 131, 139.
Păcuiul lui Soare, 114.
Peninsula Balcanică, 36
Petrescu-Dîmboviţa, M, 14, 123, 131, 135-136, 138.
Petrov, V. P., 45.
Piteşti, 78.
Pîrîul Cimitirului, 12.
Pleinerova,]., 45.
Ploieşti, 20, 78, 114, 132.

Podişul Bîrladului, 10.
Podişul Central Moldovenesc, 10, U2, 143.
Poiana, 136.
Popa, V. t, 7.
Popovici, R., 9, 15, 93.
Prahova, 17.
Preda, C., 14, 131.
Prilep, 41, 132.
Prut, 10, 123, 132, 143

R

Rateşul Cuzei, 143.
Razdziejow, 45.
Rădulescu, Al„ 135.
Ripiceni, 145.
Roman, 134.
Roman, P„ 20.
România, 8, 10, 12, 19, 35-36, 41, 78, 84, 117, 130-131, 138-139, 141-142, 145.
Roşca, M., 35.
Rusanova, I. P„ 45.
Ruşi — Mînăstioara, 134.

S

Sarajevo, 45.
Satu Nou, 84.
Sărata Monteoru, 35.
Siebenbiirgen, 35.
Silişte, 93, 122, 139.
Siret, 20, 78, 130, 13-4.
Sîntana de Mureş (cultura), 14.
Soldat Ghivan, 20, 133.
Spinei, V., 9, 93, 114, 122, 136, 139.
Spinoasa, 122–123, 127, 139, 146.
Split, 36, 135.
Stoica, O., 78-79, 84, 117.
Stoicani (cultura), 12, 135, 141.
Străteni, 79, 135.
Străuleşti, 20.
Suceava, 17, 25, 31, 84, 130, 134, 136, 144-146.
Suceveni, 130-131, 142-143
Sucidava, 32.

Ş

Şandor, N., 45.
Şendreni, 122-123, 127, 139, 146.
Şipot, 7-8, 110,-12, 14-18, 20, 22-28, 32, 53, 58-59, 62-63, 73, 107-108, 110–111, 113, 141.
151 Şipot (Suceava), 31.
151 Şirna, 17
Şorogari, 146.
Ştefan cel Mare, 130, 142.

T

Tămăşani, 7, 14-15, 129.
Teodor, Gh. D., 14, 17, 20, 24-25, 28, 31-32, 41, 45, 73, 75, 78-79, 84, 89, 105, 114, 117, 122–123, 130-132, 134-136, 139.
Teodor, S„ 24, 31, 93, 134.
Teodorescu, V„ 17, 20, 35, 41, 132-133.
Teterev, 45.
Tîrgovişte, 14.
Tîrgşor, 14.
Tîrgu-Frumos, 127.
Toflea, 130, 142.
Toropu, O., 17, 20, 35, 41, 78-79, 84, 89, 92, 114, 117, 138.
Torun, 45.
Transilvania, 14, 78, 84.
Trudzik, Z., 45.
Tulcea, 14, 17, 79, 135.

U

Ucraina, 45.
Udeşti, 135.
Ursachi, V„ 134, 136.

V

Valachie (Valahia), 78.
Valea lui Tuluc, 136, 145.
Vaslui, 7-10, 14, 73, 78, 84, 114, 129-130, 132, 134-136, 138-139, 142.
Vădeni, 139, 146.
Vădeni, 139, 146.
Vereşmort, 35.
Viena, 84.
Viişoara, 7, 9, 19, 141.
Vîlceanu, D., 114.
Vinski, Z., 36, 45, 135.
Vrancea, 131, 139, 142-143, 146.
Vulpe, R., 36.

Z

Zaharia, Em., 14, 36, 123, 131, 135, 138-139.
Zaharia, Eug., 35, 84, 89, 114, 117, 132-133.
Zaharia, N„ 14, 36, 131, 135-136.
Zeman, J., 45.
Zemun, 45.
Zielonka, B., 45.
Zirra, VL 20, 35, 45.
Zizlau, 84.
Zorleni, 14.

X

Xenopol, A. O., 7.

Xenopol, A. O., 7.

Redactor : ADA ARTAIŞ
Tehnoredactor : MIRA.I BUJDEI
şt AL. HUMULESCU

JUNIMEA
IAȘI-ROMÂNIA

Lei 25

HYPERLINK
"http://www.ci
m
e
c
.
r
o